



Tato kniha vychází za finanční podpory Islandského literárního fondu –
Bókmenntasjóður / The Icelandic Literature Fund.



Bókmenntasjóður
The Icelandic Literature Fund

Edici řídí Markéta Nová

Přeložily Helena Kadečková a Veronika Dudková

© Argo, 2011

Translation © Helena Kadečková, Veronika Dudková, 2011


Preface © Helena Kadečková, 2011

Illustrations © Petr Sládek, 2011

ISBN 978-80-257-0400-4



Ságy o severském dávnověku



Ságy, prozaická vyprávění o více či méně vzdálené minulosti, jsou svěbytným literárním žánrem pěstovaným ve středověku na Islandu. Na rozdíl od známějších ság rodových (o Islandanech; v českém překladu *Staroislandské ságy*, 1965) a královských (o norských a jiných severských králích; česky Snorri Sturluson: *Sága o svatém Olavu*, 1967), jejichž tvůrci chtěli zaznamenat to, co se skutečně stalo, měly ságy o dávnověku pobavit a nešetřily výmysly. Všechny typy ság vycházely z ústní vypravěčské tradice, kterou si Islandané přinesli ze své původní vlasti, z Norska, a která v případě několika ság o dávnověku mohla sahat až do úsvitu dějin Germánů. Zásadní rozdíl mezi ságami rodovými a královskými na jedné straně a ságami o dávnověku na straně druhé tvoří doba děje. Ságy prvního typu líčí události během několika století po zahájení osidlování Islandu (kolem roku 874), ságy o dávnověku se odehrávají před tímto obdobím. Název (v originálu *fornaldarsögur*) jim dal právě na základě tohoto časového předělu jejich první systematický vydavatel (1829–30), dánský vědec Carl Christian Rafn, který je také rozdělil do tří kategorií. Charakteristické znaky jednotlivých kategorií se však více či méně mísí ve všech ságách o dávnověku, a stejně tak je patrné vzájemné ovlivňování těchto ság a ság rodových.

Obrovské množství ság jako takových svědčí jednak o neutuchajícím zájmu středověkých Islandanů o minulost, jednak o jejich abnormální potřebě vyprávět si a číst příběhy. Pro ukojení této potřeby využívali všech vzpomínek na minulost, ale vstřebávali také nové a nové podněty z cizích literatur. Islandané přijali kolem roku 1000 na svém všeobecném sněmu, *altingu*, kolektivně křesťanství a ve 12. století, po stabilizaci církve, vzniku klášterů a zavedení církevních i světských škol, byli ti vzdělaní z nich schopni číst latinsky, učit se cizím jazykům a sledovat literární módu v Evropě. Měli stálé styky s kulturně pokročilejším Norskem a řada z nich působila u norského královského dvora. Koncem 12. století byli schopni pustit se do psaní tradovaných vzpomínek na dobu minulou a podle míry svého nadání a kreativity jim dát lepší či horší literární tvar. Mějme přitom stále na paměti, že se jednalo o malou ostrovní komunitu několika desítek tisíců lidí, z nichž se nepatrnému procentu dostalo vzdělání, ale poměrně vysoký počet ostatních dosáhl základní gramotnosti. Ságy představují mnohohlasé kolektivní dílo více generací a ti, co je nakonec sepsali, to tak cítili. Nepovažovali

se za autory a zůstali v anonymitě. Každému dalšímu opisovači nic nebránilo v tom, aby text vylepšil nebo k němu něco dodal.

Komplex ság o dávnověku je velmi pestrý, charakteristické rysy se však ve všech různou měrou prolínají a řadit je do kategorií není produktivní. Několik z nich vzniklo v návaznosti na staré hrdinské básně, jejichž strofy autoři ság do prozaického textu vkládali, a jsou nesené stejnou heroickou tragikou. Hrdinové, vesměs králové se vznešeným rodokmenem, po řadě slavných činů hynou v boji nebo zákeřností protivníků. Také některé motivy jako zabití sourozenců či nevědomý incest představují z pohledu dobové etiky, založené na soudržnosti rodu, tragický element. Provázanost se staroseverskými mýty se manifestuje zásahy bohů (Ásů), zejména Óðina, do děje a různými odkazy na příběhy z mytologie.

Většina ság připomíná spíše dobrodružné romány. Látku autoři čerpali z ústních vyprávění o výpravách vikingů (přibližně 800–1050), z pohádek, ale také z jihoevropské epiky. Mají šťastný konec, hrdina, nezřídka prostého původu a s králem naopak ve pří, získá po překonání překážek království a princeznu a žije spokojeně až do smrti. Ve srovnání se všemi ostatními ságami vykazují tyto texty poněkud pokleslý vkus a coby zábavné čtivo se nevyhýbají humoru a záměrné komice. Stejně jako většina evropských rytířských románů a romancí a jako oddechová literatura vůbec se řídí pevně danými schématy. Vyprávění se velkou měrou točí kolem bojů, hostin a výprav do dalekých zemí s cílem získat království nebo ženu, případně obojí. Nejprve se líčí narození a dospívání hrdiny, poté důvod, proč se musí vydat do světa a projít řadou různě dlouhých a zapeklitých dobrodružství. Během nich se utká s protivníky, kteří vládnou kouzly, a koná činy přesahující schopnosti obyčejného člověka. Na konci čeká hrdinu manželství a žeň z jeho námahy a umu. Nadpřirozených jevů se v dobrodružných ságách vyskytuje mnoho: trollové – nepřátelské bytosti převzaté z pokleslé severské mytologie křesťanské doby a suplující naše čaroděje, ježibaby apod., kouzelné nápoje, zázračné zbraně a nestvůry, přeměny lidí v ptáky a jiné živočichy atd. To vše není bez souvislosti s autochtonními motivy staroseverských mýtů, ale inovace migrujícími motivy z evropské pokladnice lidové slovesnosti je zřejmé.

Dějiště dobrodružných ság je rovněž dané. Odehrávají se převážně ve Skandinávii, soudě podle místních jmen, z nichž některá jsou iden-

tifikovatelná, nikoliv podle reálií. Na ty jsou tyto ságy skoupé, navíc do takzvaného dávnověku vypravěči občas vkládali reálie vlastní doby. Na rozdíl od klasických ság tu přesná, věrohodná topografie nehraje roli. Hrdinové se severskými jmény se ovšem vydávají na dobové výpravy i do cizích zemí, a tady se vedle zemí známých rozehrává rádoby exotická geografie těchto ság. V ní míří hrdinové jednak na východ od Baltského moře, jednak daleko na sever do málo prozkoumaných krajů, z nichž nejoblíbenější byl Bjarmaland, zřejmě území kolem Bílého moře. Již samo jméno těchto končin v sobě obsahovalo jistý sémantický podnět, probouzelo pocit nebezpečí, očekávání čar a kouzel, spojovaných s tamním obyvatelstvem. Zdrojem ponětí o těchto krajích byly pověsti o vikinské době, a že to bylo ponětí velmi mlhavé, je patrné z toho, že hrdinové se tam dostávají z jižní Skandinávie coby dup, jakoby bez povědomí o nekonečné plavbě severními moři v reálu. Tvůrci ság se mohli o zeměpisu lépe poučit ze soudobých naučných spisků, ale asi věřili víc vikinské tradici než kontinentálním učencům.

Je otázkou, kdy ságy o dávnověku vznikaly. Přitom musíme mít na paměti, že k žádné islandské sáze se nezachoval originální rukopis autora či zapisovatele. K dispozici máme pouze pozdější opisy, někdy poměrně rané, jindy velmi mladé. Veškeré závěry o době vzniku díla zůstávají tedy hypotézami, k nimž dospěly generace badatelů na základě mravenčího zkoumání a srovnávání celého rozsáhlého islandského středověkého písemnictví, případně v úvahu přicházejícího písemnictví jiných evropských zemí.

První zmínka o existenci vyprávění typu ság o dávnověku se podle poměrně věrohodné rodové ságy napsané v první polovině 13. století váže k roku 1119. Ve stejném pramenu se také praví, že norský král Sverre († 1202) nazýval takové ságy „lživé“, což svědčí o tom, že je posluchači vnímali jako fikci. Jinou otázkou však je, kdy se tyto ságy začaly psát, nikoliv pouze vyprávět před publikem. Jelikož nejstarší dochovaný rukopis pochází z takzvané *Haukovy knihy* ze začátku 14. století a z dalších rukopisů je pak sotva některý starší než ze začátku 15. století, musíme se spíše tázat po předpokladech k takovému psaní. Soudě podle množství nejruznějších opisů byly ságy o dávnověku velmi populární, pergameny s jejich záznamy šly z ruky do ruky, rychle podléhaly zkáze a bylo třeba pořizovat opisy nové. Je tedy pravděpodobné, že ztracené rukopisy byly mnohem starší,

než nasvědčuje datum dochovaných textů. Tázání po takové možnosti nám zároveň naznačí, jak bohaté podněty přinášela svým překračováním hranic zemí středověká vzdělanost.

Jako první se na Islandu začaly psát ságy královské, a to v druhé polovině 12. století. Jedna z nich je v souvislosti s dávnověkem zvláště důležitá: *Sága o Skjöldunzích* (*Skjöldunga saga*, napsaná mezi roky 1180–1200), jakási kronika o dánských králich. Do ní neznámý autor poprvé zahrnul i krále předhistorické, bájně, z nichž někteří se vyskytují i v ságách o dávnověku. Tato novinka středověkého dějepisce nezustala bez odezvy. Také např. Snorri Sturluson (1179–1241), nejslavnější islandský učenec, dějepisec a skald, uvedl ve své sbírce ság o norských králich zvané *Heimskringla* (Okruh světa, kolem roku 1230) krále bájně (česky *Sága o Ynglinzích*, 1988 a 2003).

Psát, většinou latinsky, dějiny národa – což ve středověkém pojetí znamená dějiny králů včetně bájných počátků – bylo v Evropě 12. století běžné. Připomeňme si Českou kroniku Kosmovu († 1125) s mýty o prarotci Čechovi, o Krokovi a jeho dcerách. Ze severogermánského území pochází dánská kronika *Gesta Danorum* (kolem roku 1200) Saxona Grammatika, který v předmluvě sděluje, že pro dávnou dobu využil informací z bohaté pokladnice vyprávění Islandanů. V jeho knize se vyskytuje mnoho postav a příběhů známých ze ság o dávnověku. Dalekosáhlý podnět pro evropskou literaturu znamenaly Dějiny britských králů (*Historia de regum Britanniae*, 1136), v nichž autor, Geoffrey z Monmouthu, použil velšské pověsti o králi Artušovi. Jeho spis Islandané znali a přeložili ho nejpozději začátkem 13. století pod názvem *Ságy o Britech* (*Breta sögur*), jejichž rukopis se zachoval ve stejném kodexu jako nejstarší zápisy ság o dávnověku. Geoffreyho pseudohistorie mohla dát podnět k sepsání *Ságy o Skjöldunzích*, ale především měla netušený vliv na evropskou rytířskou epiku. Jejím vzorem se staly starofrancouzské veršované romány o Artušovi a jeho rytířích od Chrétiena de Troyes z let 1160–1190. Móda rytířských románů zachvátila Evropu, francouzské vzory se překládaly a napodobovaly a nezustalo jen u keltských látek. Obliby se dočkaly i látky z francouzských hrdinských písní *chansons de geste*, hlavně z okruhu Karla Velikého a jeho paladýnů (Roland aj.), ale i z literatury latinské, řecké a orientální. Tato móda dorazila také na Island, a to prostřednictvím francouzských románů v překladech, které

vznikaly, počínaje převodem příběhu Tristana a Isoldy, v Norsku za vlády dvorské kultury přejícího Hákona Hákonarsona (1217–63) a dále pak i za jeho následníků až do začátku 14. století. Celkově vydají na korpus 19 překladů děl různé provenience a žánrů. Dochovaly se v pozdních opisech vesměs islandských, což opět svědčí o jejich oblibě mezi Islandany. Ti se časem pustili dokonce do vlastní tvorby rytířských ság s hrdiny a látkami jihoevropskými.

Není tedy divu, že se odborníci nadlouho spokojili s teorií, že popud k psaní ság o severském dávnověku daly po roce 1260 právě první překlady francouzských románů. Otazník nad touto teorií vyvstal, jakmile se v uplynulých desetiletích začal důkladně srovnávat styl originálních ság o dávnověku a překladů z francouzštiny. Nejde jen o to, že Seveřané převáděli francouzské verše do prózy. Staroseverská metrika, založená na striktních pravidlech aliterace v krátkých verších s určeným počtem přízvukových vrcholů, nebyla schopna květnatý styl a odlišnou strukturu meter francouzských napodobit. Překladatelé se uchýlili k próze, v jaké si Islandané navykli psát rozvětvené příběhy, a výsledek nazývali obdobně – ságy. Důležitější než tato úlitba domácí formě se při srovnávání překladu s originálem jeví redakční úpravy. Seveřané vynechávali nebo značně zkracovali líčení kurtoazní lásky, oblečení, vzhledu a duševního rozpoložení postav, vypouštěli autorské promluvy a snažili se zmírnit váhu křesťanského poselství a mystiky feudální společnosti. To a další odlišnosti od originálů budí dojem, jako by své překladatelské výtvozy zasazovali do kadlubu vypravěčské techniky domácích ság o dávnověku, která musela už uzrát během delší etapy psaní. Nabízí se tedy další teorie: Přestože se nedochovaly žádné fyzické důkazy, to je rukopisy starší než ony výše zmíněné, začaly se ságy o dávnověku psát dřív, než se dosud předpokládalo, a to někdy kolem roku 1200 v souvislosti s tehdy sepsanou *Ságou o Skjöldunzích*, která podnítila zájem o dávné krále a hrdiny.

Jak jsme se zmínili, ságy o dávnověku byly na Islandu oblíbenou lidovou četbou a záhy se podle nich začal skládat nový, neobyčejně životaschopný epický veršovaný žánr, tzv. *rímur* (jedn. čís. *ríma*), četba neméně lidová. Tento druh literatury byl nepochybně méně vznešený než „vážná“ próza ságová a eddické básně a za národního obrození v 19. století byl coby brak vystaven kritice a posléze prezírání, ne-li zavržení. Pravda je, že některé ságy jsou jen neobratnou kompilací syžetů a motivů, případně i strof

z jiných ság, ale někdy (určitě v případě našich přeložených ság) se autorům podařilo vytvořit ucelené a cílevědomě zkomponované dílo. Nicméně i badatele zajímaly ságy o dávnověku pouze okrajově. Teprve v několika posledních desetiletích odborníci toto zanedbání takřka horečně napravují. Je to velmi podnětná oblast bádání, mimo jiné pro své vazby na kontinentální středověkou literaturu a potažmo pro možnost studovat migrační mechanismy, mezinárodní pohyb syžetových konstrukcí a jejich přetváření v různých zemích. Látkové studie jsou však velmi náročné a v současné době nejsou v módě. Badatelé se spíše soustřeďují na nové čtení a výklad dochovaných textů. My chceme čtenářům předložit jen uchopitelná fakta ság přeložených v naší knize, upozornit je na jejich specifika a usnadnit jim orientaci ve spleti vzájemných vztahů postav.

Sága o Völsunzích

Sága o Völsunzích (*Völsunga saga*) byla napsána v druhé polovině 13. století a zachovala se – spolu se Ságou o Ragnarovi Huňaté nohavici – v jediném pergamenovém rukopisu z doby kolem roku 1400 a v řadě opisů na papíru ze 17. až 19. století. Je to typická hrdinská sága vycházející ze starších hrdinských básní a reprezentuje tedy stejnou kategorii jako *Sága o Hervaře/Hervör a králi Heiðrekovi Moudrém*, která vyšla ve dvou různých českých překladech v roce 2008. Ze ság o dávnověku je Sága o Völsunzích nejznámější díky tomu, že poskytla inspiraci slavným umělcům 19. a 20. století. V češtině už existuje starší překlad Leopolda Zatočila z roku 1960.

Sága představuje svébytnou parafrázi hrdinských básní starší Eddy (česky *Edda*, 1962 a 2004), jejichž strofy na mnoha místech cituje. Eddické básně se jako celek dochovaly rovněž pouze v jednom rukopisu, zvaném *Codex Regius* (kolem roku 1270), v němž chybí osm listů. Podle odchylek v některých strofách citovaných v sáze čerpal její autor z jiné, úplné, leč ztracené předlohy, která byla také jen opisem rukopisu ještě staršího. Každopádně příslušné kapitoly ságy vyplňují mezeru v Královském kodexu Eddy a mnoho odborníků se pokoušelo chybějící strofy

zachovaného zlomku a zřejmě ještě jednu celou báseň podle nich rekonstruovat.

Pokud jde o okolnosti vzniku Ságy o Völsunzích, je jisté pouze to, že její látka byla na severu i v okolních zemích dlouho známa. *Edda* Snorriho Sturlusona (česky 1988 a 2003), napsaná kolem roku 1220, obsahuje v pasáži nazvané *Jazyk básnický* stručné převyprávění této látky a je možné, že se Snorri opíral o později ztracenou samostatnou Ságu o Sigurðovi nebo o jiné prozaické zpracování. Syžet o nejslavnějším severském hrdinovi Sigurðu Drakobijci byl použit ještě v dalších severských literárních žánrech středověku, mimo jiné v baladách a islandských rímur. Příímý literární vztah má Sága o Völsunzích k Sáze o Þiðrikovi z Bernu, tj. z italské Verony (*Þiðreks saga af Bern*), staronorské prozaické parafrázi německých hrdinských písní, která vznikla za panování zmíněného krále Hákona Hákonarsona. Daleko nejzajímavější je však souvislost mezi relevantními hrdinskými písněmi Eddy a potažmo Ságou o Völsunzích, která z nich vychází, a německým eposem *Píseň o Nibelunzích* (kolem roku 1200, česky 1974, 1989). Jde o dvě zpracování téže látky, jejichž různost odráží odlišný stav společnosti, kde díla vznikala: Na jedné straně křesťanská lenní společnost a rytířské prostředí v německé jazykové oblasti, na straně druhé společnost s dominujícím respektem k rodovým svazkům a se zakotvením v pohanství na severu. Jedno je důležité: Obě díla měla stejný základ a ten sahá daleko do minulosti, přičemž severská varianta je archaičtější díky toleranci pisatelů vůči pohanskému duchu dlouho ústně předávaných básní. Zachovává také mnoho archaických, obecně germánských symbolů.

Obě varianty staví na prastaré germánské vypravěčské a básnické tradici, která uchovávala pověsti o velkých událostech tzv. období stěhování národů, o bojích mezi Burgundy, Huny a Góty, o zániku Burgundů a smrti hunského krále Attily, postrachu Germánů, o tragickém osudu Sigurða (německého Siegfrieda), který získal poklad a stal se obětí nešťastného milostného trojúhelníku. Severské zpracování rozvíjí příběh dál, nekončí smrtí Attily (severského Atliho, německého Etzela) a všeobecným masakrem, ale sleduje ještě potomky rodu hrdinů do jejich konečného zániku. Postavy – nositelé fiktivního děje – měly své historické předobrazy (badateli skrz naskrz prozkoumané; viz stručnou rekapitulaci výsledků zkoumání v předmluvě k českému překladu *Eddy*, 2004), ale

dlouhé a rozvětvené ústní předávání pověstí vykonalo své. Činy jednoho hrdiny se přenášely na jiné a ponětí o sledu událostí a časové chronologii se vytratilo. Nastoupil čas mytický. Zatímco eddické básně vznikaly a tradovaly se jako samostatné písně s odlišným důrazem na jednotlivé aspekty příběhu, sága vytváří kontinuitu děje a vzájemných vztahů osob (podobně jako epos *Píseň o Nibelunzích*) a libuje si v těch dějových složkách, které vedly k tragickým konfliktům a vášnivým hnutím mysli (vliv přeložených francouzských románů).

První část ságy (kap. 1 – 12, z nichž úvodních osm kapitol nemá oporu v žádné dochované básni) vypráví o Sigurðových předcích od Sigiho, kterého Ódin vyvedl z rodné země a dopomohl mu k ovládnutí hunské říše, až po smrt Sigurðova otce Sigmunda, Völsungova syna. Slavný král a Ódinův oblíbenec Völsung utrpí porážku od svého zetě Siggeira a jeho dcera Signý plánuje pomstu za smrt otce a bratrů. Využije k tomu jediného přeživšího bratra Sigmunda, který se skrývá v lese, nechá ho zabít své dva pomsty neschopné syny z manželství se Siggeirem a převlečena za vědmu zplodí s bratrem Sinfjötliho. (Tento incestní motiv inspiroval Thomase Manna k novele *Krev Wölsungů*, 1921.) Sinfjötli, patřičně zocelen Sigmundem, se stává chladnokrevným mstitelem. V epické odbočce od konce 8. kapitoly sleduje autor ságy eddickou *Píseň o Helgim, vítězi nad Hundingem*. Helgi je syn Sigmunda a Borghildy, čili Sigurðův polobratr. Porazí krále Hundinga, společně se Sinfjötlim dobude další vítězství a získá královskou dceru. Poté ze ságy mizí. Sigmundova žena Borghild se chce zbavit Sinfjötliho a Sigmund jí k tomu nevědomky dopomůže. V další bitvě je pak za Ódinova přispění sám zabit.

Tento první úsek ságy je nesen mytickým myšlením, v náhledu na bájně počátky severských královských rodů vlastním i středověkému islandskému dějepiscectví. Rod Völsungů pochází – v souladu s pohanskou germánskou tradicí o božském úvodu zakladatelů královských rodů – z Ódina, jehož zásahy mužské potomky také stále provázejí (početí Völsunga díky jablku od Ódina, rodový zázračný meč, ale i trest za spoluúčast na zabití vlastního syna aj.). Text je prostoupen mytologicko-pohádkovými motivy, nadpřirozenými jevy, vlkodlaky a jinými zvířecími převleky, čarodějnými nápoji atd., ale i množstvím aluzí na morální poklesky mytických bytostí (zvláště hutně v hádce Sinfjötliho a Granmara

v 9. kapitole). Postavy hrdinů mají božské rozměry, vládnou nadpřirozenou silou i schopnostmi a jsou jednodimenzionální. Jdou z jedné bitvy do druhé, podobně jako hrdinové dobrodružných a vikinských ság. Stejně fatální je i úloha žen.

Druhá část ságy (kap. 13 – 25) vypráví konečně o mládí ústředního hrdiny Sigurða podle *Písně o Reginovi, Grípiho věštby a Písně o Fáfnim*. Sigurð se narodí z manželství Sigmunda a jeho druhé ženy Hjördís, a to jako otcův pohrobek. Vyrůstá na dvoře dánských králů, od svého vychovatele a zdatného kováře Regina si dá znovu ukout otcův zlomený meč a za Ódinova přispění pomstí otcovu smrt. Zabije draka Fáfnih (odtud jeho přízvisko Fáfnisbani, které překládáme jako Drakobijce) a získá jeho zlatý poklad, zabije i proradného Regina a s pokladem se vydá dál, až narazí na spící valkýru Brynhildu, která ho zasvětila do tajemství run (tato část děje odpovídá obsahu *Písně o Sigrdrífě*). S Brynhildou se vzájemnou přísahou zaslíbí. Následuje popis Sigurðova vzhledu (kap. 23), převzatý ze *Ságy o Þiðrekovi z Bernu*, a konečně Sigurðova návštěva u Brynhildina pěstouna Heimih.

Také tento úsek ságy je v souladu se svou básnickou předlohou prostoupen motivy i celými syžety ze staroseverské mytologie (příběh o původu zlatého pokladu, valkýra uspaná za trest Ódinovým trnem, prorocké schopnosti žen). Valkýra, kterou Sigurð probudil na Hinské hoře, se v eddické písni jmenuje Sigrdrífa, a autor ságy ji zřejmě ztotožnil s Brynhildou. Postava Brynhildy je zjevně utkána nejméně z dvou pověstí: jedna vypráví o odvážné valkýře, která chtěla bojovat s vojenskými králi a nejstatečnějšího si přála za muže, zatímco druhá líčí mstu ženy zrazené milencem.

Třetí část ságy (kap. 26 – 33) nejprve supluje zmíněnou mezeru v Královském kodexu Eddy: Líčí dvůr krále vládnoucího na jih od Rýna Gjúkiho, jeho synů – Gjúkungů – Gunnara, Högniho, Guttorma, a dcery Guðrún, dále Sigurðův příjezd i to, jak v převleku za Gunnara zdolal ohnivý val kolem Brynhildy, dále Gunnarovu svatbu s Brynhildou a Sigurðovu s Guðrún, spor Guðrún a Brynhildy a Brynhildin žal nad Sigurðovou domnělou zradou. Poté tvůrce ságy čerpá z *Kratší písně o Sigurðovi a ze Zlomku písně o Sigurðovi*. Děj se v tomto oddílu přesouvá z mytického světa do světa lidí,

kde propukají lidské vášně a tragická nedorozumění a konflikty narážejí na dvě protichůdné právní normy: Na jedné straně loajalitu s rodem a pokrevními příbuznými, na straně druhé loajalitu vzniklou sňatkem. Ta se konstituuje sňatkem Sigurða s Guðrún a je znásobena přísahou pobratimství Sigurða a dvou starších Guðrúniných bratrů. Do tragédie pak vyústí dvojí přísaha Sigurðova: nejprve Brynhildě a poté, co vinou očarovaného nápoje na ni zapomene, také manželce Guðrún. Ale rovněž Brynhild svým sňatkem s Gunnarem přísahu Sigurðovi porušila. Vyjevení pravdy si žádá trest za několikanásobné porušení závazků. Brynhildino rozhodnutí zabít Sigurða může z Gjúkungů splnit pouze nejmladší bratr, který si s ním bratrství nepřisahal. Tím je nastolen pořádek a Brynhild může zemřít.

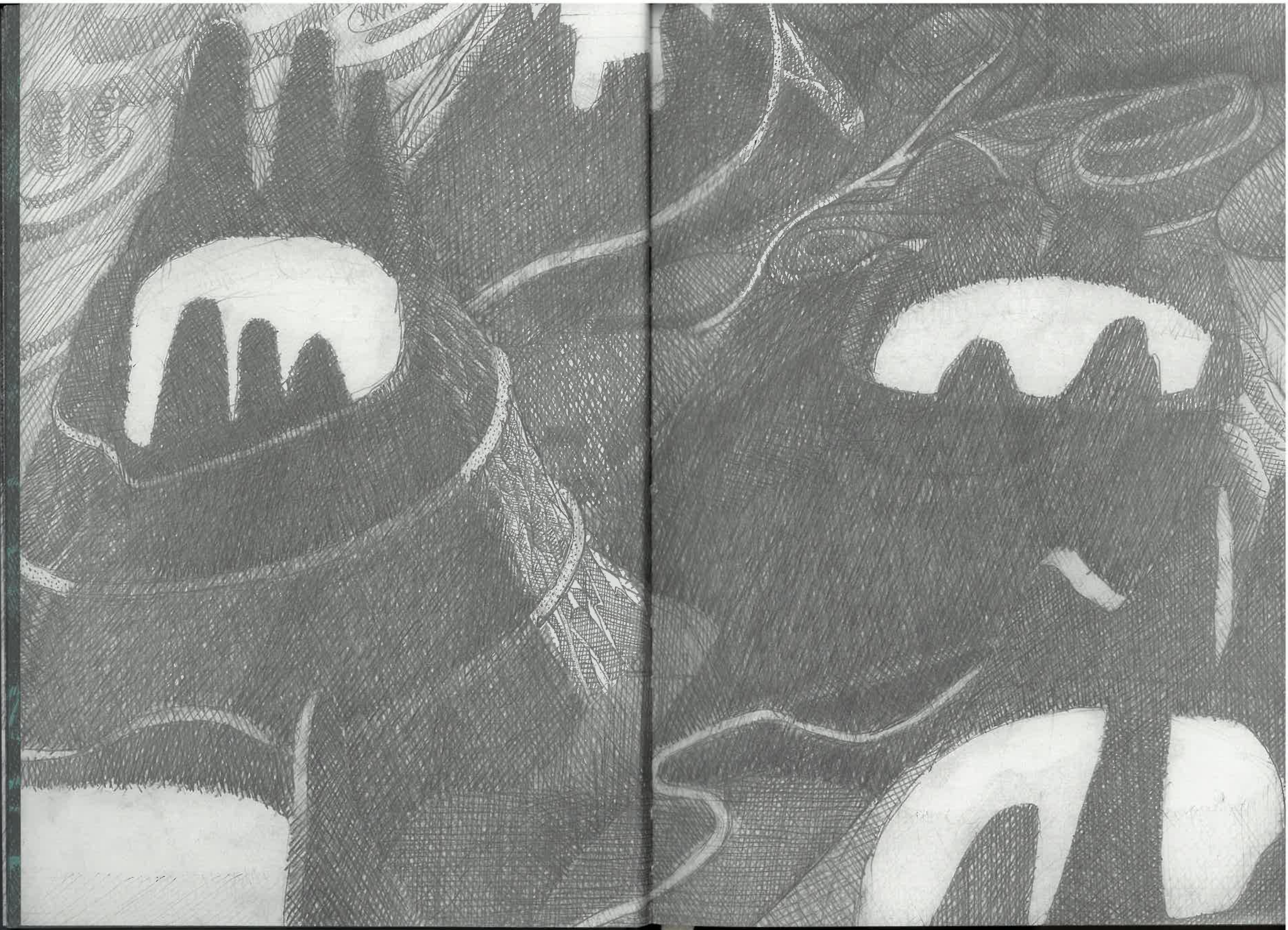
Čtvrtá část (kap. 34 – 40) líčí smrt Gjúkungů na dvoře Brynhildina bratra krále Atliho, za něhož byla proti své vůli provdána ovdovělá Guðrún. (Autor tu čerpal z *Druhé písně o Guðrún*, ze *Staré písně o Atlim* a hlavně z podrobnější *Grónské písně o Atlim*.) Zde se stávají z postav, které dosud plnily roli druhořadých aktérů a vrahů, hlavní hrdinové a nastupuje nový protivník – Atli. Oproti analogickému syžetu v německé *Písni o Nibelunzích* přichystá Gjúkungům (neboli Niflungům podle německé nibelunské tradice) smrt Atli (z touhy po zlatém pokladu), a nikoliv jejich vlastní sestra. Ta je, přestože jí zabili manžela, před Atlim varuje a plní tak povinnost k pokrevním příbuzným. Následuje slavná scéna posledních chvil jejich bratrů, kdy si Högni chladnokrevně nechá vyříznout srdce a Gunnar zemře v hadí jámě při hře na harfu. Prokletý poklad sice přinesl všem majitelům smrt, ale Atlimu se do rukou nedostal, skončil v Rýnu. Guðrún dokoná strašlivou pomstu na Atlim a stane se podruhé vdovou.

Pátá část (kap. 41 – 44), vycházející z básní *Guðrúnin nářek* a *Píseň o Hamðim*, líčí další osudy Guðrún a její dcery se Sigurðem Svanhildy. Hlavní náplní je závěrečná pomsta, kterou mají vykonat Guðrúniny synové z nového manželství za potupnou vraždu Svanhildy pod kopyty koní, ale při níž – s Ódinovým přispěním – zahynou.

Sága o Völsunzích je vrcholnou ukázkou díla, které vychází ze staroseverských hrdinských písní pohanské epochy, přizpůsobuje se domácí

vypravěčské tradici a zároveň využívá podnětů z jihoevropské epiky. Autoři ság tohoto typu uměli výborně a v souladu s domácí tradicí věcně popsat projevy lidských citů, ale pro širší symboliku vkládanou snad do kontinentálních eposů a spojenou s mytologickým systémem feudální společnosti, neměli smysl. Cítili se doma v pohanské mytologii svých předků. Hlavním etickým poselstvím jejich tvorby jsou starogermánské ideály nedotčené křesťanstvím: hrdinství v boji přinášející věčnou slávu a věrnost rodu, z níž vyplývá povinnost pomsty přečinů proti příbuzným, čili krevní msty. Přesto bývá kladena otázka, zda autorovi Ságy o Völsunzích šlo jen o takovéto vyličení historie jednoho královského rodu na pozadí dramatického příběhu, nebo zda z materiálu, který měl k dispozici, vybíral a celek koncipoval tak, aby mu dal hlubší význam. To se současní badatelé pokoušejí zjistit a docházejí k různým závěrům podle toho, k jakému metodickému přístupu inklinují.

Poučným – i když anachronickým a z jiného kulturního světa – příkladem toho, jak autor může nakládat s daným materiálem, aby vyjádřil vlastní záměr, je německý skladatel Richard Wagner. Pro práci na libretu operní tetralogie či trilogie s předvečerem *Prsten Nibelungův* (1848 – 74) měl samozřejmě k dispozici německou Píseň o Nibelunzích a jména postav z ní také přejal. Jeho hledání mytického výkladu prokletého zлата, které všem přináší zhoubu, však více vyhovovala severská verze analogické látky. Uchýlil se tedy pro inspiraci k Sáze o Völsunzích, ale čerpal také z eddických básní a ze Snorriho Eddy (oddíl Oblouzení krále Gylfiho) v tehdy existujících německých překladech. Do galerie postav zařadil bohy a bohyně, valkýry, norny a další bytosti z mytologie a celou romanticky vzklenutou stavbu libreta korunoval coby pointou prokletí staroseverskou představou zániku bohů a světa (Soumrak bohů). Pozoruhodný je také Wagnerův pokus o nápodobu starogermánské aliterace užívané v eddických básních.



Sága o Ragnarovi Huňaté nohavici

Sága o Ragnarovi Huňaté nohavici (*Ragnars saga loðbrókar*) existuje ve dvou verzích, z nichž starší se zachovala jen fragmentárně. Vydává a překládá se verze dochovaná společně se Ságo o Völsunzích v rukopisu z doby kolem roku 1400 a v řadě papírových opisů pozdějších a je možné, že vznikla dříve než Sága o Völsunzích. Obě ságy spojuje postava Ásług, dcery Brynhildy a Sigurða, zmíněné ke konci 29. kapitoly Völsungů, která byla Ragnarovou druhou manželkou.

Sága o Ragnarovi je opět ukázkou díla, které vychází ze starých písní a pověstí. Ty se tentokrát vztahují k mladšímu období než předchozí sága, k 9. století, kdy vikingové napadali Iry, Angly a Franky. Ragnar byl nechvalně proslulý viking té doby, o němž existuje řada dokladů. Ve zmíněné dánské kronice Saxona Grammatika se Reginerus stal po smrti svého otce Sigurða Prstenu králem Sjællandu a Skåne a franské anály a kroniky ho zmiňují jako velitele vikinského loďstva, které v roce 845 po Seině přepadlo a dobylo Paříž. Také ve staroanglických pramenech je mnohokrát jmenován Ragnar Loðbroc, a stejně tak jeho synové. V severských literárních pramenech přichází Ragnar ke slovu často a o jeho synech se zachovalo krátké vyprávění (*báttr*) ve zmíněné rukopisné *Haukově knize* ze začátku 14. století. V sáze jsou zkombinovány různé syžety a motivy ze světa hrdinské epiky, pohádek i mytologie. Novější výzkumy ukázaly, že během ústního předávání se na pověst o Ragnarovi nabalovaly další příběhy, které autor dochované verze umně spojil v souvislý celek. Zejména původně zřejmě vedlejší postava Ásług zastínila Ragnara nejen obdivuhodnějšími povahovými vlastnostmi, ale stala se hlavní hybatelkou děje.

1. kapitola tvoří přechod ze Ságy o Völsunzích. Brynhildin pěstoun Heimr se ujme osiřelé Ásług, schová ji před nepřáteli do harfy, vydá se s ní do světa a dojde do Norska. Autor mlčky předpokládá, že posluchači/čtenáři důvody hrozby pro Ásług znají. Na rozdíl od toho, co se dělo dříve a co bude následovat, má tento příběh poněkud úsměvnější rysy díky tomu, že se odehrává v prostředí chudých, leč mazaných chalupníků, jací se často vyskytují v pohádkách. Ásług u nich vyrůstá v době pod jménem Kráka (vrána).

Po tomto úvodu, který naznačuje budoucí důležitou úlohu Ásług, se sága obrací k titulnímu hrdinovi Ragnarovi a jeho prvnímu slavnému činu. V 2. – 4. kapitole se nejprve vypravuje o nestvůrném hadu, který ohrožuje dceru gautského jarla Þóru, poté se krátce uvádí Ragnarův dánský královský původ i původ nezvyklého oděvu, podle něhož dostal přízvisko, a konečně příběh jeho nadlidského utkání s hadem a získání Þóry za ženu. Z manželství se narodí synové Eirík a Agnar, Þóra předčasně zemře a Ragnar se vydá na vikinské výpravy.

V 5. kapitole se vyprávění navrácí k Ásług/Kráce, dochází k jejímu setkání s Ragnarem, který ji chce získat a podrobí ji zkoušce (motiv chytré horákyne). Ásług s ním odmítne odjet, dokud jí neslíbí, že se s ní rádně ožení. S tím předtím Ragnar očividně nepočítal, neboť Ásług stále považuje za chalupnickou Kráku.

V 7. kapitole se z jejich šťastného manželství narodí Ívar, který je sice nadmíru silný a chytrý, leč – vinou Ragnarova odmítnutí třidenního sexuálního půstu – bez kostí. Po něm se narodí další tři mužští potomci, Björn, Hvítserk a Rögnvald, a všichni čtyři synové se stávají hrdiny 7. a 8. kapitoly. V nich se líčí jejich vítězné tažení proti městu, jehož hlavním postrachem jsou dvě jalovice, vycvičené obětními obřady k zběsilému napadání nepřátel. To je jakási předehra k následujícímu dění ve Švédsku, kde se v Uppsale nacházela proslulá a v paměti dlouho uchovávaná největší pohanská svatyně ve Skandinávii.

Tam se přesouvá děj v 9. kapitole. Ragnar přijme přátelské pozvání švédského krále Eysteina k hostině a při té příležitosti podlehne půvabu jeho dcery a zasnoubí se s ní. Ásług/Kráka, obdařená (stejně jako její otec Sigurð Drakobijce) schopností rozumět řeči ptáků, se díky tomu o manželové nevěře dozví a konečně mu prozradí svou pravou identitu. Jakoby na důkaz svého původu porodí syna, jemuž dá jméno Sigurð a který má navíc obrys hada kolem oka a podobné jako jeho děd pronikavé oči. Ani význam těchto zvláštních znamení, stejně jako synovy budoucí mimořádné odvahy by nebyl bez znalosti Ságy o Völsunzích srozumitelný.

Poté, co Ragnar nesplní slib daný dceři krále Eysteina a z králů se tudíž stávají nepřátelé, vytáhnou Ragnarovi synové z prvního manželství v 10. kapitole na válečnou výpravu do Švédska, jsou s přispěním krávy Síbylji hýčkané v uppsalském obětišti poraženi a zemrou hrdinskou smrtí.

Áslaug pak vyprovokuje vlastní syny k pomstě. Tažení do Švédska se účastní nejen mladíček, leč nejbojovnější Sigurð, ale i samotná Áslaug, nyní pod jménem Randalín (11. kapitola). Díky Ívarově vynalézavosti a síle se podaří zabít ukrutnou krávu a porazit krále Eysteina, načež se Randalín vrací domů (12. kapitola). A Ragnarovi synové se vydávají plnit dál na jih Evropy. Všude vítězí a krutě pustoší lidské osady, svůj záměr dostat se až do Říma však neuskuteční (13. – 14. kapitola).

Ragnar se předešlých událostí neúčastnil, když se však doslechne o hrdinských činech svých synů, rozhodne se, že jejich slávu předčí. Navzdory varování Áslaug/Randalín se vydá dobýt Anglii, je však poražen králem Ellou (podle Anglosaské kroniky northumbrijský král Ælle) a zemře obdobně jako Gunnar v Sáze o Völsunzích uvržen do hadí jámy (15. kapitola).

Ragnarova smrt je důvodem posledního tažení jeho synů za mstou do Anglie. Rafinovanou spletí lstí chytrého Ívara nad králem Ellou vítězí a umučí ho k smrti. Ívar se stane vládcem Anglie, ostatní tři bratři převezmou říši po otci a další osudy všech včetně Áslaug/Randalín jsou stručně dovedeny až do jejich smrti a významných potomků (16. – 18. kapitola).

Závěrečné dvě kapitoly jsou jakýmsi dvojím epilogem, svědčícím o vášni vypravěčů příběhy rozvíjet a doplňovat z jiných zdrojů. 19. kapitola tvoří sama o sobě rámeček několika skaldským strofám, pronášeným bývalými bojovníky Ragnara a jeho synů. 20. kapitola je další dodatek, jehož strofy obsahuje také jiná sága; zde snad povzdech nad uplynulým časem od dob Ragnarových synů.

Ze čtyřiceti strof zařazených do prozaického textu pronáší celou čtvrtinu Áslaug. Její úloha chytré, rozhodné a samostatně uvažující ženy je pozoruhodná a možná svědčí o nezanedbatelném počtu žen v tehdejším publiku, jehož vkusu a očekávání vypravěči vycházeli vstříc.

Sága o Bósim a Herraudovi

Sága o Bósim a Herraudovi (*Bósa saga og Herrauds*) se zachovala ve čtyřech pergamenových rukopisech, z nichž dva jsou kompletní. Vydává a překládá se text rukopisu z druhé poloviny 15. století, z něhož však byly neznámo kdy vyškrabány obscenní úseky. Ty se doplňují z rukopisu napsaného kolem roku 1550. Sága existuje ještě v několika opisech papírových ze 17. století. Na Islandu byla velmi oblíbená, v 17. století vznikla samostatná přepracovaná verze a kolem roku 1500 a znovu koncem 17. století podle ní složili dva islandští básníci veršované *rímur*. Etymologicky neprůhledné jméno Bósi se od 17. století stalo synonymem pro „sukničkáře“, ale také nemotoru.

Sága vznikla s největší pravděpodobností ve 14. století a je dílem vynalézavého, vtipného autora, jenž byl dobře obeznámen s mytologií a domácí básnickou i vypravěčskou tradicí a znal dobové zábavy, hry a taneční písně, které se následujícím generacím vytratily z paměti. S chutí sáhl rovněž po inspiraci z rozverných francouzských *fabliaux*, s nimiž se mohli vzdělání Islandčané jeho doby seznámit díky zmíněnému přílivu překladů jihoevropské epiky. Vzniklo tak dílko, které se co do literární kvality může měřit s nejlepšími ságami 14. a 15. století, a má dokonce něco navíc. Kompozičně je vzácně sevřené, neodbíhá od hlavního syžetu a vypravěč stále připomíná návaznost dějové linie. Postavy si drží až do konce své funkční předurčení, které je dáno jejich jmény. Autor vládl neobyčejně bohatou slovní zásobou, použil řadu slov, která se v ságovém korpusu jinde nevyskytují.

Žánrově můžeme Ságu o Bósim a Herraudovi přiřadit k ságám dobrodružným se silným vlivem pohádek a lidové slovesnosti, ale také s ozvěnou vyprávění o vikinzech. Jako u většiny ság tohoto druhu je děj vystaven na pevném vzorci: hrdina si znepřátelí krále, musí splnit nadlidský čin a najít poklad. Podaří se mu to a získá království a královskou dceru. Tato dějová kostra, vlastní většině lidových pohádek, slouží k rozehrání jednak tradičních motivů staroislandských vypravěčů, jednak vlastních nápadů autora.

Gautlandský král Hring, v jehož blízkosti Bósi vyrůstá, je jako všichni významní králové severského dávnověku potomkem Óðina a dokonce

i Bósi, selský synek, prostáček typu českého Honzy, má z matčiny strany královského předka. Krále Hringa si znepřátelí tím, že zabije jeho syna Sjóða (nomen omen: měšec na peníze), postavu od počátku zápornou. Druhý králův syn Herraud je naopak jeho pobratimem (častý vztah mezi dvěma muži v ságách i islandské realitě, založený buď na společné výchově nebo na vzájemné přísaze bratrství) a Bósiho po celou dobu věrně provází. Bósi má pomocníky, jak to v pohádkách bývá. Jsou jimi Bósiho otec, polobratr Smið (opět nomen omen: kovář a řemeslník vůbec, což v staroseverské poezii i próze vždy značí obzvlášť zručného a vynalézavého jedince) a konečně otcova konkubína, čarodějka Busla. Poklad, který Bósi musí donést králi, chce-li se s ním smířit (uzavřít smír, jak zní staroseverský termín), je jiného druhu, než v ságách obvykle bývá. Vejce ptáka Gamma patří spíš do světa pohádek, stejně jako utkání s netvory ve svatyni s ukrytým vejcem a zajatou princeznou. Utkání je ovšem vylíčeno s naturalistickými podrobnostmi typickými pro ságy. Potud první část ságy (1. – 9. kapitola), končící získáním vejce a vysvobozením královské dcery Hleið, odměny pro spolubojovníka Herrauda. Zmínky o vikinských výbojích pobratimů v Sasku a o jejich účasti v proslulé bitvě na Brávellach patří k takřka povinnému zdůraznění slávy hrdinů dávnověku.

Druhá část ságy (10. – 16. kapitola) je jakýmsi prodloužením daného syžetu operujícího s dvěma hrdiny. Líčí únos Herraudovy nevěsty z Gautlandu na nepřátelské území Bjarmalandu, jmenovitě na Glæsivelly, kde se chystá její svatba s únoscem. Pobratimové princeznu důmyslnými triky znovu osvobodí a získají zpět. Poté si Bósi opatří nevěstu i pro sebe; unese dceru krále Bjarmalandu Eddu a v odvetné bitvě s bjarmalandskými mstiteli oba hrdinové za účasti všech Bósiho pomocníků drsně pobijí veškeré nepřátele. Příběh končí společnou svatbou obou párů, Herraud se stává králem v otcovském Gautlandu a Bósi králem Bjarmalandu. Sága má však ještě dovětek s informací o příbuzenství Bósiho a Herrauda s hrdiny jiných ság. Zajímavá je pro nás spojitost se Ságou o Ragnarovi Huňatě nohavici. Herraud je otcem jeho první manželky Þóry Hradní laně a vejce ptáka Gamma v sobě ukrývá nestvůrného hada, kterého Ragnar přemohl a za odměnu dostal Þóru. Propojením rodokmenů našich pobratimů a hrdinů jiných ság o dávnověku je Sága o Bósim a Herraudovi umně včleněna do autonomního

bájného světa těchto ság. Autor věděl, jak zaujmout čtenáře a přesvědčit je o své profesionalitě.

Vše nasvědčuje tomu, že písemná varianta ságy byla prokomponována do všech podrobností. Autor chtěl publikum co nejvíce pobavit čtveřáckými kousky hrdiny. Za tím účelem stvořil fiktivní postavu problematického selského chasníka, kterému pobratimství s královským synem, navíc spřízněným se slavným Ragnarem, dodalo prestiže i důvěryhodnosti. Ve světě ság o dávnověku se autor pohyboval suverénně. Drží se na území jejich geografie: děj ságy se odehrává v severských zemích s východiskem v jižní části dnešního Švédska, v historickém Götalandu, a s výpravami do Bjarmalandu, tedy nejspíše na území kolem Bílého moře v dnešním severozápadním Rusku (*Vína* v názvu *Vínuskóg* v 7. kapitole může být řeka Dvina, která se do Bílého moře vlévá). Tyto exotické končiny, jejichž jméno dochovala vikinská tradice, byly osídlené ugrofinským etnikem, které Islandané ztotožňovali tu s Karely, tu s Finny (staroseverský název pro Laponce). V pozdním středověku neměli už zřejmě ponětí, kde se Bjarmaland nachází, a sám název v nich vyvolával představu semenišť čar a kouzel a všelikých nekřesťanských nepravostí. Autor Ságy o Bósim a Herraudovi tam umístil protihráče svých hrdinů, rovněž svatyni s vejcem ptáka Gamma a krále Goðmunda z Glæsivellů, další oblíbenou postavou ság o dávnověku, která v jiných ságách sídlí na pomezí světa mytických obrů, ne-li přímo v něm.

Není úplně běžné, aby vypravěči ság o dávnověku dávali tak explicitně najevo křesťanský postoj jako autor ságy o Bósim. Vyzývá křesťany, aby se střežili Busliných zaklínadel, i když jako důležitá součást syžetu posloužila hrdinům. V závěrečné bitvě však Buslu převtělenou ve fenu nechá zahynout. Zaklínadla jsou v ságové literatuře častá a víra v čarovnou moc run a jiných z nich odvozených magických znaků přežívala na Islandu hluboko do novověku. V dalších dvou středověkých rukopisech ságy o Bósim přidali opisovači k závěru epilóg, o němž těžko říci, zda ho mysleli vážně. Sága, sama plná žertů, k žertování vybízela: „... a svatá Busla požehnej všem, kteří toto zde poslouchali, četli a psali“ a další opisovač dodal: „nebo něco připojili a vylepšili. Amen.“ K ironickému pohrávání s antagonismy mezi pohanskými praktikami a křesťanskou

vírou je třeba dodat, že výraz *Buslubæn*, který jsme překládaly jako *Buslina* kletba, bylo možné také přeložit jako *Buslina* modlitba.

Naprosto originální je explicitní popis pohlavního styku Bósiho s třemi dívčinami, pokaždé s cílem získat potřebné informace k splnění úkolu a pokaždé po způsobu pohádek za stejné situace, lišící se pouze důvtipnými opisy samotného aktu. Ságy obecně se zmínkám o sexuálním soužití párů nevyhýbaly, obzvlášť bylo-li toto soužití problematické a stalo se zdrojem konfliktů ovlivňujících průběh děje. V případě naší ságy lze navíc zmíněné scény považovat za aluzi na obdobné počínání Óðina v jedné části eddické básně *Výroky Vysokého*, kde nejvyšší bůh spí po tři noci s dcerou obra, aby od ní získal ukrytý nápoj básnictví. Autor ságy o Bósim se však nespokojil s obvyklou formulkou, jíž se ságy vypořádávají s milostnými hrátkami muže a ženy: „A chovali se k sobě vlídně.“ Není pochyb, že ho k tomuto vybočení z tradice podnítily frivolní příběhy jihoevropské provenience. (Ze světa současných badatelů pochází domněnka, že jméno Bósi je foneticky věrným zkrácením jména Boccaccio.) Obliba ságy, kterou můžeme přirovnat k dobře napsanému erotickému thrilleru své doby, je pak i pro nás pochopitelná.

Helena Kadečková

Poznámky k překladu

Svéráznost stylu staroislandských ság staví překladatele před zásadní otázky, jak texty předlohy srozumitelně a názorně přetlumočit dnešním běžnému čtenáři. Protože ctíme zásadu, že moderní překlad nemůže být pouhým, nebo dokonce líbivým vyprávěním obsahu, ale jeho nedílnou součástí je i snaha co nejlépe zprostředkovat rovněž zvláštnosti jazykové, slohové a obecně kulturní, dovolujeme si zde upozornit na několik specifik předlohy, které důsledně převedeny do českého prostředí by mohly působit dojmem stylistické neobratnosti, či dokonce překladatelské ledabylosti.

Především musíme mít na paměti, že – jak už bylo řečeno v předmluvě – celá literatura staroislandských ság vyrůstá z ústní vypravěčské tradice, jejíž stylové prvky zachovávají i písemné texty; díky tomu máme jedinečnou příležitost slyšet z nich hovořící hlas. Jde především o velmi časté používání historického prezentu, tedy vyprávění v přítomném čase, který však v literární češtině působí rušivě, a proto jsme ho až na nepatrné náznaky nahrazovali časem minulým. Podobně jsme pokládaly za vhodné poněkud oslabit stereotypnost dikce, rozrůznit slovesa uvozující přímou řeč (zde si středověcí vypravěči – ostatně nejenak tomu bývá i v dnešním mluveném jazyce – vystačili většinou s dvěma až třemi slovesy) či další ustálené formulace příznačné pro ústní tradici. V zájmu lepšího porozumění jsme odstraňovaly občasnou kostrbatost a nepřehlednost dlouhých souvětí, která i v originále nezřídka matou smysl. Nejasnosti nebo víceznačnost originálu jsme řešily přímo v českém textu a ponechaly je bez komentáře pod čarou.

Někomu dnes středověké texty mohou připadat stylisticky chudší, ale nesmíme zapomínat, že středověcí islandští vypravěči si stylistickou bohatost představovali jinak než my. Například popisy bitev a bojů bývají vskutku opulentní, ale všimněme si, že jsou naprosto věcné a zaměřené na technické detaily klání. Jakékoli básnické figury pro nás běžné byly vypravěčům ság cizí. Pro veršované básnictví měli staří Severané ustálené poetismy a opisy (tzv. *kenningy*), ale v próze se k estetizující licenci uchýlili jen zřídka. Nikdy by neřekli „moře se zbarvilo dokrvava“, nýbrž „zbarvilo se tak, jako by viděli krev.“ Dovolili si říci pouze to, co bylo vysvětlitelné a ověřitelné smysly, co lidé mohli vidět, slyšet a potom vyprávět dál, až to nakonec pisatel zapsal. Tato logika klasických, rádob historických ság o Islandanech a o kráľích, která se časem, a ve fantastických ságách o dávnověku zcela jistě, stala stylistickou manýrou, měla své důvody, stejně jako důsledné uvádění jmen, byť zcela okrajových postav. Pro vypravěče to nebyly literární postavy, nýbrž lidé, jimž jméno dodávalo identitu a potažmo historickou věrohodnost. Historii ovšem chápali po svém: bylo to vše, co o minulosti už někdo

vyprávěl, případně napsal (odtud také ustavičné opakování vět „vypráví se“, „nyní je třeba říct“). A skutečný byl každý, koho vypravěč zmínil a kdo měl jméno, nejlépe i rodokmen. (Samo staroseverské slovo *saga*, to, co se vypráví, se časem vyvinulo v termín *dějiny*). Proto jsme se snažily vystříhat se nápodob stylu českých i islandských pohádek. Žádná *sága* nezačíná: „Byl jednou jeden...“, ani: „Žil jeden muž, který se jmenoval...“, nýbrž rovnou: „Muž se jmenoval...“ nebo: „XY se jmenoval král. Vládl...“.

Jak je u překladů ze středověké literatury běžné, musely jsme značně zredukovat svůj slovník, aniž jsme ho chtěly nápadně archaizovat. Rozhodně jsme vyloučily jakoukoliv modernizaci výrazů a tudíž i pojmů. Ta by nutně vedla k parodování originálu a výsledně k jakési travestii.

Osobní a místní jména přepisujeme do češtiny tak, jak to kompetentně zavedl ve svých překladech ze staroislandštiny Ladislav Heger (1902–75). Nepoužíváme tedy grafémy označující různou kvalitu samohlásek, které mají smysl v odborných edicích filologického charakteru. Vycházíme z dnešní podoby islandské abecedy, s níž si bez újmy na metrických zákonitostech veršů vystačí i moderní islandská vydání středověké literatury. Obdobně ostatně postupují i současní editoři středověké literatury české. Nicméně bez několika odlišných písmen jsme se neobešli: *ö* známé z němčiny, *æ* (otevřená e), běžně u nás používané v překladech z dánštiny a norštiny, a dvě souhlásky, které zůstaly v islandské abecedě dodnes. Donedávna jsme je u nás nahrazovali, ale dnešní počítačové možnosti nás zlákaly k pokusu navyknout na ně aspoň v exotickém prostředí *ság* i české čtenáře. Jedná se o původně runový znak *þ*, *Þ* (obdoba angl. *th* v *thank*), dosud transkribovaný jako *t*, případně *th*, a *ð*, *Ð* (obdoba angl. *th* v *this*), dříve transkribované jako *d*.

S vlastními jmény zacházíme následovně. Zásadně skloňujeme nominativní podobu jména, u níž vypouštíme v mužském a vzácněji i v ženském rodu nominativní koncovku *-r*, případně její asimilaci s předcházejícím *l* nebo *n*: Např. Sigurð(r), Heimi(r), Háketil(l), Óðin(n). Jména místní ponecháváme ve staroseverské podobě, pouze u jmen běžně zčešťovaných se držíme dnešní podoby, i když jsme si vědomy, že územně plně neodpovídají středověkému stavu. Např. Švédsko (*Svíþjóð*) značilo pouze zhruba střední část dnešního Švédska s centrem ve staré Uppsale (historický *Svealand*), kterou obývali Sveové (*Svíar*). V jižní polovině sídlili Gautové a země se nazývala Gautland (historický *Götaland*). Místní jména v množném čísle ponecháváme ve tvaru nominativu plurálu, ale koncovku nahrazujeme koncovkou českou, např. Hlymdaly (*Hlymdalir*).

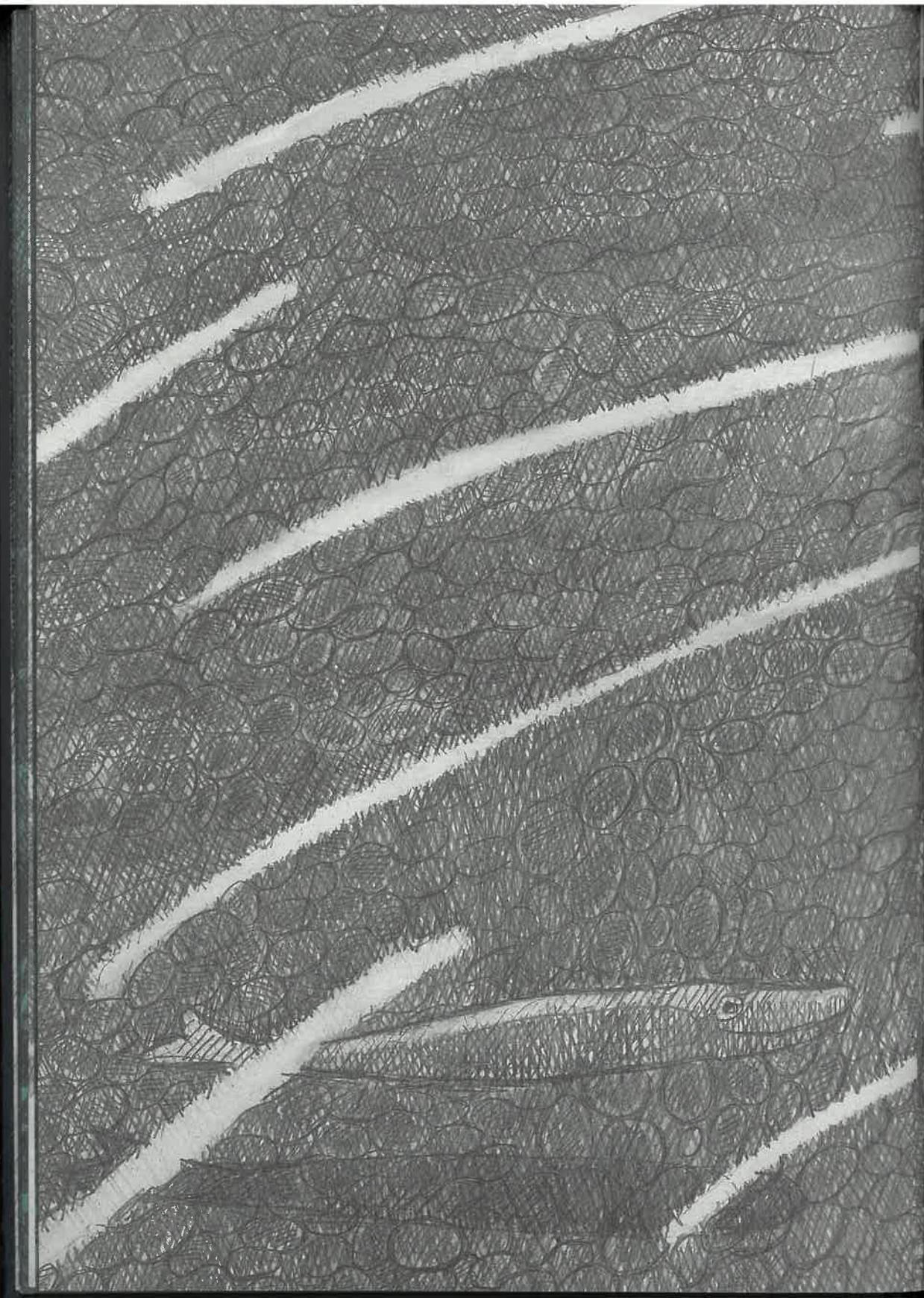
O překládání staroseverských veršů, resp. o staroseverské metrice u nás bylo v poslední době publikováno poměrně dost a vážní zájemci mají možnost se o této problematice informovat jinde (např. v předmluvách k českému překladu *Eddy*, 2004, Snor-

riho Sturlusona: *Edda a Sága o Ynglilnzích*, 2003 či ve stati Jiřího Starého: *O překládání staroseverské poesie*, časopis *Plav* 2009/9). Pro potřebu čtenářů této knihy uvedeme jen to nejnnutnější. Základním nositelem rytmu ve staroseverském krátkém verši (v jedné řádce našeho překladu) jsou dva přízvuky, a to přízvuky na první slabice dvou významově nejdůležitějších slov; náplň slabikami nepřízvučnými není pevná. Lichý a sudý verš spojuje aliterace, tj. shoda počátečních hlásek (stejných souhlásek nebo rozdílných samohlásek) přízvučných slabik v metrický celek, a to tak, že jedna nebo dvě hlásky lichého verše se shodují s hláskou v první přízvučné slabice sudého verše. Strofa o osmi verších mívá uprostřed významový předěl. V několika případech se v *Sáze o Völsunzích* vyskytuje modifikované metrum šestiveršových strof, kde jsou třetí a šestý verš samostatné a mají tři přízvuky s dvěma nebo třemi aliterujícími hláskami. Ve středověkém rukopisu samozřejmě není délka strof vždy přesně dodržena. Básně, případně samostatné strofy jsou složeny v eddických metrech, která – na rozdíl od meter skaldských – neobsahují mnoho *kenningů*, tj. opisů běžných substantiv dvěma nebo několika jinými slovy. Větší množství *kenningů* je ve strofách v *Sáze o Ragnarovi Huňaté nohavici*, které jsou složeny ve skaldském, občas zkomoleném metru s třemi přízvuky. V překladu jsme je ponechaly jen tam, kde mohou být neškolenému čtenáři při zapojení vlastní představivosti srozumitelné, např. ryba vřesu či losos plání = had, jantar Rýna či plamen vln = zlato, oř moře či kůň přístavů = loď. Čeština se staroseverské metrice vzpírá, má v průměru delší slova, hlavní přízvuk přechází z významového slova na slabičnou předložku (což jsme v překladu určeném pro vizuální vnímání většinou ignorovaly) aj. Jinak jsme se snažily principy aliterace a především údernou strohost originálních veršů pokud možno zachovat, aniž bychom zásadně zkreslily jejich obsah.

Strofy v *Sáze o Völsunzích* jsme převážně převzaly z Hegerova překladu starší *Eddy*, který často dává přednost poezii před přesností. Někde jsme verše formálně nebo obsahově zpřesnily a tam, kde znění v *Eddě* nesouhlasí se zněním v *sáze*, změnily. Verše obsahují mnoho jmen z mytického světa, jejichž vysvětlení lze nalézt v českém vydání eddických básní.

Nezatěžovaly jsme čtenáře přemírou poznámek pod čarou, vše nejnnutnější je obsaženo v předmluvě.

Helena Kadečková



Sága o Völsunzích

Zde začíná vyprávění o muži, který se jmenoval Sigi a o němž se praví, že byl synem Óđina. V sáze se zmiňuje také muž jménem Skađi. Byl to člověk mocný a vznešený, ale podle toho, co se tehdy mezi lidmi říkalo, byl Sigi ještě mocnější a pocházel z významnějšího rodu.

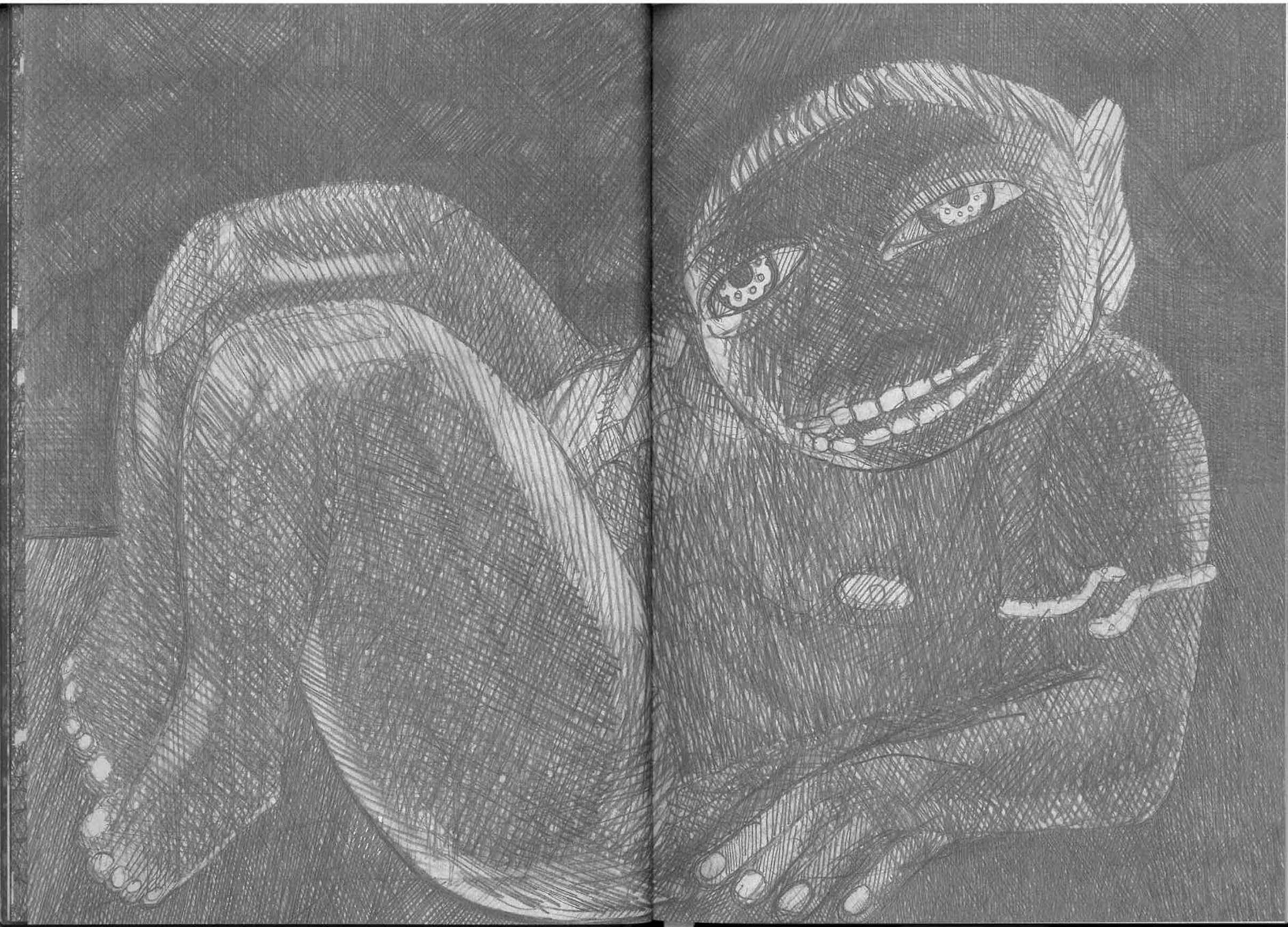
Skađi měl otroka, o němž je v sáze také řeč. Jmenoval se Bređi. Se vším, co měl udělat, si vždy zkušeně poradil. Schopnostmi a zručností se vyrovnal lidem, kteří se považovali za něco víc než on, ba některé předčil.

Vypráví se, že jednou se Sigi vypravil v doprovodu tohoto otroka na lov. Lovili celý den, a když večer porovnávali své úlovky, měl Bređi mnohem více kusů a byly větší. To se Sigimu hrubě nelíbilo a popuzen tím, že by ho měl nějaký otrok v lovu překonat, Bređiho napadl a zabil. Mrtvolu pak ukryl v závěži.

Ještě ten večer se vrátil domů a řekl, že Bređi mu v lese zmizel. „Najednou se mi ztratil z očí a nevím, kam se poděl.“ Skađimu zněla Sigiho výpověď podezřele, domníval se, že klame a že otroka zabil. I vyslal několik mužů, aby ho hledali, a výprava dopadla tak, že ho našli v závěži. Skađi vyhlásil, že tu závěj pojmenují po Bređim, lidé to přijali a od té doby každé velké hromadě sněhu říkají Bređiho závěj. Tak vyšlo najevo, že Sigi otroka zabil, a protože mrtvolu ukryl, dopustil se vraždy. Za to ho prohlásili vlkem ve svatyni zákona a pozbyl práva zdržovat se v domovském kraji se svým otcem. Óđin ho doprovodil co nejdál ze země a neopustil ho, dokud mu nedopomohl k válečným lodím.

Sigi se pak vydal na válečnou výpravu s vojskem, které mu otec obstaral, než se rozloučili. V bojích si vedl vítězně a nakonec si vydobyl zem i panovnickou moc. Brzy nato uzavřel vznešený sňatek a stal se mocným a uznávaným králem a zároveň velkým bojovníkem. Vládl hunské zemi. Se svou ženou měl syna Reriho. Ten vyrůstal u otce a brzy se z něho stal statný a zdatný muž.

Čas plynul a Sigi zestárl. Měl kolem sebe mnoho závistivců a nakonec na něho udeřili ti, jimž nejvíce důvěřoval, a sice bratři jeho ženy. Napadli ho ve chvíli, kdy se toho nejméně nadál a měl u sebe jen málo lidí, a díky přesile ho přemohli. Sigi útoku podlehl a s ním celá jeho družina. Synu Rerimu se nebezpečí vyhnulo, i vytvořil si z přátel a předních mužů země velkou družinu a s jejich přispěním získal opět otcovu





zem i královskou moc. A když se mu zdálo, že si v říši upevnil postavení, připomněl si, čeho se na něm dopustili strýcové tím, že mu zabili otce. Shromáždil početné vojsko a vytáhl proti nim. A protože oni se na něm provinili první, rozhodl se, že nebude brát ohled na příbuzenské svazky. Což dodržel a nepolevil, dokud nezabil všechny, kdo způsobili otcovu smrt, přestože to byl čin ve všech ohledech nepřístojný. A tak si vydobyl zemi, vládu i majetek a dosáhl větší moci než jeho otec.

Na válečných výpravách nashromáždil Reri velkou kořist a vybral si ženu přiměřenou svému stavu. Žili spolu dlouho, aniž se jim dostalo dětí a dědiců. Oba to těžce nesli a vroucně prosili bohy, aby se jim narodilo dítě. Vypráví se, že jejich prosby uslyšela Frigg a pověděla o nich Óðinovi. Ten si hned věděl rady. Povolal valkýru, dceru obra Hrímnioho, jež měla za úkol plnit přání, podal jí jablko a požádal ji, ať je donese králi. Valkýra jablko přijala, vzala na sebe podobu vrány a letěla k pahorku, na němž král právě seděl, a pustila mu je do klína. Král se dovtípil, co to znamená, jablko vzal a vrátil se z pahorku ke svým mužům. Hned navštívil královnu a dal jí z jablka pojíst.

Nyní je třeba říci, že královna záhy pocítila, jak v ní roste dítě. Leč čas plynul a ona stále nemohla dítě porodit. V té době se Reri musel vypravit z domova, aby se zbraní hájil mír v zemi, jak je zvykem králů. A stalo se, že na této výpravě ochořel a posléze zemřel odhodlán předstoupit před Óðina, což si v oněch dobách toužebně přál leckterý muž.

Královniny útrapy však trvaly dále, nemohla dítě porodit, a tímto neduhem trpěla šest zim. Cítila, že už nebude dlouho žít, a požádala, aby jí dítě z těla vyřízli. Stalo se, jak poručila, a narodil se chlapec. Přišel na svět už veliký, jak se dalo čekat, a prý svou matku, než zemřela, políbil. Dali chlapci jméno Völsung a po otci se stal hunským králem. Záhy vyspěl ve velkého a silného muže a všem nebezpečstvím čelil statečně a s největší rozhodností. Stal se z něj vynikající bojovník a z bitev, které sváděl na válečných výpravách, vycházel vždy vítězně.

Když dosáhl dospělého věku, poslal mu Hrímní svou dceru Hljóð, tu, která – jak bylo prve řečeno – donesla Völsungovu otci Rerimu jablko.



Völsung ji pojal za ženu a dlouho spolu žili v šťastném manželství. Narodilo se jim deset synů a dcera. Nejstarší syn se jmenoval Sigmund a dcera dostala jméno Signý. Byla to dvojčata a krásou i všemožnými přednostmi vynikala nad ostatními Völsungovými potomky, i když ti byli rovněž znamenití. Však si je lidé také dlouho uchovali v paměti a s nejvyšším obdivem si vždy vyprávěli, jací výteční hrdinové Völsungové byli a jak moudrostí, všestranným umem a boječtivostí předčili všechny muže, o nichž se zmiňují starobylé ságy.

Dále se vypravuje, že král Völsung dal postavit skvostný palác, a to tak, že uprostřed rostl mohutný dub, jehož větve s překrásnými květy vyčnívaly ven z krovu a kmen tkvěl v podlaze síně. Nazývali ho stromem dětí.

3.

Jeden král se jmenoval Siggeir a panoval v Gautlandu. Byl mocný a velel velkému počtu mužů. Ten se vypravil za Völsungem, aby ho požádal o ruku Signý. Völsungovi se nabídka zamlouvala a stejně tak jeho synům, jen dívka byla proti myslí. Ale přesto ponechala rozhodnutí na otci stejně jako v jiných věcech, které se jí týkaly. Králi však připadalo, že by bylo radno dívku provdat, a tak ji Siggeirovi zaslíbil. Byla stanovena doba svatební hostiny a Siggeir na ni měl přijet ke králi Völsungovi. Král chystal hostinu co nejskvělejší, a když bylo vše dokonale připraveno, dostavili se v daný den hosté obou králů. Siggeira provázelo mnoho vážených mužů. Jak se vypráví, plály podél celé dlouhé strany síně ohně a uprostřed se tyčil onen mohutný strom, o němž byla prve zmínka.

Dále se vypravuje, že když večer seděli muži u ohňů, vstoupil do síně člověk, kterého nikdo z přítomných neznal. Měl takovýto oděv: přes ramena přehozený skvrnitý plášť s kápí, na nohou plátěné nohavice svázané u kotníků a byl bosý. V ruce třímал meč a kráčel k stromu dětí, kápí staženou hluboko do čela. Byl velmi vysoký, starý a jedooký. Rozmáchl se mečem a zarazil ho do kmene tak, že čepel pronikla do dřeva až po jilec. Všem přítomným došla řeč a nikdo muže ani nepozdravil.

Tu se stařec chopil slova a pronesl:

„Kdo tento meč z kmene vytáhne, nechť ho ode mne přijme darem. Sám pak dosvědčí, že lepší meč nikdy v ruce nedržel.“

Po těch slovech vyšel ze síně a nikdo nevěděl, kdo to byl a kam se poděl. Ostatní hned vstali a hleděli, aby se meče nechopil někdo jiný. Každý chtěl být první. Ale nejdřív přišli na řadu muži nejvznešenější a potom všichni ostatní, jeden po druhém. Nikdo však nedokázal meč vytáhnout, ač tahali, seč mohli, meč se ani nepohnul. Tehdy přistoupil Völsungův syn Sigmund, uchopil meč a vytáhl ho z kmene, jako by před ním jen tak ležel. Všichni shledali, že je to dobrá zbraň, a uznali, že tak znamenitý meč ještě neviděli. Siggeir za něj Sigmundovi nabídl trojnásobek váhy ve zlatě.

„Mohl sis ten meč vzít stejně jako já odtud, kde vězel, kdyby ti příslušelo jej nosit,“ odpověděl Sigmund. „Ale teď je v mých rukou a ty ho nikdy nedostaneš, i kdybys za něj nabízel všechno zlato, co máš.“

Tato slova krále Siggeira rozzlobila, zdálo se mu, že z odpovědi číší výsměch. A protože byl od přírody velmi záłudný, tvářil se, jako by se ho Sigmundova slova nedotkla. Ale ještě téhož večera vymyslel odplatu – jak se později ukázalo.

4.

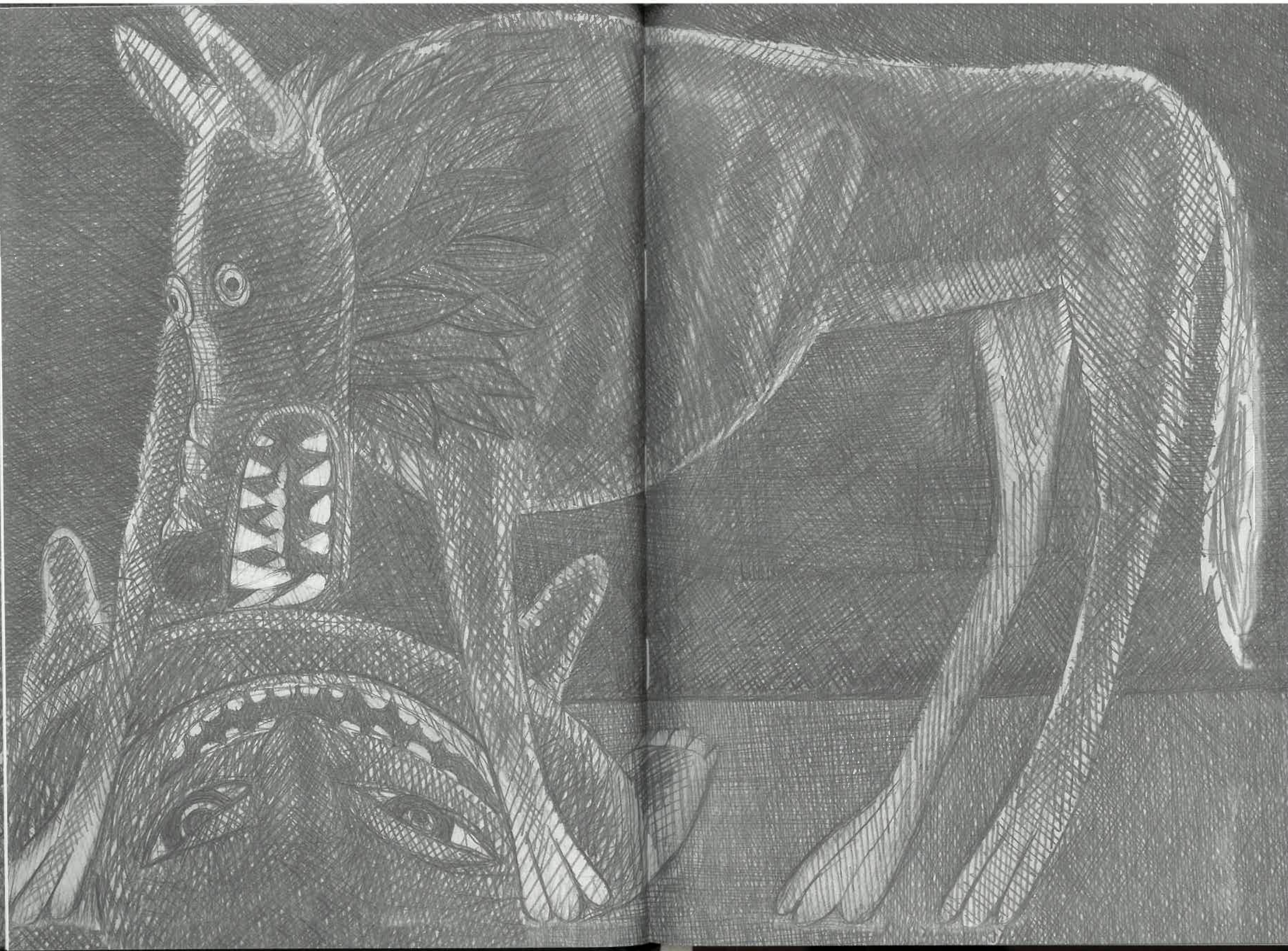
Teď je třeba povědět, že toho večera sdílel Siggeir se Signý svatební lože. Nazítří bylo pěkné počasí a král Siggeir prohlásil, že se vypraví domů, neboť nehodlá čekat, až se zvedne víchr a nebude možné vyplout na moře. Neříká se nic o tom, že by ho král Völsung nebo jeho synové zdržovali, zvláště když viděli, jak moc chce svatební hostinu opustit.

Tehdy pravila Signý otci:

„Nechci se Siggeirem odjet, při pohledu na něj se mé srdce nesměje. Má předvídavost i osud, který provází náš rod, mi říkají, že z tohoto svazku vzejde velké neštěstí, jestli úmluvu co nejrychleji nezrušíme.“

„Tak nemluv, dcero,“ odpověděl jí král, „protože jestliže ji bez důvodu zrušíme, zostudíme Siggeira i sami sebe. Porušením úmluvy ztratíme jeho důvěru i přátelství a on nám to zle odplatí, jak má právo. Dodržet slovo je to jediné, co se z naší strany sluší.“

Král Siggeir se tedy přichystal na zpáteční cestu. A než opustil svatební hosty, pozval svého tchána krále Völsunga, aby ho i se všemi syny za tři měsíce navštívil v Gautlandu a přivezl s sebou družinu po libosti velkou a přiměřenou své důstojnosti. Rád by tím prý napravil, oč ochudil svatební slavnost, když nechtěl zůstat déle než jednu noc, což nebývá zvykem. Král



Völsung slíbil, že v určený den přijede. Načež se zeť s tchánem rozloučili a král Siggeir s manželkou se vrátil domů.

5.

V určený čas se král Völsung se syny vydali na pozvání zetě, krále Siggeira, do Gautlandu. Vyrázili na třech lodích plně obsazených mužstvem a za příznivého větru dopluli ke gautlandským břehům. Bylo už pozdě večer.

Ještě téhož večera za nimi přišla Völsungova dcera Signý a vyzvala otce a bratry k důvěrnému rozhovoru, aby jim pověděla o úmyslech krále Siggeira.

„Shromáždil zkušené vojsko a chce vás obelstít,“ řekla. „Radím vám, abyste se neprodleně vrátili do své říše a opatřili si co nejvíc vojáků. Pak sem znovu přijďte a sami se pomstěte. Nevydávejte se do nebezpečí, protože jestli Siggeira neoklamete, jak vám radím, jeho zradě neuniknete.“

Nato král Völsung pravil:

„Mezi všemi lidmi se bude přetřásat, že jsem sotva narozený vyřkl jedno slovo a složil slib, že ze strachu neuteču před ohněm ani železem. Až dosud jsem se tak choval. Proč bych měl ve stáří jednat jinak? Žádná dívka nesmí při kratochvilné hře vytknout mým synům, že se zalekli smrti, vždyť jednou musí umřít každý. Smrti nakonec neunikne nikdo. Moje rozhodnutí zní: V žádném případě neutečeme a budeme si počínat co nejstatečněji. Bojoval jsem už stokrát, někdy jsem měl víc vojska, jindy méně, a vždycky jsem zvítězil. Nechci, aby se o mně rozneslo, že utíkám z boje nebo že prosím o mír.“

Tu se Signý hořce rozplakala a prosila, aby se k Siggeirovi nemusela vracet.

Král Völsung jí řekl:

„Ty se samozřejmě vrátíš k manželovi a zůstaneš u něj, ať se s námi stane cokoli.“

Signý tedy odešla domů a muži zůstali přes noc na místě. Jakmile se ráno rozednilo, přikázal král Völsung všem svým mužům, aby vstali, vystoupili na pevninu a připravili se k boji. I vystoupili na břeh, všichni v plné zbroji. Zanedlouho dorazil král Siggeir s celým svým vojskem a rozpoutala se ta nejlítější bitva. Král Völsung povzbuzoval své bojovníky, aby úto-

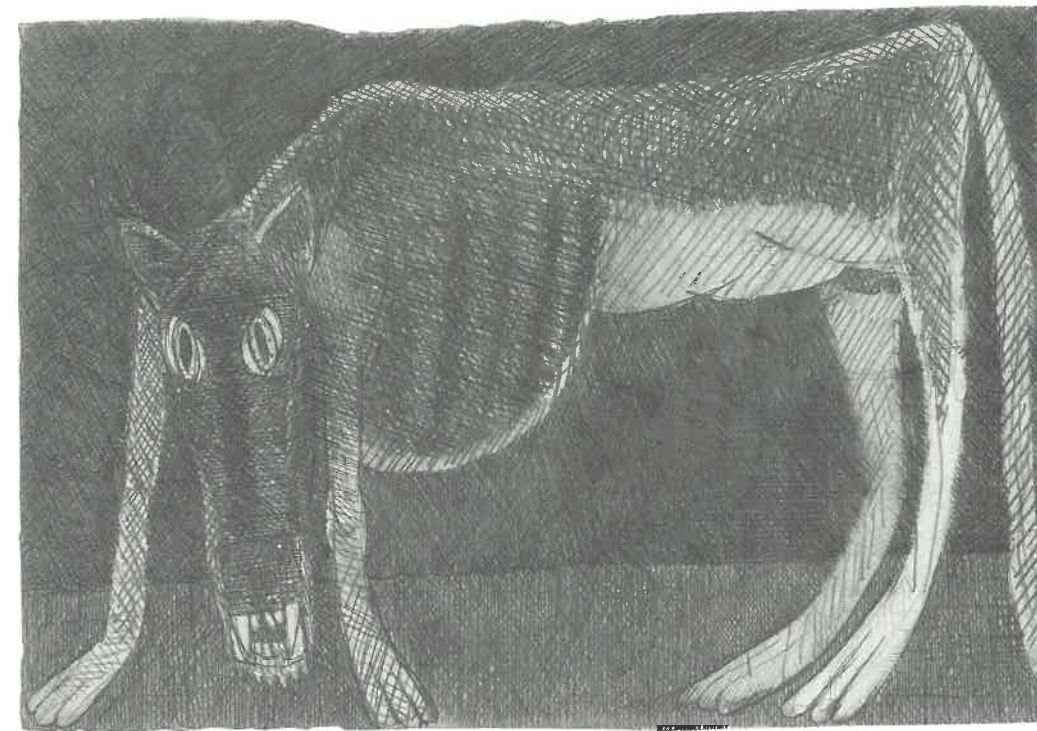
čili co nejurputněji, a říká se, že on a jeho synové toho dne osmkrát prolomili bitevní řady krále Siggeira a oháněli se mečem na všechny strany. A když se to chystali učinit ještě jednou, král Völsung uprostřed svých vojáků padl, a krom deseti jeho synů pak i všichni jeho bojovníci, neboť proti nim stála větší přesila, než mohli zmoci. Völsungovi synové byli zajiati a v poutech odvedeni.

Když se Signý dozvěděla, že otce zabili a bratry zajali a odsoudili k smrti, požádala krále Siggeira o rozhovor mezi čtyřma očima a řekla mu:

„Chci tě poprosit, abys mé bratry hned nezabíjel a dal je raději vsadit do klády. Neboť jak se říká, oko je spokojené, dokud má nač pohlédnout. O víc už pro ně prosit nebudu, protože vím, že by to stejně nepomohlo.“

„Copak jsi přišla o rozum,“ zvolal Siggeir, „že žádáš pro bratry větší zlo, než kdyby byli štáti? Ale budiž po tvém, vždyť čím hůř budou trpět a čím déle budou snášet muka, tím budu radši.“

Pak poručil udělat, oč žádala. I vyhledali v lese veliký kmen, porazili ho deseti bratřům na nohy a nechali je tam sedět celý den až do noci. O půlnoci se z lesa vynořila stará vlčice, velká a ohyzdná. Přiběhla



k mužům v kládě a jednoho zakousla. Celého ho zhltna a zmizela. Příštího jitra vyslala Signý za bratry muže, kterému důvěřovala, aby zjistil, co se stalo. Když se vrátil, oznámil jí, že jeden bratr je mrtvý. Velmi ji trápilo, že by všichni bratři měli takto skončit a ona jim nedokáže nijak pomoci.

Zbytek lze povědět zkrátka. Po devět nocí za sebou se o půlnoci objevila vždy stejná vlčice a sežrala jednoho bratra, až byli všichni mrtví a naživu zbýval jen Sigmund. Ale než nadešla desátá noc, vyslala Signý k bratrovi svého důvěrníka, dala mu s sebou med a nakázala mu, aby jí pomazal Sigmundovi obličej a trošku vložil i do úst. Muž se vydal k Sigmundovi, udělal vše podle příkazu a vrátil se domů.

V noci se pak jako vždy objevila stejná vlčice a chystala se Sigmunda zakousnout jako ostatní bratry. Ale vtom zavětrila a ucítila med, kterým byl Sigmund pomazaný. Olízala mu tvář a strčila jazyk i do úst. Sigmund přemohl strach a zakousl se vlčici do jazyka. Ta sebou prudce škubala, divoce se zmítala a nohama se zapřela o kládu takovou silou, až ji celou rozlomila. Sigmund však vytrvale držel její jazyk mezi zuby, až ho zvířeti vytrhl z kořene a vlčice zdechla. Podle vyprávění některých lidí byla tou vlčicí matka krále Siggeira. Pomocí kouzel a čarodějného umění na sebe vzala vlčí podobu.

6.

Kláda byla nyní rozlomená a osvobozený Sigmund zůstal v lese. A Signý znovu vyslala posly, aby zjistili, co se stalo a zda bratr žije. Když přišli k Sigmundovi, vypověděl jim, co se seběhlo a jak to s ním a s vlčicí dopadlo. Po návratu poslové Signý sdělili, co se dozvěděli, a ona se ihned vypravila za bratrem. Domluvili se, že si Sigmund v lese zhotoví skrýš pod zemí. Tam ho pak Signý nějaký čas ukrývala a nosila mu, co potřeboval. Král Siggeir se domníval, že jsou všichni Völsungové mrtví.

Král Siggeir měl se svou ženou dva syny a vypráví se, že když bylo staršímu deset zim, poslala ho Signý za Sigmundem. Synek mu měl být ku pomoci, až bude chtít pomstít otce. Chlapec se tedy vydal do lesa a pozdě večer dorazil k zemnici. Sigmund ho vlídně přijal, jak se sluší, a požádal ho, aby pro ně upekl chléb. „Já zatím dojdou na dříví,“ dodal a podal mu pytlík mouky. Sám se vypravil pro dřevo. Když se vrátil, chlapec na chleba ještě ani nezadělal. I zeptal se ho Sigmund, co je s chlebem.

„Neodvážil jsem se na pytlík sáhnout, protože se v mouce něco hýbalo,“ řekl chlapec.

Tak Sigmund zjistil, že tento chlapec nebude asi natolik srdnatý, aby si ho chtěl ponechat u sebe. A když se opět setkal se sestrou, řekl jí, že kdyby chlapec zůstal s ním, nepřineslo by mu to žádný prospěch.

„Tak ho tedy zabij,“ odpověděla Signý. „Teď už nemusí dál žít.“

A Sigmund ji poslechl.

Uplynula zima. Napřesrok poslala Signý k Sigmundovi mladšího syna. A netřeba dlouhých řečí; dopadlo to stejně a Sigmund i tohoto chlapce na sestřinu radu zabil.

7.

Dále se uvádí, že jednou seděla Signý ve své komnatě, když ji navštívila čarodějka znalá všech kouzel.

„Chci, abychom si vyměnily podobu,“ řekla jí Signý.

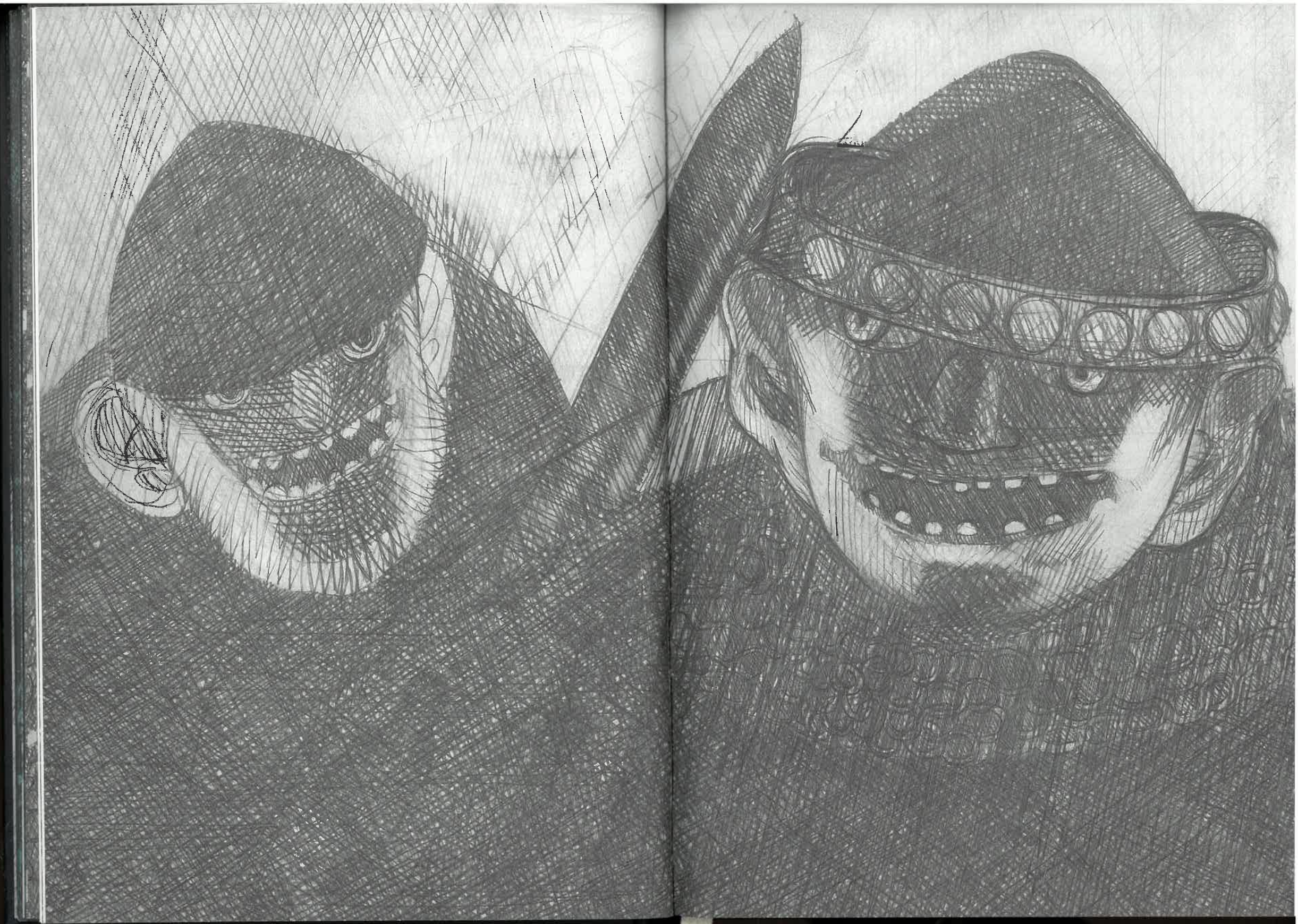
„Jak poroučíš,“ odpověděla čarodějka a svými kouzly zařídila, že si vyměnily vzhled. Na Signýin rozkaz zaujala její místo a večer ulehla na lože s králem. Ten nepoznal, že s ním není Signý.

O Signý je nyní třeba povědět, že se odebrala k bratrovu podzemnímu příbytku a požádala ho o nocleh, „zabloudila jsem totiž v lese a nevím, kam jít.“

Sigmund souhlasil, ať jen zůstane, samotné ženě přece přístřeší neodmítne. Jen věří, že mu neoplatí dobrou službu tím, že ho prozradí. I vešla do jeho útulku a usedla k jídlu. Sigmund se na ni bezděky často zahleděl a zdála se mu pěkná a půvabná. A když se nasýtli, řekl jí, že chce, aby spolu v noci sdíleli lože. Ona neodporovala, a tak ji k sobě vzal a leželi spolu tři noci za sebou. Poté se vrátila domů, vyhledala čarodějku a vyzvala ji, aby si opět vyměnily podobu. Což se stalo.

Uplynul čas a Signý porodila chlapečka, kterého pojmenovali Sinfjötli. Vyrostl v statného a silného chlapce pěkného vzhledu a rod Völsungů v sobě nezapřel. Nebylo mu ještě ani deset zim, když ho Signý poslala k Sigmundovi do podzemního příbytku.

Než kdysi vypravila k Sigmundovi své první syny, podrobila je zkoušce. Přišla jim rukávy ke kůži až na maso. Oba to špatně snášeli a naříkali. Totéž udělala i Sifjötlimu, a ten se vůbec nebránil. Pak mu halenu svlékla a s rukávy mu strhla i kůži. „Jistě to bolí,“ poznamenala. Ale chlapec pravil:



„Tohle není pro Völsunga žádná bolest.“

A tak přišel chlapec k Sigmundovi. Ten ho požádal, aby z mouky zadělal těsto, sám že půjde na dříví. A podal mu pytlík. Pak odešel pro dřevo, a když se vrátil, měl Sinfjötli už upečeno. Sigmund se ho optal, jestli v mouce něco nenašel.

„Mám takový dojem,“ odpověděl chlapec, „že když jsem se dal do hnětení, něco se v mouce hýbalo. Ale zadělal jsem to do těsta.“

A Sigmund se zasmál a řekl:

„Tenhle chleba ti dnes večer k jídlu nedám, protože jsi do něj zadělal nejjedovatějšího hada.“

Sigmund vynikal takovou odolností, že mohl bez úhony požit i jed, kdežto Sinfjötli byl před jedem chráněn zvenčí, ale sníst ani vypít ho nesměl.

8.

Dále se říká, že Sigmundovi připadal Sinfjötli ještě příliš mladý, než aby mohli společně vykonat pomstu, a chtěl ho nejprve utužit. V létě se proto vydávali daleko do lesů, zabíjeli lidi, a získávali tak lup. Sigmundovi se Sinfjötli zdál hodně podobný rodu Völsungů, ale stále si myslel, že je synem krále Siggeira. Domníval se, že v sobě má otcovu zlolajnost, ale i boječtivost Völsungů a že dost nedbá na pokrevní svazky, neboť mu často připomínal jeho bol a ponoukal ho, ať krále Siggeira zabije.

Jednou se zase vydali do lesa, aby si opatřili majetek, a narazili na stavení, v němž spali dva muži s tlustými zlatými náramky. Podlehli nějakým neblahým kouzlům, protože nad nimi visely vlčí kůže. Směli je odložit jen každý desátý den. Byli to královští synové. Sigmund a Sinfjötli si kůže navlékli, a pak se z nich nemohli dostat, neboť kouzlo pořád působilo. Získali i vlčí hlas a oba mu také rozuměli.

I vyběhli zase do lesa a každý se dal vlastní cestou. Ještě se však dohodli, že se odváží každého boje, i kdyby stáli proti sedmi mužům, víc jich ale být nesmí. A ten, kdo se ocitne v bitce, zavyje.

„Tuto úmluvu nesmíme porušit,“ řekl Sigmund, „protože ty jsi mladý a boječtivý. Tebe by lidé jistě rádi ulovili.“

A s tím se každý vydal po svých. Když se rozešli, narazil Sigmund na sedm mužů a zavyl. Sinfjötli to zaslechl, hned přiběhl a všechny zabil.

Potom se znovu rozdělili. Sinfjötli neběžel lesem dlouho, když narazil na jedenáct mužů. Pustil se s nimi do boje a všechny je zabil. Sám však utřžil velká zranění, tak ulehl pod dub a odpočíval.

Když ho Sigmund našel, otázal se:

„Proč jsi nezavolal?“

„Nechtěl jsem tě prosit o pomoc,“ odpověděl Sinfjötli. „Tys potřeboval pomoc, abys zabil sedm mužů. Já jsem proti tobě věkem ještě dítě, ale pomoc jsem nežádal, i když jsem jich měl zabít jedenáct.“

Tu se na něho Sigmund vrhl tak prudce, až Sinfjötli zavrával a spadl. A Sigmund ho ještě kousl zepředu do hrdla. Toho dne se nemohli svléct z vlčí kůže, a tak si Sigmund hodil zraněného na hřbet a donesl ho zpět do stavení. Tam o něj pečoval a svolával na vlčí kůže všechny zloduchy a trolly.

Jednoho dne spatřil Sigmund dvě lasičky, právě když jedna kousla druhou do hrdla. Nato odběhla do lesa a přinesla list, který položila na ránu. A poraněná lasička vyskočila a byla zdravá. Sigmund vyšel ven a uviděl krkavce, který mu přinášel list. Přiložil ho Sinfjötlimu na ránu a ten hned vyskočil a byl zdravý, jako by nikdy žádné zranění neutrpěl. Poté se vrátili do zemnice a vyčkali tam, dokud si nemohli svléct vlčí kůže. Ty pak vzali a spálili na ohni, aby už nikomu neškodily.

Během všech těchto strážní a protivenství vykonali v říši krále Siggeira mnoho slavných činů. A když Sinfjötli dospěl, Sigmund uznal, že už ho podrobil zkouškám dostatečně.

Zanedlouho se pak Sigmund rozhodl, že jakmile se naskytne příležitost, pomstí otce. I opustili jednoho dne podzemní skrýš a pozdě večer dorazili k sídlu krále Siggeira. Vešli do místnosti před síní, kde stály sudy s pivem, a tam se schovali. Královna věděla, kde jsou, a chtěla se s nimi setkat. Když se shledali, dohodli se, že pomstu vykonají, až nastane noc.

Signý měla s králem dvě děti a ty byly ještě malé. Hrály si v síni, kutálely po podlaze zlaté kroužky a běhaly za nimi. Jeden kroužek se zakutálel do místnosti, kde se skrývali Sigmund se Sinfjötlim, a chlapec vyběhl ven ho hledat. Vtom uviděl, že tam sedí dva velcí, hrozní muži, přílby stažené hluboko do čela a v lesklém brnění. Chlapec hned utíkal zpátky do síně k otci a řekl mu, co viděl. Král pojal podezření, že se na něho chystá zrada. Signý zaslechla, co si povídají, i vstala, vzala obě děti

a vyšla do předsíně k mužům. Oznámila jim, že je děti prozradily: „Radím vám, abyste je zabili.“

„Nechci tvé děti zabít,“ odpověděl jí Sigmund, „ať si mě vyradily.“

Sinfjötli však neváhal, vytasil meč a obě děti usmrtil. Potom je hodil do síně k nohám krále Siggeira. Král vyskočil a rozkázal svým lidem, ať muže, co se večer schovali v předsíni, zajmou. Lidé tedy vyběhli a chtěli se jich chopit, ale Sigurd a Sinfjötli se ze všech sil udatně bránili a každému, kdo se k nim přiblížil, se už dlouho nevedlo tak zle. Nakonec je však díky přesile přece jen přemohli, zajali a svázali. A v poutech je ponechali celou noc.

Král nyní přemýšlel, jakou smrt jim má schystat, aby trpěli co nejdéle. A když nastalo ráno, dal z kamení a drnů postavit velikánskou mohyly. Doprostřed mohyly dal pak vztyčit velký plochý kámen tak, že jedním okrajem sahal až ke stropu a druhým k zemi. Kámen byl také široký, sahal ode zdi ke zdi a nedalo se kolem něj projít. Pak dal král přivést Sigmunda a Sinfjötliho a vsadit je do mohyly, každého na jednu stranu desky, protože si myslel, že pro ně bude horší, když nebudou spolu pohromadě a přitom jeden druhého uslyší. Když mohyly ucpávali drny, objevila se Signý s náručí slámy a hodila ji do mohyly Sinfjötlimu. Otrokům přikázala, aby to králi zatajili. Ti to slíbili a potom mohyly uzavřeli.

Když nastala noc, řekl Sinfjötli Sigmundovi:

„Tak si myslím, že jídlo nám tu chybět nebude. Královna hodila do mohyly špek zabalený do slámy.“

A jak sáhl ve slámě po špeku, zjistil, že je do něj zabodnutý Sigmundův meč. Poznal to podle jílce, neboť v mohyle byla tma. Pověděl to Sigmundovi a oba se zaradovali. Sinfjötli pak vsunul hrot meče nad kámen a velkou silou na něj přitlačil. Meč se zakousl do kamene. Na druhé straně ho uchopil za špici Sigmund a společně řezali kámen mezi sebou. Nepolevili, dokud ho nerozpůlili, jak se praví v této sloce:

1. Řezali vzdorně
vztyčený kámen
mečem svým Sigmund
se Sinfjötlim.



Teď se mohli v mohyle volně pohybovat, a tak sekali do kamení i železa, až se dostali ven. A vydali se k paláci, kde všichni spali. Nanosili k síni dřevo a zapálili je. Spáče probudil kouř a vidí, že jim síň hoří nad hlavou. I ptá se král, kdo ten oheň založil.

„Zde jsme, já a můj synovec Sinfjötli,“ ozval se Sigmund, „a chceme ti dát na vědomí, že ještě všichni Völsungové nezemřeli.“

Potom vyzval sestru, ať vyjde ven a přijme od něho všechny pocty a úctu, aby tak odčinil její bolest.

„Teď zviš,“ odpověděla Signý, „jestli jsem po celou tu dobu byla pamětlivá toho, že král Siggeir zabil krále Völsunga. Dovolila jsem zabít naše děti, které se mi zdály na pomstu otcovy smrti příliš vážné, a odešla jsem k tobě do lesa v přestrojení za vědmu. Sinfjötli je náš syn. Proto je tak udatný, že je plodem syna i dcery krále Völsunga. To všechno jsem udělala proto, aby král Siggeir zemřel. V zájmu pomsty jsem učinila tolik, že dál už nemohu žít. Zemřou teď dobrovolně s králem Siggeirem, ač jsem si ho vzala z donucení.“

Poté políbila bratra Sigmunda i Sinfjötliho, popřála jim vše dobré a vešla do plamenů. Tam skonala s králem Siggeirem a celou jeho družinou.

Otec se synem si opatřili vojsko a lodi a Sigmund zamířil do rodné země, odkud vyhnal krále, který se tam usadil po Völsungově smrti. Stal se mocným a výtečným panovníkem a byl moudrý a ctižádostivý. Uzavřel manželství s ženou jménem Borghild a měli spolu dva syny. Jeden se jmenoval Helgi a druhý Hámund. K Helgimu po narození zavítaly norny a předpověděly mu, že bude nejslavnější ze všech králů.

Sigmund se tehdy navrátil z bitvy, šel syna přivítat s česnekem v ruce a dal mu jméno Helgi. Ke jménu mu daroval kraje Hringstaðy a Sólþjóll a rovněž meč a popřál mu, aby zdárně prospíval a kráčel v šlépějích Völsungů. Z chlapce vyrostl velkomyslný a oblíbený muž, který ve všech činnostech vynikal nad většinu mužů ostatních. Vypráví se, že na první válečnou výpravu se vydal, když mu bylo patnáct zim. Helgi se stal králem bojovníků, ale Sinfjötli byl stále s ním a veleli vojsku společně.

9.

Vypráví se, že na jedné válečné výpravě narazil Helgi na krále jménem Hunding. Byl to mocný panovník a vládl mnoha lidem a zemím.

Strhl se mezi nimi boj, Helgi postupoval nezadržitelně vpřed a bitva skončila tím, že zvítězil a král Hunding s většinou svého vojska padl. Helgi byl přesvědčen, že když zdolal tak mocného krále, jeho vážnost vzrostla. Hundingovi synové však povolali do zbraně vojsko, aby otce pomstili. Štětli se v tvrdé bitvě, v níž Helgi nezadržitelně pronikal válečným vojem bratrů, útočil na praporence Hundingových synů a tyto z nich porazil: Álfa a Eyjólf, Hervarða a Hagbarða. Dosáhl skvělého vítězství.

Když Helgi odjížděl z bitvy, potkal u lesa velkou skupinu žen vznešeného vzezření, jedna však vynikala nad ostatní. Jely na nádherně vystrojených koních. Helgi se zeptal té, jež jela v jejich čele, na jméno. Odpověděla, že se jmenuje Sigrún a je dcerou krále Högniho.

„Pojďte s námi,“ vyzval je Helgi. „Budete vítány.“

„Čeká nás jiná práce než s vámi popíjet,“ odpověděla Sigrún.

„A jaká, královská dcero?“ otázal se Helgi.

„Král Högni mě zaslíbil synu krále Granmara Höðbroddovi. Ale já se zapřísažila, že si raději vezmu vraní mládě. Přesto se tak asi stane, leda bys tomu ty zabránil, vytáhl s vojskem proti Höðbroddovi a mě odvedl pryč, protože s žádným králem bych nechtěla žít raději než s tebou.“

„Buď veselé mysl, královská dcero,“ řekl Helgi. „Spíš vystavíme zkoušku svou statečností, než aby ses za něho vdala, a uvidíme, kdo z nás obstojí líp. Pro to rád nasadím život.“

Poté rozeslal Helgi muže s peněžitými dary, aby zajistili bojovníky, a všechno vojsko svolal na Rauðabjörgy. Vyčkal tam, dokud nedorazila mohutná flotila z Héðinsey¹, a brzy doplulo na velkých, krásných lodích i početné vojsko z Nörvasundu². Král Helgi si povolal velitele svého loďstva, který se jmenoval Leif, a zeptal se ho, jestli už vojáky spočítal. Ale ten odpověděl:

„Lodi, které připluly z Nörvasundu, se nedají spočítat, pane. Je na nich tak dvanáct tisíc mužů a na ostatních snad o polovinu víc.“

Poté vydal král Helgi rozkaz, aby se stočili do fjordu, který se nazývá Varinsfjörð, a tak se stalo. Vtom se rozpoutala obrovská bouře, moře se vzdouvalo a vlny bily do boků lodí, jako by o sebe narážely skály.

¹ Héðinsey: ostrov Hiddensee.

² Nörvasund: průliv Gibraltar.

Helgi námořníky vyzýval, ať se nebojí a nespouštějí plachty, ale naopak je vykasají ještě výš. Už už se zdálo, že se vlny přes ně převalí dřív, než se dostanou k pevnině. Tehdy dorazila k pobřeží z vnitrozemí Sigrún, dcera krále Högniho, s početným doprovodem a zavedla je do bezpečného přístavu u Gnípalundu. Místní lidé viděli, co se děje, a z vnitrozemí přispěchal bratr krále Höðbrodda, vládce nad krajem Svarinshaug. Zavolal na ně a chtěl vědět, kdo velí tak velikému vojsku. Tu povstal Sinfjötli. Přílba na hlavě se mu leskla jako sklo a brnění měl bílé jako sníh. V ruce držel kopí se skvostnou korouhví a před sebou štít s pozlacenými okraji. Věru věděl, jak promluvit na krále:

„Jen pověz, až nakrmíš prasata a psy a přivítáš se se svou ženou, že jsou tu Völsungové a ve vojsku je přítomen král Helgi, chce-li se s ním Höðbrodd setkat. Pro Helgiho je udatný boj zábavou, zatímco ty se u ohně muchláš s děvečkami.“

„Těžko se od tebe nadít důstojné řeči a moudrých slov starců, když takhle kydáš lži na velmože,“ opáčil Granmar. „Bude spíš pravda, že příliš dlouho pobíhal po lesích, hltal vlčí stravu a přitom pozabíjel vlastní bratry. Divím se, že se opovažuješ vstoupit do boje se slušnými muži, když jsi sál krev z tolika vychladlých těl.“

„Ty si asi už dobře nevzpomínáš,“ odpověděl Sinfjötli, „jak jsi býval vědmou na Varinsey a zachtělo se ti muže, a k té službě sis vybral mě. Později jsi byl valkýrou v Ásgarðu a tam se kvůli tobě div nepopravili. A na Láganesu jsem s tebou zplodil devět vlků a byl jsem otcem všech.“

Na to Granmar:

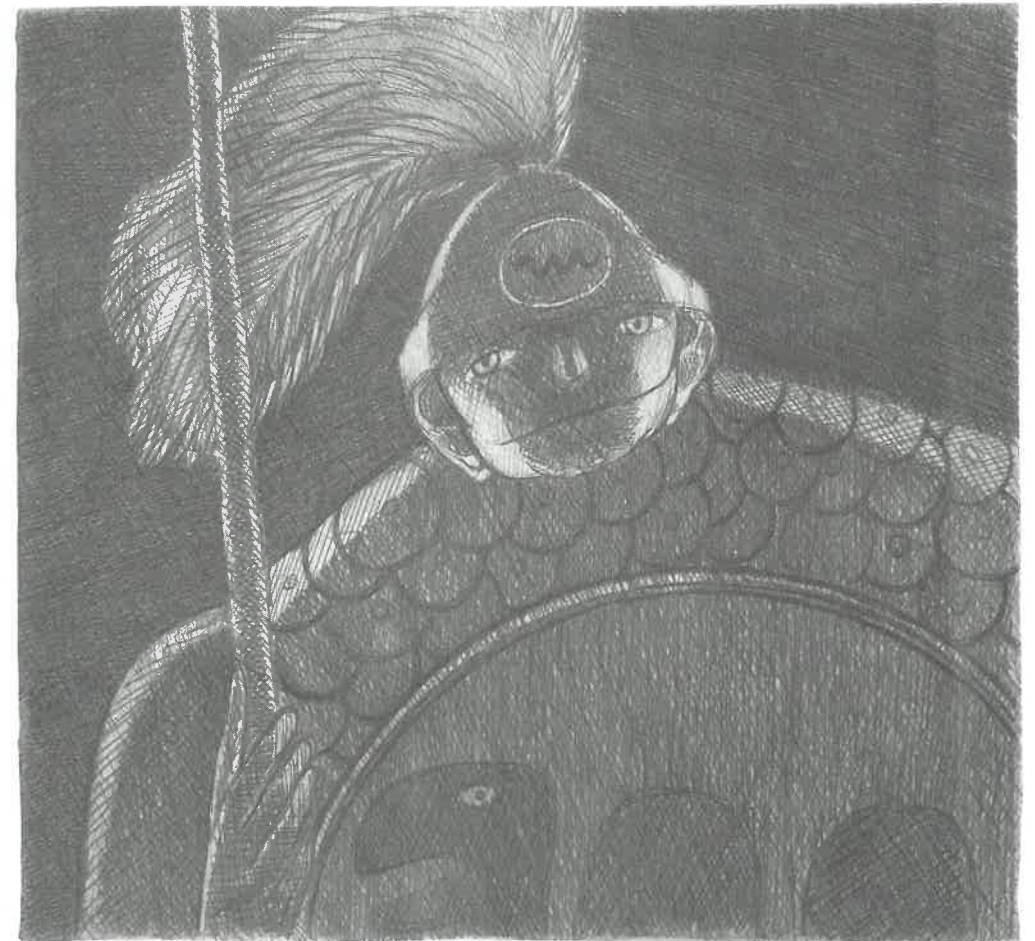
„Jsi pěkně prolhaný. Řekl bych, že ty nemůžeš být ničím otcem od té doby, co tě vykleštily dcery obra na Þrasnesu. Jsi jen pastorek krále Siggeira, po lesích ses válel s vlky a původcem všeho neštěstí jsi ty. Zabils své bratry a proslavil ses samým zlem.“

„A jestlipak si ještě vzpomínáš,“ zvolal Sinfjötli, „jak jsi dělal hřebci Granimu kobyly a já tě hnal plným tryskem na Brávely? Potom jsi pásal kozy obru Gölnimu.“

Granmar řekl:

„Než bych se s tebou dál hádal, to radši předhodím tvou mršinu ptákům.“

Tu promluvil Helgi:



„Lépe by se slušelo a bylo by moudřejší, kdybyste radši bojovali než vykládali věci, které je hanba poslouchat. Granmarovi synové sice nejsou mými přáteli, ale přesto jsou to udatní muži.“

Granmar poté odválal a jel navštívit krále Höðbrodda na Sólífjölly. Jejich koně se jmenovali Sveipuð a Sveggjuð. Setkal se s králem v hradní bráně a zpravil ho o vojsku v zemi. Král Höðbrodd měl na sobě brnění a na hlavě přílbu. Zeptal se, čím je to vojsko. „A proč jsi tak rozezlý?“

Granmar odpověděl:

„Jsou tu Völsungové. U pobřeží mají dvanáct tisíc mužů a u ostrova Sök sedm tisíc. Ale největší množství kotví na místě zvaném Grindir. Myslím, že se Helgi chce bít.“

Král na to:

„Vyhlasme tedy pohotovost po celé naší říši a vytáhněme proti nim. Ať žádný muž hotový k boji nezůstane doma. Pošleme vzkaz Hringovým synům, králi Högnimu a Álfovi Starému, to jsou všechno zkušené bojovníci.“

I střetli se na místě zvaném Frekastein a rozpoutala se lité bitva. Helgi prorážel šiky a všude padalo mnoho mužů. Tu spatřili zástup panen se štítů a vypadalo to, jako by vyšlehly plameny. Byla mezi nimi i Sigrún, královská dcera. Král Helgi zaútočil na krále Höðbrodda a pod jeho praporem ho zabil.

Sigrún promluvila:

„Přijmi dík za tento udatný čin. Konečně změní tyto země vládce. Pro mne je to neskonale šťastný den a tobě bude příslušet všechna čest a sláva za to, že jsi porazil tak mocného krále.“

Král Helgi převzal vládu v celé říši a dlouho v ní přebýval. Za ženu si vzal Sigrún a stal se slavným a význačným králem. Víc o něm tato sága už nevypráví.

10.

Völsungové se vrátili domů a provázela je ještě větší sláva. Sinfjötli se znovu vydal na válečné výpravy. Jednou spatřil krásnou ženu a velmi zatoužil ji získat. O stejnou ženu se však ucházel také bratr Borghildy, manželky krále Sigmunda. Spor vyřešili zbraní a Sinfjötli onoho krále porazil. Válčil pak ještě daleko široko, vybojoval mnoho bitev a ve všech zvítězil. Proslul a vynikl nad ostatní muže a na podzim se vrátil s mnoha loděmi a velkým majetkem domů.

Všechny noviny vypověděl otci a ten je předal královně. Ta Sinfjötliho vyzvala, ať opustí říši a nechodí jí na oči. Ale Sigmund prohlásil, že ho odjet nenechá, a nabídl jí jako odškodné za bratra zlato a velké bohatství, ač dosud nikdy za nikoho pokutu neplatil. Ze sporů s ženami žádná sláva neplyne, dodal. Takže svou vůli královna tentokrát neprosadila. Řekla jen:

„Vy rozhodujete, pane, tak se patří.“

S královým souhlasem pak vystrojila na bratrovu památku hostinu. Přichystala ji co nejskvělejší a pozvala na ni mnoho předních mužů. Sama jim nosila nápoje. Přistoupila i k Sinfjötlimu, postavila před něj veliký roh a pravila:

„Pij, nevlastní synu.“

Sinfjötli roh vzal, pohlédl do něj a řekl:

„V tom nápoji je kal.“

„Dej mi ho,“ vzal Sigmund roh a napil se.

„Proč mají za tebe pít pivo jiní?“ namítala královna.

Přistoupila k Sinfjötlimu s rohem podruhé: „Teď pij,“ a mnoha slovy ho popichovala.

Sinfjötli roh vzal a řekl:

„V tom nápoji je faleš.“

„Dej mi ho,“ vzal si ho Sigmund.

I podala královna Sinfjötlimu roh potřetí a vyzvala ho, ať pije, má-li odvahu Völsungů.

Sinfjötli roh přijal a řekl:

„V tom nápoji je jed.“

„Tak si ho proced' skrz vousy, synu,“ navrhl mu Sigmund. Byl už notně opilý, a proto tak mluvil.

Sinfjötli se napil a vzápětí se skácel k zemi. Sigmund povstal a žalem z něj málem vyprchal život. Vzal mrtvého do náruče a vydal se s ním do lesa. Nakonec došel až k jednomu fjordu. Spatřil tam muže v malé loďce, který se ptal, chce-li, aby ho převezl přes fjord. Sigmund nabídku přijal. Loďka však byla tak maličká, že všechny neunesla. I naložili nejdřív mrtvolu a Sigmund se vydal podél fjordu. Loďka i s mužem mu vzápětí zmizela z očí.

Potom se Sigmund obrátil k domovu. Královnu vyhnal a ta brzy nato umřela. Král Sigmund nadále vládl své říši a platí za největšího reka a panovníka staré víry.

11.

Jeden mocný a význačný král se jmenoval Eylimi. Jeho dcera se jmenovala Hjördís a byla ze všech žen nejkrásnější a nejmoudřejší. Král Sigmund se doslechl, že by se k němu hodila jako žádná jiná. Rozhodl se proto, že krále Eylimiho navštíví. Ten se pro něho chystal vystrojit honosnou hostinu, pokud nepřitáhne s vojskem. I vyměnili si vzájemně poselství, že výprava to bude přátelská a bez válečných úmyslů. A tak se konala hostina s tím nejlepším, co země dala, a s mnoha hosty. Pro krále Sigmunda bylo cestou všude připraveno pohoštění a dostalo se mu patřičných služeb. Když došlo na hostinu, sdíleli oba vládci stejnou síň. Dostavil se také syn

krále Hundinga král Lyngvi, který by se byl rovněž rád stal zetěm krále Eylimiho. Ten ale nahlédl, že oba nemohou prosadit totéž a že od toho, kdo nedosáhne svého, se lze nadít rozbrojů.

I pravil dceři:

„Jsi moudrá žena a já jsem prohlásil, že si muže zvolíš sama. Vyber si nyní ze dvou králů a já přijmu tvé rozhodnutí.“

Hjördís odpověděla:

„Je to obtížná volba, ale zvolím si krále, který je slavnější. A to je král Sigmund, přestože už na něho doléhá stáří.“

A tak připadla jemu a král Lyngvi odjel. Sigmund oslavil s Hjördís svatbu a dívka se stala jeho ženou. Slavilo se den ode dne víc a rušněji.

Poté odjel král Sigmund domů do hunské země i s tchánem králem Eylimim a spravoval svou říši. Král Lyngvi a jeho bratři však shromáždili vojsko a vytáhli proti Sigmundovi, protože ač zatím vždycky přišli zkrátka, tentokrát toho už měli dost. Chtěli jednou provždy pokořit zpupnost Völsungů. Když dorazili do hunské země, poslali králi Sigmundovi zprávu. Nechtěli ho nečekaně přepadnout, protože si byli jisti, že stejně neuprchnou.

Král Sigmund jim vzkázal, že s nimi svede bitvu. Svolal vojsko, Hjördís dal odvézt s jednou služebnou do lesa a vybavil ji velkým bohatstvím. Čekala tam, zatímco bojovali.

Vikingové vyskákali z lodí s nepremožitelným vojskem. Králové Sigmund a Eylimi vztyčili praporce a zazněly polnice. Sigmund rozzevučel roh, který patřival otci, a pobídl své muže. Vojska měl mnohem méně. Vypukla lítá bitva, a přestože byl Sigmund už starý, bil se urputně a vytrvale stál v čele svých mužů. Neodolal mu žádný štít ani brnění a nezadržitelně postupoval řadami nepřátel. Nikdo toho dne nevěděl, jak bitva dopadne. Vzduchem neustále svištěla kopí a šípy, ale věštembné dísy Sigmunda chránily, takže nebyl zraněn. A nikdo nedokázal spočítat, kolik mužů padlo jeho rukou. Obě paže měl zbrocené krví po ramena.

Když bitva trvala už nějaký čas, objevil se mezi bojovníky muž v modrém plášti s kápí hluboko staženou do čela. Byl jednooký a v ruce držel kopí. Přiblížil se k Sigmundovi a kopí napráhl proti němu. A když do něj Sigmund Źal mečem, rozlomil se mu vedví. Poté se počet padlých obrátil, krále Sigmunda opustilo štěstí a mnoho jeho mužů zhynulo. Král

nedbal nebezpečí a povzbuzoval své vojsko. Ale jak se říká, jeden proti přesile nic nezmůže.

12.

V této bitvě padli král Sigmund a jeho tchán král Eylimi v čele šiku a s nimi většina jejich vojska.

Král Lyngvi se potom vydal do jejich sídla, aby zajal královskou dceru, ale nepochodil. Nezmocnil se ani ženy, ani majetku. Táhl tedy zemí a uděloval v ní panství svým mužům. Myslel si, že pobil celý rod Völsungů a napříště už se jich nemusí obávat.

V noci po bitvě vyšla na bojiště Hjördís, vyhledala místo, kde ležel král Sigmund, a zeptala se, jestli se jeho rány dají zhojit.

„Mnohý přežije, i když je naděje malá,“ odpověděl. „Ode mne se však štěstí odvrátilo a nechci se léčit. Óđin si nepřeje, abych ještě pozvedl meč, který se zlomil. Sváděl jsem bitvy, dokud on chtěl.“

„Nic bych neviděla raději, než kdyby ses uzdravil a pomstil mého otce,“ namítla Hjördís.

„To je určeno jinému,“ odvětil Sigmund. „Nosíš pod srdcem chlapce. Dobře a pečlivě ho vychovej a bude z něj nejznamenitější a nejslavnější muž našeho rodu. Bedlivě opatruj i zlomený meč. Dá se z něj ukovat dobrá zbraň, která dostane jméno Gram. Ten meč bude nosit náš syn a vykoná s ním mnoho velkých činů, které lidem nikdy nevytizí z paměti. Jeho jméno bude žít, dokud svět bude světem. S tím se musíš spokojit. Mne už opouštějí síly a vydám se teď za svými zesnulými předky.“

Hjördís u něho seděla, dokud nezemřel. Právě svítalo a ona spatřila, jak k pevnině přiráží mnoho lodí. Obrátila se ke služebné:

„Vyměníme si šaty, prohlásíš se mým jménem a budeš se vydávat za královskou dceru.“

A tak učinily. Vikingové mohli z moře zahlédnout už jen spousty padlých a dvě ženy odcházející do lesa. Dovtípili se, že se tu odehrály velké věci, a vyskákali z lodí. Posádce velel Álf, syn dánského krále Hjalpreka. Tehdy právě plul podél pobřeží se svým vojskem. Když přišli na bojiště, uviděli, kolik mužů tu padlo.

Král prikázal, aby našli ony dvě ženy, a muži je přivedli. Zeptal se jich, kdo jsou, neboť z jejich vzhledu to nebylo na první pohled patrné. Služebná odpověděla za obě, zpravila je o smrti králů Sigmunda a Eylimiho

a mnoha dalších významných mužů a také o těch, kteří ji způsobili. Král se otázal, zda vědí, kde je ukrytý králův majetek. Služebná řekla:

„Jak bychom to nevěděly,“ – a ukázala jim cestu. Našli tam tolik bohatství, kolik ho na jednom místě a v tak drahocenných předmětech pohromadě ještě nikdy neviděli.

I odnesli vše na loď krále Álfa. Hjördís a služebná je následovaly. Král Álf pak zamířil zpět do své říše, aby tam rozhlásil, že nejudatnější králové padli. Na palubě zasedl ke kormidlu a obě ženy seděly hned vedle ve volné prostora na zádi. Král s nimi rozmlouval a pozorně sledoval, co říkají.

Domů se vrátil s velkým bohatstvím.

Álf byl muž velmi zdatný. Když pobyl doma nějakou chvíli, zeptala se ho královna matka:

„Proč asi má krásnější z žen méně prstenů a horší oděv? Mně se zdá, že vyššího původu je ta, kterou vyznamenáváte méně.“

„Připadalo mi podezřelé, že nemá vystupování služky,“ odpověděl. „Když jsme se poprvé setkali, správně uměla přivítat vznešené muže. Podrobíme je tedy zkoušce.“

A tak jednou, když zase seděli a popíjeli, zapředl král s ženami řeč a zeptal se:

„Podle čeho poznáte, jak přibývá dne, když zestárne noc a na nebi nejsou vidět hvězdy?“

Služebná odpověděla:

„V mládí jsem měla ve zvyku, že se na sklonku noci řádně napiju, a i když to už nedělám, stejně se v tu dobu vždycky probudím. To je pro mě znamení, že začíná den.“

Král se usmál a řekl:

„To měla královská dcera divný zvyk.“

Pak se obrátil k Hjördís a položil jí stejnou otázku. Ta odpověděla:

„Otec mi daroval zlatý prstýnek a ten má zvláštní vlastnost. Na sklonku noci mi na prstu vychladne. To je pro mě znamení, že začíná den.“

„Věru museli oplývat zlatem tam, kde ho nosily i služky,“ odvětil král. „Příliš dlouho jste mě klamaly. I kdybys mi byla pověděla pravdu, stejně bych se k tobě choval, jako bychom oba byli potomky krále. Ale i teď s tebou budu jednat líp, než si zasloužíš. Staneš se mou ženou, a až porodíš dítě, vyplatím ti věno.“

A tak mu Hjördís o sobě vypověděla celou pravdu. Od té doby tam žila ve veliké úctě a všichni ji považovali za nanejvýš důstojnou ženu.

13.

Vypráví se, že Hjördís porodila chlapce, kterého pak donesli králi Hjálprekovi. Ten se zaradoval, když v jeho tváři spatřil pronikavé oči, a prohlásil, že tento chlapec nebude mít sobě podobného ani rovného. Pak ho pokropili vodou a dali mu jméno Sigurð. Všichni o něm shodně povídají, že se mu vzrůstem ani jednáním nikdo nevyrovnal. Král Hjálprek ho vychovával s velikou láskou. I když vyjmenujeme všechny nejznamenitější muže a krále ze starobylých ság, Sigurð je všechny předčil silou a zručností, hrdinstvím a udatností, jimiž byl vybaven nad každého jiného muže v severním světadílu.

Sigurð vyrůstal u krále Hjálpreka a všichni lidé ho měli rádi. Hjálprek zasnoubil Hjördís se svým synem Álfem a stanovil výši jejího věna. Sigurðovým vychovatelem byl Regin Hreiðmarsson. Učil ho všem tělesným dovednostem i stolním hrám a runám a naučil ho mluvit mnohými jazyky, jak se tehdy slušelo na královského syna, a ještě mnoho jiných věcí.

Jednou, když byli spolu o samotě, se Regin Sigurða otázal, zda ví, kolik majetku vlastnil jeho otec a kdo ho opatruje. Sigurð odpověděl, že ho opatrují oba králové.

„A ty jim plně důvěřuješ?“ chtěl vědět Regin.

„Je vhodné, aby majetek opatrovali, než ho budu potřebovat sám. Dovedou ho strážit lépe než já.“

Jindy se Regin na Sigurða obrátil se slovy:

„Je divné, že chceš dělat králům pacholka a chodit světem jako kdovíjaký tulák.“

„Tak tomu není,“ odpověděl Sigurð. „O všem s nimi rozhoduji společně a dostanu od nich, co chci.“

„Pak je požádej, ať ti dají koně,“ vyzval ho Regin.

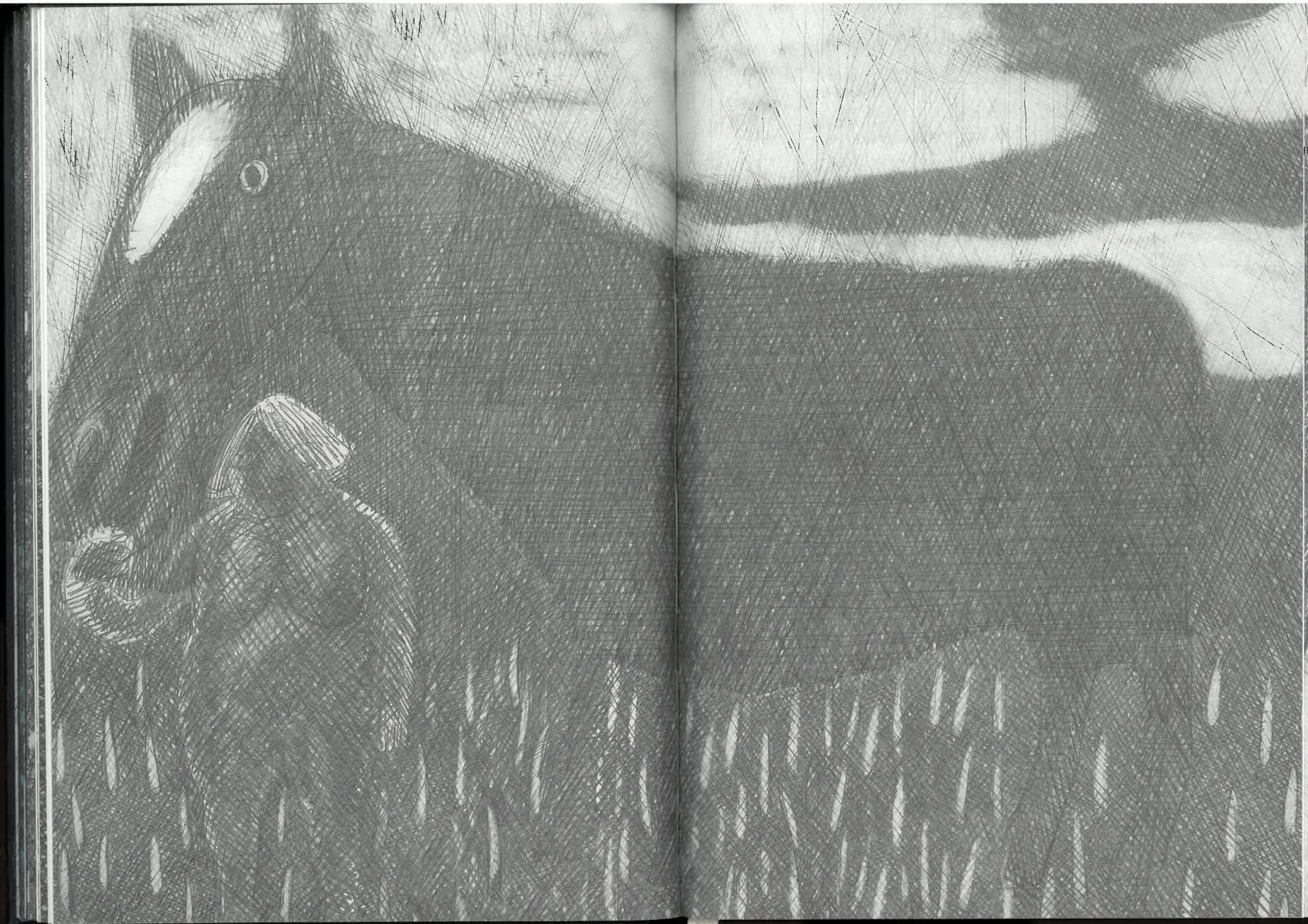
„Uvidíš, že se ihned stane, co chci,“ na to Sigurð.

A odebere se za králi. Král Sigurða osloví:

„Co si přeješ?“

„Rád bych měl koně pro zábavu.“

„Sám si vyber koně a cokoliv z našeho majetku.“



Na druhý den se Sigurð vypravil do lesa a potkal tam starce s dlouhým vousem, kterého neznal. Stařec se zeptal, kam má namířeno.

„Mám si vybrat koně,“ odpověděl. „Porad mi s tím.“

„Tak pojďme a nažeňme stádo k řece Busiltjörn,“ souhlasil stařec.

Zahnali koně do hlubokého proudu a všichni hned plavali ke břehu, až na jednoho. Toho si Sigurð vzal. Byl to mladý hřebec šedé barvy, pěkný na pohled a dobře rostlý. Dosud na něj nikdo nenasedl.

„Tento kůň pochází ze Sleipniho³,“ řekl vousáč. „Zaslouží si dobrou péči, neboť časem vynikne nad všechny ostatní.“

Poté muž zmizel. Sigurð dal hřebci jméno Grani a byl to vskutku nejlepší kůň. Stařec, s nímž se Sigurð v lese setkal, byl Óðin.

Jednou Regin opět oslovil Sigurða:

„Máš příliš malý majetek. Mrzí mě, že tady běháš jako vesnický kluk. Ale vím o velkém pokladu a lze očekávat, že vyhledat ho bude ctí, a získáš-li ho, sklidiš uznání.“

Sigurð chtěl vědět, kde se poklad nachází a kdo ho stráží. Regin odpověděl:

„Ten jistý se jmenuje Fáfni a leží tady kousek odtud. Nazývá se to tam Gnitská pláň. Až tam přijdeš, sám to řekneš a potvrdíš: Ještě nikdy jsi neviděl tolik bohatství ve zlatě pohromadě. Víc už nebudeš potřebovat, i kdybys jednou byl nejstarší a nejproslulejší ze všech králů.“

„Jsem sice ještě mladý,“ odvětil Sigurð, „ale povahu toho draka znám. Je prý podle toho, co jsem slyšel, tak obrovský a zlý, že se mu nikdo nepovává postavit.“

„Tak to není,“ řekl Regin. „Je veliký jako obyčejní hadi z vřesovišť. Dělá se z něj víc, než je. Toho názoru by jistě byli i tví předci. Ačkoliv pocházíš z rodu Völsungů, nemáš zřejmě povahu těch, co se uvádějí jako první mezi nejslavnějšími.“

„Možná nemám ještě dost jejich bojovnosti a umu, ale nač mi to vyčítat, když jsem sotva odrostl dětskému věku. Proč mě pořád tolik popichuješ?“ tázal se Sigurð.

Regin odpověděl:

„K tomu se váže příběh a ten ti teď budu vypravovat.“

³ *Sleipni*: Óðinův osminohý kůň.

Sigurð ho pobídl:

„Mluv, poslouchám.“

14.

„Ten příběh začíná u mého otce, mocného a bohatého Hreiðmara. Jeden jeho syn se jmenoval Fáfni, druhý Otr a já jsem byl třetí a nejméně zdatný a vážený. Uměl jsem zpracovávat železo a ze stříbra, zlata a z čehokoliv jsem vždy zhotovil něco užitečného. Bratr Otr měl jinou povahu a věnoval se jiným činnostem. Nad ostatní muže vynikal zvláště v rybolovu. Za dne se měnil ve vydru, celý čas trávil v řece a v tlamě vynášel ryby. Úlovek odevzdával otci a hodně ho tak podporoval. Podobu vydry na sebe bral často a domů se vracíval pozdě. Jídal o samotě a přivíral přitom oči, protože nerad viděl, jak jídla ubývá. Fáfni byl největší a nejkrutější. Chtěl, aby všechno patřilo jen jemu.“

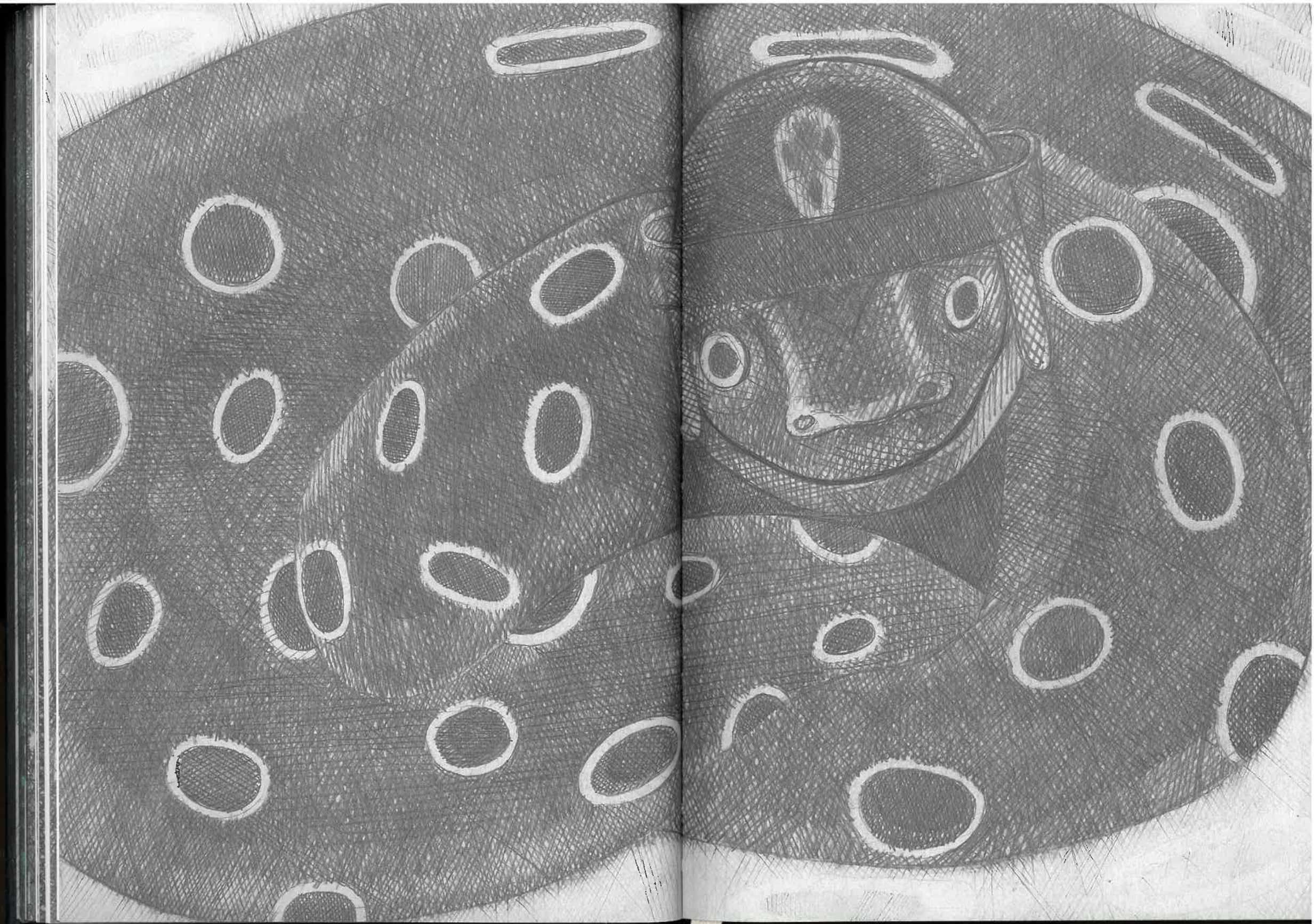
Jeden skřet se jmenoval Andvari,“ pokračoval Regin. „V podobě štiky přebýval ve vodopádu, jemuž se říká Andvariho peřeje, a živil se rybami, kterých tam bylo plno. Do toho vodopádu chodil i můj bratr Otr, vynášel z něj ryby a pokládal jednu po druhé na břeh.“

Jednou zavítali na svých cestách k Andvariho peřejím Óðin, Loki a Hæni. Otr právě ulovil lososa a s přimhouřenýma očima ho pojídal na břehu řeky. Loki sebral kámen, vydru jím praštil a zabil ji. Ásové byli se svým úlovkem náramně spokojeni a stáhli vydru z kůže. Toho večera došli k Hreiðmarovi a ukázali mu úlovek. My jsme je zajali a uvalili na ně pokutu. Jako výkupné jsme žádali, aby kůži naplnili zlatem a rudým zlatem ji pokryli i zvenčí.

Tak vyslali Lokiho, ať zlato nějak opatří. Loki se odebral k Rán⁴, půjčil si její síť a vrátil se k Andvariho peřejím. Tam nahodil síť před štikou a rybu do ní chytil. Tehdy Loki pravil:

1. Kdo je ta ryba,
jež v řece pluje
a před neštěstím se nechraní?
Od smrti vykup
svoji hlavu,
vydej mi plamen vln.

⁴ *Rán*: žena mytického vládce moře Ægiho.



2. Andvari se jmenují,
Óin slul můj otec,
četné jsem peřeje proplul.
Zlá norna mi
v začátku věků
určila vodu věčným sídlem.

Loki uviděl zlato, které patřilo Andvarimu. Ale když mu je Andvari vydával, ponechal si jeden prsten. Loki mu i ten vzal, a když skřet odcházel do skály, pronesl, že každého, kdo si ten prsten a celý poklad přivlastní, stihne smrt.

Ásové vyplatili Hreiðmarovi zlato tak, že je nacpali do vydří kůže a postavili ji na nohy. Pak ještě kolem ní naskládali zlato a zakryli ji zvenčí. Když byli hotovi, přistoupil Hreiðmar blíž a uviděl jeden chlup. Požádal, aby i ten zakryli. Óðin si stáhl z ruky prsten Andvaranaut a chlup přikryl. Tu Loki pravil:

3. Pokutu získals,
zlato jsme ti dali
místo mojí hlavy,
sotva však štěstí
synu tvému přinese.
Oběma se vám odvděčí smrtí.

Fáfni později otce zabil a někam ho ukryl,“ vyprávěl Regin dále. „A já z pokladu nedostal nic. Fáfniho ovládla taková zloba, že se stáhl do ústraní a nikomu krom sebe nedopřál, aby bohatství užíval. Nakonec se proměnil v hrozivého draka a teď na pokladu leží. Já jsem časem odešel ke králi a stal se u něj kovářem. To, co jsem nyní vyprávěl, je můj příběh, jak jsem přišel o dědictví po otci i o pokutu za bratra. Od té doby se zlato nazývá pokutou za vydru a důvod jsem právě doložil.“

Sigurð odpověděl:

„Ztratil jsi opravdu hodně a tvoji příbuzní se zachovali velmi zle. Osvědč nyní svou zručnost a zhotov mi meč, jaký ještě nikdo nevyrobil, abych mohl, budu-li mít dost odvahy, vykonat velké činy, a pokud chceš, zabil tu mocnou saň.“

„Zhotovím, spolehni se,“ slíbil Regin. „Tím mečem budeš moci Fáfniho zabít.“

15.

A tak Regin vyrobil meč a dal ho Sigurðovi. Ten ho přijal a řekl:

„Tohle je výsledek tvé kovářské práce, Regine,“ – udeřil do kovadliny a meč se rozlomil. Sigurð odhodil čepel a vyzval Regina, ať ukuje lepší.

Regin zhotovil druhý meč a předal ho Sigurðovi. Zatímco si ho Sigurð prohlížel, Regin podotkl:

„Tenhle se ti snad bude líbit. Ale kovat pro tebe je těžké.“

Sigurð meč vyzkoušel a zlomil ho jako ten první. Pak Reginovi řekl: „Asi si nezadáš se svými příbuznými. Není na tebe spolehnutí.“

A odešel za matkou. Vlídne ho přivítala, popovídali si a popili. Sigurð se jí zeptal:

„Slyšel jsem správně, že vám král Sigmund svěřil do opatrování meč Gram zlomený vedví?“

„To je pravda,“ odpověděla.

„Vydej mi ho,“ požádal. „Chci ho.“

Matka řekla, že mu zajisté kyne velká sláva, a meč mu předala. Sigurð pak znovu vyhledal Regina a vyzval ho, ať teď ukáže, co umí, a ukuje pořádný meč. Regin se rozzlobil a odešel s oběma kusy Gramu do kovářny. Reptal, že Sigurð má na kovářskou práci příliš velké nároky, leč nový meč ukul. A když ho zvedal z výhně, zdálo se kovářským tovaryšům, že z jeho ostří šlehají plameny. Pak Regin zbraň nabídl Sigurðovi a prohlásil, že jestli selže i tenhle, tak zkrátka ukout meč neumí. Sigurð řekl: „Ostřím do kovadliny a rozsekl ji odshora až k zemi; meč nepukl ani se nezlomil. Vydatně ho vychválil, sebral chomáč vlny a šel k řece. Tam chomáč hodil proti proudu, máchl po něm mečem a přetal ho. Poté se radostně vrátil domů, kde mu Regin připomněl:

„Když jsem ti tedy ukul meč, doufám, že splníš svůj slib a vypravíš se k Fáfnimu.“

„Slib splním,“ odpověděl Sigurð. „Ale nejdřív vykonám něco jiného: pomstím otce.“

Čím byl Sigurð starší, tím byl u všech lidí oblíbenější a každý ho ze srdce miloval.

16.

Bratr Sigurðovy matky se jmenoval Grípi. Krátce poté, co Regin zhotovil správný meč, se k němu Sigurð vydal, neboť strýc byl jasnozřivý a předom věděl, jaký osud každého čeká. Sigurð se chtěl dozvědět, jak se mu v životě povede. Strýc dlouho váhal, ale když Sigurð naléhal a prosil, nakonec mu předpověděl osud tak, jak se potom také naplnil.

Když Grípi vyhověl všemu, co žádal, odcválal Sigurð domů. Brzy nato se setkal s Reginem a ten mu opět připomněl: „Zabij Fáfniho, jak jsi slíbil.“

„Zabiju ho,“ odpověděl Sigurð. „Ale nejdřív pomstím krále Sigmunda a ostatní naše příbuzné, kteří s ním padli v bitvě.“

17.

Poté Sigurð vyhledal oba krále a oslovil je:

„Už u vás žijí drahnou dobu a vděčím vám za lásku a veškerou úctu. Ale teď chci odjet ze země a vydat se za Hundingovými syny. Chtěl bych, aby věděli, že Völsungové nejsou všichni mrtví. Rád bych k tomu měl vaši podporu.“

Králové prohlásili, že dostane, oč požádá. Vybavili ho početným vojskem a vše bylo připraveno co nejpečlivěji, lodě i veškerá výzbroj tak, aby jeho výprava okázalostí předčila kteroukoliv předtím. Sigurð velel největší a nejskvělejší dračí lodi; všechny plachty byly dokonale vyrobené a už od pohledu nádherné. Vypluli za příznivého větru, ale po několika dnech se strhla obrovská bouře a moře bylo rudé, jako by viděli krev. Přestože vítr rval plachty, nedal Sigurð povel, aby je spustili, naopak rozkázal je napnout ještě víc. Když proplouvali kolem jednoho skalnatého výběžku, zavolal na ně jakýsi muž a tázal se, kdo velí posádce. Dozvěděl se, že náčelníkem je Sigmundův syn Sigurð, který je nyní nejslavnějším z mladých mužů. Neznámý odpověděl:

„Všichni o něm říkají jedno. Že se mu žádný královský syn nevyrovná. Chtěl bych, abyste na některé lodi spustili plachtu a vzali mě na palubu.“

I zeptali se ho na jméno a on odpověděl:

3. „Hnikar mi říkali,
když jsem Hugina krmil,
mladý Völsungu,
na válečném poli.

Teď zváti můžeš
na skále muže
Fengem či Fjölnim.
A pusť mě na příd!“

Stočili loď k pevnině a vzali chlapíka na palubu. V tu chvíli bouře ustala, a tak pluli dál, až dorazili k říši Hundingových synů. Tam Fjölni zmizel.

Dali hned promluvit ohni a meči, zabíjeli, vypalovali obydlí a plenili všude, kam přišli. Lid prchal ke králi Lyngvimu a oznamoval mu, že do země vtrhlo vojsko, které se dopouští nevídaného násilí. Od Hundingových synů nebylo prozíravé, říkali přitom, když prohlašovali, že se Völsungů nebojí: „Tomuto vojsku teď velí Sigurð Sigmundarson.“

Král Lyngvi se nechtěl dát na útěk, povolal po celé zemi muže do zbraně a sezval k sobě všechny, kteří mu chtějí poskytnout vojenskou podporu. Pak vytáhl v doprovodu bratrů s obrovským vojskem proti Sigurðovi. Rozpoutala se mezi nimi ukrutná bitva. Bylo vidět, jak vzduchem sviští šípy a kopí, míhají se sekery, jak se štěpí štíty a praskají brnění, tříští se přilby a pukají lebky, a mnoho mužů se kácelo na zem. Když bitva takto trvala dlouho, vyrazil Sigurð kolem nepřátelských praporců vpřed, meč Gram v ruce. Sekal do mužů i do koní,razil si cestu šíky a obě ruce měl až po ramena zkrvavené. Všude, kde se objevil, protivníci prchali a neodolaly mu přilby ani brnění. Nikdo nepamatoval, že by takového muže kdy spatřil.

Bitva trvala dlouho, útočilo se urputně a mnozí padli. A stalo se, co v bitvách na pevnině nastává zřídka, že boje nebraly konce. Hundingovi synové utrpěli už takové ztráty, že je nikdo nedovedl spočítat. A Sigurð v čele šiky pronikl ještě hlouběji do nepřátelských řad. Tam se mu postavili královi synové. Sigurð ťal po králi Lyngvim a rozsekl mu přilbu, hlavu i trup v pancíři. Potom rozťal vedví jeho bratra Hjörvarða a nakonec zabil všechny Hundingovy syny, kteří ještě zůstali naživu, a většinu jejich vojska.

Po tak skvělém vítězství se Sigurð vrátil domů obtěžkán slávou a velkým bohatstvím, které si na této výpravě vydobyl. V zemi pořádali na jeho počest hostiny.

Nepobyl doma dlouho, když ho vyhledal Regin a řekl:

„Teď snad srazíš přílbu i Fáfni, jak jsi slíbil. Svého otce a ostatní příbuzné jsi už pomstil.“

„Udělám, co jsem slíbil,“ odpověděl Sigurð. „Mám to stále na paměti.“

18.

A tak se Sigurð s Reginem vydali na pláň, a to na cestu, kterou se Fáfni plazíval k jezeru. Práví se, že skalisko, na němž ležel, když z jezera pil, bylo třicet sáhů vysoké. Tady Sigurð poznamenal:

„Říkal jsi, Regine, že ten drak není větší než obyčejný had z vřeso-višť. Ale mně se zdá, že cesty, které tu tělem vyhloubil, jsou náramně velké a široké.“

„Vykopej jámu a posaď se do ní,“ radil mu Regin. „Až se had zase poplází k jezeru, bodni ho do srdce a zabij ho. Sklidíš za to převelikou slávu.“

„A co se stane, když mě potřísní dračí krev?“ chtěl vědět Sigurð.

„Nač ti radit, když se pořád všeho bojíš,“ odpověděl Regin. „Odvahou se svým příbuzným věru nepodobáš.“

Sigurð pobídl koně vzhůru na pláň, kdežto Regin se ze strachu raději vytratil. A Sigurð se pustil do kopání jámy. Jak se tak činil, přistoupil k němu starý muž s dlouhým vousem a zeptal se ho, co tam dělá. Sigurð mu to pověděl.

„Nepočínáš si rozumně,“ na to stařec. „Vykopej několik jam a krev do nich vyteče. Do jedné se posaď a bodni draka do srdce.“ Po těchto slovech zmizel.

A Sigurð vykopal jámy, jak mu stařec poradil. Když se pak drak plazil k jezeru, nastalo takové zemětřesení, že se celá země všude kolem chvěla. Celou cestu před sebe dštil jed, ale Sigurð se nezalekl a ani ohlušující hřmot ho nevyděsil. A když saň lezla přes jámu, vrazil jí meč až po jílec pod levou lopatku. Pak z jámy vyskočil a meč z těla vytrhl. Obě ruce měl až po ramena od krve. Když obrovská saň ucítla smrtelnou ránu, tloukla kolem sebe hlavou a ocasem tak, že všechno, co jí přišlo do cesty, rozbila napadrť.

Ve smrtelných bolestech se Fáfni zeptal:

„Kdo jsi, kdo je tvůj otec a z jakého rodu pocházíš, že jsi tak opovázlivý a troufáš si na mě tasit zbraň?“

„Můj rod lidé neznají,“ odpověděl Sigurð. „Jsem ušlechtilé zvíře⁵ a nemám otce ani matku, chodím světem sám.“

„Jestli nemáš otce ani matku, jakým zázrakem ses narodil?“ podivil se Fáfni. „I když mi v den mé smrti neřekneš své jméno, dobře víš, že lžeš.“

„Jmenuji se Sigurð a můj otec Sigmund,“ řekl Sigurð.

„Kdo tě poštvál k tomuto činu a proč jsi to připustil?“ tázal se Fáfni. „Copak jsi neslyšel, jakou hrůzu já a má přílba děsu⁶ budíme ve všech lidech? Měls věru srdnatého otce, bystrooký mládenče.“

„K činu mě podnítila má neohrožená mysl,“ odpověděl Sigurð. „A přispěla k němu tato silná paže a ostrý meč, který jsi právě pocítil. Těžko bude ve stáří tvrdý, kdo byl měkký v mládí.“

„Jedno vím,“ na to Fáfni. „Kdo vyrůstá v kruhu rodiny, umí se rozlítit a tasit. Ale je víc než divné, že by mě napadl válečný zajatec bez rodiny; málokdo takový se odhodlá k boji.“

„Předhazuješ mi, že jsem nežil se svými příbuznými?“ odpověděl Sigurð. „Vždyť i kdybych byl zajatec, pouta nenosím. Sám ses přesvědčil, že jsem volný.“

„Za vším, co řeknu, hledáš zášť,“ řekl Fáfni. „Ale zlato, které mi patří, ti přinese zhoubu.“

„Každý si chce udržet majetek až do konce dní,“ pronesl Sigurð. „Jenže každý jednou umře.“

„Sotva se budeš chtít řídit mým ponaučením,“ pokračoval Fáfni. „Ale nebudeš-li opatrný, až se pustíš na moře, utopíš se. Vyčkej raději na pevnině, dokud vítr nepoleví.“

„Pověz mi, Fáfni, když jsi tak převelice moudrý, které norny přivádějí na svět děti z těla matek?“ položil otázku Sigurð.

Fáfni odpověděl:

⁵ Ušlechtilé zvíře je člověk. V *Písni o Fáfni* se v prozaickém textu říká, že „Sigurð zatajil své jméno, protože se za starých časů věřilo, že slovo umírajícího má velkou moc, prokleje-li nepřítele jeho jménem.“

⁶ Snorri Sturluson v *Jazyku básnickém* píše, že Fáfni si vzal a nasadil na hlavu přílbu po svém otci, které se všichni tvorové děsí.

⁷ Norny rodí děti z těl matek pomocí kouzel. Celý rozhovor s Fáfni je prostoupen aluzemi na mytologii.

„Těch je mnoho a jsou různého původu. Některé pocházejí z Ásů, jiné z álfů a některé jsou dcery Dvalinovy.“

„Jak se jmenuje ostrov, kde spolu smísí prolitou krev Surt s Ásy?“⁸ zněla další otázka.

„Jmenuje se Óskapt⁹,“ opět odpověděl Fáfni a dodal: „Mou smrt zosnoval bratr Regin a těší mě, že způsobí i tvou smrt a jeho vůle se naplní.“

„Od té doby, co ležím na dědictví svého bratra,“ pokračoval Fáfni, „jsem nosil před zraky všech lidí přílbu děsu. Všude kolem jsem chrлил jed a nikdo se ke mně neodvážil přiblížit. Žádné zbraně jsem se nezalekl a nikdy jsem proti sobě neměl tolik mužů, abych nebyl silnější. V každém jsem vzbuzoval hrůzu.“

„Přílba děsu, o níž vyprávíš, málokomu přinese vítězství,“ pronesl Sigurð. „Vždyť každý, kdo se setkává s mnoha lidmi, jednou zjistí, že nikdo není ten zdaleka nejchrabřejší.“

„Radím ti,“ řekl Fáfni, „vezmi koně a co nejrychleji odtud odjeď. Neboť se stává, že ten, kdo utrpěl smrtelnou ránu, se sám ještě pomstí.“

„To je tvoje rada,“ opáčil Sigurð, „leč já se zachovám jinak. Pojedu k tvému doupěti a vezmu si všechno zlato, které patřilo tvému otci a bratrům.“

„Jen si jeď,“ přitakal Fáfni. „Najdeš tam tolik zlata, že ti bohatě vystačí po všechny dny. Ale totéž zlato ti přivodí smrt stejně jako každému, kdo ho bude vlastnit.“

Sigurð povstal se slovy:

„Kdybych věděl, že nikdy nezemřu, odjel bych domů třeba i bez toho tvého pokladu. Ale každý udatný muž chce vládnout velkým majetkem do posledního dne. Ty Fáfni, však zde lež ve smrtelných křečích, dokud tě Hel nepřijme v podsvětí.“

Nato Fáfni zemřel.

19.

Po chvíli přišel k Sigurðovi Regin a řekl:

„Buď zdrav, můj pane. Zabil jsi Fáfniho, a tím jsi dosáhl velkého vítězství. Nikdo před tebou neměl odvalu se mu postavit do cesty a tvůj hrdinský čin budou lidé chovat v paměti, dokud svět bude světem.“

⁸ Surt: obr, hlavní původce zániku bohů(Ásů) a světa.

⁹ Ostrov Óskapt: Dosud nestvořený.

Potom Regin dlouho hleděl k zemi. Načež s nemalým rozechvěním pronesl:

„Zabil jsi mého bratra a já jsem na tom sotva bez viny.“

Sigurð vzal meč Gram, otřel ho o trávu a řekl Reginovi:

„Když jsem se zhostil toho činu a zkoušel vlastní rukou tenhle ostrý meč, vzdálil ses. Vynaložil jsem všechnu sílu proti dračí moci, zatímco tys byl zalezlý v keříku na vřesovišti a nevěděls, kde je nebe ani země.“

„Saň by ležela ve svém doupěti navždy, kdybys nepoužil meč, který jsem ti vlastní rukou zhotovil, a nikdy bys ty ani nikdo jiný takový čin nevykonal.“

„Když se muž vydá do boje,“ odpověděl Sigurð, „prospěje mu víc statečné srdce než ostrý meč.“

Tehdy se Regin zasmušil a v hlubokých obavách pronesl k Sigurðovi:

„Zabil jsi mého bratra a já z toho sotva vyjdu bez viny.“

A vyřízl drakovi mečem Ridilem srdce z těla. Potom se napil Fáfniho krve a požádal:

„Splň mi jednu prosbu, bude tě stát jen trochu námahy. Jdi a to srdce mi upeč na ohni. Já ho sním.“

Sigurð šel upéct srdce napíchnuté na prutu. A když z něj začala vytékat zpěněná šťáva, zkusil prstem, jestli už je pečené. Potom si strčil prst do pusy a hned, jak se mu krev z dračího srdce dostala na jazyk, porozuměl řeči ptáků. Uslyšel, jak ve křoví opodál štěbetají vrabci:

20.

„Tamhle sedí Sigurð a opéká Fáfniho srdce. Měl by je sníst sám a byl by nad všechny moudřejší.“

Druhý řekl:

„Tamhle leží Regin a snuje úklady proti tomu, kdo mu věří.“

Třetí pravil:

„Kdyby mu uřal hlavu, mohl by vládnout celým pokladem sám.“

Čtvrtý pravil:

„Ještě chytřejší by bylo, kdyby udělal, co mu radíte, vyrazil k Fáfniho doupěti a vzal si tam všechno zlato. A potom ať odjede na Hindskou horu, kde spí Brynhild. Tam získá velkou moudrost. Chytře by si počínal, kdyby poslechl vaše rady a myslel na svůj prospěch. Vlka se naděju tam, kde jsem zahlédl jeho uši.“

Pátý pravil:

„Není tak ostražitý, jak jsem si myslel, šetří-li toho, komu zabil bratra.“

Šestý pravil:

„Nejmazanější by bylo, kdyby ho zabil a vládl bohatstvím sám.“

Tu pravil Sigurð:

„Takové neštěstí nepřipustím, aby mne Regin zabil. To ať raději následuje bratra.“

Načež vytasil Gram a uťal Reginovi hlavu. Potom pojedl kousek dračího srdce a zbytek si schoval. Naskočil na koně a rozjel se po Fáfniho stopě do jeho obydlí. Našel je otevřené. Všechny dveře a zárubně byly ze železa a stejně tak všechny trámy příbytku vyhrabaného v zemi. Sigurð v něm našel spoustu zlata a meč Hrotti a vzal si také přilbu děsu, zlaté brnění a hojnost šperků. Tolik zlata, kolik tam objevil, by neunesli dva, ba ani tři koně. Přesto vynesl všechno zlato do dvou velikých truhlic, vzal Graniho za uzdu a zatáhl. Kůň se však nechtěl pohnout z místa a marně ho Sigurð poháněl. Tu pochopil, co zvíře chce. Vyšvihnul se mu na hřbet, nasadil ostruhy a kůň vyběhl, jako by žádné břemeno nenesl.

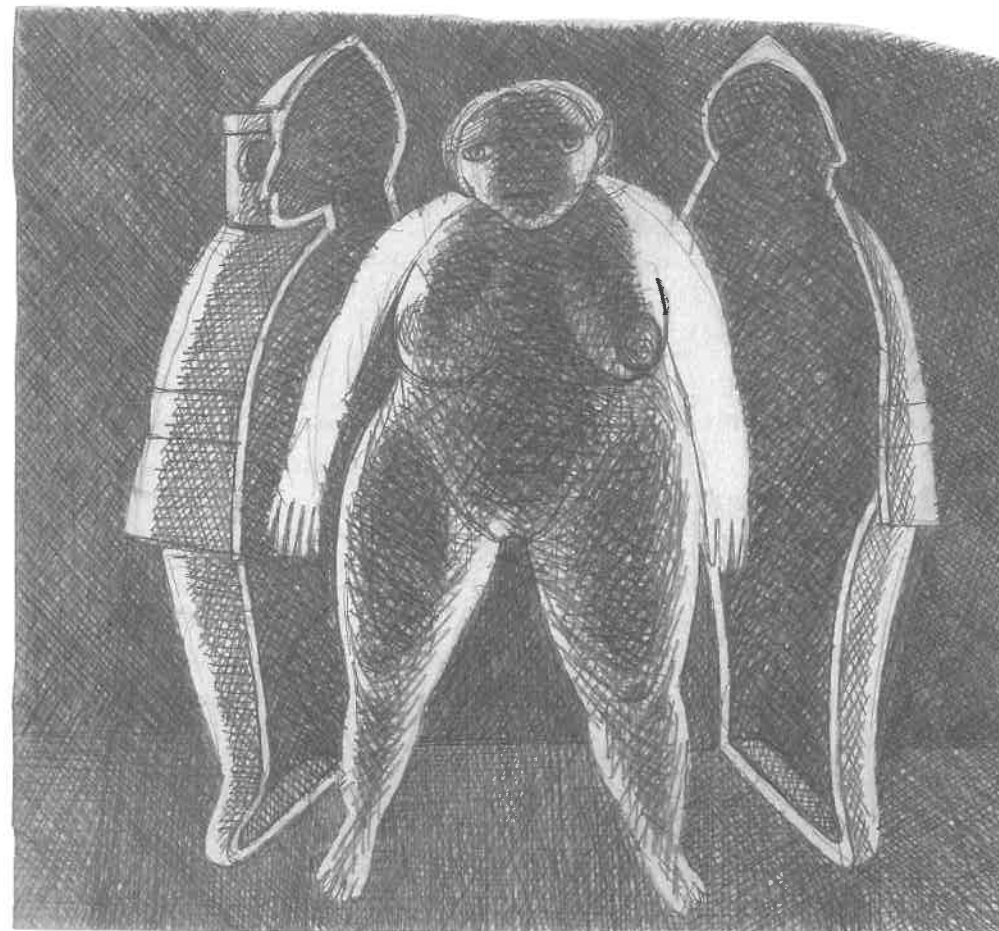
21.

Sigurð jel dlouho a daleko, až nakonec dojel na jih k Hidské hoře ve Franské zemi. Na hoře viděl veliké světlo, jako by tam hořel oheň a šlehal až k nebi. Když přijel blíž, vyvstalo před ním hrazení ze štítů a se vztyčenou korouhví. Sigurð do něho vstoupil a spatřil spícího muže v plné zbroji. Nejprve mu sňal z hlavy přilbu a uviděl, že je to žena. Měla na sobě brnění, které přiléhalo k tělu tak těsně, jako by k němu přirostlo. I rozsekl je od otvoru u krku až dolů a potom i na obou pažích, jako by stříhal oděv, a prohodil, že asi spala dlouho. Žena se zeptala: „Jaká to síla rozpoltila mé brnění a ruší můj spánek? Nebo sem snad zavítal Sigurð Sigmundarson s Fáfniho přilbou a smrtonosnou zbraní v ruce?“

Sigurð odpověděl:

„Ten, kdo to udělal, pochází z rodu Völsungů a ty, jak jsem slyšel, jsi dcera mocného krále. Donesly se mi též zvěsti o tvé kráse a moudrosti, a o té bych se rád přesvědčil.“

Brynhild začala vyprávět, jak spolu bojovali dva králové:



„Jeden se jmenoval Hjálmgunnar a byl starý a zkušený bojovník. Tomu Óðin přislíbil vítězství. Druhý se jmenoval Agnar a byl bratr Auðy. Ale já v bitvě přiřkla Hjálmgunnarovi porážku a Óðin mě za to píchl trnem spánku a prohlásil, že už nikdy nezvítězím. Určil, že se mám vdát. Já jsem však složila slib, že se nevdam za muže, který zná bázeň.“

„Uděl mi radu, jak dosáhnout velkých činů,“ požádal ji Sigurð.

„To víš jistě líp sám,“ odpověděla. „Ale s radostí tě poučím, bude-li se ti zamlouvat něco z mých znalostí run a jiných rad vhodných pro každou příležitost. Teď si spolu připijme a kéž nám bohové dnes dopřejí šťastný den, aby ti mé vědomosti přinesly užitek a slávu a aby sis zapamatoval, o čem zde spolu mluvíme.“

Brynhild naplnila pohár, podala ho Sigurðovi a pronesla:

6. „Pítí ti přináším
v poháru, reku,
smíšené s mocí
a velkou slávou.
Plné je písni
a průpovědí,
dobrých kouzel
a radostných run.
7. Znej runy vítězství
a v jilec je vryj,
chceš-li moudrost mít;
vryj je na čepel,
vryj je na hrot
a dvakrát doplň Týa.
8. Příboje runy ryj,
chceš-li plachet oře
v zátoce zachránit.
Vyryj je na koráb
a také na kormidlo
a ohněm je do vesel vypal.
Není příboj tak prudký,
ni vlny tak černé,
abys zdráv nepřiplul v přístav.
9. Znej runy sporu,
by ti zlobné slovo
sok nesplácel nenávisť.
Stoč je spolu,
sviň je spolu,
sesaď je v jejich sled
na takovém sněmu,
kam lid se sejde
k spravedlivému soudu.

10. Nápoje runy znej,
by nehradila žena
důvěru, cos jí dal.
Vryj je do rohu
a na hřbet ruky
a na nehtu nakresli ‚Nouze‘.
11. Požehnej pohár,
buď pamětliv nástrah
a česnek vhod v číši.
Pak v medovinu ti
mámení zlé
nikdo nenamíchá.
12. Znej runy pomoci,
pomáhat chceš-li
při porodu ženám.
Na dlaň je nakresli,
na ruku ženy polož,
a popros o pomoc dísy.
13. Větvové runy uč se,
uzdravovat chceš-li,
hluboké rány hojit.
V kůru je ryj
keřů a stromů,
jichž větve se k východu kloní.
14. Rozvahy runy
ryj v svou paměť,
chceš-li nad všechny vyniknout.
Hropt je vymyslel
a sám je vyryl
a v paměti podržel.

15. Vryty jsou do štítu
před zářným božstvem,
do ucha Árvakra,
v Alsvida hlavu,
do vozu kola
vítěze nad Hrungrim,
v Sleipniho uzdu
a ve svory saní,
16. do drápů medvěda,
do vlčích spárů,
na Bragiho jazyk,
do zobce orla,
v krvavá křídla,
v kůly mostu,
v pomocnou ruku,
v patu těšitele,
17. do skla a zlata,
do stříbrných spon,
v poháry vína,
ve vědmin trůn,
do těla muže
do hrotu kopí,
do hrudi obryně,
na nehty noren,
na zobák sovy.
18. Vyryté byly runy
všechny seškrábány,
vnořeny v posvátný mok,
vyslány v širý svět.
Jedny jsou u álfů,
jiné u Ásů
a věčných Vanů,
některé mají moudří muži.

19. Bukové runy jsou,
runy pomocné jsou,
runy pití a poháru
a runy smělé síly.
Kdo je nezmate,
kdo je nesplete,
tomu uštedří štěstí.
S úspěchem jich užívej,
dokud bohové budou žít.

20. Nyní si vyber,
když volbu máš,
ostrých oštěpů reku,
mluvu či mlčení –
jak myslíš sám.
Tvůj osud však stejně je už určen.“

Sigurð odvětil:

21. „Ani před smrtí
nemíním prchat.
Nesmělý jsem se nenarodil.
Tvé laskavé rady
rád všechny přijmu,
pokud mi přán bude život.“

22.

„Nikdy nebude na světě moudřejší ženy, než jsi ty,“ řekl pak Sigurð. „Uděl mi další moudré rady.“

„Tvé vůli lze vyhovět,“ odpověděla Brynhild. „Poskytnu ti dobré rady, abych uspokojila tvou touhu po věděni a moudrosti.“

A pronesla toto:

„Buď zadobře se svými příbuznými, jejich protivenství jim neoplácej, trpělivě je snášej a sklidiš za to nehynoucí slávu. Stráž se nepravosti v lásce jak k pannám, tak vdaným ženám, často z ní pochází zlo. V početném shromáždění se nepři s hlupáky. Často mluví hůř, než by mohli,

prohlásí tě za zbabělce a lidé si pomyslí, že právem. Nevraživé řeči ztrestej a druhého dne zabij viníka. Měj se na pozoru, když tě cesta vede místy, kde žijí zlí duchové. Neukládej se tam ke spánku, i kdyby se už snášela noc, protože tam mnohdy přebývají zlé bytosti, které svádějí muže na scestí. Nenech se zmámit krásnými ženami, i když je uvidíš na hostině, připraví tě to o spánek a nakonec naplní žalem. Nelákej je polibky ani jinou vlídností. A když opilí muži žvaní nesmysly, nehádej se s nimi, pít jim kalí rozum. Z toho už povstalo nejedno trápení i smrt. S nepřáteli raději bojuj, než aby ses nechal upálit. Vyvaruj se křivé přísahy, neboť toho, kdo poruší smír, stihne krutá msta. Zacházej řádně s mrtvými, ať už sešli nemocí, zbraní či našli smrt na moři. Pečlivě se postarej o jejich mrtvoly. A nevěř nikomu, komu jsi zabil otce, bratra nebo jiného blízkého příbuzného, byť by byl ještě mladý. I v mladičkém synu často dřímá vlk. Bedlivě si všímej zrádných pletich svých přátel. Z toho, co tě v životě čeká, zřím jen málo, ale kéž tě nestihne nenávist švagrů.“

„Moudřejší člověk než ty se nenajde“, řekl Sigurð. „A přísahám, že tebe si vezmu za ženu. Hodíme se k sobě.“

A Brynhild odpověděla:

„I já chci nejraději tebe, i kdybych měla volit ze všech mužů.“

To si stvrdili vzájemnou přísahou.

23.

Potom Sigurð odjel. Štít měl zdobený ryzím zlatem a byl na něm vymalován drak. Horní polovice byla tmavě hnědá a dolní jasně červená a stejně značenou měl přílbu, sedlo i svrchní halenu. Brnění měl zlaté a zlato zdobilo i všechny jeho zbraně. Všude na jeho zbroji byl zobrazen drak, aby každý, kdo ho spatří, věděl, že přijíždí ten, jenž skolil onu velkou saň, kterou Varjagové¹⁰ nazývají Fáfni. A všechny jeho zbraně byly tmavé barvy a vykládané zlatem, neboť v dvorských mravech a chování a takřka ve všem vysoce vynikal nad ostatními muži. Ve výčtu všech největších hrdinů a nejznamenitějších vojevůdců zaujme Sigurð vždy první místo a jeho jméno zní ve všech jazycích na sever od Řeckého moře a zůstane tomu tak, dokud svět světem bude.

¹⁰ *Varjagové* (Væringjar – název pro Severany na východě a v Byzanci): zde myšleni všichni Severané.

Měl krásné hnědé vlasy, které mu v dlouhých kadeřích spadaly na ramena. Stejně barvy byl i jeho hustý, krátký vous. Širokou tvář se silnými lícními kostmi zdobil ostře řezaný nos. Měl tak pronikavý pohled, že se mu jen málokdo odvážil podívat do očí. Rozložitá ramena by co do šíře stačila dvěma mužům. Jeho tělo bylo rovnoměrně urostlé na výšku i na šířku, aby se co nejlépe vyjímal. O jeho vzrůstu svědčí, že když se opásal mečem Gramem, který byl sedm pídí dlouhý, a prodíral se vzrostlým žitným polem, špice pochvy drnkala o stojící klasy. A jeho síla byla ještě větší než jeho výška. Uměl znamenitě zacházet s mečem, bodat kopím, vrhat kopiště, držet štít, napínat luk a jezdit na koni. Už v dětství si osvojil rozličné dvorské mravy.

Byl tak moudrý, že dovedl předvídat budoucí věci. Rozuměl řeči ptáků. Proto ho jen máloco zaskočilo.

V řeči byl důkladný a obratný. Když chtěl něco projednat, nepřestal mluvit, dokud všechny nepřesvědčil, že to nemůže být jinak, než řekl on. Poskytovat podporu svým mužům, osvědčovat se ve velkých činech, brát majetek nepřátelům a dávat ho přátelům bylo pro něj potěšením. Nikdy neztrácel odvahu a neznal strach.

24.

Nyní se Sigurð vydal na cestu a dojel k rozlehlému sídlu. Vládl tam mocný náčelník jménem Heimi. Za ženu měl Brynhildinu sestru, která se jmenovala Bekkhild, protože vasedávala doma a věnovala se ručním pracím. Kdežto její sestra nosila přílbu a brnění a věnovala se boji, proto ji nazývali Brynhild.

Heimi a Bekkhild měli syna jménem Alsvið, jenž vynikal nad ostatními dvorným chováním. Ten si venku právě krátil s jinými muži čas hrou. Když spatřili blízcího se jezdce, ustali ve hře a s podivem si ho prohlíželi, protože takového, jako byl on, ještě nikdy neviděli. Vyšli mu vstříc a vlídně ho přivítali. Alsvið ho pozval k sobě a nabídl mu vše, co si bude přát. Sigurð nabídku přijal a hned se mu dostalo uctivých služeb. Čtyři muži sundali z koně zlato a pátý se ujal zvířete. A spatřili věru mnohé a nevidané drahocennosti. S potěšením si prohlíželi brnění, přílby i těžké náramky, neobyčejně velké zlaté cíše a nejrůznější zbraně. Sigurð se u nich zdržel dlouho a prokazovali mu velkou úctu. Neboť o jeho hrdinském činu, totiž že usmrtil ukrutného draka, se už roznesla zpráva po

všech zemích. Oba muži se dobře bavili a navzájem si projevovali náklonnost. Pro zábavu udržovali v pohotovosti zbraně, ostřili šípy a chodili na lov se sokoly.

25.

V té době se k Heimimu vrátila jeho schovanka Brynhild. Obývala se svými dívkami dům s ženskou komnatou. Zručností předčila ostatní ženy, protkávala zlatou nití stuhu a vyšívala na ni hrdinské činy, které vykonal Sigurð: jak zabil draka, ukořistil poklad a usmrtil Regina.

Vypráví se, že jednoho dne si Sigurð se svými psy, sokoly a početným doprovodem vyjel do lesa. A když se vracel domů, uletěl mu sokol na vysokou věž a usadil se tam na okně. Sigurð sokola následoval a uviděl krásnou ženu, v níž poznal Brynhildu. Upoutala ho vším, svou krásou i tím, co dělala, a když se vrátil do paláce, neměl chuť bavit se s ostatními muži.

„Co jsi tak zamklý?“ oslovil ho Alsvið. „Taková proměna v tvém chování mě i tvé přátele rmoutí. Proč se s námi neraduješ? I tvoji sokoli a kuň Grani věší hlavu a my to můžeme sotva změnit.“

„Poslyš, milý příteli, o čem přemýšlím,“ odpověděl Sigurð. „Můj sokol mi odletěl na jakousi věž, a když jsem ho chytil, spatřil jsem krásnou ženu. Seděla nad stuhou protkanou zlatem a vyšívala do ní činy, které jsem už vykonal.“

Alsvið řekl:

„Tos viděl Brynhildu, dceru Buðliho, výjimečnou ženu.“

Sigurð přitakal:

„Asi máš pravdu. Jak se sem dostala?“

„Přijela krátce po tobě,“ vysvětlil mu Alsvið.

„Zjistil jsem to teprve před několika dny“, řekl Sigurð. „Myslím, že je to nejlepší žena na světě.“

„Muž jako ty by neměl věnovat pozornost pouze jedné ženě. Je zlé trápit se pro to, co člověk nemusí dostat,“ varoval ho Alsvið.

„Chci se s ní setkat,“ trval na svém Sigurð. „Zahrnu ji zlatem a získám její lásku a opětovanou náklonnost.“

„Dosud se nenašel nikdo, komu by dovolila usednout po svém boku nebo nabídnout pivo. Chce se vyžívat v boji a konat slavné činy,“ namítl Alsvið.

„Zatím není jisté, zda mi odpoví, či nikoliv a jestli mi dovolí usednout po svém boku,“ řekl Sigurð.

A na druhý den vešel do její komnaty. Alsvið stál mezitím u dveří a ostřil si šípy.

„Buďte pozdravena, paní,“ oslovil ji Sigurð. „Jak se vám vede?“

„Dobře se nám vede,“ odpověděla. „Příbuzní a přátelé žijí, ale je otázka, jak si štěstí s člověkem pohraje, než přijde jeho poslední den.“

Sigurð se k ní posadil. Po chvíli vstoupily čtyři ženy s velkými zlatými poháry naplněnými tím nejlepším vínem a postavily je před ně.

A Brynhild pronesla:

„Toto místo je vyhrazeno jen málokomu, leda mému otci, když přijde.“

„Nyní je vyhrazeno těm, co se nám líbí,“ odpověděl Sigurð.

Místnost zdobily drahocenné závěsy a také podlaha byla celá pokryta látkami.

„Nyní se naplnilo to, co jsi mi slíbila,“ pravil Sigurð.

„Buď zde vítán,“ odpověděla.

Potom povstala a s ní i její čtyři dívky, předstoupila před Sigurða se zlatým pohárem a vybídla ho, aby se napil. Ten napřáhl paži k poháru, vzal ji přitom za ruku a posadil vedle sebe. Objal ji kolem krku, políbil ji a řekl:

„Krásnější žena než ty se ještě nenarodila.“

Brynhild pravila:

„Moudrá rada zní: Nevydávej se s důvěrou do moci ženy, neboť ženy zpravidla poruší slib.“

Sigurð:

„Kéž brzy nastane náš nejlepší den, kdy budeme moci oblažít jeden druhého.“

Brynhild:

„Není nám dáno, abychom spolu žili. Jsem štítonoška a mám přílbu vojevůdců, těm budu oporou a nelituji, že budu bojovat.“

Sigurð:

„Největší prospěch nám přinese, když budeme žít spolu. Snášet strážně, které to provází, vyžaduje víc než ostré zbraně.“

Brynhild:

„Já budu přehlížet řady bojovníků a ty si vezmeš za ženu Guðrún, dceru Gjúkiho.“

Sigurð:

„Ta ani jiná královská dcera mě neobloudí, tím jsem si naprosto jist. A přísahám při bozích, že za ženu si vezmu tebe a žádnou jinou.“

Brynhild mu slib oplatila.

Sigurð jí za její výrok poděkoval a daroval jí zlatý prsten. Znovu si přísahali a on pak odešel ke svým mužům. Pobyl tam v nejlepším rozmáru nějaký čas.

26.

Král, který vládl říši na jih od Rýna, se jmenoval Gjúki. Měl tři syny: Gunnara, Högniho a Guttorma. Jeho dcera se jmenovala Guðrún a byla to panna široko daleko proslulá. Všichni sourozenci vynikali nad jiné královské potomky nejen schopnostmi, ale i krásou a vzrůstem. Synové neustále vyráželi na válečné výpravy a vykonali mnoho znamenitých činů. Za ženu měl Gjúki Grímhildu znalou kouzel.

Jiný král se jmenoval Buðli. Byl mocnější než Gjúki, třebaže oběma patřilo velké panství. Jeho syn, Brynhildin bratr, se jmenoval Atli. To byl muž krutý, vzezřením velký a tmavý, přesto však vznešený a k tomu vyhlášený bojovník.

Grímhild byla žena zlolajná.

Panství Gjúkungů vzkvétalo, a to především zásluhou dětí, které předčily většinu lidí.

Jednou si Guðrún stěžovala svým dívkám, že se nedokáže radovat. Jedna z nich se jí zeptala, co ji rmoutí. Guðrún odpověděla:

„Mívám nepěkné sny. Proto mi k srdci dolehl smutek. Jestli se chceš dozvědět víc, tak mi sen vylož.“

„Pověz mi ho,“ vybídla ji dívka. „A nemusíš se lekat. Když se blíží bouřka, mívají lidé vždycky nějaké sny.“

„Tentokrát to není bouřkou,“ namítla Guðrún. „Viděla jsem ve snu, jak držím na ruce krásného sokola, který měl peří zlaté barvy.“

„Mnozí se dozvěděli o tvé kráse, moudrosti a dvorných mravech. Bude se o tebe ucházet nějaký královský syn,“ vysvětlovala žena.

„Ten sokol mi byl nade vše,“ pokračovala Guðrún. „Raději bych se zřekla všeho bohatství než jeho.“

„Muž, kterého dostaneš, bude mít nejlepší vychování a ty ho budeš převelice milovat.“

„Mrzí mě, že nevím, kdo to je. Navštívím Brynhildu, ta to bude vědět,“ rozhodla se Guðrún.

I ozdobily se zlatými šperky a velkou nádherou a Guðrún se v doprovodu svých dívek vydala k Brynhildině paláci. Ten stál celý zdobený zlatem na jedné hoře. Když služebné uvnitř zpozorovaly příjíždějící průvod, oznámily Brynhildě, že se k hradu na pozlacených vozech blíží mnoho žen.

„To bude Guðrún, dcera Gjúkiho,“ řekla jim. „Dnes v noci se mi o ní zdálo. Pojďme ji přivítat. Spanilejší ženy nás už sotva navštíví.“

A vyšly jim vstříc, vlídně je přivítaly a společně vstoupily do onoho krásného paláce. Sínň byla vyzdobena malbami a hojností stříbra. Pod nohy jim rozprostřeli koberce a všichni je obsluhovali. Ženy se bavily rozličnými hrami, jen Guðrún byla zamlklá. Brynhild ji oslovila:

„Proč se neoddáváš radostem? Neděláš dobře. Bavme se všechny společně a povídejme si o mocných králích a o jejich velkých činech.“

„Nuže dobrá,“ souhlasila Guðrún. „Kterí králové jsou podle tebe nejvýznačnější?“

„Synové Hámunda, Haki a Hagbarð. Ti vykonali na válečných taženích mnoho slavných činů,“ odpověděla Brynhild.

„Opravdu si počínali znamenitě,“ přitakala Guðrún. „Přesto jim Sigar unesl sestru a ostatní upálil v jejich domě, a oni příliš váhají s pomstou. Proč jsi raději nejmenovala mé bratry, kteří přece platí za nejvýznačnější muže?“

„To je sice pravda, jenže jsou ještě nezkušení,“ odpověděla Brynhild. „A já znám muže, který je o mnoho převyšuje. Je to Sigurð, syn krále Sigmunda. Už v útlém věku zabil syny krále Hundinga a pomstil svého otce i děda z matčiny strany Eylimiho.“

„Čím to lze doložit? Říkáš, že se narodil až po otcově smrti?“ namítla Guðrún.

Brynhild odpověděla:

„Jeho matka šla na bojiště a našla krále Sigmunda zraněného. Chtěla mu obvázat rány, jenže on prohlásil, že je na další boj už příliš starý, ale nechť ji utěší, že porodí nejstatečnějšího syna. A vskutku, bylo to proctví moudrého muže. Po smrti krále Sigmunda odjela žena s králem Álfem, u něhož pak byl Sigurð vychován ve veliké úctě a den za dnem konal mnoho statečných činů. Je to nejskvělejší muž na světě.“

„Všechny tyto zvěsti jsi shromáždila z lásky k němu,“ poznamenala Guðrún. „Ale já jsem sem přišla, abych ti vypověděla své sny. Tuze mě znepokojují.“

„Něčím takovým se netrap,“ odpověděla Brynhild. „Setrvávej u svých příbuzných, ti všichni ti přejí jen radost.“

27.

„Zdálo se mi,“ pravila Guðrún, „jak s mnoha ženami vycházím z domu a vtom spatříme statného jelena. Měl zlatou srst a vynikal nad ostatní zvěř. Všechny jsme ho chtěly chytit, ale jen já jsem ho dohonila. Cítila jsem, že získávám to nejlepší ze všeho. Tys mi pak jelena zastřelila u nohou.“

Zachvátil mě tak veliký žal, že jsem ho nemohla unést. Dala jsi mi pak vlčí mládě, které mě potřísnilo krví mých bratrů.“

Brynhild odpověděla:

„Vyložím ti, co se stane. Přijede k vám Sigurð, ten, kterého jsem si vyvolila za muže. Grímhild mu podá očarovaný nápoj a nám všem z toho vzejde nesmírné trápení. Ty Sigurða dostaneš, ale brzy ho zase ztratíš. Vezmeš si krále Atliho. Přijdeš i o své bratry a pak Atliho zabiješ.“

„Když tohle vím, cítím nezměrnou bolest,“ pravila Guðrún.

Pak ženy odešly a vrátily se domů ke králi Gjúkimu.

28.

Sigurð se rozloučil s přáteli a vydal se i se svým zlatým pokladem na cestu. Jel v plné zbroji a s celým nákladem na Granim, až dorazil k paláci krále Gjúkiho. Když vjížděl do hradu, uviděl ho jeden z králových mužů a zvolal:

„Zdá se mi, že k nám zavítal některý z bohů! Ten muž je celý oděný do zlata, má koně většího než jiné koně a přeskvostnou zbroj. Daleko předčí ostatní muže a vůbec vyniká nad všechny lidi.“

Král vyšel s družinou ven, pozdravil jezdce a zeptal se:

„Kdo jsi, že vjíždíš do hradu, kam se nikdo bez souhlasu mých synů neodvážívá?“

„Jmenuji se Sigurð a jsem synem krále Sigmunda,“ zněla odpověď.

„Pak u nás buď vítán a užívej zde všeho po libosti,“ přivítal ho král Gjúki.

A Sigurð vstoupil do paláce. Všichni byli vedle něho malí a všichni mu sloužili a projevovali velikou úctu.

Často společně vyráželi na projíždky, Sigurð, Gunnar a Högni, a ač byli všichni vynikající muži, Sigurð je ve všech dovednostech předčil.

Grímhild si povšimla, jak velmi Sigurð miluje Brynhildu a jak často na ni přivádí řeč. Zvažovala, jestli by nebylo výhodnější, kdyby se usadil u nich a vzal si za ženu dceru krále Gjúkiho. Vždyť se už přesvědčila, že se mu opravdu nikdo nevyrovná. Věděla také, jakou oporu by v něm získali a že má ohromný majetek, mnohem větší, než kdy bylo známo o někom jiném. Král se k němu choval jako k vlastním synům a ti si ho cenili víc než sebe.

Jednou večer, když seděli a popíjeli, královna vstala, předstoupila před Sigurða a oslovila ho:

„Těší nás tvoje přítomnost a chceme pro tebe jen to nejlepší. Přijmi tento roh a napij se.“

Sigurð roh uchopil a nápoj vypil. Královna dodala:

„Král Gjúki nechť je ti otcem a já matkou a Gunnar s Högnim a všemi, kdo složí přísahu, bratry. Pak se vám nikdo nevyrovná.“

Sigurð to s radostí přijal. Poté, co vypil nápoj, si na Brynhildu už nevzpomněl a zůstal u krále Gjúkiho.

Jednou přistoupila Grímhild ke králi, vzala ho kolem krku a řekla:

„Zavítal k nám nejudatnější rek na světě a byl by nám velkou oporou. Dej mu svou dceru a obdař ho majetkem a panstvím, jaké si bude přát, aby se mu zde líbilo.“

„Nebývá zvykem, aby otec nabízel dcery,“ odpověděl král. „Ale ke cti nám poslouží víc nabídnout ji jemu, než aby se o ni ucházeli jiní.“

A pak jednoho večera nalévala nápoje Guðrún. Sigurð si všiml její krásy a vybraného chování. Pobýval u dvora už dva a půl roku a všichni spolu trávili čas ve vzájemné úctě a přátelství. Nyní zapředli králové rozhovor a Gjúki řekl:

„Prokazuješ nám mnoho dobrého, Sigurðe, a velmi jsi posílil naši moc.“

A Gunnar dodal:

„Chceme učinit vše, abys tu zůstal ještě dlouho. Nabízíme ti moc i naši sestru. I kdyby se o ni ucházel kdokoliv jiný, nedostane ji.“

„Budiž vám dík za takovou čest,“ odpověděl Sigurð. „Rád to přijmu.“

Načež si přísahali bratrství jako rodní bratři a vystrojili skvělou hostinu, která trvala mnoho dní. Sigurð na ní oslavil svatbu s Guðrún a zábava a veselí nebraly konce. Hoštění bylo den ode dne lepší.

Potom se společně vydali do různých zemí a vykonali mnoho slavných činů. Porazili četné královské syny a nikdo neslavil takové úspěchy jako oni. Domů se vrátili s bohatou kořistí.

Sigurð dal Guðrún okusit Fáfniho srdce a to jí dodalo krutosti i důvtipu. Narodil se jim syn Sigmund.

Jednou zašla Grímhild za synem Gunnarem a řekla mu:

„Váš vliv a vláda vzkvétají až na jedno: nemáte ženy. Ucházej se o Brynhildu, to bude nejvhodnější řešení. A Sigurð ať jede s vámi.“

„Je jistě krásná a nic nenamítám,“ odpověděl Gunnar a oznámil zprávu otci, bratrům a Sigurðovi. Všichni ho v tomto záměru podporovali.

29.

Vypravili se na cestu co nejpečlivěji. Jeli přes hory a doly, až dorazili ke králi Buðlimu a přednesli mu žádost o ruku jeho dcery. Ten ji přijal ochotně, pokud však neodmítne ona. Je prý tak hrdá, že si vezme, jen koho bude sama chtít. I rozjeli se do Hlymdalů. Heimi je vlídně přivítal a Gunnar mu vysvětlil účel jejich návštěvy. Také Heimi odpověděl, že volba manžela záleží na Brynhildě. Její obydlí stojí nedaleko, dodal, a nechť příchozí uváží, že si vezme za muže jen toho, kdo projede ohněm obklopujícím dům, v němž se zdržuje. Vyhledali tedy její sídlo a spatřili hrad se střechou obkládanou zlatem. Kolem něj plál oheň.

Gunnar jel na koni jménem Goti a Högni seděl na Hökvovi. Gunnar pobídl svého oře do ohně, ale ten se zdráhal.

„Proč váháš, Gunnare?“ zeptal se Sigurð.

„Koni se nechce do plamenů,“ odpověděl Gunnar a požádal Sigurða, aby mu půjčil Graniho.

„Posluž si,“ souhlasil Sigurð.

Gunnar se znovu rozjel k ohni, ale kůň se zastavil, a tak nemohli plameny projet. I vyměnil si Gunnar se Sigurðem podobu, jak je tomu naučila Grímhild, a Sigurð vyrazil vpřed, meč Gram v ruce a zlaté ostruhy na nohou. Hned jak Grani ostruhy ucítil, skočil do plamenů. Oheň se rozběsnil, ozvalo se ohromné burácení a země se chvěla. Plameny šlehaly až k nebi. Něčeho takového se ještě nikdo neodvážil a Sigurðovi bylo, jako by ho pohltila černá mlha. Náhle se však oheň utišil a on seskočil z koně a vešel do obydlí. Tak se praví:



22. Oheň se rozběsnil,
zachvěla země,
vysoko vyšlehl
veliký žár.
Žádný z mužů
kol mocného vládce
projet si netroufl ohněm,
přeskočit plamen.

23. Tu Sigurð Graniho
svedl vpřed mečem,
pokořil oheň
panovník sám.
Před slavným rekem
slábly plameny,
jiskřila září
jen zbroj Reginova.

Když Sigurð projel ohněm, ocitl se v krásné místnosti, kde seděla Brynhild. Zeptala se ho, kdo je, a on odpověděl, že Gunnar Gjúkason:

„Se souhlasem tvého otce i pěstouna a podle tvého vlastního rozhodnutí se staneš mou ženou, pakliže překonám tvůj ohnivý val.“

„Vskutku nevím, co na to odpovědět,“ řekla Brynhild.

Sigurð stál vzpřímeně, opíral se o meč a pravil:

„Vyplatím za tebe otci vysoké věno ve zlatě a vzácných klenotech.“

Jako labuť na vlnách odpověděla teskně ze svého křesla, držíc v ruce meč, oděna v brnění a s přílbou na hlavě:

„Tak se mnou nemluv, Gunnare, ledaže předčíš každého muže a budeš mít odvahu zabít všechny ty, kteří se o mě ucházeli. Byla jsem v bitvě s králem Garðské říše¹¹ a smočila zbraně v krvi mužů. Po tom toužím i nadále.“

„Vykonala jsi mnoho velkých činů,“ pravil Sigurð. „Ale vzpomeň si na svůj slib, že půjdeš s mužem, jenž dokáže překonat tento oheň.“

A Brynhild uznala správnost této odpovědi i jejího smyslu, povstala a vlídně ho přivítala. Sigurð u ní zůstal po tři noci a sdíleli spolu lože. On pokaždé vzal meč Gram a obnažený ho položil mezi ně. Na Brynhildinu otázku, co to znamená, odpověděl, že tak mu bylo určeno slavit svatbu, jinak ho čeká smrt. Potom jí sňal prsten Andvaranaut, který jí kdysi dal, a z Fáfniho dědictví jí daroval jiný. Nakonec se vrátil stejnou cestou ohněm ke svým druhům, s Gunnarem si opět vyměnil vzhled a všichni odjeli do Hlymdalů, kde oznámili, jak pochodili.

Ještě téhož dne se Brynhild vypravila za svým pěstounem a důvěrně mu svěřila, že ji navštívil jeden král:

¹¹ *Garðaríki*: severské osady v Rusku, někdejší Kyjevská Rus.

„Projel žárem mého ohnivého valu a prohlásil, že přijel, aby se mnou uzavřel sňatek. Říkal, že se jmenuje Gunnar. Já však odpověděla, že právo na sňatek přísluší jen Sigurðovi, s nímž jsme si přísahali na hoře. Ten je mým pravým manželem.“

Heimi však namítl, že teď už se sotva dá něco změnit.

„Ale má a Sigurðova dcera Áslaug ať zůstane na vychování u tebe,“ požádala Brynhild.

Králové se pak vrátili domů a Brynhild odjela ke svému otci. Grímhild mladé muže vlídně přivítala a Sigurðovi poděkovala, že její syny doprovodil. Potom uspořádali hostinu, na niž se sjelo veliké množství lidí. Král Buðli se dostavil s dcerou Brynhildou a synem Atlim. Svatební veselí trvalo mnoho dní, a teprve když se chýlilo ke konci, vzpomněl si Sigurð na všechny přísahy dané Brynhildě. Ale nedal nic najevo. Brynhild a Gunnar si užívali zábavy a popíjeli vzácné víno.

30.

Jednoho dne se stalo, že se ženy vydaly k řece Rýnu, aby se umyly. Brynhild se brodila dál proti proudu a Guðrún se jí optala, co to má znamenat.

„Proč bych ti měla být v této i v jiných věcech rovna?“ odpověděla jí Brynhild. „Uvážila jsem, že můj otec je mocnější než tvůj a můj muž se vyznamenal mnoha statečnými činy a projel planoucím ohněm, kdežto tvůj manžel dělal jen otroka králi Hjálprekovi.“

Guðrún hněvivě odsekla:

„Bylo by od tebe moudřejší, kdybys radši mlčela, než abys urážela mého chotě. Všichni vědí, že se na světě nenajde druhý muž ve všem tak dokonalý. Nesluší se, abys ho pomlouvala, protože on se stal tvým prvním mužem. To on zabil Fáfniho a projel žárem plamenů, když sis myslela, že je to Gunnar. To on s tebou spal a sňal ti z ruky prsten Andvaranaut, hleď, tady je, však ho znáš.“

Brynhild se na prsten podívala a poznala ho. Smrtelně zbledla, vrátila se domů a celý večer neproněsla ani slovo.

Když Sigurð ulehl na lože, Guðrún se ho zeptala:

„Proč je Brynhild tak zachmuřená?“

„S jistotou to nevím, ale mám tušení, že se záhy určitě dozvíme více,“ odpověděl Sigurð.

„Proč si neužívá bohatství, štěstí a chvály všech i toho, že dostala muže, kterého chtěla?“ tázala se Guðrún.

„Kde řekla, že dostala toho nejlepšího a že má toho, koho nejvíc ze všech chce?“ opáčil Sigurð.

„Zítřka se jí zeptám, koho chce nejvíc,“ rozhodla se Guðrún.

„To ti neradím,“ namítl Sigurð. „Jestli to uděláš, budeš litovat.“

Když ráno ženy seděly ve své komnatě a Brynhild stále mlčela, Guðrún ji oslovila:

„Rozvesel se, Brynhildo! Mrzí tě naše včerejší rozmluva, nebo co ti kalí radost?“

„K tvé otázce tě vede jen zloba, máš kruté srdce,“ odpověděla Brynhild.

„Tak nesud' a raději mi odpověz,“ naléhala Guðrún.

„Ptej se jen na to, co ti náleží vědět, jak se na urozenou paní sluší. Je moudré vzít zavděk dobrými zprávami, dokud se ti zatím všechno daří, jak si přeješ,“ pravila Brynhild.

„Na chloubu je ještě příliš brzy a tvá slova zní jako nějaká předpověď. Co ti na mně vlastně vadí? Neudělala jsem nic, co by tě mělo rmoutit,“ ohradila se Guðrún.

„Zaplatíš za to, že jsi mi vzala Sigurða,“ odvětila Brynhild. „Nedopřeji ti, aby sis užila jeho ani zlatého pokladu.“

„O tvém ujednání s ním jsem nevěděla,“ namítl Guðrún. „A můj otec mi snad mohl dohodnout sňatek, aniž by se tě tázal.“

„Naše ujednání nebylo tajné, složili jsme si přece přísahu,“ pravila Brynhild. „To jste věděli, a přesto jste mě podvedli. Za to se pomstím.“

Guðrún:

„Provdala ses lépe, než si zasloužíš, ale tvá zpupnost nezná míru. Mnozí na ni doplatí.“

Brynhild:

„Byla bych spokojená, kdybys neměla vznešenějšího muže než já.“

Guðrún:

„Vždyť i ty máš tak vznešeného muže, že lze jen stěží říct, kdo je mocnější král, a k tomu hojnost bohatství i moci.“

Brynhild:

„Sigurð zabil Fáfniho a to má větší cenu než veškeré panství krále Gunnara, jak se praví:

24. Saň skolil jen
Sigurd chrabrý,
to zapomenuto nebude
nikým z lidí.
Bratr tvůj váhal
vybídnout oře,
překonat plamen,
přemoci žár.

Guðrún:

„Grani s Gunnarem ohněm neprojel, ale vsednout na koně a vyrazit se Gunnar odvážil a není třeba vytýkat mu nedostatek odvahy.“

Brynhild:

„Neskrývám, že si nic dobrého nemyslím ani o Grímhildě.“

Guðrún:

„Neměla bys ji hanět. Vždyť se k tobě chová jako k vlastní dceři.“

Brynhild:

„To ona je původkyní všeho neštěstí, co mě sužuje. To ona podala Sigurðovi zlomocný nápoj, aby zapomněl i mé jméno.“

Guðrún:

„Říkáš jen zlá slova, to všechno je jedna velká lež.“

Brynhild:

„Užívej si Sigurða, jako kdybyste mě nepodvedli, ale žít spolu si nezasloužíte, a ať se vám vede, jak já pokládám za správné.“

Guðrún:

„Budu si ho užívat líp, než by sis přála. A nikdo neřekl, že by se mnou měl trávit život jenom v míru.“

Brynhild:

„Mluvíš nerozumně, a až tě opustí hněv, budeš toho litovat. Teď však zanechme nevraživých řečí.“

Guðrún:

„Ty jsi s nevráživostí začala první. Teď děláš, jako bys to chtěla napravit, ale zase za tím vězí jen zloba.“

Brynhild:

„Dost zbytečných řečí. Jen jsem příliš dlouho tajila žal, který mi svírá hruď. Miluji pouze tvého bratra. A mluvmě o něčem jiném.“

Na to Guðrún pravila:

„V mysli dohlédneš vskutku daleko.“

A tak z toho, jak spolu šly k řece a Brynhild poznala prsten, povstala velká nevole a z ní vzešel tento jejich rozhovor.

31.

Po oné rozmluvě Brynhild ulehla a králi Gunnarovi se doneslo, že je chorá. Ihned se za ní odebral a vypyčoval se, co jí trápí. Ale neodpovídala a ležela jako mrtvá. Až když nepřestával naléhat, řekla:

„Co jsi udělal s prstenem, který jsem ti dala a který mi daroval král Buðli na rozloučenou, když jste vy, synové krále Gjúkiho, k němu přijeli a vyhrožovali, že jestli mě nedostanete, budete plnit a pálit. Otec mě pak odvedl stranou a zeptal se mě, koho z těch, co přijeli, si vyvolím. Já jsem mu namítla, že raději budu bránit zemi a postavím se do čela třetiny vojska. Ale dal mi na vybranou: buď se provdám za toho, koho mi určí, nebo pozbudu všechnen majetek i jeho přízeň. A jak řekl, jeho přízeň mi prospěje víc než jeho hněv. Rozvažovala jsem, mám-li být poslušna jeho vůle, anebo se vydat zabíjet muže. Cítila jsem, že nemám dost sil se s ním přít, a tak jsem přivolila, že se zaslíbím tomu, kdo pojede s Fáfniho dědictvím na koni Granim, projede mým ohnivým valem a usmrtí muže, které jsem určila. A takto jet se neodvážil nikdo jiný než Sigurð. Projel ohněm, protože mu nechyběla odvaha. To on zabil draka i Regina a pět králů, ne ty, Gunnare. Tys zbledl jako mrtvola a nejsi král ani hrdina. Doma jsem před svým otcem složila slib, že budu milovat jen toho, kdo se zrodil k nejskvělejším činům. A to je Sigurð. Stala se ze mne křivo-přísežnice, za muže jsem ho nedostala, a proto budu nakonec příčinou tvé smrti. Také Grímhild si ode mne zaslouží zlou odplatu. Není horší a bezcitnější ženy, než je ona.“

Gunnar odpověděl tak, že to sotva bylo slyšet:

„Vyřkla jsi mnoho urážek. Jsi zlovnice, když takhle obviňuješ ženu, která tě vysoce převyšuje a nikdy nehořekovala nad svým osudem jako ty ani netrýznila muže k smrti, nikoho nezabila a žije v úctě a vážnosti.“

„Nikdy jsem s nikým nesprádala tajné schůzky ani jsem nepáchala zločiny. Mám jinou povahu a měla bych chuť tě zabít,“ vykřikla Brynhild a vrhla se na Gunnara. Högni ji však spoutal.

„Nechci, aby byla upoutaná v okovech,“ rozkázal Gunnar.

„Darmo se staráš,“ odpověděla Brynhild. „Stejně mě už ve své síni nikdy neuvidíš veselou, už nikdy nebudu popíjet, ani hrát v kostky a vlídně hovořit nebo zlatem vyšívat drahé látky a dávat ti dobré rady.“

A znovu opakovala, že největší hoře jí působí, že nemá za muže Sigurða. Pak se posadila ke tkané stuze a počala ji drhnout takovou silou, že ji po-trhala. Příkladala, ať otevřou dveře domu s ženskou komnatou, aby byl do daleka slyšet její nářek. A nářek to byl tak veliký, že se rozléhal po celém dvoře.

I ptá se jednou Guðrún svých služebnic, proč jsou tak zasmušilé a ustarané:

„Co je vám, proč chodíte jak smyslů zbavené? Potkalo vás nějaké nešťestí?“

Jedna žena z její družiny jménem Svafurlöð jí odpověděla:

„Nastal neblahý den. Naše síň se naplnila smutkem.“

A Guðrún přítelkyni vyzvala:

„Vstaň, dlouho jsme spaly. Probuď Brynhildu, půjdeme tkát stuhy a budeme se veselit.“

„To neudělám,“ odpověděla žena. „Nebudu ji budit, ani s ní mluvit. Už mnoho dní se nenapila medoviny ani vína a postihl ji hněv bohů.“

Guðrún tedy promluvila s Gunnarem:

„Jdi ji navštívit a řekni jí, že nás její zármutek mrzí.“

„Mám zákaz za ní chodit i nakládat s jejím jménem,“ odpověděl Gunnar.

Přesto se k ní vydal a pokoušel se s ní všemi způsoby hovořit, ale odpovědi se nedočkal. I odešel, vyhledal Högniho a požádal ho, aby ji navštívil on. Högni se zdráhal, ale pak přece šel, leč ani on z ní nedostal slovo. A tak se obrátili na Sigurða, ať se k ní vypraví on. Sigurð neodpo-věděl a při tom zůstalo po celý večer.

Když se na druhý den vrátil domů z lovu, vyhledal Guðrún a řekl jí:

„Mám tušení, že všechno to, co nás teď děsí, povede k velkým událostem a že Brynhild zemře.“

„Dějí se s ní vskutku divné věci, můj pane,“ souhlasila Guðrún. „Spí už sedm dní a nocí a nikdo se ji neodvážil vzbudit.“

„Ona nespí. Chystá proti mně nebezpečné úklady.“

Nato propukla Guðrún v pláč:

„Jaký žal vědět, že tě čeká smrt. Radši za ní jdi a zjistíš, jak zmírnit její zpupnou pýchu. Dej jí zlato a ukonejš její hněv.“

A tak Sigurð šel. Dveře komnaty našel otevřené. Domníval se, že Brynhild spí, stáhl z ní přikrývku a zvolal:

„Probud se, Brynhildo, slunce svítí po celém sídle, už bylo dost spánku. Zanech zármutku a raduj se!“

„Co tě opravňuje k takové troufalosti, že ke mně přicházíš?“ odpověděla Brynhild. „Nikdo mě při všech těch podvodech nezradil víc.“

„Proč s nikým nemluvíš?“ naléhal Sigurð. „Co tě souží?“

„Tobě příčinu svého hněvu vyjevím,“ odpověděla Brynhild.

„Jsi zaslepená, jestli se domníváš, že o tobě smýšlím zle,“ řekl Sigurð. „Za muže máš toho, koho sis vyvolila.“

„Nemám,“ opáčila. „Ohněm ke mně neprojel Gunnar, ani za mne nevyplatil věno v padlých mužích. Obdivovala jsem muže, který ke mně vstoupil, zdálo se mi, že poznávám tvé oči, ale jistoty jsem pro onen mlžný závoj, jenž zahalil mou štěstěnu, nenabyla.“

„Nejsem o nic vznešenější než Gjúkiho synové,“ namítl Sigurð. „Vždyť zabili dánského krále a mocného velmože, bratra krále Buðliho.“

„Dlužím jim odplatu za mnohé zlo,“ opáčila Brynhild, „a nepřipomínej mi mé hoře. To tys, Sigurde, přemohl draka, tys kvůli mně projel ohněm, a ne synové krále Gjúkiho.“

„Já se nestal tvým mužem a ty ses nestala mou ženou,“ řekl Sigurð. „A věno za tebe vyplatil vynikající král.“

„Pohled na Gunnara mé srdce nikdy nenaplnil radostí. Nenávidím ho, i když to před ostatními tajím.“

„Nemilovat takového krále je zlé,“ povzdychl si Sigurð. „Co tě nejvíc trápí? Mně se zdá, že jeho láska k tobě je nade všechno zlato.“

„Nejtrpčím hořem pro mne je, že nedokážu, aby ostrý meč zrudl tvou krví.“

„To tě trápit nemusí,“ odpověděl Sigurð. „Už to nepotrvá dlouho a ostrý meč bude vězet v mém srdci. Ale nic horšího sis přát nemohla, protože ty mě o moc déle nepřezijješ. Naše dny jsou od nyníška sečteny.“

„Tvoje slova věru nepramení z malé nenávisti. Ale od chvíle, kdy jste mě připravili o všechnu radost, mi na životě nesejde,“ prohlásila Brynhild.

„Žij a miluj krále Gunnara i mě,“ vyzval ji Sigurð. „Rád dám všečen svůj majetek, jen abys nezemřela.“

„Ty vůbec nevíš, jaká opravdu jsem,“ odpověděla Brynhild. „Vynikáš ve všem nad všechny muže, a přitom se ti žádná žena neprotiví víc než já.“

„Pravda je jiná,“ bránil se Sigurð. „Miluji tě víc než sebe, i když jsem se stal obětí lsti, a to se nedá nijak zvrátit. Kdykoliv jsem naslouchal svým citům, mě trápilo, že nejsi mou ženou. Ale když jsem pobýval v královské síni, všemožně jsem to potlačoval a jen jsem se radoval, že jsme všichni pospolu. Může se však stát, že se předpověď naplní, ale toho se bát nesmím.“

„Příliš pozdě projevuješ lítost nad mým hořem. Teď už nedojdeme slitování.“

„Jak rád bych s tebou sdílel lože a udělal tě svou ženou,“ zvolal Sigurð.

„To jsou daremná slova. Nechci mít za muže dva krále v jedné síni. Než bych zradila Gunnara, raději zemřu,“ prohlásila Brynhild a připomněla mu jejich setkání na hoře a společnou přísahu. „To vše je nyní porušeno a já nechci dál žít.“

„Zapomněl jsem tvé jméno a zase jsem tě poznal, až když už jsi byla vdaná. To je to největší hoře,“ pravil Sigurð.

„Složila jsem přísahu, že se provdám za muže, který projede mým ohnivým valem. Tuto přísahu dodržím, anebo zemřu.“

„Než abys zemřela, chci tě raději mít a opustit Guðrún,“ zvolal Sigurð a hrud se mu vzedmula, až popraskaly kroužky po stranách jeho pancíře.

„Já nechci tebe ani nikoho jiného,“ prohlásila Brynhild.

A Sigurð odešel. Tak se praví v Písni o Sigurðovi:

25. S ženou se rozloučil,
ze síně vyšel
zachmuřený Sigurd,
zmohl ho žal.
Železný pancíř
bojechtivému
teskný sten
svou silou rozerval.



Když se Sigurð vrátil do síně, zeptal se ho Gunnar, zda už zná příčinu Brynhildina žalu a jestli opět nabyla řeči. Sigurð mu jen sdělil, že už zas mluvit může. A tak se za ní Gunnar vypravil podruhé a vyptával se, jaká bolest ji tíží a je-li jí pomoci.

„Nechci dál žít,“ odpověděla Brynhild. „Sigurð mě podvedl a neméně podvedl i tebe, když jsi připustil, aby ulehl na mé lože. Nechci mít současně dva muže v jedné síni. A to se stane příčinou smrti Sigurðovy i smrti tvé a mé, neboť všechno pověděl Guðrún, a ta mě osočuje.“

32.

Poté Brynhild vyšla ven, posadila se u zdi svého domu a spustila náрек. Hořekovala, že ji vše omrzelo, země i moc, když nemá za muže Sigurða. Gunnar k ní znovu přistoupil a Brynhild mu řekla:

„Jestli nezabiješ Sigurða i jeho syna, pozbudeš říše i majetku, přijdeš o život i o mne, a já se vrátím ke své rodině a budu tam žít ve smutku. Nechovej na prsou vlčí mládě.“

Gunnara její slova velmi sklíčila a nevěděl, co si počít; vždyť se Sigurðem ho pojila přísaha. Leccos mu tanulo na mysli, leč to, že by od něho odešla žena, považoval za největší pohanu. I řekl si:

„Brynhild je mi nade vše. Je to nejslavnější žena a já raději položím život, než bych ztratil její lásku.“

Pak k sobě povolal bratra Högniho a řekl mu:

„Jsem ve velikých nesnázích.“ A svěřil mu, že chce zabít Sigurða, neboť prý zklamal jeho důvěru. „Tak získáme vládu nad zlatem i všechnu moc my.“

Högni odpověděl:

„Nesluší se, abychom porušili přísahu rozepří a zbraní. Krom toho v něm máme velkou oporu. Dokud tento hunský král bude žít, žádný vládce se nám nevyrovná. Podobné příbuzenství už nikdy nezískáme. Uvaž, co dobrého by nám to přineslo, kdybychom měli takového švagra a synovce. A také vím, odkud vítr vane. Nastrojila to Brynhild a její rady nám způsobí jen hanbu a velkou škodu.“

„Musí se tak stát a já už vím, jak na to,“ odpověděl Gunnar. „Navedeme našeho bratra Guttorma. Je ještě mladý a nezkušený a neváže ho žádná přísaha.“

„Tahle rada se mi pranic nelíbí,“ namítl Högni. „A i kdyby se tak stalo, za to, že jsme zradili takového muže, nás odplata nemine.“

Gunnar však trval na svém, že Sigurð musí zemřít, „jinak zemřu já.“ A vybídl Brynhildu, ať vstane a rozveselí se. Ta povstala se slovy, že Gunnar neulehne do jejího lože, dokud nesplní, co slíbili. Bratři se potom spolu radili. Gunnar prohlásil, že platným důvodem k zabití je, že Sigurð zbavil Brynhildu panenství. „A nyní vyzveme Guttorma, aby dílo vykonal.“

Zavolali si ho a slíbili mu zlato a velkou moc, jestli vykoná, co žádají. Dali také uvařit hada a vlčí maso a podali mu je k snědku, jak pravil skald:

26. Někteří hada vzali,
někteří vlka rozřezali,
někteří Guttormu podali
pečínku s medovinou.

A k tomu mnoho dalších očarovaných věcí. Tato krmě a všechno dohromady včetně Grímhildina našeptávání vzbudilo v Guttormovi tak dychtivé nutkání čin vykonat, že souhlasil. A bratři mu za to slíbili velké pocty. Sigurð o jejich úkladech nic netušil, ale proti svému osudu a smrti by stejně nic nezmoohl. Z jejich strany se žádné zákeřnosti ani nenadál.

Na druhý den ráno vešel Guttorm k Sigurðovi, když ještě odpočíval v posteli. Sigurð pohlédl na příchozího a ten se ho neodvážil napadnout a zase odešel. To se opakovalo i podruhé. Sigurð měl tak pronikavý pohled, že si málokdo troufl pohledět mu do očí. Ale než Guttorm vstoupil potřetí, Sigurð usnul. Guttorm tasil meč a zabodl ho do Sigurða tak, že hrot uvízl v poduškách pod ním. Sigurð se bolestí probudil, až když Guttorm vycházel ze dveří. Uchopil meč Gram a mrštil jím po něm. Meč zasáhl Guttormova záda a přetřel mu tělo v pase. Půlka s hlavou a rukama spadla do místnosti, druhá s nohama ven.

Guðrún spala Sigurðovi v náručí, ale teď se v nevýslovném žalu probudila zaplavená jeho krví. Rozeštkala se tak srdceryvným pláčem a nářkem, že se Sigurð zvedl z podušek a chlácholil ji:

„Neplač. Tvoji bratři žijí a utěší tě. Můj syn je však ještě příliš malý a nedovede se nepřátelům ubránit. Ale špatně si svůj čin rozvážili. Už nikdy nezískají švagra, který by s nimi neváhal pokaždé vyjet do boje, ani synovce,

pokud by stačil vyrůst. Teď se však stalo, co bylo předpovězeno už dávno a na co jsem nedbal. Proti osudu nikdo nic nezmuže. Toto je dílo Brynhildy, která mě nade vše milovala. Já však mohu odpřísáhnout, že jsem Gunnarovi nikdy neublížil, ctil jsem naši přísahu a nadmíru blízkým přítelem jeho ženy jsem nebyl. A kdybych věděl, co se dnes stane, a mohl se postavit na nohy se svou zbraní v ruce, pak by, dříve než bych padl, mnozí zaplatili životem. Všichni bratři by byli mrtví, a snáz by se jim podařilo zabít největšího bizona nebo divokého kance než mě.“

Po těch slovech král skončil a Guðrún se ze stažené hrudi vydral vzdech. Když její lkaní zaslechla Brynhild, zasmála se.

„Nesměješ se, jako by ses od srdce radovala,“ řekl Gunnar. „Proč jsi tak zbledla? Jsi netvor a nejspíš předurčena k brzké smrti. Nic by sis nezasloužila víc než na vlastní oči vidět, jak zabijejí krále Atliho, měla bys u toho být. Teď se však musíme postarat o našeho švagra a bratrova vraha.“

„Nikdo si tu nestěžuje, že dost už bylo zabíjení,“ opáčila Brynhild. „Kráť Atli však na vaše výhrůžky a zlobu dbát nebude, přežije vás a získá ještě větší moc.“

„Splnilo se, co Brynhild předpověděla, stal se zločin, který nelze napravit,“ přidal se Högni.

A Guðrún dodala:

„Vlastní příbuzní mi zabili muže. Až vyjedete do boje a propukne bitva, pak teprve poznáte, že vám Sigurð už nestojí po boku, a uvidíte, jaké štěstí a podporu vám poskytoval. A kdyby měl sobě rovné syny, mohli jste získat posilu i od jeho potomků a příbuzných.“

Nikdo si nedovedl zodpovědět, proč Brynhild se smíchem žádala to, čeho pak s pláčem želela. Nyní se chopila slova ona:

„Měla jsem sen, Gunnare. Zdálo se mi, že mé lože vychladlo a ty ujíždíš rovnou do rukou svých nepřátel. Vězte, že celému vašemu rodu se zle povede, protože jste krivopřísežníci. Když jsi Sigurða zrazoval, příliš málo sis připomínal, že jste spolu bratrsky smísili krev. Špatně ses mu odvděčil za všechno dobré, co ti prokázal, i za to, že tě povýšil mezi ty nejpřednější. Když přišel ke mně, ukázalo se, jak plní přísahu on: položil mezi nás přeostřý, jedem kalený meč. Zato vy jste se vůči mně i jemu provinili už tehdy, když jsem žila doma u otce, měla vše, co jsem si přála, a nechtěla žádného z vás, trojice králů, co vjížděli na nádvoří, za muže. Později se mnou

o samotě hovořil můj bratr Atli a ptal se mě, jestli si chci vzít muže, jenž jezdí na Granim. Ten se vám však nepodobal. Já se zaslíbila synovi krále Sigmunda a nikomu jinému. A vám štěstí nepokvete, i když zemřu.“

Tu Gunnar povstal, objal ji a prosil, ať zůstane naživu, že ji zahrne bohatstvím. I všichni ostatní ji od smrti zrazovali. Ona však každého, kdo se k ní přiblížil, zapudila a prohlašovala, že ji od jejího úmyslu nic neodradí. I obrátil se Gunnar o radu na Högniho a žádal ho, aby za ní zašel a pokusil se její zatvrzelost obměkčit. Podotkl, že je nanejvýš nutné její žal utišit, dokud je čas. Högni odpověděl:

„Ať jí nikdo nebrání zemřít. Od chvíle, kdy sem přišla, nám ani jiným neprospěla.“

Brynhild si vyžádala hojnost zlata a vyzvala všechny, kdo ho chtějí, nechť přijdou. Pak uchopila meč a zabodla si ho v podpaží do hrudi. Nadzvedla se v poduškách a řekla:

„Kdo chce, zde si vezměte zlato.“

Všichni mlčeli.

„Přijměte to zlato a užijte si ho,“ pobídla je Brynhild. A ještě oslovila Gunnara:

„Teď ti jen v krátkosti vypovím, co se bude dít dál. Příčiněním Grímhildy znalé kouzel se s Guðrún brzy smíříte. Dcera Guðrún a Sigurða se bude jmenovat Svanhild a zrodí se v ní nejkrásnější z žen. Guðrún bude proti své vůli provdána za Atliho. Ty budeš chtít za ženu Oddrún, ale Atli to nepřipustí. Vy se však budete tajně scházet a Oddrún tě bude milovat. Atli tě zradí a uvrhne do hadí jámy. Pak bude zabit i se svými syny. Usmrtí je Guðrún. Tu pak mocné vlny zanesou k hradu krále Jónakra, kde porodí zdatné syny. Svanhildu pošlou ze země a provdají za krále Jörmunreka. Bikkiho nařčení ji však zahubí. A tak zanikne celý váš rod a Guðrúnino hoře ještě vzroste.“

33.

Nyní mi, Gunnare, splň poslední přání. Dej na rovné pláni navržit velkou hranici pro nás pro všechny, pro mě a Sigurða i ty, co byli zabiti s ním. Ať nad ní vztyčí stan zbarvený mužskou krví a spálí tam tohoto hunského krále se mnou po boku na jedné straně a na druhé s mými poddanými, dvěma u hlavy a dvěma u nohou, a k tomu se dvěma sokoly. Tak bude dodrženo rovnoměrné rozmístění. Mezi nás dva položte obnažený meč,



jako tomu bylo tehdy, když jsme spolu sdíleli lože a slibovali si, že budeme manželé. Sigurð nebude na poslední cestě sám, když s ním odejdu i já, a náš pohřeb nebude nicotný, jestliže ho doprovodí pět služek a osm služebníků, které mi dal můj otec. A shoří i ti, co byli zabiti se Sigurðem. Nebýt raněna, řekla bych víc, ale rána se otevírá a krev z ní proudí. Leč pravdu jsem už vypověděla.“

I upravili Sigurðovo tělo podle starého zvyku a zažehli velkou hranici. Když plameny vzplály, položili na ni mrtvé tělo Sigurða Drakobijce a jeho tři zimy starého synka, kterého dala Brynhild zabít, i tělo Guttormovo. A když byla v plamenech celá hranice, vstoupila na ni Brynhild vyzývající své komorné, aby si vzaly zlato, které jim určila. Poté zemřela a shořela se Sigurðem. Tak skončil jejich život.

34.

Všude, kde uslyšeli tuto zvěst, se mluvilo o tom, že na světě nezůstal a nikdy už se nenarodí takový muž, jako byl ve všech ohledech Sigurð, a že dokud svět světem bude, nikdo jeho jméno v německém jazyce ani v severských zemích nezapomene.

Vypráví se, že jednoho dne seděla Guðrún ve své komnatě a pravila:

„Lépe se mi žilo, když jsem měla za muže Sigurða. Vynikal nad všemi ostatními muži jako zlato nad železem, česnek nad jinými rostlinami a jelen nad veškerou zvěří. A pak mě moji bratři o tohoto muže, skvělejšího než jiní, připravili. Nemohli spát, dokud ho nezabili. Jak mocně zaržál Grani, když uviděl svého pána v krvi! Promlouvala jsem k němu jako k člověku, ale on jen svěřil hlavu věda, že Sigurð padl.“

Potom Guðrún odešla z domova do lesů, všude kolem tam slyšela výt vlky a říkala si, že lepší by bylo zemřít. Ale nepolevila, až dorazila k paláci krále Hálfy, a v Dánsku pobývala u Póry, dcery Hákonovy, tři a půl roku. Dostalo se jí tam veškeré pohostinnosti. Tkala s Pórou nástěnné koberce a vyšívala do nich hrdinské činy a skvělé hry, které byly tehdy v oblibě, meče a brnění a celou královskou výzbroj i loďstvo krále Sigmunda odrážející od pevniny. A vyobrazily také boj Sigara a Siggeira na jihu Fynu. Tak se společně bavily a Guðrún pozapomněla na své hoře.

Když Grímhild zjistila, kam se Guðrún poděla, povolala k sobě syny a zeptala se jich, jakou pokutu hodlají své sestře zaplatit za usmrcení muže a syna. Je to jejich povinnost, podotkla. Gunnar prohlásil, že jí chce

dát zlato, a tím jí vynahradit její strasti. A hned poslali pro přátele a dali schystat koně, přilby, štíty, meče a brnění i veškerou výzbroj. Vybavili se na cestu co nejvybraněji a žádný z vyhlášených reků nezůstal doma. Koně byli obrnění a všichni jezdci měli zlatou či blyštivou přilbu. Grímhild se vypravila s nimi se slovy, že jejich posláni skončí úspěšně, jen pokud ona nezůstane doma. Průvod tvořilo celkem pět set mužů a byli mezi nimi slovutní muži jako Valdemar Dánský, Eymóð a Jarisleif¹².

Vstoupili do paláce krále Hálfy, kde byli Langobardové, Frankové a Sasové. Chodili v plné zbroji a přes sebe měli přehozené rudé pláště z kožešiny, jak se praví:

27. V krátkém brnění,
v kovaných přilbách,
opásání meči
a měli tmavou kšticí.

Bratři chtěli sestře odevzdat pěkné dary a vlídně s ní hovořili, ale ona nikomu z nich nevěřila. A tak jí Grímhild podala zlomocný nápoj, Guðrún jej musela vypít a od té chvíle na všechno obviňování zapomněla. V nápoji se skrývala síla země i moře a krev jejího syna a v picím rohu byly vyryty všeliké znaky zbarvené krví, jak se říká zde:

28. V roh byly vryty
různé runy
v červené barvě,
nesnadné k čtení,
ryba vřesu,
rostliny mořské
z Haddingovy země
a zvířecí droby.

29. V nápoj byly
namíchaný zrádně

¹² Valdemar Dánský, Eymóð, Jarisleif: historičtí králové 11. a 12. století. Jeden z četných anachronismů, tentokrát připojený k zesílení významu průvodu.

početné byliny
a pražené žaludy,
saze z ohniště,
útroby obětí,
kančí játra
ku konejšení hněvu.

Poté, co mezi nimi zavládla shoda, nastalo radostné vítání. Když ke Guðrún přistoupila Grímhild, oslovila ji takto:

„Zdar tobě, dcero. Dám ti zlato a rozmanité klenoty po tvém otci a jako náhradu za tvého muže drahocenné prsteny a nádherné ložní závěsy tkané nejurozenějšími hunskými pannami. Později se vdáš za mocného krále Atliho a budeš s ním sdílet jeho bohatství. Nezříkej se vlastních příbuzných pro jednoho muže a udělej radši, oč tě žádám.“

„Krále Atliho si nikdy nevezmu,“ opáčila Guðrún. „Nám dvěma nepřísluší rozmnožovat rod.“

„Nemysli na starou zášť, a jestli budeš mít syny, chovej se, jako by Sigurð a Sigmund žili,“ domlouvala jí Grímhild.

„Nemohu na Sigurða zapomenout. Byl první mezi prvními.“

„Je ti určen král Atli, žádného jiného nedostaneš.“

Ale Guðrún trvala na svém:

„Toho krále mi nevnučujte, našemu rodu od něho vzejde jen zlo. K tvým synům se zachová zle a stihne ho za to krutá pomsta.“

Taková předpověď osudu pro vlastní syny se Grímhildě nelíbila a dceři domlouvala:

„Udělej, oč tě žádáme. Dostane se ti za to velkých poct a našeho přátelství a nádavkem ti připadnou kraje Vinbjörg a Valbjörg.“

Její slova byla natolik pádná, že nebylo možné je oslyšet. Guðrún ustoupila:

„Nechť se stane, co se stát musí, leč proti mé vůli. Ale nepovede to k radosti, nýbrž k žalu.“

Poté muži nasedli na koně, ženy se posadily do vozů, a tak cestovali sedm dní koňmo, dalších sedm na lodích a posledních sedm po souši, až dorazili k vysokému paláci. Tam je uvítal početný zástup lidí a byla vystrojena skvělá hostina, jak už se předtím domluvili. Probíhala důstojně a s velikou nádherou a Atli na ní oslavil svatbu s Guðrún.

Nikdy však nepohnul její mysl k radosti a v jejich soužití bylo pramálo vlídnosti.

Nyní se vypravuje, že jednou v noci se Atli probudil a řekl Guðrún:

„Zdalo se mi, že jsi mě probodla mečem.“

Guðrún mu sen vyložila tak, že ve snu železo znamená oheň „a to, že sám sebe klameš, když se vyvyšuješ nad ostatní.“

„Ještě se mi zdálo,“ pokračoval Atli, „že nám tu vyrostly dva výhonky rákosu, kterým jsem nechtěl nechat ublížit. Někdo je však vytrhl i s kořeny, smočil v krvi a u stolu mi je předložil k jídlu. Dále jsem měl sen, že mi z ruky uletěli dva sokoli, ale nenašli žádnou kořist a odletěli do podsvětí. Připadalo mi, že pojídám jejich srdce smíšená s medem. Nakonec se mi zdálo, že přede mnou leží dvě hezká štěňata a hlasitě kňučí. A já musel proti své vůli sníst jejich maso.“

K tomu Guðrún řekla:

„To nejsou dobré sny, ale splní se. Tvé syny čeká smrt a postihne nás mnoho těžkých ran.“

„Ještě se mi zdálo, že jsem upoután na lůžko a tehdy že se rozhodne o mé smrti.“

Po tomto rozhovoru panoval mezi manželi nadále chlad. Král Atli však uvažoval, kam se asi poděla ta velká spousta zlata, které patřilo Sigurðovi. Ale to věděl jen Gunnar a jeho bratr.

Atli byl mocný a bohatý král, byl také chytrý a vládl mnoha lidem. Povolal své muže k poradě, jak v této věci postupovat. Věděl, že Gunnar s bratrem vlastní tak veliký majetek, že se jim nikdo nemůže rovnat. I rozhodl se vyslat k bratrům posly, aby je pozvali na hostinu a přitom jim předali bohaté dary. Výpravu vedl muž jménem Vingi.

Královna se o jejich tajné poradě dozvěděla a podezírala Atliho, že chystá na její bratry lest. I vyryla runy, přivázala na zlatý prsten vlčí chlupy a vše předala královým poslům. Ti se pak dle králova rozkazu vydali na cestu. Ale ještě než vystoupili na pevninu, Vingi si runy prohlédl a změnil jejich smysl v pravý opak: Guðrún jimi nyní bratry vybízela, aby se k Atlimu dostavili. Potom zamířili do paláce krále Gunnara, kde je dobře přijali a v síni na jejich počest rozdělali velké ohně. Vesele se pak bavili a popíjeli nejlepší nápoje. Vingi se ujal slova:

„Posílá mě král Atli. Přeje si, abyste ho poctili návštěvou a přijali od něho veškeré pocty, přilbice a štíty, meče a brnění, zlato a drahé oděvy, vojsko a koně a velké léno. Rád vám propůjčí celou svou říši.“

Gunnar jen kroutil hlavou a prohodil k Högnimu:

„Co nám Atliho pozvání přinese? Nabízí nám velké bohatství, ale neznám krále, kteří by vlastnili tolik zlata jako my. Vždyť nám patří celý poklad, co kdysi ležel na Gnitské pláni, máme velké komnaty plné zlata, nejlepších sečných zbraní a všemožné vojenské výstroje. A neznám lepšího koně, ostřejší meč a cennější zlato, než vlastním já.“

„I já se jeho pozvání divím, něco takového dělával dosud zřídka,“ odpověděl Högni. „Jet ho navštívit asi není radno. Když jsem viděl všechny ty skvosty, které nám král Atli poslal, zarazilo mě, že jsem mezi nimi zahlédl vlčí chlupy připevněné na zlatém prstenu. Guðrún asi vytušila jeho vlčí úmysly a nechce, abychom přijeli.“

Načež mu Vingi ukázal runy, které, jak řekl, jim posílá Guðrún. Všichni níže postavení pak odešli spát, ale bratři ještě s několika muži zůstali a popíjeli. Tu k Högnimu přistoupila jeho manželka Kostbera, velmi krásná žena, a pohlédla na runy. Gunnarova manželka se jmenovala Glaumvör a byla to žena nad jiné schopná. Obě mužům nalévaly a králové už byli značně opilí. Vingi si toho všiml a prohodil:

„Nelze zastírat, že král Atli už stárne a je příliš těžkopádný na to, aby bránil svou říši, a jeho synové jsou ještě malí a nic neumějí. Chce vám předat moc v zemi, dokud budou malí, a přeje vám, abyste jí co nejlépe užili.“

Gunnar byl v tu chvíli už notně opilý, nabídka na velkou moc ho lákala a proti osudu stejně nic nezmohl. I slíbil, že přijedou, a řekl to Högnimu. Ten odpověděl:

„Tvůj příslib bude třeba dodržet a já tě doprovodím. Ale žádostivý té cesty nejsem.“

A když se muži po libosti napili, šli spát. Kostbera se zadívala na runy, luštila znaky a viděla, že pod nimi bylo vyryto něco jiného a runy jsou zfalšované. Díky své moudrosti však pravý význam pochopila. Pak odešla na lože ke svému manželovi.

Když procitli, řekla Högnimu:

„Chceš odjet z domova, ale já ti to neradím. Jeď radši jindy. Málo se vyznáš v runách, jestli se domníváš, že tě tentokrát sestra zve. Luštila jsem

ty runy a připadalo mi divné, že by je tak moudrá žena popletla. Pod nimi jako by vzkazovala, že vás čeká smrt. Buď tam chybí jeden znak, nebo je někdo zfalšoval. A teď poslyš, jaký jsem měla sen:

36.

„Zdalo se mi, jako by sem vpadla divoká řeka a strhla trámy v síni.“

„Často vidíš věci příliš černě,“ odpověděl Högni. „A já nemám ve zvyku chovat se k někomu ničemně, pokud to není namístě. Atli nás jistě přátelsky přivítá.“

Kostbera namítla:

„Přesvědčíte se, že přátelství za pozváním nestojí. Ještě se mi zdálo, že sem vpadla druhá řeka, hrozivě hučela a strhla v síni všechny lavice a lůžka a vám, oběma bratrům, zlámala nohy. To určitě něco znamená.“

„Cos měla za řeku, budou spíš zvlněná pole obilí. Když chodíme polem, občas se nám do nohou zabodnou ostré osiny.“

„Zdalo se mi,“ pokračovala Kostbera, „že se tvá pokrývka vzňala a oheň šlehal vysoko ze síně.“

„To vím přesně, co znamená,“ chlácholil ji Högni. „Leží tady naše šaty a jsou už trochu omšelé. Půjdou do ohně místo toho, cos měla za pokrývku.“

„Zdalo se mi, že sem vešel medvěd,“ pokračovala dál. „Strhl královský stolec a máchal tlapami, až jsme všichni ztuhli hrůzou. A najednou nás měl všechny v tlamě, takže jsme nemohli nic dělat, jen nás zachvátil ukrutný děs.“

„Když jsi viděla ledního medvěda, strhne se bouře,“ zněla odpověď.

„Zdalo se mi, že sem vlétl orel,“ nepolevila. „Proletěl síní a mě i nás všechny potřísnil krví. To bude znamenat něco zlého, protože jsem měla dojem, že v něm rozeznávám podobu krále Atliho.“

Högni odpověděl:

„Často hojně porážíme dobytek a jen tak pro radost zabijeme statného býka. Orel ve snu znamená býka. A Atli to s námi myslí upřímně.“

Tím jejich rozhovor skončil.

37.

O Gunnarovi je třeba říci, že se mu vedlo stejně. Když se probudili, vyprávěla mu jeho žena Glaumvör mnoho svých snů, které podle ní věštily zradu. Ale Gunnar jí všechny vyložil jinak.

„V jednom z nich jsem viděla,“ vyprávěla, „jak sem do síně přinesli zkrvavený meč, kterým jsi byl probodnut, a u obou konců meče vyli vlci.“

Král odpověděl:

„To mě budou chtít pokousat nějakí psi. Zbraň zbarvená krví většinou znamená psí štěkot.“

„Ještě se mi zdálo, jak sem přišly nějaké ženy, byly smutné a vyvolily si tě za muže. Možná že to byly tvé dísy.“

„Tohle se dá vyložit těžko. Ale svému osudu člověk neunikne a je možné, že se mnoha roků nedožiju.“

Ráno pak bystře vstali a chtěli vyrazit na cestu, ale ostatní je zdržovali. Gunnar rozkázal muži, který se jmenoval Fjörni:

„Zvedni se a dej nám napít dobrého vína z velkých sudů! Možná to bude naše poslední hostina. Jestli zemřeme, uchvátí starý vlk naše zlato a ani medvěd nás nebude šetřit a zatne do nás své tesáky.“

Potom je lidé s pláčem vyprovodili a Högniho syn zvolal:

„Zdar vaší cestě a ať vás provází štěstí!“

Většina mužů zůstala doma. S bratry odjížděli Högniho synové Sólar a Snævar a udatný rek jménem Orkning, bratr Kostbery. Lidé je doprovodili až k lodi a všichni je od cesty zrazovali. Ale marně.

Tehdy se Glaumvör obrátila na Vingih a řekla mu:

„Domnívám se, Vingi, že z tvé návštěvy povstane velké neštěstí a že tato cesta povede k neblahým událostem.“

„Přísahám, že nelžu,“ odpověděl jí. „Ať skončím na nejvyšší šibenici a vezmou mě všichni zlí duchové, jestli jsem jediným slovem zalhal,“ – a nešetřil podobnými výrazy.

„Tak tedy zdar vaší cestě, nechť vás provází štěstí,“ popřála Kostbera odjíždějícím.

„Žijte zde v radosti, ať se nám vede jakkoli,“ odvětil Högni.

Tak se rozloučili, jak jim osud určil. A muži se opřeli do vesel takovou silou, že se jim zpod lodi utrhla skoro polovina kýlu. Veslaři se mocně zakláněli a zabírali tak vydatně, až vidlice a madla na veslech praskaly. A když dopluli k pevnině, loď ani neuvázali. Hned naskočili na své statné

koně a vyrazili do hlubokého lesa. Po nějakém čase spatřili královský hrad. Slyšeli odtud velký hluk a třesk zbraní a viděli dav lidí uprostřed válečných příprav. Také všechny brány byly plné mužů. Zamířili k hradu, ale ten byl zavřený. Högni vyrazil bránu a vjeli dovnitř.

„Tos neměl dělat,“ ozval se Vingi. „Teď tu počkáte, dokud pro vás nebudu šibenici. Zval jsem vás sem sice s vlídností, ale byla to lest. Za chvíli budete viset.“

„Před tebou tak zrovna couvneme,“ odpověděl Högni. „Nemyslím, že máme ve zvyku utíkat, když se schyluje k boji. S výhrůzkami u nás nepochodíš, ba špatně to s tebou dopadne.“

A srazili ho k zemi a ubili tupou stranou sekyr.

38.

Pak vyjeli ke královskému paláci. Král Atli seřadil své vojsko k bitvě a rozmístil šiky tak, že mezi nimi zůstal ohraničený prostor.

„Vítejte u nás,“ řekl, „a vydejte mi zlatý poklad, na nějž mám právo, to jest někdejší majetek Sigurðův, který teď náleží Guðrún.“

„Ten poklad nikdy nedostaneš,“ odpověděl Gunnar. „A jestli nám nabízíš boj, tak ještě než položíme životy, střetneš se zde s udatnými muži. Chystáš asi velkolepou hostinu a chceš s nemalou štědrostí počastovat orly a vlky.“

„Už dlouho mám v úmyslu připravit vás o život, získat ten poklad a splatit tak váš ničemný čin. Zradili jste svého nejlepšího švagra a jeho smrt chci pomstít.“

Na to odpověděl Högni:

„Pranic ti nepomůže, že se tím úmyslem zanášíš už dlouho. Beztak nejsi dost připraven ho vykonat.“

Pak propukla lita bitva, v níž přišly nejprve ke slovu vrhací zbraně. Zpráva o řezi se donesla ke Guðrún. Když ji vyslechla, zachvátil ji hněv a odhodila plášť. Potom vyšla ven, přivítala příchozí a políbila bratry, aby jim projevila svou lásku. Bylo to jejich poslední pozdravení.

„Myslela jsem, že jsem našla způsob, jak vašemu příjezdu zabránit,“ pravila Guðrún. „Proti osudu však nikdo nic nezmůže.“ A dodala:

„Pomohlo by usilovat o smír?“

To všichni zarputile odmítali. I pochopila, že bratry čeká hořký úděl, a rozhodla se tvrdě zakročít. Oblékla brnění, chopila se meče, postavila

se po bok bratrům a bojovala jako nejudatnější muž. A všichni, kdo je viděli, byli zajedno, že málokdo se bránil tak statečně jako oni. Mnoho mužů padlo, bratři však postupovali stále vpřed. Bitva trvala už dlouho, dávno minulo poledne. Gunnar a Högni pronikali šiky krále Atliho a vypravuje se, že celé bojiště bylo zalito krví. I Högniho synové tvrdě útočili.

Tu zvolal král Atli:

„Máme početné vojsko, jsou mezi námi silní, slovní reci, přesto mnozí z nás už padli a za to vás čeká zlá odplata. Zabili jste mi devatenáct reků a zbývá jich už jen jedenáct.“

Tehdy boj na chvíli ustal a král Atli promluvil:

„Byli jsme čtyři bratři a teď jsem zůstal sám. Vyženil jsem mocné příbuzenstvo a očekával jsem, že to přispěje k mé slávě. Ženu jsem dostal krásnou a moudrou, ale též vznětlivou a tvrdou. Její moudrost mi nebyla k ničemu, neboť jsme se málokdy shodli. Dnes jste mi zabili mnoho nejbližších příbuzných a připravili mě o moc i majetek. Nejvíce mě však trápí, že jste zradili mou sestru.“

„Proč to říkáš?“ opáčil Högni. „Ty jsi porušil mír první. Vzal sis mou příbuznou, moříš ji hladem, vraždíš a zmocnil ses jejího majetku. To není hodno krále. Tvé nářky jsou mi k smíchu a děkuji bohům, že se ti vede zle.“

39.

Poté král Atli pobídl vojsko k rozhodujícímu útoku. Rozpoutal se úporný boj a Gjúkungové útočili tak prudce, že se král Atli stáhl do paláce a tvrdý boj pokračoval v síni. Došlo k velikým ztrátám a bitva skončila tím, že na straně bratrů padli všichni až na dvě, poté, co jejich zbraně poslaly do podsvětí nejednoho muže. Tu nepřátelé udeřili na Gunnara a díky přesile ho zajali a uvrhli do pout. Högni bojoval statečně a neohroženě dál a zdolal už dvacet nejudatnějších reků krále Atliho. Mnohé z nich srazil do ohně hořícího v síni. Všichni, kdo ho viděli, se shodli, že druhého takového muže dosud nespatriili. Přesto ho nakonec přesila přemohla a zajala.

„Je div, kolik mužů jeho rukou padlo. Nyní mu vyříznete srdce, taková nechť je jeho smrt,“ rozkázal Atli.

„Dělejte jak libo,“ odpověděl Högni. „Počkám si s veselou myslí na to, co pro mě uchystáš. A pak věru pochopíš, že nemám bojácné srdce. Prošel

jsem tvrdými zkouškami, a dokud jsem byl v plné síle, rád jsem jim čelil. Teď mám tělo plné ran a ty rozhodneš, jak se spolu vypořádáme.“

Vtom se ozval rádce krále Atliho:

„Mám lepší návrh. Zajměme raději otroka Hjalliho a ušetřme Högniho. Tenhle otrok je tak jako tak zralý na smrt. Jeho život beztak není k ničemu.“

Jak tohle otrok uslyšel, dal se do hlasitého křiku a rozběhl se tam, kde doufal v útočiště. Proč prý má doplatit na jejich nepřátelství a pykat za jejich krutost. Zlořečil dnu, kdy ho smrt připraví o dobré bydlo a péči o prasata. Ale chytili ho a vytasili na něho nůž. Ječel na celé kolo, ještě než ucítil jeho ostří. Tu se ozval Högni, jak v takové zkoušce statečnosti dokážou jen nemnozí, a žádal pro otroka život. Nechce se mu prý poslouchat ten jekot a raději onu hru podstoupí sám. Pustili tedy otroka a darovali mu život.

Do okovů pak vsadili oba, Gunnara i Högniho. A král Atli vyzval Gunnara, aby mu, jestli si chce zachránit život, prozradil, kde je zlato.

Gunnar odpověděl:

„Nejdřív chci vidět krvavé srdce svého bratra.“

I chytili otroka podruhé, vyřízli mu srdce a přinesli je králi Gunnarovi. Ten řekl:

„Tohle je už na pohled srdce zbabělce Hjalliho. Srdci udatného Högniho se věru nepodobá, celé se třese a tráslo se dvakrát víc, když je měl v hrudi.“

Na naléhání krále Atliho přistoupili tedy k Högnimu a vyřízli mu srdce. Ten prokázal tak velikou vnitřní sílu, že se i uprostřed muk smál, a jeho statečnost si od té doby lidé navždy uchovali v paměti. Jeho srdce pak ukázali Gunnarovi. Ten řekl:

„Tohle je už na pohled srdce udatného Högniho. Srdci zbabělého Hjalliho se věru nepodobá. Třese se jen málo a ještě méně se tráslo, když ho měl v hrudi. A ty, Atli, přijdeš o život, stejně jako o něj přijdu nyní já. A teď vím o pokladu jenom já, Högni ti už nic nepoví. Dokud jsme žili oba, mohl jsem se nadít lecčeho, teď však rozhoduji jenom sám za sebe. Ať zlato raději patří Rýnu, než by padlo do rukou Hunů.“

„Odvedte zajatce!“ rozkázal král Atli.

A stalo se. Guðrún vyzvala své muže, aby ji doprovodili, přistoupila k Atlimu a řekla mu:

„Ať tě za to, jak jsi dodržel slovo dané mně a Gunnarovi, stihne zlo.“

Potom Gunnara uvrhli do jámy plné hadů a pevně mu svázali ruce. Guðrún mu poslala harfu a král předvedl své umění. Hrál na harfu s velkým umem tak, že na struny drnkal palci u nohou a vyluzoval krásné a divuplné tóny, jaké lidé neslyšeli hrát ani rukama. Takto hrál, dokud všichni hadi neusnuli krom jedné veliké a hrozivé zmije, která se k němu připlazila, zakousla se mu do hrudi a řála ho do srdce. Tak statečně pozbyl Gunnar život.

40.

Král Atli se domníval, že dosáhl velkého vítězství, a výsměšně, jako by se tím honosil, pravil manželce:

„Ztratila jsi bratry, Guðrún, ale zavinila jsi to sama.“

„Působí ti radost, že mi můžeš oznámit jejich smrt,“ odpověděla Guðrún. „Ale možná toho budeš litovat, až zjistíš, co přijde. Nic nežije tak dlouho jako odkaz, že nenávist nelze zapomenout. Dokud zůstanu naživu, nepovede se ti dobře.“

„Měli bychom se usmířit,“ navrhl Atli. „Vyplatím ti takovou náhradu za bratry ve zlatě a drahocenných předmětech, jakou si budeš přát.“

„Už dávno není snadné mi vyhovět,“ odpověděla Guðrún. „Dokud žil Högni, držela jsem se ještě zpátky. Ale bratry mi nikdy k mé spokojenosti nenahradíš. My ženy se však často musíme sklonit před vaší mocí. Všichni mí příbuzní jsou teď mrtví a ty o mně rozhoduješ. Já ten úděl přijmu. Vystrojíme velkou hostinu, chci uctít pohřební slavností své bratry i tvé příbuzné.“

Vkládala teď do svých slov vlídnost, ale ve skutečnosti smýšlela stále stejně. Atli se dal snadno přemluvit a věřil slovům, která žena s lehkostí pronášela. A tak Guðrún uspořádala pohřební slavnost na počest bratrů a král Atli na počest svých mužů a byla to hostina plná hluku a vzruchu.

Guðrún na své hoře nezapomněla a stále přemýšlela, jak králi způsobit co největší potupu. A večer popadla své a Atliho synky, kteří si hráli u nohou lavice. Chlapci se vylekali a ptali se, co jim chce.

„Neptejte se,“ odpověděla jim Guðrún. „Oba vás musím zabít.“

„Se svými dětmi si můžeš naložit, jak chceš, to ti nikdo nemůže zakázat. Ale udělat něco takového je hanebnost,“ bránili se chlapci.

Nato jim matka podrízla hrdla.

Když se král ptal, kde jsou děti, Guðrún odpověděla:

„To ti povím a potěším tvé srdce. Způsobil jsi mi velké hoře, když jsi zabil mé bratry. Teď poslyš má slova. Ztratil jsi syny a jejich lebky tu stojí na stole jako číše. Sám jsi pil jejich krev smíšenou s vínem. Vyňala jsem jim také srdce, upekla je na rožni a tys je snědl.“

„Jsi ukrutnice,“ zvolal král Atli. „Zavraždila jsi mi syny a dalas mi sníst jejich maso. Rychle oplácíš zlé zlým.“

„Jak vroucně bych si přála způsobit ti co největší pohanu. Králi, jako jsi ty, nelze dost ublížit,“ odvětila Guðrún.

„Dopustila ses neslýchaného zločinu,“ pokračoval Atli. „Páchat takové krutosti není moudré. Patřilo by se upálit tě na hranici a předtím ještě ukamenovat. To by byla spravedlivá odplata.“

„To prorokuj sám sobě, já si zasloužím jinou smrt,“ odpověděla Guðrún.

A pronesli ještě mnoho nenávisťných slov.

Po Högnim zůstal syn, který se jmenoval Niflung. Ke králi Atlimu choval velkou nenávist a oznámil Guðrún, že chce otce pomstít. Ta to uvítala a prohlásila, že jestli uspěje, bude to pro ni znamenat velké štěstí. Pak se spolu radili. A večer, když král popil a uložil se ke spánku, počkali, až usne, a šli k němu. Guðrún se chopila meče a zabodla ho Atlimu do hrudi. Podíleli se na tom oba, Guðrún i Högniho syn.

Král Atli bolestí procitl a řekl:

„Tuhle ránu už nebude třeba obvazovat ani ošetřovat. Čí je to dílo?“

Guðrún odpověděla:

„Něco jsem způsobila já a něco Högniho syn.“

„Udělat to ti na cti nepřidalo, i kdyby tu nějaký důvod byl,“ řekl Atli.

„Dostal jsem tě z rozhodnutí tvých příbuzných a dostatečně jsem za tebe zaplatil: tři desítky znamenitých rytířů a ctnostných panen a mnoho dalších mužů. Ale to ti bylo málo a chtěla jsi vládnout zemím, které patřily králi Buðlimu. A svou tchýni jsi nejednou zanechala v pláči.“

„Vyslovil jsi mnoho nepravd, ale na tom mi nesejde,“ odpověděla Guðrún. „Pravda, byla jsem často mrzutá, ale tys mou náladu jen zhoršoval. Na tvém dvoře zhusta řinčí zbraně, bili se tu příbuzní a přátelé a navzájem proti sobě brojili. Se Sigurðem jsem vedla lepší život. Pobíjeli jsme krále, rozhodovali o jejich majetku a těm, co o to žádali, jsme dopřáli volnost a ochranu. Náčelníci se nám podrobovali, a pokud chtěli, propůjčovali jsme jim moc.“

Pak jsem Sigurða ztratila a nosit jméno vdovy mi bylo jen malou útěchou. Ale nejvíc mě trápí, že jsem se dostala k tobě, když jsem předtím měla za muže nejskvělejšího krále. Tys nikdy nevyšel z žádného boje bez úhony.“

Na to král odpověděl:

„To není pravda. Ale k čemu takové řeči. Ani jednomu z nás úděl neulehčí, oba jsme přišli zkrátka. Teď se mnou nalož, jak se sluší, a postarej se důstojně o mé tělo.“

„To udělám“, pravila Guðrún. „Dám ti vystrojit honosný pohřeb, zhotovit úctyhodnou kamennou rakev, ovinu tě krásnými látkami a postarám se o vše, co je třeba.“

Poté Atli zemřel a Guðrún učinila, co slíbila. Pak dala podpálit síň, a když se královi družiníci s hrůzou probudili, nevydrželi smrt v plamenech a sami se zabili. Tak skončil život krále Atliho a celé jeho družiny. Guðrún už nechtěla po všech těchto činech žít, ale její poslední den ještě nenastal.

Podle toho, co lidé vyprávějí, byli Völsungové a Gjukungové nejmělejší a nejmocnější vládci, jak také dokládají všechny staré písně. A po těchto událostech skončilo i období svárů tak, jak bylo řečeno.

41.

Guðrún měla se Sigurðem dceru, která se jmenovala Svanhild. Byla ze všech žen nejspanilejší a po otci měla tak pronikavý pohled, že se jí jen málokdo odvážil podívat do očí. Krásou vynikala nad ostatní ženy jako slunce nad jiná nebeská tělesa.

Jednou se Guðrún odebrala na pobřeží, nabrala si do náruče kameny a vykročila do moře, aby se utopila. Velké vlny ji však nadnesly dál na moře a ona na nich plula, až nakonec doplula k sídlu krále Jónakra. To byl mocný král, který vládl mnoha lidem. Vzal si Guðrún za ženu a měl s ní děti Hamðiho, Sörliho a Erpa. Také Svanhild u nich vyrůstala.

42.

Jeden tehdejší mocný král se jmenoval Jörmunrek. Jeho syn se jmenoval Randvé.

Král si k sobě syna pozval a řekl mu:

„Vydáš se spolu s mým rádcem Bikkim ke králi Jónakrovi s poselstvím ode mne. Je tam na vychování dcera Sigurða Drakobijce Svanhild, o níž

vím, že je nejkrásnější pannou pod sluncem. Chci ji za ženu a ty za mě požádáš o její ruku.“

„Je mou povinností, pane, cestu s vaším poselstvím podniknout,“ odpověděl syn.

Král je patřičně vypravil a poselstvo se vydalo na cestu, až dorazilo ke králi Jónakrovi a spatřilo Svanhildu. Její krásu všichni ocenili.

Randvé požádal krále o rozhovor a řekl:

„Král Jörmunrek vám chce nabídnout příbuzenství. Doslechl se o Svanhildě a chce si ji zvolit za ženu. Mocnějšího muže, než je on, by stěží mohla dostat.“

Král uznal, že by to byl důstojný svazek, „vždyť je velmi slavný,“ dodal.

„Štěstí je vrtkavé,“ podotkla Guðrún. „Nelze spoléhat, že potrvá navěky.“

Ale na naléhání krále a po uvážení všeho, co by přinesl, byl svazek stvrzen, Svanhild se s důstojným doprovodem nalodila a usedla na velitelském můstku vedle královského syna.

Tehdy prohodil Bikki před Randvéem:

„Tak krásná žena by se spíš hodila k tobě než ke starci.“

I Ranvéovi byl ten nápad po chuti, vlídně s dívkou promlouval a stejně tak ona s ním. Když se vrátili domů, vyhledali krále. Bikki mu řekl:

„Sluší se, pane, abys věděl, co se stalo, ač se mi to neříká snadno. Jde o to, že tě tvůj syn podvedl. Získal oddanou lásku Svanhildy a udělal z ní svou souložnici. Taková věc nemůže zůstat bez trestu.“

Už dříve mu často zle radil, ale toto všechny jeho zlé rady předčilo. Král podlému našeptávání naslouchal, a aniž opanoval svůj hněv, rozkázal, ať Randvéa zajmou a pověsí. Cestou k šibenici chytil odsouzenec jestřába, oškubal mu všechno peří a požádal, ať ho ukáží otci.

Když král jestřába spatřil, prohlásil:

„Chce mi dát najevo, co si myslí: že jsem pozbyl cti stejně jako tenhle jestřáb peří,“ – a přikázal, aby ho z šibenice sundali. Ale Bikki mezitím nelenil a Randvé už byl mrtvý.

Potom Bikki popichoval dál:

„Nikdo si nezaslouží větší trest než Svanhild. Ať zemře v hanbě.“

„Tvou radu přijmu,“ odpověděl král.

A tak Svanhildu svázali v hradní bráně a poštváli na ni koně. Ona však široce rozevřela oči a koně se ji neodvážili udupat. Když to uviděl Bikki, přikázal, ať jí přes hlavu přetáhnou pytel. Stalo se a Svanhild po chvíli zahynula.

43.

Když se Guðrún dozvěděla, jak Svanhild zemřela, oslovila své syny:

„Jak tu můžete nečinně sedět v družné zábavě, když vám Jörmunrek zabil sestru a dal ji hanebně udupat koňskými kopyty? Povahou věru nepřipomínáte Gunnara ani Högniho. Ti by svou příbuznou pomstili.“

Na to jí odpověděl Hamði:

„Málo jsi chválila Gunnara a Högniho, když zabili Sigurða a ty jsi tonula v jeho krvi. Ale neblaze jsi své bratry pomstila, když jsi zahubila vlastní syny. Společně s nimi bychom teď krále Jörmunreka usmrtili snáz. Avšak popouzíš nás vskutku nelítostně a tvé výčitky nebudeme dál snášet.“

Nato se Guðrún zasmála a dala jim napít z velkých pohárů. Potom jim vybrala dobrá, mohutná brnění i ostatní výzbroj.

Hamði ji oslovil:

„Dnes se loučíme naposledy. Brzy se dozvíš, jak jsme pochodili, a pak nám a Svanhildě vystroj pohřební hostinu.“

Poté odjeli.

Guðrún se odebrala do své komnaty sklíčená žalem a takto naříkala:

„Byla jsem provdána za tři muže. Nejprve za Sigurða Drakobijce, kterého zradili, a to bylo mé největší hoře. Potom mě dali králi Atlimu a proti tomu se mé srdce tak zatvrdilo, že jsem z žalu zabila naše syny. Pak jsem odešla do moře, ale vlny mě zanesly k pevnině a nyní patřím tomuto králi. Svanhildu jsem vyvdala s velkým bohatstvím ze země a mým nejbolestnějším hořem hned po Sigurðovi je, že ji udupala kopyta koní. Nejkrutější pro mě je, že Gunnara uvrhli do hadí jámy, a nejdrtivější, že Högnimu vyřízli srdce. Kéž by si pro mne Sigurð přišel a odvedl mě s sebou. Sedím tu a nemám syny ani dceru, kteří by mě utěšili. Vzpomeň si teď, Sigurde, co jsme si slíbili, když jsme uléhali na společné lože: že na mne budeš v podsvětí čekat a že si pro mě přijdeš.“

A tím končí její nárek.



44.

O Guðrúniných synech je teď třeba říci, že jim matka opatřila takovou zbroj, které neublíží železo, ale nabádala je, aby neškodili kamenům a jiným velkým věcem, a varovala je, že jestli se její radou nebudou řídit, stihne je neštěstí. Když už byli na cestě, potkali bratra Erpa a ptali se ho, jak by jim mohl prospět on.

„Jako ruka ruce a noha noze,“ odpověděl.

To se jim zdálo málo užitečné, a tak bratra zabili. Pak pokračovali v cestě a po chvíli Hamði zakopl, ale jednu ruku nastavil proti zemi a poznamenal:

„Erp měl pravdu. Kdybych neměl tu ruku, asi bych upadl.“

O chvíli později zakopl Sörli, ale druhou nohou pád vyrovnal. Řekl:

„Byl bych upadl, kdybych nepoužil obě nohy.“

Přiznali si, že se k bratrovi zachovali špatně. Ale putovali dál, až došli ke králi Jörmunrekovi, předstoupili před něho a bez okolků na něho zaútočili. Hamði mu usekl obě ruce a Sörli obě nohy.

Tehdy řekl Hamði:

„Už by neměl ani hlavu, kdyby žil Erp, náš bratr, kterého jsme cestou sem zabili. Příliš pozdě jsme pochopili, co se praví v písni:

30. Byl by už bez hlavy,
kdyby žil Erp,
bratr náš udatný,
ubitý na cestě.

Porušili také matčin příkaz, když jeho krví poskvřnili kameny. Pak na ně udeřili královi muži. Bratři se bránili statečně a nejednoho muže skolili. Jich se železo ani netklo.

Tu se tam objevil jakýsi stařec, vysoký a jednooký, a takto promluvil:

„Moc chytrí věru nejste, když nevíte, jak tyhle muže zabít.“

A král ho požádal:

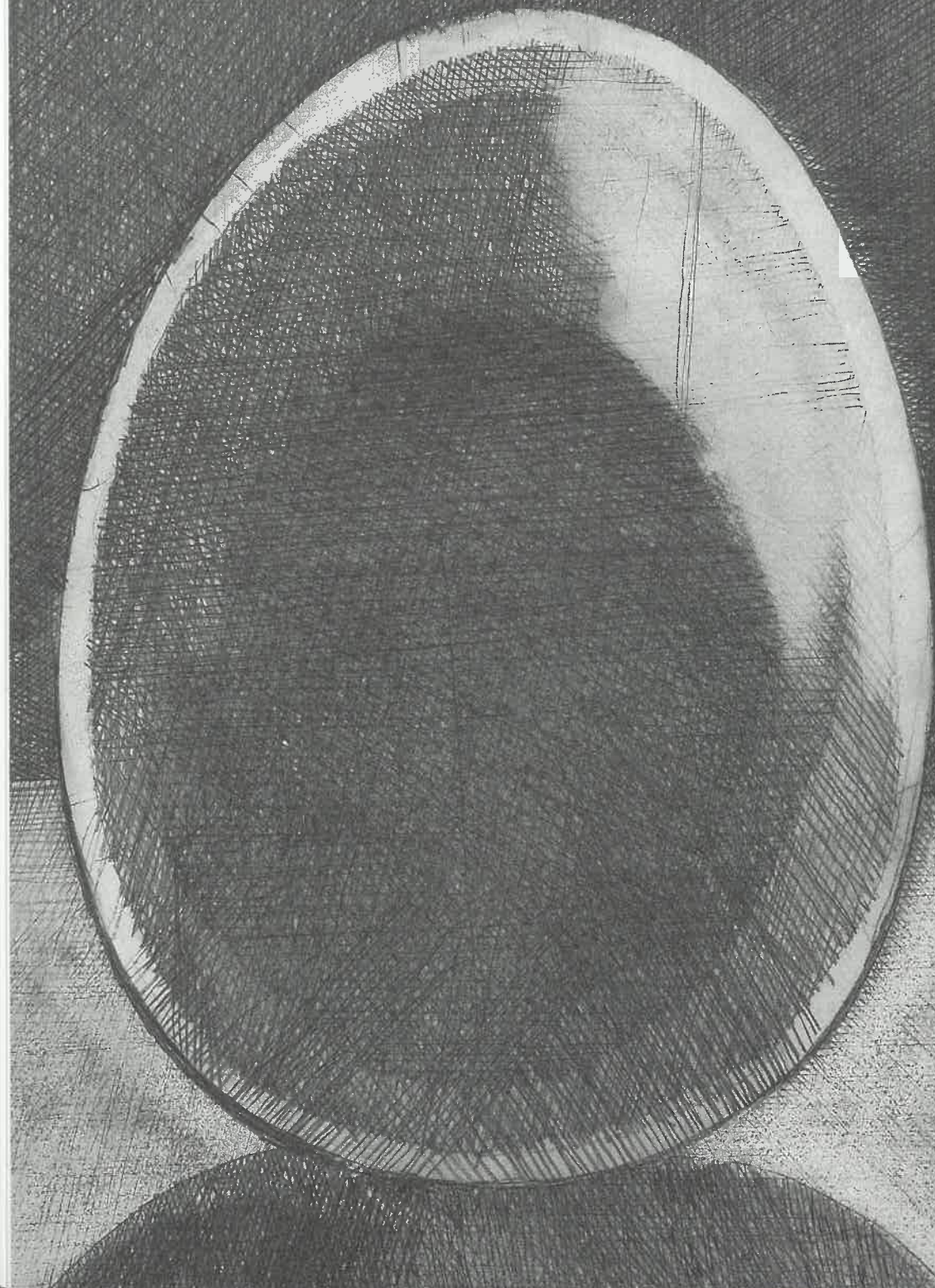
„Porad' nám, jestli to víš.“

Starcova odpověď zněla:

„Ubijte je kameny.“

A tak se stalo. Na bratry se snesly ze všech stran kameny a to byla jejich smrt.





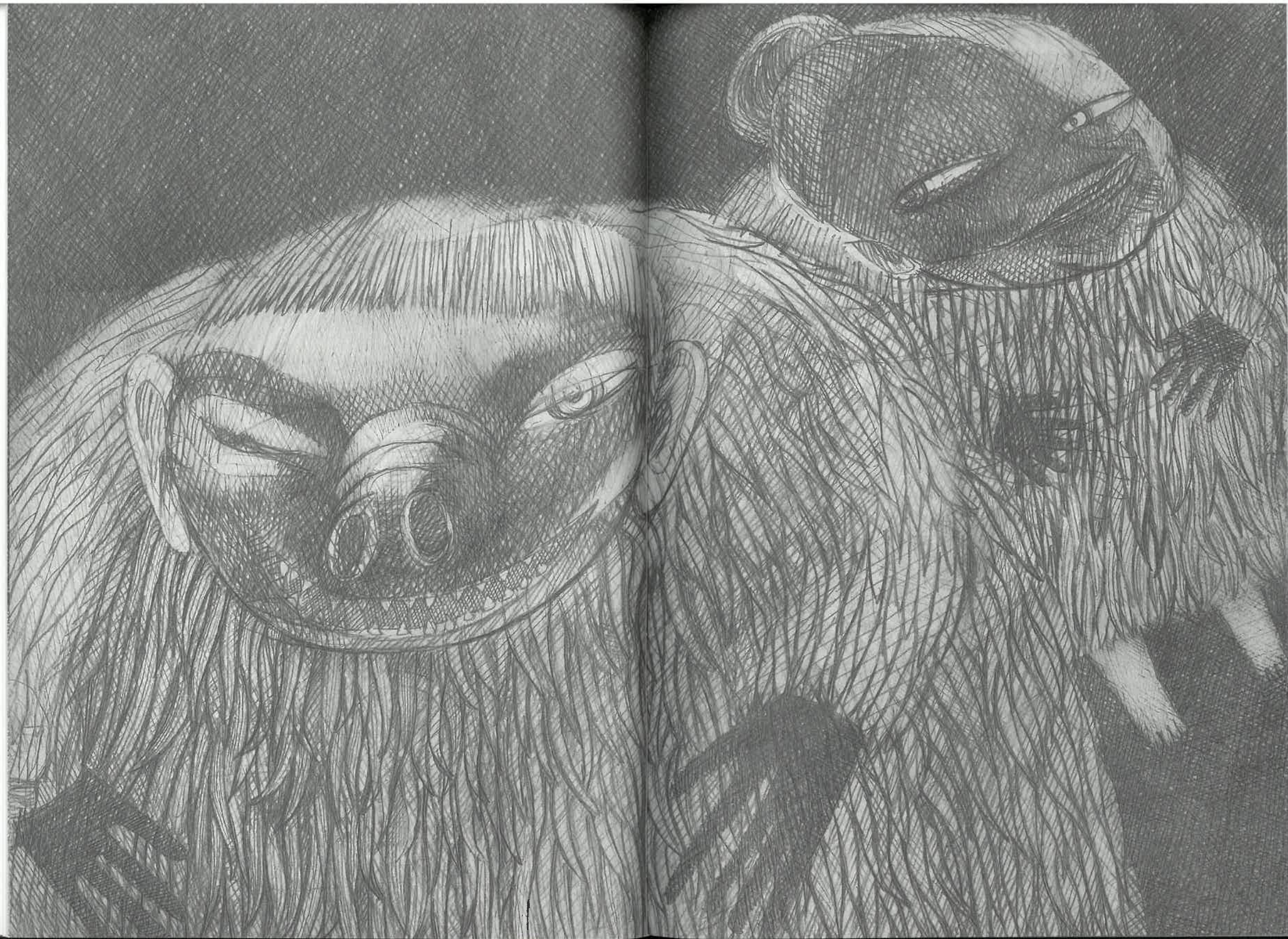
Heimi z Hlymdalů se dozvěděl o smrti Sigurða a Brynhildy, když jejich dceři Áslaug, kterou měl u sebe na vychování, byly tři roky. Věděl, že jejich nepřátelé budou usilovat o to, aby dívku a celý její rod zahubili. Byl tolik sklíčen smrtí své schovanky Brynhildy, že přestal dbát o své panství i majetek.

Usoudil, že v Hlymdalech se mu Aslaug nepodaří natrvalo skrýt, a proto dal zhotovit velikou harfu a dívku do ní spolu s mnoha cennostmi ze zlata a stříbra ukryl. Potom se s harfou vydal na cestu širým světem, až dorazil sem do severských zemí. Harfa byla vyrobena tak umně, že se dala ve spárách rozložit a zase složit. Ve dnech, kdy putoval kolem vodních toků a v blízkosti nebyla lidská obydlí, harfu vždy rozložil a dívku umyl. A dával jí také pojist vinnou rostlinu, která měla tu vlastnost, že po ní člověk dlouho žil a nemusel dostávat jinou potravu. A když dívka plakala, zahrál na harfu a ona umlkla, protože Heimi výtečně ovládal všechny druhy umění, jež byly tehdy v oblibě. Také k ní do harfy uložil mnoho drahocenného šatstva a zlata.

A takto Heimi putoval, až přibyl do Norska. Došel k maličké usedlosti, zvané Spangarheiði, kde bydlel chalupník jménem Áki a jeho žena Gríma. Víc lidí tam nežilo.

Toho dne odešel muž do lesa a babka byla doma sama. Pozdravila Heimiho a hned vyzvíдалa, kdo je. Heimi jí řekl, že je žebravý pocestný, a požádal ji o přístřeší. Babka na to, že nebude-li jich víc, tak mu ráda vyhoví, jen ať zůstane. Po nějaké době Heimi poznamenal, že by mu nejvíc posloužila, kdyby rozdělala oheň a pak mu vykázala místo, kde může přespat. Když babka oheň rozdělala, odložil Heimi harfu vedle sebe na lavici. Babka však pořád povídala a povídala a přitom pořád pokukovala po harfě, z které vykukovala tráseň z drahocenného šatu. A jak se tak Heimi zahříval u ohně, povšimla si, že mu chatrnými svršky prosvítá zlatý náramek. Když se dostatečně ohřál, dala mu večeri. Po ní ji Heimi požádal, ať ho zavede na místo, kde bude nocovat. Babka ho ubezpečila, že si lépe odpočine venku než uvnitř. „Když se můj muž vrátí domů, vždycky si spolu dlouho povídáme,“ vysvětlovala.

Heimi dal na její radu a odebral se ven z domu. Harfu si vzal s sebou. Babka šla s ním a dovedla ho k sýpce na ječmen, kde se měl zařídit na



noc. Ujistila ho, že se tam dobře vyspí, a odešla za svou prací. Heimi se uložil k spánku.

Když se večer nachýlil k noci, vrátil se chalupník domů, ale babka zatím moc práce nenadělala. Zato on byl řádně unavený, a když viděl, že žena není se svými povinnostmi hotová, zatvářil se rozmrzele. Není divu, vyčítal jí, že jim ještě hodně chybí ke štěstí, když on musí každý den dřít do úmoru, kdežto ona se nechce chopit ničeho užitečného.

„Nehněvej se, můj hospodáři,“ ona na to, „třeba budeš muset pracovat už jen chvilku a pak budeme šťastní po zbytek života.“

„Jak to?“ ptá se chalupník.

Babka povídá:

„Přišel k nám na noc nějaký muž a mně se zdá, že má u sebe spoustu peněz. Je už věkem sešlý a unavený, ale kdysi to byl asi náramný rek. Myslím, že jsem jemu rovného ještě neviděla. Zrovna teď je utrmácený a nevyspalý.“

„Nemyslím, že by bylo radno páchat nějaké nepravosti na té hrstce lidí, co k nám zavítá,“ namítne chalupník.

„Ty zůstaneš nadosmrti ubožákem, jestli budeš každé nebezpečí takhle zveličovat. Teď si vyber: Buď ho zabiješ, nebo si ho vezmu za muže a tebe odsud vyženeme. Můžu ti zopakovat slova, která mi večer říkal, ale ty je asi moc neoceníš. Vemlouval se mi do přízně a já se rozhodla, že si ho za muže vezmu a tebe buď vyženu, nebo zabiju, jestli neuděláš, co chci.“

Říká se, že žena měla nad svým mužem navrch a že ho přemlouvala tak dlouho, až jejímu naléhání ustoupil, vzal sekýru a řádně ji nabrousil. Poté ho babka zavedla k místu, kde Heimi spal. Ozývalo se odtud hlasité chrápání.

Tam chalupníkovi nakázala, aby ho praštil vší silou a pak vzal rychle nohy na ramena. „Kdyby tě přistihnul, bude křičet a vyvádět, a to ty nezvládneš.“ Sama popadla harfu a utekla pryč.

Chalupník se tedy připlížil k spícímu Heimimu. Zasadil mu ránu a způsobil mu velké zranění. Sekýru z rány vytrhl a pak vzal rychle nohy na ramena. Heimi se bolestí probudil a měl smrt na jazyku. Vypráví se, že sebou ve smrtelném zápasu tak ukrutně házel, až trámy v sýpce praskaly, celá stavba se zřítíla a nastalo veliké zemětřesení. Tím jeho život skončil.

Chalupník běžel za babkou a oznámil jí, že muže zabil:

„Ale jednu chvíli jsem nevěděl, jak to dopadne. Ten muž měl obrovskou sílu, doufám jen, že teď už je v podsvětí.“

Babka mu za jeho čin poděkovala a dodala:

„Očekávám, že teď budeme mít spoustu peněz, a hned se podíváme, jestli mám pravdu.“

Přiložili na oheň a babka sáhla po harfě. Chtěla ji otevřít, ale ať se snažila, jak chtěla, za žádnou cenu to nedokázala, protože byla nešikovná. Nakonec ji musela rozbít. Když se harfa rozpadla, uviděla malé děvčátko, jaké věru ještě nikdy nespatriła, a navíc velké bohatství.

Chalupník poznamenal:

„Určitě se stane, co už se stalo mockrát: Nikomu se nevyplatí oklamat člověka, který mu důvěřuje. Myslím, že teď máme v domě daremnou sirotu.“

Babka odpověděla:

„Pravda je, že to dopadlo jinak, než jsem čekala. Ale nebudeme proto naříkat.“

Pak se zeptala dívky, z jakého rodu pochází. Ale mladičká panna neodpověděla, jako by se ještě nenaučila mluvit.

„Stane se, co jsem čekal,“ zhrozil se chalupník. „To, co jsme udělali, bude mít zlé následky. Spáchali jsme těžký zločin. Jak se o dítě postaráme?“

„Jednoduše,“ řekla Gríma. „Bude se jmenovat Kráka po mé matce.“

Ale chalupník pořád jen opakoval:

„Co si s tím dítětem počneme?“

„Mám nápad,“ opáčila babka. „Řekneme, že je to naše dcera, a budeme ji vychovávat.“

„Nikdo nám neuvěří,“ namítl chalupník. „To dítě je mnohem hezčí než my. My jsme oba škaredí a hrubě rostlí, všichni budou pochybovat, že je naše.“

Ale babka se nedala:

„Co ty víš, jestli nemám po ruce nějaký trik, aby to nevypadalo podezřele. Ostříhám jí hlavu dohola a pomažu ji smolou a ještě něčím, po čem jí hned tak vlasy neporostou. A na hlavě bude nosit kápi. Ani do pěkných šatů ji neoblečeme. Tak se nám bude podobat. Třeba lidi uvěří, že jsem v mládí bývala taky hezká. A bude dělat jen tu nejhorší práci.“

Chalupník i babka si mysleli, že když dívka neodpovídá, neumí mluvit. Udělali, co babka vymyslela, a dívka u nich pak vyrůstala ve veliké chudobě.

2.

Mocný a znamenitý jarl v Gautlandu se jmenoval Herrauð. Byl ženatý a jeho dcera se jmenovala Þóra. Byla neobyčejně sličného vzezření a vynikala dvorskými mravy, které sluší pannám a je lépe je mít, než se bez nich obejít. Protože krásou předčila všechny ženy jako laň ostatní zvěř, dostalo se jí přívěska Hradní laň.

Jarl svou dceru velmi miloval. Nedaleko královského paláce jí dal postavit dům s ženskou komnatou a obehnal ho plotem z latí. Do komnaty jí každý den posílal dárek pro potěchu a prohlásil, že ten zvyk bude dodržovat navždy. Vypráví se, že jednou jí dal donést neobyčejně krásné malé hádě. Dívce se hádě líbilo, a tak je uložila do truhličky a nastlala pod ně zlato. Neleželo tam dlouho a začalo rychle růst a s ním i zlato. Zanedlouho se hádě do truhličky už nevešlo a obtočilo se kolem ní. A nakonec se nevešlo ani do komnaty a zlato pod hadem rostlo také.

Had ležel venku kolem celého domu tak, že se hlavou dotýkal ocasu, a zle dorážel na každého, kdo se k němu přiblížil. Nikdo se kvůli hadu ke komnatě neodvážil kromě muže, který mu nosil potravu; ke každému jídlu spořádal vola. Jarl se nad tím tuze rmoutil a přísahal, že dá svou dceru tomu muži, který hada zabije, ať je to kdokoliv. A zlato, které pod hadem leží, dostane věnem. Ta zpráva se roznesla po zemi, leč zatím si na velkého hada nikdo netroufl.

3.

V té době vládl Dánsku Sigurð zvaný Prsten. Byl to mocný král a proslavil se bitvou, ve které se utkal na Brávellach s Haraldem Bojovným zubem a v níž, jak je známo po celém severním světadílu, Harald padl.

Sigurð měl syna, který se jmenoval Ragnar. Byl urostlý, měl hezkou tvář a štědře se mu dostalo rozumu. Ke svým mužům byl velkodušný a k nepřátelům krutý. Když dosáhl příslušného věku, opatřil si vojenskou družinu a válečné lodi a stal se chrabřím bojovníkem, jemuž nebylo rovno. Dozvěděl se, co vyhlásil jarl Herrauð, nevěnoval tomu však pozornost a tvářil se, jako že o ničem neví. Dal si zhotovit prazvláštní

oděv: huňaté kalhoty a huňatou kutnu. Obojí vyvařil v dehtu a tyto svršky si pak uschoval.¹

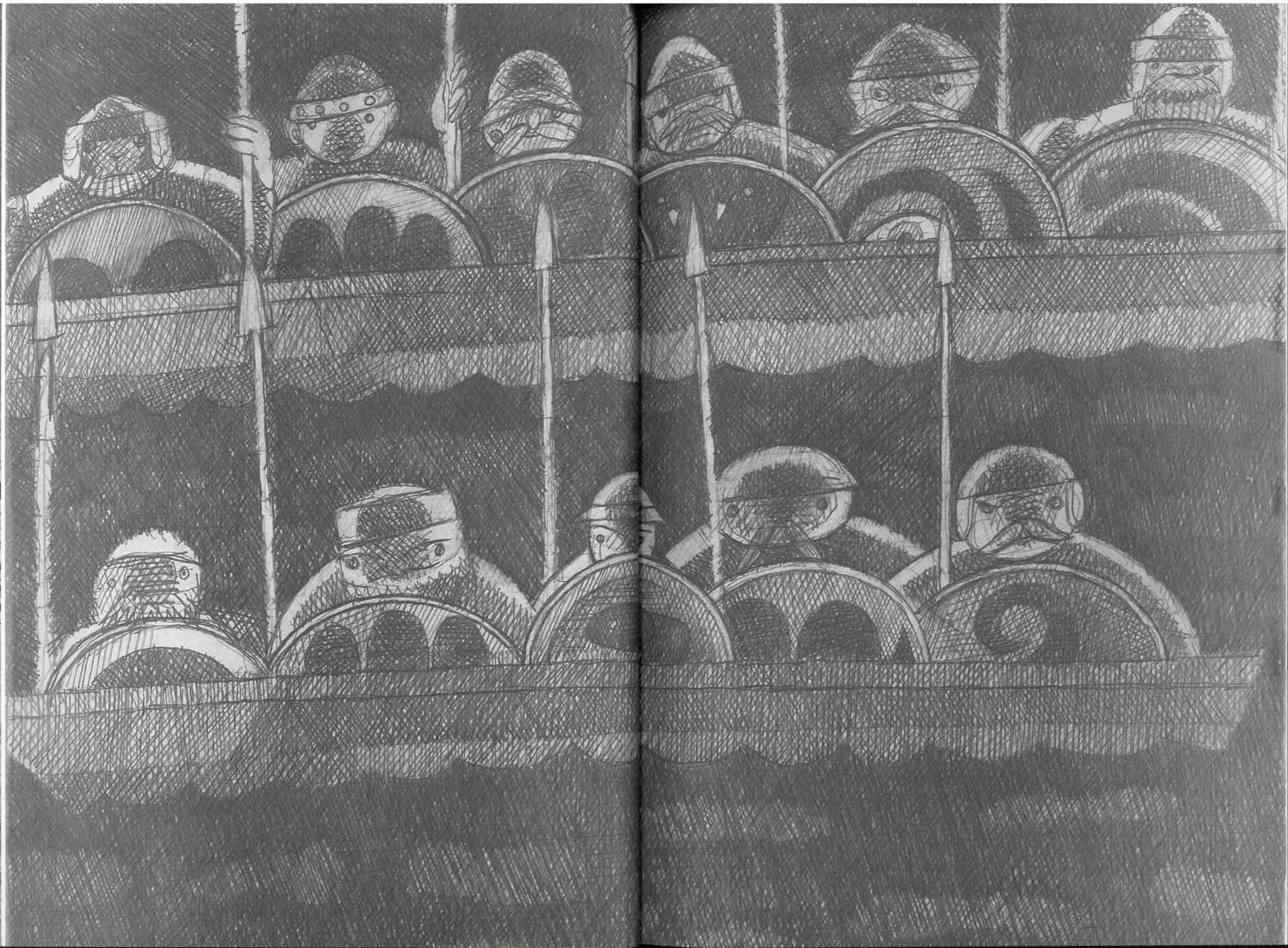
Jednoho léta zamířil s vojskem do Gautlandu a přistál s loděmi ve skryté zátocce nedaleko území, kterému vládl jarl. Pobyl tam jednu noc, a když se časně zrána probudil, vstal a vytáhl k boji určený oděv, o němž byla předtím řeč, oblékl si ho a uchopil mohutné kopí. Odebral se sám z paluby na písčité pobřeží a vyválel se tam v písku. A ještě než šel dál, vytáhl z hrotu kopí hřeb. Pak se vydal sám z dohledu lodí k hradní bráně. Dorazil tam brzy ráno, kdy všichni ještě spali.

Ihned zamířil k domku s komnatou jarlovy dcery, a když se dostal do oploceného dvora, kde ležel had, zamířil na něj kopím, poprvé bodl, a pak zbraň strhl k sobě. Zamířil podruhé a tentokrát kopí proniklo hadovi do páteře. Ragnar zbraní bleskurychle trhl, hrot kopí se odlomil a zůstal v hadovi vězet. Saň se svíjela v smrtelném zápase tak zběsile, že se celý domek otrásal. Ragnar se pak obrátil k odchodu a vtom ho mezi ramena zasáhl proud hadovy krve. Ale jemu neublížil. Ochránil ho oděv, co si dal zhotovit. Hluk probudil spáče v domě a ti vyběhli ven. Þóra uviděla, že odsud odchází převeliký muž. I zeptala se ho na jméno a co tam pohledává. Muž se zastavil a pronesl tuto sloku:

1. „Nasadil jsem život slibný,
ženo lepá, čarokrásná,
když patnáct zim starý
skolil jsem rybu země.
Krutý osud stihl by mne
smrtí předčasnou a zlou,
kdyby jedovatý losos plání
pronikl kdy k mému srdci.“

Nato Ragnar bez meškání odešel a víc už neřekl. Odnosl si však s sebou kopí, jehož hrot zůstal vězet hadovi v ráně. A z jeho veršů Þóra pochopila,

¹ *Loðbrækur a loðkápa*: V originálu je jasně řečeno, že oděv byl chlupatý či huňatý. V islandské tradici se ustálilo přesvědčení, že byl z kožešiny s chlupem navrch, o čemž svědčí nejen jiné složeniny s *loð-*, ale i údiv budící vzled tohoto neobvyklého, dalším zpracováním tvrzeného krunýře.



za jakým účelem přišel a jak je starý. Uvažovala, kdo to asi je, a nevěděla, je-li to lidský tvor, nebo ne, protože vzrůstem jí připadal tak veliký, jako se vypráví o netvorech jeho stáří. I vrátila se do komnaty a usnula.

Když ráno vyšli muži ven, zjistili, že had je mrtvý a že ho skolil jediný veliký hrot kopí, který vězel v ráně. Jarl ho dal ihned vyjmout a pouhá špice kopí byla tak obrovská, že by jen málokterému muži mohla sloužit jako zbraň. Jarl se rozpomněl, co vyhlásil o muži, který hada zabije. Pochyboval však, že to mohla vykonat lidská bytost. I probírá s přáteli a dcerou, kde toho jistého hledat, a zdá se mu nejpravděpodobnější, že se bude sám snažit získat odměnu, kterou si vysloužil. Þóra mu radila, aby dal svolat co nejpočetnější shromáždění mužů: „A přikaz, ať se dostaví každý, kdo na sebe nechce přivolat jarlův hněv a může se tak či onak shromáždění účastnit. Jestli mezi nimi bude ten, co hadovi zasadil smrtelnou ránu, jistě si s sebou vezme ratiště patřící k hrotu.“

Jarlovi se taková rada líbila a dal ihned svolat sněm. A když nastal den jeho konání, dostavil se jarl a mnozí jiní předáci. Sešlo se tam velké množství lidí.

4.

K Ragnarovým lodím se doneslo, že se nedaleko od nich koná sněm. A Ragnar se s téměř celou posádkou na sněm vydal. Když dorazili, postavili se trochu stranou od ostatních mužů, neboť Ragnar viděl, že se sešlo větší množství lidí, než bývalo obvyklé.

Tu jarl povstal, vyžádal si ticho a promluvil. Poděkoval mužům, že jeho poselství tak dobře přijali, a poté je zpravil o událostech, které se staly. Nejprve připomněl, co vyhlásil o muži, který usmrtí hada, a pak oznámil, že had je mrtvý a ten, kdo vykonal tento hrdinský čin, zanechal v ráně hrot kopí. Pak prohlásil: „Je-li na tomto sněmu muž, jehož ratiště ke hrotu patří, nechť je předloží a dosvědčí jím svou výpověď. Já pak dodržím, co jsem slíbil, ať má ten muž vyšší, nebo nižší postavení.“

A uzavřel svou řeč sdělením, že hrot teď předloží všem mužům na sněmu a toho, kdo se přihlásí a ratiště ke hrotu bude mít, žádá, aby řekl, kdo je. I stalo se, ale nenašel se nikdo, kdo by takové ratiště vlastnil.

Potom přišla řada i na Ragnara. Když mu ukázali hrot, přísvedčil, že bude asi jeho, a obojí, hrot a ratiště, se k sobě hodily. A muži uznali, že

hada usmrtil on a že ho tento čin převelice proslaví po všech severských zemích. Ragnar neprodleně požádal jarla o jeho dceru a ten rád souhlasil. Þóra byla tedy nyní jeho. Uspořádali velikou hostinu s tím nejlepším, co země skýtala.

Na hostině se konala Ragnarova svatba a on hned po ní odjel do své říše. Tam vládl a Þóru velmi miloval. Měli spolu dva syny. Starší se jmenoval Eirík a mladší Agnar. Byli urostlí a hezcí a k tomu silnější než většina tehdejších mužů. Osvojili si všemožné dovednosti.

Jednou se stalo, že Þóra ochořela a na svou chorobu zemřela. Ragnara to tolik trápilo, že už se mu nechtělo vládnout a pověřil spravováním říše jiné muže a své syny. Sám se vrátil k dřívější činnosti a vydal se na válečné výpravy. Kam přijel, tam vítězil.

5.

Jednoho léta zamířil se svými loděmi do Norska, protože tam měl četné příbuzné a přátele a chtěl je navštívit. Večer připlul do malého přístavu, odkud byl jen kousek cesty ke Spangarheiði. Zakotvili tam na noc.

Ráno měli lodní kuchaři zajet na pevninu a upéct tam chleba. O kousek dál uviděli stavení a připadlo jim rozumnější zajít do domu a péct chleba tam. Když došli k domku, potkali člověka, a to babku, a zeptali se, jestli je tamní hospodyně a jak se jmenuje.

Žena odpověděla, že hospodyně je, a dodala: „Mé jméno se dá snadno zapamatovat. Jmenuju se Gríma. A kdo jste vy?“

Sdělili jí, že jsou služebníci Ragnara Huňaté nohavice a mají teď cosi na práci:

„A ty budeš pracovat s námi.“

Babka namítla:

„Teď už mám příliš ztuhlé ruce, i když dříve jsem svou práci vykonávala dobře. Ale mám dceru a ta vám pomůže. Brzy přijde domů, jmenuje se Kráka. Jenomže je s ní těžké pořízení.“

Kráka ráno odešla za dobyt看em a cestou si všimla, že k pevnině přirazily lodi. Byly veliké a bylo jich mnoho, a tak se rozhodla, že se umyje. To jí babka zakázala, protože nechtěla, aby lidé viděli, jak je pěkná. Byla totiž sličnější než jiné ženy, vlasy měla tak husté a dlouhé, že ji zahalovaly až k zemi, a byly krásné jak nejjemnější hedvábí. A teď přišla Kráka domů.



Kuchaři už rozdělali oheň a Kráka zjistila, že jsou u nich muži, které ještě nikdy předtím neviděla. Pozorovala je a oni pozorovali ji. Pak se zeptali Grímy:

„To je tvoje dcera, tahle krásná panna?“

„Pravda pravdoucí,“ odpověděla Gríma. „Tohle je moje dcera.“

„To jste si věru málo podobné,“ divili se muži. „Ty jsi ošklivá a my jsme krásnější dívku ještě nespatri. Žádnou podobu mezi vámi nevidíme, vždyť jsi šereda, jaké není rovno.“

„Naše podoba už teď není vidět,“ bránila se Gríma. „Vypadám jinak než kdysi.“

A tak se muži raději obrátili na Kráku, aby jim pomohla s prací.

„Co mám dělat?“ tázala se.

Požádali ji, aby zadělala na chleba, a oni že ho pak upečou. Kráka se pustila do práce a počínala si dobře. A muži po ní neustále pokukovali, práce si nehleděli a chléb spálili.

Když byli hotovi, vrátili se k lodím. Při rozdávání jídla je pak všichni peskovali, že tak špatnou práci ještě nikdy neodvedli a že by si zasloužili trest. I Ragnar chtěl vědět, proč jídlo tak pokazili. I vyprávěli mu, že viděli tuze krásnou ženu a pohled na ni jim bránil v práci, neboť nad ni sličnější na světě jistojistě není. Když její krásu znovu a znovu vychvalovali, ozval se Ragnar a namítl, že určitě není tak sličná, jako byla Póra. Muži však tvrdili, že méně krásná určitě není.

Tehdy Ragnar pravil:

„Vyšlu tam tedy muže, kteří si ji důkladně prohlédnou. A bude-li to, jak říkáte, odpustím vám vaši nedbalost. Ale jestli je ta žena jen o něco méně krásná, než tvrdíte, čeká vás veliký trest.“

Pak pověřil blízké muže, aby sličnou pannu navštívili. Protivítr byl však toho dne příliš silný, a tak se na pevninu vydat nemohli. Ragnar svým vyslancům řekl:

„Jestli se vám ta mladá žena bude zdát tak sličná, jak nám bylo řečeno, požádejte ji, aby za mnou přišla, chci se s ní setkat. Chci ji mít. A žádám, ať není oblečená ani neoblečená, sytá ani hladová a ať nepřijde sama ani v doprovodu jiného člověka.“

Nazítří tedy odjeli na břeh a odebrali se k tomu stavení. Důkladně si Kráku prohlédli a zdála se jim tak krásná, že podle jejich soudu sličnější ženy nebylo. I vyřídili jí slova svého pána, i jak má být uchystána.

Kráka rozvažovala, co král řekl a jakže se má zařídit, zatímco Gríma pořád jen tvrdila, že nic takového možné není a že tenhle král nebude asi při smyslech.

Nakonec se Kráka obrátila k mužům:

„Jestli to řekl, tak to asi možné je, pokud pochopím, co mínil. Dnes však s vámi rozhodně odejít nemůžu, ale zítra časně ráno k vašim lodím přijdu.“

Poté muži odešli a vyprávěli Ragnarovi, jak pořídili a že ta žena přijde.

A Kráka zůstala přes noc doma. Brzy ráno oznámila chalupníkovi, že jde navštívit Ragnara:

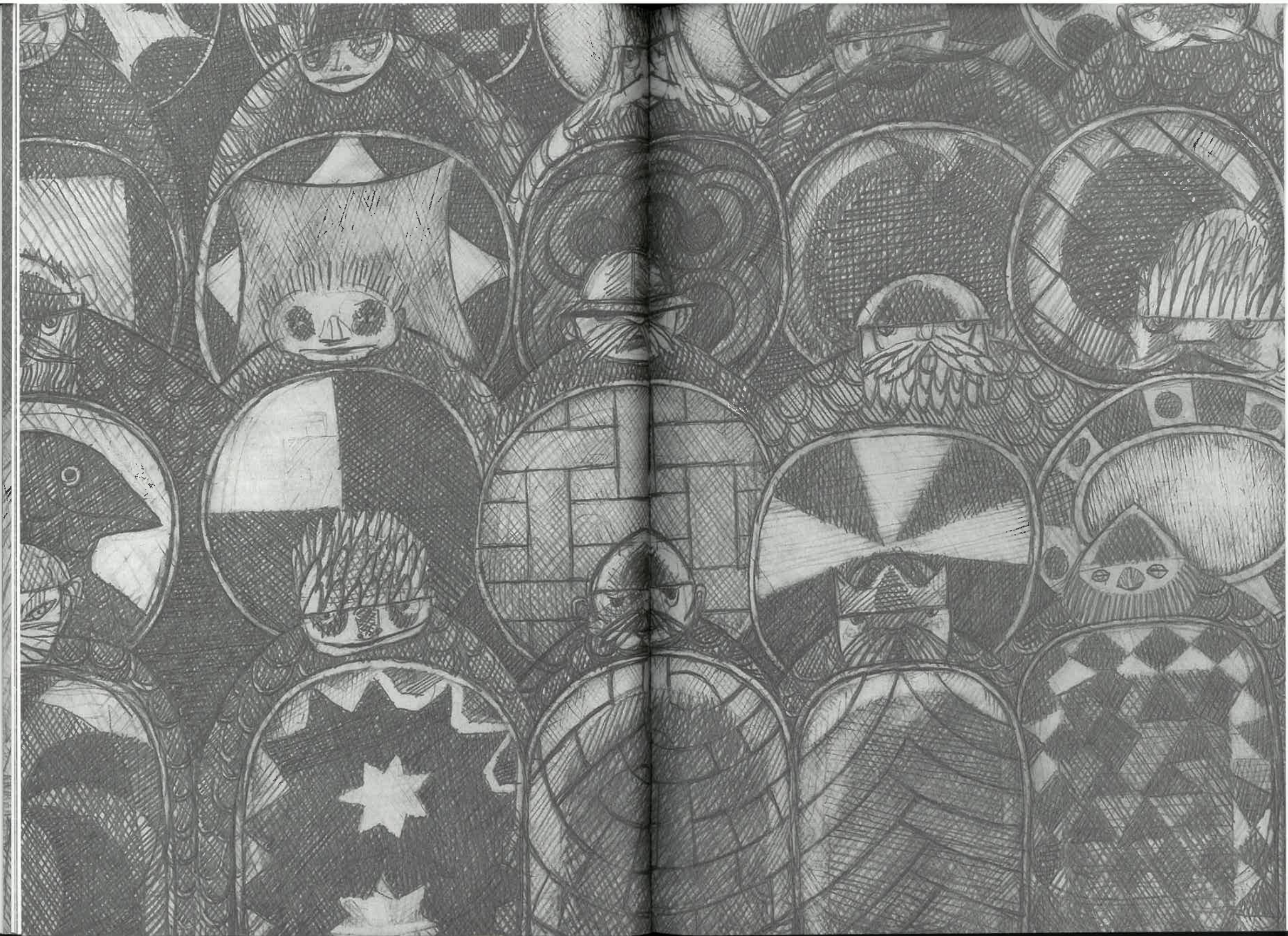
„Ale nejdřív musím trochu změnit oblečení. Vezmu si tvou síť na pstruhu a tou se zahalím. Přes ni spustím vlasy, a tak nebudu nahá. Sním jeden česnek, to není pořáná potrava, a přesto bude poznat, že jsem jedla. A vezmu s sebou tvého psa, takže nepůjdu sama, a přesto mě nebude doprovázet žádný člověk.“

Babka vyslechla, co Kráka zamýšlí, a pomyslila si, že je náramně chytrá.

Když se Kráka uchystala, vydala se na cestu a došla k lodím. Byl na ni krásný pohled, vlasy jí zářily, jako by byly ze zlata. A Ragnar na ni už volal a ptal se, kdo je a koho hledá. Kráka odpověděla touto slokou:

2. „Nelze oslyšet příkaz
a pozvání tvé, Ragnare, odmítnout,
když vybídl's mne k návštěvě,
ni nevyhovět přání krále.
Nikdo mne nedoprovází,
nahé není mé tělo,
mám s sebou přítele,
přesto přicházím sama.“

Ragnar jí vyslal v ústrety muže, aby ji doprovodili na loď. Kráka však s nimi odmítala jít, dokud jí a jejímu průvodci nezaručili záštitu na palubě. Potom ji muži dopravili na královu loď, a když ji vysazovali na palubu, napřáhl k ní král ruku a pes ho do ní kousl. Jeho muži přiskočili, aby psa zabili, omotali mu kolem krku tětivu z luku, a to byla



jeho smrt. Lépe slib záštity nedodrželi. Ragnar dívku posadil k sobě na velitelský můstek a hovořil s ní. Líbila se mu a byl k ní milý. Pro- nesl tuto sloku:

3. „Když strážce otcovské země
obejme vlídnou děvku,
pak ta zajisté něžně
nabídne mu svou náruč.“

Kráka odpověděla:

„Nedotčenou necháš mne odejít,
ochrany slib ctíš-li,
krále jsem poslušně navštívila,
naplnila tak jeho příkaz.“

6.

Ragnar však prohlásil, že se mu líbí a zamýšlí si ji odvézt. Kráka odvě- tila, to že nelze. Požádal ji tedy, aby zůstala na lodi aspoň přes noc. Ani to nelze dřív, než se Ragnar navrátí z plavby, na niž se nyní chystá, od- větila Kráka a dodala: „Možná pak budete jiného názoru.“

Tu povolal Ragnar strážce svých pokladů a požádal ho, aby přinesl suknici, která patřila Þóře a byla celá vyšívaná zlatem. A takto ji Kráka nabídl:

4. „Přijmi toto roucho
rudou nití ozdobené.
Patřilo kdys Þóře Lani,
libost v něm i ty nalezněš.
Bělostné ruce ženy
rády se jej dotýkaly,
ženy mé, jež věrna vládci
vlídnému do smrti byla.“

Kráka odvětila:

5. „Netroufám si přijmout roucho
rudou nití ozdobené,
jež patřilo Þóře Lani,
libosti já v něm nenaleznu.
Kráka mě nadarmo nezvou,
nosívám jen černé sukno,
po kamení den co den klopýtám
a kozy po pobřeží sháním.“

„Tuto suknici rozhodně nepřijmu,“ pravila. „Dokud žiji v chudé chalupě, nechci se odívat nádherou. Může být, že bych se vám líbila víc, kdybych se lépe oblékala, ale teď chci domů. A pokud budeš pak smýšlet stejně a přát si, abych s tebou odjela, můžeš za mnou vyslat své posly.“

Ragnar ji ujistil, že jeho smýšlení se nezmění, a Kráka odešla domů. A jakmile nastal příznivý vítr, odpluli muži na chystanou výpravu a do- končili podle plánu své záměry.

Když se Ragnar zase vrátil, přistál ve stejném přístavu jako toho dne, kdy ho navštívila Kráka. Ještě téhož večera k ní vyslal muže se vzkazem, ať s ním tentokrát odjede navždy. Kráka odpověděla, že při- jde až ráno.

Ráno brzy vstala, přistoupila k lůžku chalupníka a babky a optala se, jestli jsou vzhůru. Přisvědčili a vyzvídali, co chce. Oznamila jim, že od nich odchází a už nikdy se nevrátí: „Vím, že jste zabili mého pět- touna Heimiho a že si ode mne nikdo nezaslouží horší odplatu než vy. Ale protože jsem u vás dlouho žila, nechci vám způsobit příkoří. Vězte však, že každý další den pro vás bude horší než předchozí a ten po- slední bude nejhorší. A teď se rozejdeme.“

Potom odešla k lodím a byla tam dobře přijata. Počasí bylo příznivé. Ještě téhož večera, když se muži ukládali k spánku, chtěl Ragnar, aby s Krákou ulehli společně. Ta však odmítla:

„To nelze. Přeji si, abys až se vrátíš do své říše, se mnou oslavil svatbu. To považuji za důstojné nás obou i našich potomků, jestli nějaké bu- deme mít.“

Ragnar její prosbu splnil a dobře spolu vycházeli. Po návratu do Dánska mu vystrojili nádhernou hostinu, při níž se připíjelo na jeho návrat i svatbu. První večer, jakmile se odebrali na společné lůžko,

chtěl Ragnar naplnit se svou ženou manželství, ale ona odmítla, a že prý kdyby nebylo po její vůli, přineslo by jim to neštěstí. Ragnar odpověděl, že na takové předpovědi nevěří, nejsou přece žádní hadači z venkovské chalupy, a zeptal se, jak dlouho by to tak mělo zůstat. Kráka pravila:

6. „Tři noci sinavé
spolu v ložnici strávíme,
než obětujeme posvátným bohům.
Odpočívát budem bok po boku.
Tak nestihne mého syna
společné viny újma.
Ty přespříliš spěcháš
s početím potomka bez kostí.“

Ragnar však jejích slov nedbal a prosadil svou.

7.

Uplynul nějaký čas spokojeného soužití naplněného velkou láskou a tu jednoho dne pocítila Kráka bolesti. Nadešla její hodinka a porodila chlapce. Polili dítě vodou a dali mu jméno Ívar. Chlapec však neměl kosti, namísto nich jako by měl jen chrupavky. Když dospěl v mladíka, dorostl do takové velikosti, že mu nebylo rovno. Zevnějšek měl nadmíru pěkný a vyznačoval se tak mimořádnou chytrostí, že není jisté, jestli byl na světě větší mudrc než on.

Manželé byli obdařeni více dětmi. Druhý syn se jmenoval Björn, třetí Hvítserk, čtvrtý Rögnvald. Všichni byli skvělí a nad jiné stateční muži a hned, jak dorostli, ovládli všechny možné dovednosti. A kamkoliv se vydali, dal se Ívar nést na tyčích, protože nemohl chodit. Zato ať podnikali cokoliv, musel ostatním radit.

Z Ragnarových starších synů Eiríka a Agnara se mezitím stali význační muži, kterým se málokdo vyrovnal. Každé léto se zdržovali na válečných lodích a proslavili se bojovými výpravami.

Jednoho dne se dal Ívar do hovoru s bratry Hvítserkem a Björnem a zeptal se jich, jak dlouho ještě hodlají sedět doma a neusilovat o slávu. Oba bratři byli zajedno, že se v tom budou řídit jeho radou jako ve všem ostatním.

„Chci,“ řekl Ívar, „abychom požádali o loď a dostatečně velké mužstvo jako posádku. Jestli uspějeme, chci, abychom se vydali za bohatstvím a slávou.“

Když se na tom dohodli, požádali Ragnara, aby jim dal loď a posádku, zkušenou v dobývání kořisti a v každém ohledu dobře vybavenou. Otec učinil, co žádali.

Když byla posádka připravena, odjeli ze země. A všude, kde se utkali s místními muži, měli převahu a získali jak mnoho bojovníků, tak majetku. Ívar pak chtěl, aby se vydali někam, kde se setkají s větším odporem a osvědčí tak svou chrabrost. Bratři se ptali, zda ví, kde se takového odporu lze nadít. I jmenoval jim město zvané Hvítabæ, kde se nacházelo obětiště, a mnozí už se pokoušeli je dobýt, ale nikomu se to nepovedlo, dokonce i Ragnar tam prý byl a musel odtáhnout s nepořízenou.

„Mají tam tak veliké, nebo neohrožené vojsko?“ ptají se bratři. „Či tam snad hrozí jiné nebezpečí?“

Ívar jim vysvětlil, že tam mají početné obránce, a k tomu veliké obětiště, což dosud každého zaskočilo a nikdo neuspěl. Bratři dali najevo, že přijmou jeho rozhodnutí. Ať řekne, jestli se tam mají vydat, nebo ne. Ívar prohlásil, že on by raději zkusil štěstí a přesvědčil se, co je tam nebezpečnější: jestli neohroženost tamních lidí, nebo to, čemu obětují.

8.

A tak vypluli. Když dorazili k pevnině, chystali se vylodit. Přitom usoudili, že tentokrát bude zapotřebí, aby část mužstva hlídala lodi. Jejich bratr Rögnvald byl v té době ještě mladičký a jim se zdálo, že dosud nedorostl na tak velikou zkoušku odvahy, jaká je zřejmě čeká. I zanechali ho s částí posádky hlídat lodi. Než opustili palubu, Ívar jim vysvětlil, že obyvatelé města chovají dvě posvátné krávy, jsou to ale mladé jalovice, takže snad neplatí všeobecné přesvědčení, že se jejich běsnění a čarodějným kouzlům nedá čelit. A vyzval je:

„Zachovejte se statečně, i když vás přepadne strach, pak nám nic neublíží.“

Seřadili tedy mužstvo, a když se blížili k městu, pozorovali jeho obyvatele. Ti právě vypouštěli krávy, na které věřili. Jakmile byly jalovice volné, zběsile se rozběhly a hrůzostrašně bučely. Když to Ívar, kterého nesli na štítu, uviděl, požádal o luk. Podali mu ho a on vystřelil na zuřivé

jalovice tak šikovně, že obě naráz zhynuly. Tím byl vyřešen boj, který lidem naháněl největší strach.

Rögnvald na lodi zatím oslovil mužstvo a řekl:

„Šťastní muži, kteří si užívají kratochvíle jako nyní mí bratři. Vždyť mě tu zanechali jen proto, aby získali všechnu čest sami. Teď vystoupíme na pevninu všichni.“

A tak se stalo. Jakmile dostihli vojsko, pustil se Rögnvald tvrdě do boje, ale nakonec padl. Jeho bratři však pronikli do města, kde boj vypukl nanovo. Skončil tak, že se místní dali na útěk. Bratři uprchlíky pronásledovali, a když se obrátili zpět do města, pronesl Björn sloku:

7. „Válečný pokřik jsme vydali
vítězný v Gnípařfordu.
Ostřejší byly naše meče,
jak mohu nyní dosvědčit.
V bitvě u Hvítabæ
bojoval muž proti muži,
nikdo nešetřil svého meče,
muži ni mládenci neustoupili.“

Když dorazili do města, pobrali tam všechn movitý majetek, spálili všechny domy a rozbořili hradby. Pak odpluli.

9.

Král, který vládl Švédsku, se jmenoval Eystein. Byl ženatý a měl dceru jménem Ingibjörg, která předčila ostatní ženy půvabem a krásou. Král Eystein měl velkou moc a početnou družinu, byl nadmíru chytrý, ale zákeřný. Sídlil v Uppsale. Vynikl jako horlivý obětník a v Uppsale se v té době nacházelo největší obětiště v severských zemích. Nejvíc tam uctívali krávu, kterou nazývali Síbylja. Přinášeli jí často oběti, aby každého zastránila svou zuřivostí. Když se blížilo cizí vojsko, postavil král krávu do čela šiků a ta pak vyváděla tak ďábelsky, že když ji nepřátelé uslyšeli, počínali si jako pomatení, navzájem se nepoznávali a bojovali sami mezi sebou. A protože si lidé netroufli postavit se takové přesile, nehrozila Švédsku žádná válka.

Král Eystein byl spřátelen s mnoha muži a předáky. Říká se, že v té době panovalo veliké přátelství mezi ním a Ragnarem a že se každé léto vzájemně častovali hoštěním.

Tentokrát měl Ragnar navštívit hostinu u krále Eysteina. Po příjezdu do Uppsaly byl patřičně i se svou družinou uvítán. Když pak první večer na hostině popíjeli, pověřil král svou dceru, aby jemu a Ragnarovi nalévala. A Ragnarovi muži si mezi sebou povídali, že kdyby neměl za ženu dceru chalupníka, nikdo jiný než on by se o dceru krále Eysteina neucházel. Ba stalo se, že to před ním každý z jeho mužů dal najevo, a nakonec mu žena byla opravdu zaslíbena. Zaslíbení však mělo trvat velmi dlouho.

Když hoštění skončilo, odebral se Ragnar domů a cesta probíhala dobře; nic se o ní nevypráví, dokud nepřibyli na dosah hradu. Procházeli právě lesem a dostali se na jednu mýtinu. Tam dal Ragnar své družině povel k zastavení, vyžádal si ticho a vyzval všechny muže, kteří s ním byli ve Švédsku, ať nikdo neprozradí jeho záměry s dcerou krále Eysteina. Kladl na to tak veliký důraz, že ten, kdo to jen zmíní, nepřijde, jak řekl, o nic méně než o život. A když promluvil, jak považoval za nutné, vydal se domů.

Lidé byli rádi, že se vrátil, a uspořádali mu slavnostní přívitek na přivítanou. Krátce nato, co usedl na vyvýšený stolec, vešla do síně Kráka. Sedla si Ragnarovi na kolena, položila mu ruce kolem krku a vyptávala se, co je nového. On na to jen, že nic k vyprávění nemá.

Jak ubíhal večer, lidé se oddali pití a pak šli spát. Když Ragnar s Krákou ulehli na lože, ptala se znovu, co je nového, a Ragnar znovu odpověděl, že o ničem neví. Kráka si s ním chtěla povídat, ale on ji odbyl, že je po cestě unavený a chce se mu spát.

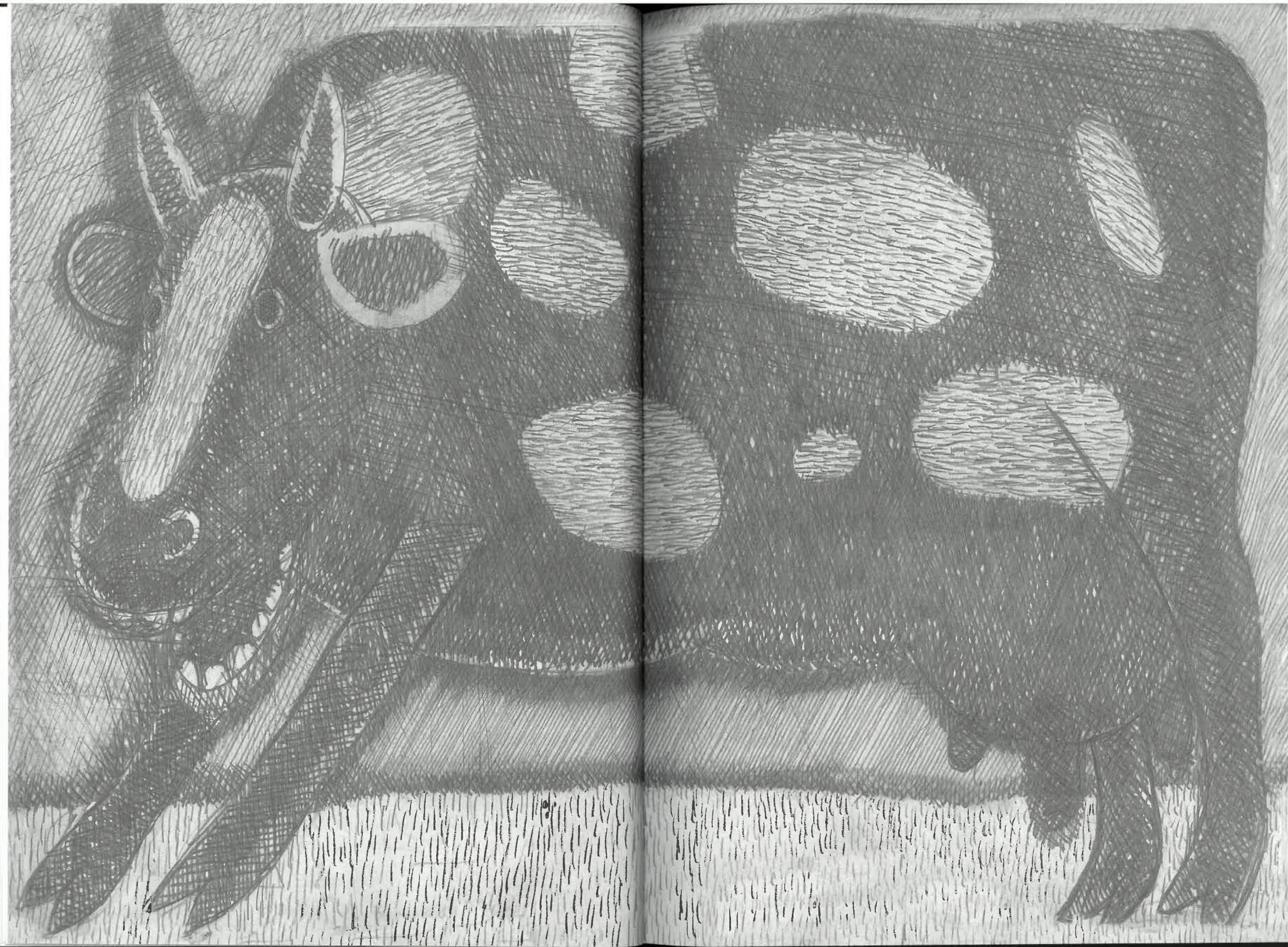
„Tak ti povím novinu já, jestli ty mně nechceš povědět žádnou“, prohlásila Kráka.

I zeptal se, jakou.

„Novina říkám tomu,“ začala Kráka, „když král slíbí manželství ženě, ač mnozí mají za to, že už má jinou.“

„Kdo ti to řekl?“ vyzvídá Ragnar.

„Tví muži nepřijdou o život ani o údy, neboť z nich mi to neřekl nikdo. Jak hned zviš, na stromě v lese seděli tři ptáci a ti mi tu novinu pověděli. Žádám tě, abys od toho záměru upustil. Já ti teď prozradím, že jsem dcerou krále, a nikoliv chalupníka. Můj otec byl tak vynikající muž, že se mu



nikdo nevyrovnal, a má matka byla ze všech žen nejkrásnější a nejmou-
dřejší a její jméno bude zachováno, dokud svět bude světem.“

Ragnar chtěl vědět, kdo je tedy jejím otcem, když není dcerou chu-
dého chalupníka ze Spangarheiði. A tehdy Kráka prohlásí, že je dcerou
Sigurða Drakobijce a Brynhildy, dcery Buðliho.

„Nezdá se mi,“ namítne Ragnar, „že by se jejich dcera jmenovala
Kráka a že by vyrůstala v takové chudobě, jaká panovala na Span-
garheiði.“

„Je to celý příběh,“ odpoví Kráka a pustí se do vyprávění.

Začala tím, jak se Sigurð s Brynhildou setkali na hoře a ona byla
počata. „Když mě Brynhild porodila, dali mi jméno a nazvali mě
Áslaug.“ Pak vyprávěla vše, co se událo od chvíle, kdy se dostala k cha-
lupníkovi.

„Ten příběh o Áslaug, co mi tu vyprávíš, je spletitý. Budu o něm pře-
mýšlet,“ odtušil Ragnar.

„Víš, že jsem samodruhá,“ řekla Áslaug. „Nosím pod srdcem chlapce
a ten má mít na těle znamení, jako by se kolem jeho oka ovíjel had. Jestli
tomu tak bude, tak tě žádám, abys až nastane čas, kdy si máš vzít dceru
krále Eysteina, do Švédska nejezdil. Pakliže se to nesplní, pak jeď kam
libo. Jestli však chlapec ono znamení slávy ponese, což se podle mne
stane, tak chci, aby se jmenoval po mém otci.“

A nastala chvíle, kdy Kráka pocítila bolesti, ulehla k porodu a poro-
dila chlapce. Služebné jí chlapce ukázaly a ona rozkázala, ať ho odnesou
k Ragnarovi, aby si ho prohlédl. Stalo se. Novorozeného jinocha odnesly
do paláce, položily ho Ragnarovi na lem pláště a zeptaly se, jak se má
jmenovat. Ragnar pronesl sloku:

8. „Nechť Sigurð chlapec se zve,
zvítězí v mnoha bitvách,
po matce získá podobu,
po otci rodové jméno.
Poslední z rodu Óðina
ratolest bude se zvat,
nepřítel šiky rozpráší
rek s hadem v oku.“

A stáhl si z prstu prsten, aby ho chlapci dal darem k jménu. Když napřáhl
ruku s prstenem, chlapec ucukl, což si Ragnar vyložil jako znamení, že
bude štědře rozdávat zlato. A znovu pronesl sloku:

9. „Vnuk slavné Brynhildy
bystré že oko má
a chrabré srdce v hrudi,
seznaří zakrátko všichni.
Bojovník právě narozený
nezalekne se nikdy přesily
a na zlato nebude skoupý
slibný potomek Buðliho.“

A ještě pronesl:

10. „Jediný ze všech synů
Sigurð získal darem
namísto pout zornic
pás hadího těla.
Obratný lovec zvěře
lehce bude poznat
značen v předpolí čela
plazem temných lesů.“

Pak požádal, aby chlapce odnesli do ženské komnaty. Tím byla odvrácena
jeho cesta do Švédska. Zato vstoupil ve známost původ Áslaugy a nyní
každý ví, že je dcerou Sigurða Drakobijce a Brynhildy, dcery Buðliho.

10.

Když uplynula doba, kdy se měl Ragnar podle dohody dostavit na hos-
tinu do Uppsaly, a on nepřijel, považoval to král Eystein za pohanu pro
sebe i svou dceru a přátelství obou králů skončilo.

Hned jak se to dozvěděli Ragnarovi synové Eirík a Agnar, domluvili
se, že si opatří vojenskou družinu, pokud možno co největší, a uhodí
s ní na Švédsko. I shromáždili početné vojsko a chystali loď. Vždy
velmi záleželo na tom, aby se co nejlépe podařilo spustit loď na moře.

Stalo se však, že Agnarova loď sklouzla z kulatiny pod kýlem, srazila jednoho muže, a ten zemřel. Takovému neštěstí se říkalo, že skluznici zbarvila krev. Uznali, že to není dobrý začátek, ale přesto nechtěli od výpravy upustit.

A tak když bylo mužstvo připraveno, vypluli do Švédska, a jakmile dorazili do říše krále Eysteina, chopili se vojenských štítů. Místní lidé je však zpozorovali a pospíšili si do Uppsaly sdělit králi, že do země vtrhlo vojsko. Král ihned vyslal po celé zemi posly se šípy na znamení, že svolává hotovost, a dostavilo se tolik vojska, až to bylo s podivem. Král s ním vytáhl do boje a dorazili k lesu, kde rozbili tábor. Měli s sebou i krávu Síbylju, které museli přinést nemalé oběti, aby se dala na pochod.

V lese král Eystein oslovil své muže:

„Dozvěděl jsem se, že Ragnarovi synové se zdržují na pláni za lesem, a spolehliví lidé mi sdělili, že oproti nám nemají ani třetinu vojska. Teď seřadíme naše šiky k boji a vyrazí proti nim jen třetina vojska. A až se budou urputně bít a bude se jim zdát, že nás mají v hrsti, tak se na ně vrhneme ze všech stran a kráva poběží v čele. Očekávám, že před jejím běsněním ustoupí.“

A tak se stalo. Když bratři uviděli Eysteinovo vojsko, nezdálo se jim, že budou mít co činit s přesilou. Domnívali se, že větší už nebude. Za chvíli však vyběhli z lesa všichni vojáci, krávu vypustili do první řady, a ta ukrutně vyváděla. Po pláni se rozlehly tak hrozivé zvuky, že když je vojáci uslyšeli, začali bojovat mezi sebou, dokud je bratři nezarazili. Ale zlomocný tvor pobil toho dne svými rohy nejednoho muže. A ačkoliv byli Ragnarovi synové udatní, nedokázali odolat ani přesile lidí, ani moci modloslužebné oběti. Přesto se útoku tvrdě postavili a ze všech sil se chrabře bránili.

Eirík a Agnar stáli toho dne v první řadě a mnohokrát pronikli do šiků krále Eysteina. Agnar však padl. Když to Eirík spatřil, bil se ještě statečněji a nedbal, jestli unikne, nebo ne. Nakonec jej však přesila přemohla a byl zajat.

Tehdy Eystein velel zastavit boj a udělil Eiríkovi volnost: „A nádvkem ti nabízím, že ti dám svou dceru.“

Eirík odpověděl touto slokou:



11. „Nechci přijmout volnost
výměnou za smrt bratra,
ni urozenou pannu vyzískat
od vítěze nad Agnarem.
Matka pro mne nezapláče,
na bitevním poli když zhynu,

nechť z kopí trs postaví,
proboden hroty zemřu.“

Potom požádal, aby muži, kteří je doprovázeli, dostali volnost a mohli odejít, kam chtějí. „A pro sebe žádám, abyste snesli co největší počet kopí a zarazili je do země. Na ně se nechám pozvednout a tam opustím život.“

Král Eystein mu slíbil, že se stane, jak žádá, třebaže volí to, co oběma prospěje hůře. A když byla kopí zaražena do země, pronesl Eirík tuto sloku:

12. „Neznám královského syna,
jenž skončil by na vybranějším loži,
v mládí vydán krkům
krkavců napospas k snědku.
Kurve lačný pták
přilétne na těla bratrů,
rozerve je a ryčně zajásá,
zlou odměnu jim uchystá.“

A pak se odebral k zabodnutým kopím, sejmul z prstu prsten a hodil jej směrem k mužům, kteří ho doprovázeli a nyní získali volnost, poslal je k Áslaug a pronesl sloku:

13. „Poslední ode mne slova
starostlivé Áslaug zaneste,
cesty na východ už pominuly,
ať prsteny moje si ponechá.
Až rozhlásí se moje smrt,
macecha má ji oznámí
v bolestném zajetí smutku
svým vlastním synům.“

Pak ho pozvedli na hroty kopí a on spatřil letícího krkavce. Pronese ještě jednu sloku:

14. „Zde jása krkavec,
kráká mi nad hlavou,
práva nemaje činí si
nároky na mé oči.
Víš, že když vražedný pták
vyrvе mi zornice z hlavy,
zle se mi tím zavděčí
za vydatnou ode mne krmi.“

Poté hrdinně opustil život. Jeho poslové neprodleně odpluli domů a nepolevili, dokud nepřibyli k Ragnarovu sídlu. Ragnar však odjel z domova na sněm králů a ani jeho synové se dosud nevrátili z válečné výpravy.

Až po třech nocích se poslové odebrali k Áslaug. Když předstoupili před její vyvýšený stolec, uctivě ji pozdravili a ona pozdrav opětovala. Měla na kolenou rozprostřený lněný šátek, vlasy rozpuštěné a chystala se je česat. Zeptala se, kdo jsou, neboť je předtím nikdy neviděla. Muž, který si vzal slovo, řekl, že byli v družině Eiríka a Agnara, synů Ragnarových. A ona pronesla tuto sloku:

15. „Jaké nesete z cest
zprávy, poslové krále?
Stanuli Švédové v zemi,
či zdržují se na moři?
Já doslechla se pouze,
že než Dánové vypluli na sever,
kyl lodi zbarvila
krev, víc nevím.“

Také muž odpověděl slokou:

16. „Ač s žalem, musíme ti sdělit
smrt tobě blízkých, paní.
Osud Póřiných synů
smutek v každém probudí.
Jiné, trudnější noviny
než tyto dnes neneseme,

vše nejnovější jsem vyřkl.
Vylétl orel nad mrtvé.“

I zeptala se, jak se to událo. A muž zopakoval sloku, kterou pronesl Eirík, když jí posílal prsten. Tu uviděli, jak Áslog roní slzy, které byly barvy krve a tvrdé jako kroupy. Nikdo u ní slzy nespatriil, předtím ani potom.

Poté prohlásila, že nemůže přistoupit k pomstě, dokud se nevrátí Ragnar a jeho synové. „Vy však zde do té doby zůstaňte a já nebudu šetřit nabádáním k pomstě, jako by zemřeli moji vlastní synové.“

A tak všichni zůstali. Stalo se, že Ívar s bratry se vrátili dřív než Ragnar a nepobyli doma dlouho, když je vyhledala Áslog. Sigurð byl tou dobou tři zimy starý a přišel s matkou. Když vstoupila do síně, odkud bratři vládli, zdvořile ji přivítali a navzájem si sdělili noviny. Sami jí nejprve oznámili smrt jejího syna Rögnvalda a vyprávěli, jak se to událo. Ji to však příliš nedojalo a pronesla tuto sloku:

17. „Kolikrát jsem k moři vzhlížela,
vzhlížela návrat synů,
cestu z domova a domů
dojdete jen stěží bez pomoci.
Rudou krví nepřítelé
Rögnvald okrášlil svůj štít,
nejmladší z mých synů
směle vstoupil k Óðinovi.“

„Nemyslím, že by dosáhl větší slávy, kdyby zůstal naživu,“ dodala.

Bratři chtěli vědět, jaké noviny jim poví ona, a Áslog odpověděla:

„Smrt vašich bratrů a mých nevlastních synů Eiríka a Agnara, jež jsem považovala za muže z nejchrabřejších. Patří se, abyste si to nedali líbit a ujali se pomsty. Žádám vás, a ve všem při vás budu stát, aby vaše pomsta byla spíš větší než menší.“

Ívar však prohlásil:

„Do Švédska já se nikdy nevydám, pokud bych měl bojovat proti králi Eysteinovi a čarodějně moci tamního obětiště.“

Áslog naléhala, ale Ívar mluvil za všechny a výpravu se vši rozhodností odmítl. Tu Áslog pronesla sloku:

18. „Ani půl roku nepomstění
nezůstali byste vy tři,
kdybyste zemřeli první;
proč to před vámi tajit.
Kdyby naživu byli
bratři Eirík a Agnar,
moji synové jasní,
jež já sama neporodila.“

„Není jisté, zda to něčemu poslouží, budeš-li pronášet jednu sloku za druhou. Viš vůbec, jakých překážek se tam lze nadít?“ řekl Ívar.

„Jistěže to nevím,“ odpověděla Áslog. „Co mi tedy o těch nesnázích můžeš povědět?“

Ívar jí vysvětlil, že jsou tam tak účinné obětní zvyklosti, o jakých nikde jinde neslyšel. „A tamější král je nejen mocný, ale překypuje i zlobou.“

„Co tam nejvíce uctívají?“

„Mohutnou krávu zvanou Síbylja. Má tak velikou moc, že když královi nepřátelé uslyší její ryk, neobstojí před ním. Nestačí jen bojovat s lidmi, nejdřív je nutné utkat se s čarodějnou mocí a teprve potom s králem. Takovému nebezpečí nechci vystavit ani sebe, ani svou družinu.“

„Na druhé straně uvaž, že nemůžeš platit za nejznamenitějšího muže, aniž se o to zasloužíš,“ řekla Áslog, a protože viděla, že její snaha je marná, chtěla odejít. Nevypadalo to, že na její slova dají.

Tu se ozval Sigurð Had v oku:

„Musím ti říct, matko, co mi táhne hlavou, i když o jejich odpovědi já nerozhoduji.“

„Chci to slyšet,“ vyzvala ho a Sigurð pronesl tuto sloku:

19. „Trápíš-li se, máti, soudím,
že tři noci postačí
a hotovost bude připravena,
předlouhá cesta nás čeká.
Nebude král Eystein
Uppsale víc vládnout,
i kdyby poklady nabízel,
poslouží-li ostří, jak má.“

Poté, co pronesl tuto sloku, mysl bratří se počala zvolna měnit. A Ás-laug znovu promluvila:

„Dáváš najevo, můj synu, že chceš splnit mou vůli. Nemohu však přehlédnout, že máme-li ji proměnit v čin, neobejdeme se bez plné podpory tvých bratrů. A ta musí být taková, abych byla s pomstou co nejspokojenější. Tvé chování se mi líbí, synu.“

Tu pronesl Björn sloku:

20. „Smělému muži vystačí
mysl a srdce skryté
za žebry v hrudi, ač mlčí
a málo jen slovy mluví.
Mně v očích neleží
nijaký had ni červ,
přesto jsem miloval své bratry,
milých ti synů vzpomínám.“

A také Hvítserk pronesl sloku:

21. „Moudře zvažme postup,
než přistoupíme k pomstě
a zaplatíme rovným zlem
zhoubci za Agnarovu smrt.
Spustíme lodi na vlny,
led vysekejme před přídí,
uvidíme, jak rychle k plavbě
plavidla dokážeme zchystat.“

Hvítserk se zmínil o potřebě vysekat led, protože panovaly velké mrazy a lodi v ledu zamrzly. A pak se chopil slova Ívar a řekl, že je na čase, aby i on přispěl svým dílem, a pronesl sloku:

22. „Vyzbrojte se, bratři, odvahou,
též odhodlání bude zapotřebí
a vytrvalost vás musí provázet
po pevnině jak na moři.“



Mne bezkostného ponesou
přední řadou bojovníků,
mé ruce poslouží k pomstě,
ač práce jinak zastanou málo.

„A teď je třeba,“ pokračoval Ívar, „abychom upnuli veškerou mysl na přípravu lodí a soustředění vojska, protože pokud máme zvítězit, nesmíme šetřit silami.“

Poté Áslaug odešla.

11.

Sigurð měl pěstouna, který za něho převzal starost o přípravu lodí i najímání mužstva, tak aby všechny lodě byly obsazeny dostatečně velkou posádkou. Práce jim šla rychle od ruky a mužstvo, které Sigurð potřeboval, bylo uchystáno během tří nocí. Měl pět plně obsazených lodí. Po uplynutí pěti nocí měli Hvítserk a Björn připravených čtrnáct lodí, a když od chvíle, kdy se k výpravě rozhodli, uplynulo sedm nocí, měl Ívar deset lodí a Áslaug dalších deset.

Poté se všichni sešli a navzájem se zpravili o tom, jak velké posádky získali. Ívar jim sdělil, že vyslal rovněž skupinu jezdců po pevnině. Tu se ozvala Áslaug:

„Kdybych věděla, že by nám prospělo i pozemní vojsko, mohla jsem vyslat velkou jízdu.“

„Tím se už nebudeme zdržovat,“ na to Ívar. „Vyrážíme s tím množstvím, které jsme shromáždili.“

Tehdy jim Áslaug oznámila, že chce jet s nimi. „Tak budu po celou dobu vědět, jaké úsilí k pomstě svých bratrů vynakládáte.“

„Jisté je,“ opáčil Ívar, „že na našich lodích nepojedeš. Můžeš však, chceš-li, velet vojsku, které jede po pevnině.“

Áslaug to přijala a od této chvíle se změnilo její jméno. Nazývá se nyní Randalín. Pak obě vojska vyrazila, když předtím Ívar ještě určil, kde se setkají.

Obě skupiny pak hladce zdolaly cestu a sešly se na určeném místě. A kdekoliv ve Švédsku stanuli v říši krále Eysteina, všude pozvedli válečný štít a vypálili vše, co jim přišlo do cesty, zabili každého človíčka a navíc všechno, co se hýbe.

12.

Jednou však nějací lidé unikli a vydali se za králem Eysteinem, aby mu oznámili, že do jeho říše proniklo obrovské vojsko, které si počíná nadmíru krutě. Nikoho nešetří, ničí vše, nač přijde, a žádný dům za ním nezůstane stát.

Když král Eystein vyslechl tyto zprávy, hned ho napadlo, kdo asi tihle vikingové budou. Okamžitě rozeslal po celé říši posly s válečnými šípy a dal svolat všechny muže, kteří by mu chtěli poskytnout pomoc a unesou štít.

„Vezmeme s sebou krávu Síbylju, naši bohyni, postavíme ji do čela vojska a já očekávám, že se bude opakovat to, co dříve, a nepřátelé její běsnění nevydrží. Chci své muže vyzvat, aby předvedli to nejlepší, co umí. Pak to ohromné a kruté vojsko zaženeme.“

I učinili tak a Síbylju vypustili. Když Ívar spatřil, jak kráva vyvádí, a uslyšel, jaké hrozivé zvuky vydává, vyzval všechny muže, aby dělali co největší hluk jak zbraněmi, tak válečným pokřikem. Pak k nim tolik nedolehne ryk té zlé bestie, která se proti nim řítí. Svým nosičům poručil, aby ho donesli co nejbliž k ní. „A až se k nám kráva co nejvíc přiblíží, hodte mě na ni a uvidíme, jestli přijdu o život já, nebo zahyne ona. Teď najděte mohutný kmen a vyřezejte z něj velký luk a šípy.“

I zhotovili přesilný luk a veliké šípy a donesli je Ívarovi. Byla to zbraň, s jakou by si dle mínění všech nikdo jiný nedokázal poradit. Nato Ívar vyzval všechny muže, ať teď předvedou to nejlepší, co umí.

A pak jejich vojsko vyrazilo velkou rychlostí a s hlasitým hřmotem kupředu a Ívara nesli v čele. Síbylja však bučela tak ukrutně, že ji slyšeli stejně silně, jako kdyby mlčeli a jen tiše stáli. To způsobilo, že všichni muži až na bratry už začínali bojovat mezi sebou. V této bezpříkladně potupné chvíli uviděli Ívarovi nosiči, jak jejich pán napíná luk, jako by v ruce držel útlý proutek jilmu. Tak obrovská jim připadala síla, s níž vypouštěl šíp. A tu už zazněla tětiva tak mocně, že takový třesk dosud nikdy neslyšeli. A zároveň spatřili šípy letící takovou rychlostí, jako by je vystřelil z nejsilnější železné kuše, a tak přesně cílené, že krávkě zasáhly obě oči. Zvíře okamžitě padlo, ale valilo se dál metajíc kotouly po hlavě a vydávalo ještě horší ryk než předtím. Když se k nim přiblížilo, hodili nosiči Ívara dle jeho pokynu na ně a zdál se jim přitom lehoučký jako malé dítě. Ač v té chvíli zdaleka ještě nebyli krávkou na dosah, Ívar jí přistál na hřbetu a rázem byl

těžký, jako když dopadne skála. Polámal jí v těle všechny kosti a Síbylja z toho měla smrt.

Potom Ívar muže požádal, ať ho rychle zase zvednou. A když se tak stalo, měl náhle tak zvučný hlas, že všem vojákům, i těm, co stáli daleko, připadalo, jako by mluvil těsně u nich. I věnovali jeho řeči nejvyšší pozornost. On tak v naprostém tichu uzavřel svou řeč tím, že boj muže proti muži ve vlastních řadách, ke kterému je kráva kouzly přiměla, brzy skončil, a ježto mezi sebou bojovali jen chvilku, nepřišel nikdo k úhoně. A vyzval je, ať nyní napadnou co nejurputněji nepřátelské vojsko. „Teď, když je kráva zabitá, máme nejhorší za sebou.“

Obě strany pak seřadily vojsko a započala bitva, v níž se bojovalo tak tvrdě, že, jak tvrdili všichni Švédové, takovou zkoušku sil ještě nikdy nezažili. Bratři Hvitserk a Björn tvrdě útočili a žádný šik před nimi neobstál. Ve vojsku krále Eysteina padlo tolik mužů, že jich na nohou stála už jen menšina a někteří se dali na útěk. Bitva skončila tím, že král Eystein padl a bratři zvítězili. Těm, kteří přežili, dali volnost.

Ívar poté prohlásil, že v této zemi už nechce dál válčit, protože jí teď chybí vůdce. „Vydejme se raději tam, kde se proti nám postaví větší převaha.“

Randalín se však vrátila s částí vojska domů.

13.

Bratři se rozhodli, že odjedou válčit do jižních zemí. A Randalínin syn Sigurð Had v oku se od té doby účastnil s bratry všech tažení. Při této výpravě napadali všechna velká města a osady a počínali si tak, že jim nikdo nekladl odpor.

Jednou se dozvěděli o městě, které bylo jak veliké a hustě obydlené, tak těžko dobyté. Tam chtěl Ívar zamířit. Bylo jim také řečeno, jak se město jmenuje a kdo tam vládne. Tamní náčelník se jmenoval Vífil a město po něm Vífilsborg².

I chopili se válečných štítů a plenili všechna města, na která cestou narazili, až dospěli k Vífilsborgu. Náčelník nebyl právě doma a s ním odjelo i početné vojsko. Rozbili tedy tábor na pláni za městem a tam v klidu vytrvali až do dne, kdy vyrazili do města a začali vyjednávat s jeho obyvateli.

² *Vífilsborg*: Avenches, něm. Wiflisburg u Murtenského jezera ve Švýcarsku.

Navrhli jim, ať město vydají, a pak že bude všem zaručen mír, nebo využijí své převahy a zkušenosti, a to pak ať nikdo nečeká milost. Místní jim rychle a krátce odpověděli, že jejich město nikdy nedobudou. A oni je sami nevydají. „Budete to muset nejdřív zkusit a ukázat nám svou bojovnost a odvahu.“

Uplynula noc a příštího dne se bratři pokusili město dobýt, ale neuspěli. Obléhali město půl měsíce a každý den se je pokoušeli nejrůznějšími způsoby ztést. Ale čím déle to zkoušeli, tím hůře se jim to dařilo, a tak se rozhodli, že odtáhnou.

Když místní zpozorovali, že se chystají k odchodu, vyšli na hradby a rozprostřeli na ně drahé látky a všechny nejkrásnější oděvy z města a rozkládali jim před očima nejvzácnější zlato a klenoty. Tu se ujal slova jeden muž z vojska bratrů a řekl:

„Domnívali jsme se, že tito muži, synové Ragnarovi a jejich družina, jsou nezdošní. Ale teď musíme přiznat, že se jim nevede líp než ostatním.“

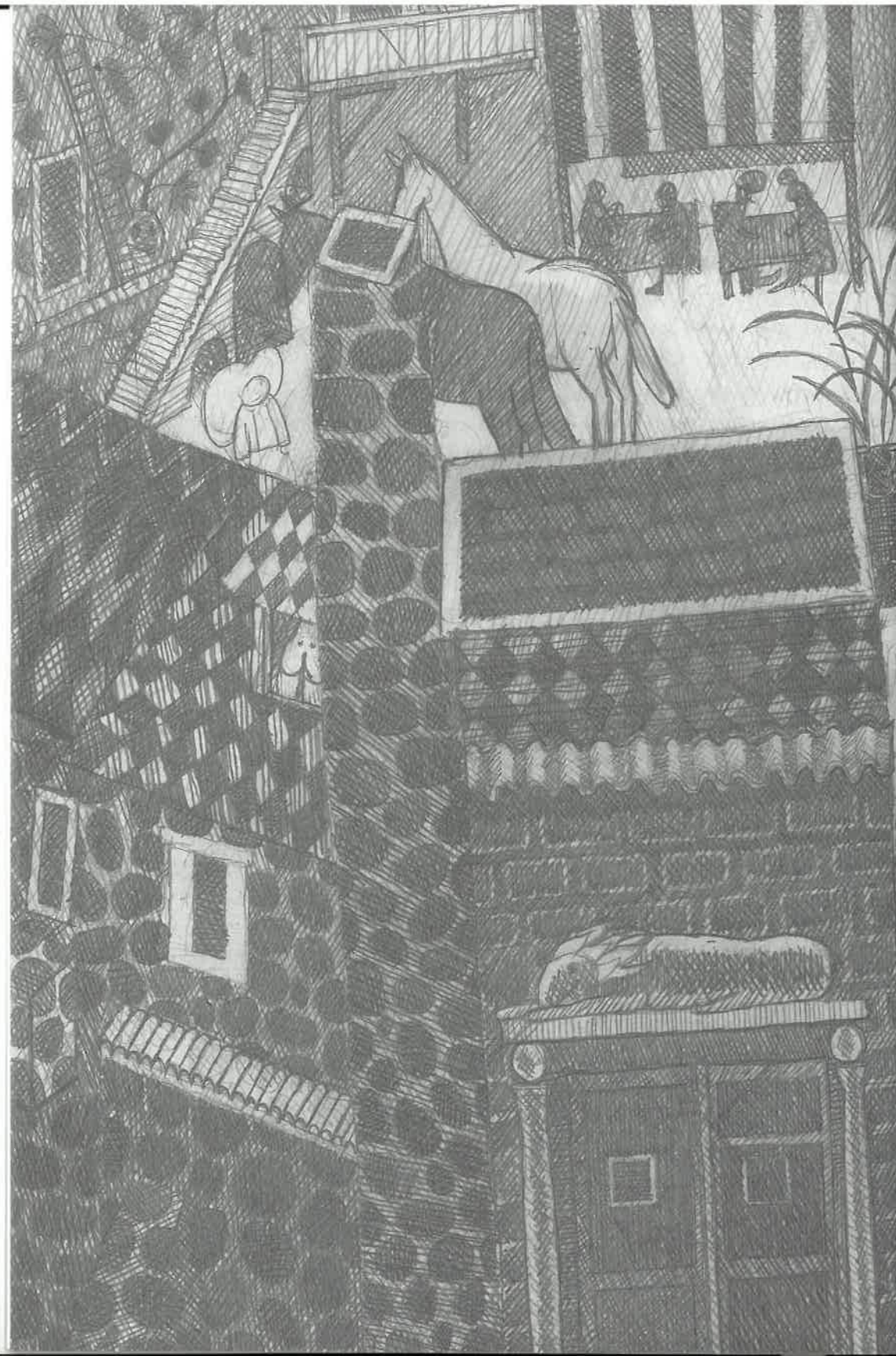
Poté na ně začali všichni křičet, tloukli do štítů a ze všech sil je povzbuzovali k boji. Když to Ívar uslyšel, dotklo se ho to tak hluboce, až ochořel a nemohl se ani pohnout. I museli vyčkat, jestli se uzdraví, nebo z toho bude mít smrt. Ívar ležel celý den až do večera a nepromluvil ani slovo. Potom oslovil muže, kteří byli u něho, a požádal je, aby vyřídili Björnovi, Hvitserkovi a Sigurðovi, ať k němu přijdou a přivedou všechny nejmoudřejší muže.

Když se dostavili nejvýznamnější předáci z jejich vojska, položil Ívar všem otázku, jestli mají nějakou radu, která by jim dopomohla k vítězství spíš než předcházející pokusy. Všichni však odpověděli, že na vymýšlení lsti, která by vedla k vítězství, jejich rozum nestačí. „Dáme i tentokrát jako vždy na tvou radu.“

Tu Ívar řekl:

„Napadlo mě jedno řešení, které jsme ještě nezkusili. Nedaleko odsud se rozkládá veliký les. Až nastane noc, opustíme tajně tábor. V lese si každý muž uváže otep chrastí, a až s tím budeme hotovi, připlížíme se ze všech stran k městu a dřevo podpálíme. Tím vznikne veliký požár a oheň sežehne v hradbách spojovací maltu. Pak přineseme kamenomety a uvidíme, jestli je město nedobytné.“

Tak bylo rozhodnuto a všichni odešli do lesa. Zůstali tam tak dlouho, jak Ívar považoval za nutné. Na jeho rozkaz pak odešli k městu, a když



založili v té spoustě dřeva oheň, rozhořel se veliký požár, který hradby nevydržely a malta v nich povolila. Potom donesli kamenomety, vybouřili do hradeb vchody a rozpoutala se bitva. A přestože síly byly vyrovnané, městské vojsko porazili, někteří z něj uprchli a boj skončil tak, že ve městě zabili každického člověka, pobrali veškerý majetek, a než od táhli, město do základů vypálili.

14.

Odtud pokračovali dál, až dorazili do města, které se jmenovalo Lúna³. Cestou ztekli skoro každé město a každou pevnost po celé Jižní říši⁴ a proslavili se po celém světě tak, že jejich jméno znalo i každé malé dítě. Měli v úmyslu nepolevit, dokud nedorazí do Říma, o kterém slyšeli, že je to město veliké, hustě obydlené, významné a bohaté. Nevěděli však, jak dlouhá cesta je čeká, a protože měli početné vojsko, nedostávalo se jim pro ně potravy.

Zůstali zatím ve městě Lúna a radili se o další cestě. Tu se k nim přiblíží starý, přátelsky vyhlížející muž. I otázali se ho, kdo je, a muž jim řekl, že je žebrák a celý život putuje krajem.

„Tak to nám jistě můžeš povědět, co potřebujeme.“

„Věru nevím,“ praví stařec, „na jaké země byste se mě museli ptát, abych vám o nich nedovedl nic říct.“

„Tedy nám řekni, jak daleko je odsud do Říma.“

„Doklad té vzdálenosti vám můžu předvést,“ povídá stařec. „Tady vidíte na mých nohou železem kované boty. Jsou staré a na zádech mám ještě jedny. Ty jsou taky už rozbité. Když jsem se z toho města vydával, uvázal jsem si na nohy ty, co mám teď rozbité na zádech. Tenkrát byly oba páry nové. Od té doby jsem odtud pořád na pochodu.“

Poté, co si od starce tohle vyposlechli, uznali, že zamýšlenou cestu do Říma podniknout nemohou. A tak se i s vojskem obrátili a dobyli mnoho měst, která dosud nikdy dobytá nebyla, a známky toho jsou ještě dnes k vidění.

³ *Lúna*: italské město u Ligurského moře. Dobyť města Luny kolem r. 860 vikinky vedenými Ragnarovým synem Björnem je známo i ze spolehlivějších pramenů. Podle nich si vikingové spletli Lunu s Římem.

⁴ *Jižní říši* (Suðrriki) nazývali Severané římskoněmeckou říši.

15.

Nyní je třeba vyprávění vrátit k Ragnarovi. Ten se zdržoval ve své říši a nebylo mu známo, kde jsou jeho synové, ani Randalín, jeho žena. Od všech svých mužů však neustále slyšel, že jeho synům se nikdo nevyrovná, a tak se dozvěděl, že jsou ze všech nejslavnější.

I přemýšlel, o jakou slávu by měl sám usilovat, aby žila v paměti lidí déle než sláva synů. Když dospěl k rozhodnutí, povolal tesaře a poručil jim, ať porazí stromy na dvě velké lodi. A ukázalo se, že to budou dvě tak obrovské nákladní lodi⁵, jaké ještě v severských zemích nikdo nikdy nevyrobil. Zároveň dal v celé říši pořídit značné zásoby zbraní. Podle všech těchto příprav lidé usoudili, že se chystá na válečnou výpravu.

Tyto zprávy se rozšířily po všech okolních zemích. Lidé a hlavně vládnoucí králové se obávali, že je Ragnar bude chtít vypudit z jejich krajů a zbavit moci. A tak dal každý z nich svou zem strážit pro případ, že by ji Ragnar napadl.

Jednou se Randalín Ragnara zeptala, na jakou výpravu se chystá. Odpověděl jí, že se chystá do Anglie a že nebude mít víc než dvě nákladní lodi a tolik mužstva, kolik se na ně vejde.

„Taková výprava mi připadá neprozřetelná,“ poznamenala Randalín. „Spíš bych ti radila vzít si víc menších lodí.“

„Dobýt zem s mnoha loděmi si nezaslouží chválu,“ prohlásil Ragnar. „Ale že by někdo dobyl zem, jako je Anglie, se dvěma loděmi, to se ještě nestalo. A jestli nezvítězím, tak čím méně lodí s sebou budu mít, tím lépe.“

„Nezdá se mi,“ namítla Randalín, „že by náklady na vybavení tvých lodí byly menší, než kdyby ses plavil na větším počtu dlouhých lodí. Dobře víš, že přistát u pobřeží Anglie je obtížné, a kdyby se stalo, že o lodi přijdeš, až posádka bude už na pevnině, pak jsou ti muži ztraceni, jestli na ně zaútočí pozemní vojsko. Dlouhé lodi se udrží v přístavu snadněji než objemná nákladní plavidla.“

Nato Ragnar pronesl sloku:

23. „Kdo chce nalodit dost vojáků,
ať neskrblí jantarem Rýna,

⁵ Širší a stabilnější lodi zvané *knörr*, pl. *knerrir*, méně vhodné pro manévrování při pobřeží než dlouhé, štíhlejší lodi zvané *langskip*.

moudrému králi spíš sluší
méně prstenů než mužů.
Špatně se hradní zeď
zlatými kroužky dobývá,
mnohý král mrtev je
a jeho majetek přetrvává.“

Načež dal uchystat lodi a najmout tak velkou posádku, že obě mohutná plavidla byla plně obsazena. O jeho záměrech se lidé hodně dohadovali. Tak pronesl ještě jednu sloku:

24. „Cože to slyším za muže
shůry skal vyvolávat,
že by snad zlata dárce
draka moří měl zavrhnout?
Ten, jenž poklady pohrdá,
přijme určený úděl
a dočká dne bez bázně,
budou-li bohové chtít.“

Jakmile byly lodi i vojsko, které je mělo doprovázet, uchystány a nastal příznivý vítr, Ragnar oznámil, že je čas nalodit se. Když se vypravil, doprovodila ho Randalín k lodím. Než se rozloučili, oslovila ho a řekla, že se mu nyní odvděčí za suknicí, kterou jí kdysi daroval. Ragnar chtěl vědět jak a ona pronesla sloku:

25. „Dám ti suknicí dlouhou,
drsnými švy nesešitou,
s oddanou myslí zjara
z jemného vlákna utkanou.
Krev z ran ti nepoteče,
neporeže tě ni ostří,
zahalí-li tě posvátné roucho
posvěcené vlídnými bohy.“

Ragnar prohlásil, že tuto pomoc rád přijme. A když se loučili, bylo vidět, že jí je jejich rozchod velmi proti mysli.

Ragnar pak nasměroval lodi k Anglii, jak si umínil. U anglických břehů je stihl prudký vítr a obě plavidla ztroskotala. Celá posádka se dostala na pevninu a zachránila i oděvy a zbraně. A všude, kde narazili na vesnice, města nebo tvrze, Ragnar vítězil.

Král, který tehdy vládl Anglii, se jmenoval Ella. Dozvěděl se, že Ragnar vyplul na moře, a rozestavil stráže, aby mu ihned daly vědět, kdyby vojsko přistálo u anglické pevniny. Strážci se k němu vypravili a pověděli mu, jak si vojsko počíná. I rozeslal po celé říši výzvu, aby se k němu dostavili všichni muži, kteří udrží štít nebo jezdí na koni a mají odvahu bojovat. Shromáždil tak početné vojsko, až to vyvolalo podiv, a bez prodlení se připravovali k boji. Král Ella vojsko oslovil:

„Jestli v této bitvě zvítězíme a vy zjistíte, že máte před sebou Ragnara, pak na něj zbraní neútočte. Zůstali by po něm synové, kteří by nikdy neupustili od pomsty, kdyby jejich otec padl.“

Také Ragnar se přichystal k boji. Měl na sobě místo brnění šat, který mu dala na rozloučenou Randalín, a v ruce kopí, jímž skolil hada obtočeného kolem Þóřiny komnaty, čehož se nikdo jiný neodvážil. Jinak nebyl zaštitěn ničím kromě přilby.

Když se obě vojska setkala, strhla se bitva. Ragnar měl daleko méně vojáků a po krátkém boji jich mnoho už padlo. Kam se však pohnul on, všichni ustupovali, a tak toho dne hladce prorážel nepřátelské řady, a kdykoliv bodl nebo uhodil do štítu, brnění nebo přilby, byl jeho úder tak prudký, že ho nikdo nepřežil. Zato ať už někdo ťal nebo bodl jeho, žádná zbraň mu neublížila a nikdo ho nezranil. Sám však zabil králi Ellovi spoustu vojáků.

Bitva přesto skončila tak, že všechno Ragnarovo vojsko padlo, on sám byl obklíčen štíty a zajat. Poté se ho zeptali, kdo je. On však neodpověděl a zarytě mlčel. Tehdy pravil král Ella:

„Když nám ten muž nechce povědět, kdo je, musíme ho podrobit těžší zkoušce. Bude uvržen do hadí jámy a tam zůstane. Jestli však byť jen z jediného jeho slova vyrozumíme, že je Ragnar, bude okamžitě vytažen.“

Načež ho vrhli do jámy, a přestože v ní seděl dlouho, ani jeden had se k němu nepřiblížil.

„Ten muž má velikou moc,“ volali muži. „Žádná zbraň ho dnes nezranila a teď mu neublíží ani hadi.“

Tu přikázal král Ella, aby ho zbavili svrchního oděvu. Když to učinili, hned se na něj hadi ze všech stran navěsili. A Ragnar zvolal:

„I selata by teď zachrochtala, kdyby věděla, co starý samec snáší.“

Ale ani po těchto jeho slovech si nebyli jisti, zda je to Ragnar, anebo jiný král. A Ragnar pronesl tuto sloku:

26. „V jedné a padesáti bitvách
bojoval jsem, vždy slavně,
mnohých mužů smrt
málo mne trápila v boji.
Což by mi kdy na mysl přišlo,
že připraví mne o život hadi?
Žel nejednou se stane,
co nejméně muž očekává.“

A připojil ještě jednu sloku:

27. „I selata by zachrochtala,
kdyby znala soužení kance,
hadi jsou má zkáza,
zadírají mi do těla zuby,
hryžou, krev mi sají,
syčí, krutě dorážejí,
smrt už na mne sahá,
skonám zde uprostřed zvěře.“

Poté z něj vyprchal život a vynesli ho z jámy. A král Ella si byl jist, že tam skončil Ragnar. Uvažoval, jak to oznámit a přitom neohrozit svou moc. Potřeboval zjistit, jak se zachovají Ragnarovi synové, až se to dozví. I rozhodl se, že vypraví loď, na níž ustanoví předákem dostatečně chytrého a odvážného muže a získá ještě další muže, aby byla loď plně obsazena. Dal na vědomí, že je chce vyslat za Ívarem a jeho bratry, aby jim oznámili smrt jejich otce. Ale pro většinu lidí nevěštila taková výprava nic dobrého a ochotu se jí účastnit projevilo jen pramálo mužů.

„Bedlivě sledujte, jak jeden každý z bratrů zprávu přijme,“ přikázal jim král. „A vyplujete, hned jak nastane příznivé počasí.“

Dal výpravu dostatečně zásobit, aby jim nic nechybělo a nemuseli se dožadovat cizí pomoci. Pak vypluli a všechno probíhalo hladce.

Ragnarovi synové bojovali v Jižní říši a pak se rozhodli k návratu do severských zemí. Chtěli navštívit svou říši, které dosud vládl Ragnar. Nevěděli, jak dopadlo jeho válečné tažení, a byli zvědaví na výsledek. I vydali se z jihu severním směrem. A všude, kde se lidé dozvěděli, že se blíží, ničili své osady a odnášeli všechnu majetek. Prchali tak, že bratři neměli ani kde opatřit potravu pro své vojsko.

Jednoho rána po probuzení pronesl Björn Železný bok sloku:

28. „Létá zde každé ráno
krkavec čile nad městy,
těší se zdraví, leč tuší,
že tady hlady zhyne.
Ať letí na jih pro potravu,
kde prolévali jsme krev,
tam rosou z ran mužů
rychle se může nasytit.“

A dále pravil:

29. „Poprvé na jih jsme vypluli,
výzvu já Freyovu přijal,
do zemí Římské říše
řídili jsme bystře koráby.
Svůj meč jsem rázně zvedl,
zamával jím nad šedovousy
a rozpoutal zhoubnou řež.
Zaskřehotal orel nad padlými.“

16.

Bratři dopluli do Dánské říše dřív než vyslanci krále Elly a v klidu se i s vojskem usadili v zemi. Vyslanci krále Elly konečně dorazili k hradu, v němž Ragnarovi synové přijímali hoštění. Vstoupili do síně, kde právě

popíjeli, a přikročili k vysokému stolci, na němž ležel Ívar. Sigurð Had v oku a Hvítserk Hbitý seděli u hry v kostky a Björn Železný bok si na podlaze brousil hrot kopí. Když vyslanci krále Elly stanuli před Ívarem, uctivě ho pozdravili. On jejich pozdrav opětoval a zeptal se, odkud jsou a jaké přinášejí noviny. Muž, který je vedl, řekl, že jsou Angličané a že je král Ella vyslal, aby jim oznámili zprávu o smrti Ragnara, jejich otce.

Hvítserk a Sigurð rázem zanechali hry a pozorně naslouchali, co říká. Björn stál uprostřed síně a opíral se o kopí. A Ívar se jich bedlivě vyptával, za jakých okolností smrt nastala. I vyprávěli mu vše, co se událo od chvíle, kdy Ragnar přistál v Anglii, až po okamžik jeho smrti. Když ve vyprávění dospěli k tomu, jak pronesl „I selata by zachrochtala“, pohnul Björn kopím a sevřel ho s takovou silou, že na něm zůstal otisk jeho rukou. A když vyslanci vyprávění ukončili, zatřásl kopím tak, že se rozlomilo ve dvě. Hvítserk držel kostku, kterou právě sebral, a nyní ji zmáčkl, až mu krev vytryskla zpod všech nehtů. A Sigurð Had v oku měl při těch zprávách v ruce nůž a šťoural se jím pod nehty; naslouchal vyprávění tak pozorně, že když si zajel nožem na kost, ani to necítil a pranic na to nedbal.

Zato Ívar se vyptával na každou podrobnost a v tváři byl tu rudý, tu modrý, ale nejčastěji ji měl bledou a opuchlou, jako by mu hněv rozdmýchaný v hrudi nadouval pokožku.

Tu se ujal slova Hvítserk a prohlásil, že s pomstou je třeba začít bez otálení a ať zabijí vyslance krále Elly.

„To se nestane,“ dal na srozuměnou Ívar. „Nechť odejdou v míru, kam se jim zlíbí, a jestli budou mít něčeho nedostatek, ať mi dají vědět a já jim to poskytnu.“

A tak když se vyslanci zhostili svého úkolu, odešli ze síně a odebrali se k lodi. Jakmile nastal příznivý vítr, vypluli na moře a v pořádku přibyli ke králi Ellovi. Pověděli mu, jak zpráva na každého bratra zapůsobila.

Když je král Ella vyslechl, pravil:

„Podle toho, co jste mi vyprávěli, je zřejmé, že obávat se musíme pouze Ívara. Ty ostatní zpráva tak hluboko v hrudi nezasáhla, před těmi říši ubráníme.“ A aby ho nikdo nepřekvapil, dal po celé zemi postavit stráže.

Po odjezdu vyslanců krále Elly se bratři odebrali k poradě o tom, jak vykonat pomstu za otcovu smrt. Ívar prohlásil:

„Já k tomu nijak nepřispěji a vojsko nepostavím, neboť Ragnar dopadl, jak jsem očekával. Chystal svou věc od samého počátku chybně. Neměl

pražádný důvod krále Ellu napadnout a už nejednou se stalo, že kdo se neprávem hrnul do příliš velkého hrdinství, skončil beze cti. Pokud na to král Ella přistoupí, přijmu od něho vyrovnání v majetku.“

Ostatní bratry jeho slova tuze rozzlobila a jeden jako druhý volali, že i kdyby chtěl, takovou ostudu nepřipustí. „Všichni by si říkali, že když jsme měli pomstít otce, složili jsme ruce zbaběle do klína. Přece jsme už víc než dlouho táhli světem s válečnými štíty a zabili nejednoho nevinného muže a ani Ella nebude poslední. Vypravíme naopak každou plavbu schopnou loď, která je v Dánské říši k mání. A svoláme hotovost tak důrazně, že každý muž, jenž unese štít, proti králi Ellovi vyrazí.“

Ívar však trval na svém, že se boje zdrží a lodi, jimž velí, zůstanou doma, „až na tu, která je mým vlastním majetkem.“

Když se rozneslo, že Ívar se na tažení nebude podílet, získali bratři mnohem méně vojska. Přesto se vydali na cestu. Hned jak přistáli v Anglii, dostal o tom král Ella zprávu a neprodleně dal rozeznít polnice. Vyzval všechny muže, kteří ho chtějí následovat, aby se k němu dostavili. A získal tak velké vojsko, že je nikdo nedokázal spočítat. Pak vyrazili proti bratrům. A když se střetli, Ívar v té bitvě nebyl.

Boj skončil tím, že se Ragnarovi synové dali na útěk a král Ella zvítězil. Když zahnal uprchlíky na lodi, prohlásil Ívar, že se do své země nevrátí. „Chci zkusit, jestli král Ella přijme čestné vyrovnání, či nikoliv. Připadá mi rozumnější přijmout od něho pokutu než se pouštět do dalších nešťastných výprav, jako byla tato.“

Hvítserk prohlásil, na tom že on se podílet nebude, ať se bratr své záležitosti zhostí sám, jak libo. „Za otcovu smrt nikdy peníze nepřijmeme.“

Ívar na to, že se tedy rozejdou a ať ostatní v říši, která patří jim všem, vládnou sami. „Ale mně pošlete tolik jmění, kolik určím.“

Po těch slovech jim popřál šťastnou cestu a sám se vrátil a vypravil se za králem Ellou. Když před ním stanul, uctivě ho pozdravil a přednesl mu svou záležitost:

„Navštívil jsem vás, abych s tebou dojednal takové čestné vyrovnání, jaké mi budeš ochoten poskytnout. Nahlédl jsem, že na tebe nestačím, a připadá mi rozumnější vzít zavděk cti, kterou mi prokážeš, než aby přišlo o život ještě více mých mužů nebo dokonce já sám.“

„Leckdo tvrdí, že ti není radno věřit,“ odpověděl král Ella. „Často mluvíš krásně, ale smýšlíš falešně. Nemusí se nám vyplatit, budeme-li s tebou a tvými bratry jednat narovinu.“

„Budu mít jen nepatrný požadavek. Jestli na něj přistoupíš, přísahám, že se proti tobě už nikdy nepostavím.“

Král chtěl vědět, jaké zadostiučinění bude žádat.

„Chci,“ odpověděl Ívar, „abys mi dal tolik své země, kolik lze vymezit kůží jednoho býka. Po jejím obvodu bude hranice území. Víc po tobě nežádám, a pokud to nepřijmeš, budu vědět, že ti za čestné vyrovnání nestojím.“

„Nevím,“ na to král, „jak by nás mohlo poškodit, kdybys takový kousek země získal. Klidně ti ho dám, jestli mi odpřísáhneš, že nebudeš proti mně bojovat. Pokud mi budeš věrný ty, tvých bratrů se nebojím.“

17.

A na tom se dohodli. Ívar mu odpřísáhl, že na něj nikdy nevystřelí, ani nebude radit k jeho škodě, a za to dostane z Anglie do vlastnictví tolik země, kolik zabere největší kůže z býka, jakou si opatří.

Ívar si tedy opatřil býčí kůží, dal ji namočit a pak třikrát za sebou vyšponovat. Potom ji nechal celou od kraje dokola nařezat na co nejužší proužky a pak ještě oddělit stranu porostlou srstí od spodní strany kůže. Čímž vznikl pásek neuvěřitelné délky a nebylo divu, že něco takového nikoho předtím ani nenapadlo. Pásek dal pak natáhnout na jedné rovinaté planině a obkroužil jím tak rozsáhlý kus země, že by se na něj vešlo celé velké město. Kolem něj dal vyznačit jakoby základy pro hradby. Potom si opatřil spoustu řemeslníků, dal na planině postavit mnoho domů a založil velké město, které se nazývá Londýn. Je to největší a nejvýznamnější město na celém severu.

Na vybudování tohoto města spotřeboval všechn svůj movitý majetek. Rozdával štědře plnými hrstmi a jeho moudrosti si lidé tolik cenili, že k němu všichni přicházeli na radu se svými těžkostmi. On o každé věci rozhodoval k obecnému prospěchu a získal si takovou oblibu, že měl v každém člověku přítele. Král Ella v něm nacházel velkou oporu při panování, takže ho pověřil mnohým rozhodováním a řešením právních sporů a sám se jich neúčastnil.

Poté, co Ívar takto uskutečnil své záměry, a jak se všem zdálo, řídil se přitom jen svou moudrostí, vyslal posly ke svým bratrům s žádostí, aby

mu poslali tolik zlata a stříbra, kolik určil. Muži vyřídili bratrům poselství a také jim pověděli, jak daleko to Ívar dotáhl. Zdálo se, že nikdo netuší, jakých úskoků je Ívar schopen, a tak bratři usoudili, že v Anglii asi skrývá svou pravou povahu. A poslali mu tolik jmění, kolik určil.

Když se poslové vrátili k Ívarovi, rozdal všechn majetek nejvýznamnějším mužům v zemi a připravil tak krále Ellu o oporu. Všichni slíbili, že kdyby král chtěl uspořádat vojenské tažení, oni zůstanou doma. Poté, co si Ívar takto zajistil podporu, vyslal znovu posly k bratrům, aby jim vyřídili, že mají svolat ve všech zemích, které spadají pod jejich vládu, hotovost a povolat každého schopného muže. Bratři smysl poselství rychle prohlédli a pochopili, že podle Ívara jim nyní kyne příležitost dobýt vítězství. I povolali každého schopného muže z celého Dánska a Gautlandu a rovněž ze všech zemí, nad nimiž měli moc, a shromáždili takový počet vojáků, jaký se dá stěží porazit. Všechn tento lid nalodili.

Pluli pak k Anglii dnem i nocí, aby je zpráva o nich nepředstihla. A král Ella dal svolat hotovost, až když se mu doneslo, že se už válečné lodi blíží. Ale protože Ívar přetáhl většinu předáků na svou stranu, dostavil se jen malý počet vojáků. Ívar vyrazil králi Ellovi vstříc a ubezpečil ho, že svou přísahu dodrží. „Rozhodovat o tom, co podniknou moji bratři, není v mé moci, ale je v mé moci se s nimi setkat a zjistit, jestli budou chtít své vojsko zadržet a nenadělat víc zla, než už nadělali.“

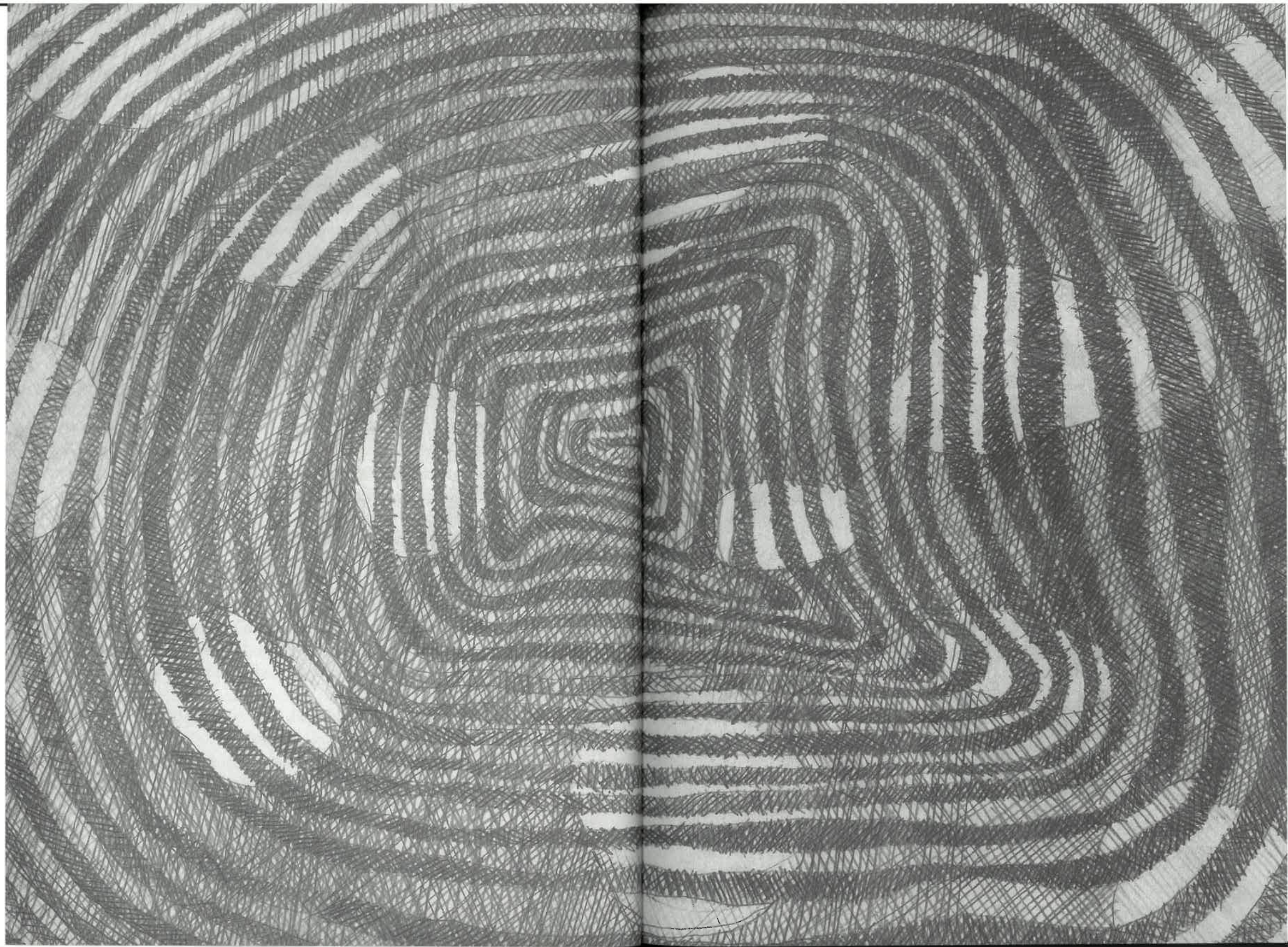
Poté bratry vyhledal a důrazně je vybídl, ať ihned zaútočí a bitvu neodkládají, protože král má mnohem méně vojska než oni. Bratři se ohradili, že není třeba je pobízet, smýšlejí totiž pořád stejně jako dřív.

Ívar se navrátil ke králi a oznámil mu, že bratři jsou příliš prchliví a boječtiví, než aby ho poslechli. „Chtěl jsem mezi vámi zprostředkovat příměří, ale křičeli na mě, že jsou proti. Já svou přísahu dodržím a bojovat proti tobě nebudu. Zůstanu se svými lidmi vzadu a bitva ať dopadne, jak má.“

Tu už král Ella a jeho muži viděli, jak se vojsko bratří řítí s takovou prudkostí, až to budilo údiv. Ívar krále vyzval:

„Je načase, králi, seřadit šiky. Mám za to, že ti zakrátko hrozí tvrdý útok.“

Jakmile se obě vojska setkala, propukla sveřepá bitva. Ragnarovi synové prudce proráželi řady vojska krále Elly a prahli po boji tak, že mysleli jen na to, jak vykonat co nejvíc slavných činů. Bitva to byla dlouhá



a lita. Dopadla tak, že se král Ella dal se svým vojskem na útěk a byl zajat. V tu chvíli se u nich objevil Ívar, aby dal pokyny, jakým způsobem přivodit králi smrt:

„Je záhodno teď připomenout,“ pravil, „jaký skon připravil našemu otci. Ať vystoupí muž, který dovede obratně zacházet s hrotem meče, a co nejhlouběji mu vyryje na zádech orla⁶. Tohoto orla nechť zbarví králova krev.“

A muž, jehož k té práci určili, učinil, co Ívar přikázal. Ještě než dílo dokončil, utrpěl král Ella tak těžká zranění, že skončil. Bratři dali najevo, že teď konečně pomstili svého otce Ragnara. Ívar prohlásil, že jim postupuje veškerou moc v zemi, která patřila jim všem, a sám chce vládnout Anglii.

18.

Poté Hvítserk a Björn odpluli do své říše a s nimi i Sigurð, kdežto Ívar zůstal a vládl Anglii. Všichni si podrželi svá vojska a přepadali různé země. Jejich matka Randalín zestárla.

Jednou byl její syn Hvítserk na válečném tažení na východě a tam se proti němu postavila taková přesila, že nestačil ani pozvednout štít a byl zajat. Když dostal možnost zvolit si způsob smrti, požádal, aby zažehli hranici z lidských lebek, na ní že chce uhořet. Tak skončil. Když se to dozvěděla Randalín, pronesla tuto sloku:

30. „Jeden z mých synů
smrti podlehl na východě.
Hvítserk ho všichni nazývali,
nikdy neprchl z boje.
Shořel na hlavách bojovníků,
co v bitvě před ním padli,
statečný král než skončil,
sám si tu smrt zvolil.“

A ještě přidala sloku:

⁶ Tato v ságách jen zřídka doložená poprava spočívala v oddělení žeber od páteře a zasažení vnitřních orgánů. Rána na zádech mrtvého pak připomínala orla s rozpjatými křídly.

31. „Přečetné hlavy dle slibu
složili vojáci pod knížetem,
by syčící plameny ohně
odsouzení k smrti zazpívaly.
Může si král lepší
lože přát k spočinutí?
Mocný vládce skon
slavný dopřál králi.“

Zato Sigurð Had v oku založil slavnou rodovou větev. Jeho dcera se jmenovala Ragnhild a byla matkou Haralda Krásnovlasého, který jako první vládl celému Norsku.

Ívar vládl Anglii až do smrti a zemřel ve stáří na nemoc. Když ležel na smrtelném loži, požádal, aby ho přenesli na místo, kde by mohlo nejspíš přistát cizí vojsko. Očekává, že ti, kteří se tam dostanou na pevninu, si neodnesou vítězství. Po jeho smrti učinili, co přikázal, a uložili ho tam do mohyly. A mnozí lidé vyprávějí, že když se v Anglii vylodil Harald Sigurðarson⁷, a to na místě, kde Ívar spočíval, tak při tomto svém tažení padl. Když však do země připlul Vilém Bastard, přistoupil k mohyle, strhl ji a spatřil Ívara, jehož tělo nepodlehlo tlení. Dal tedy zažehnout hranici a Ívara na ní spálit. Potom se probojoval na pevninu a zvítězil.

Také Björn Železný bok zanechal mnoho potomků. Svůj původ od něho odvozuje významný rod slavného náčelníka Þorða, který sídlil na dvorci Höfði na Höfðaströndu.

Po smrti všech Ragnarových synů se vojsko, které je provázelo, rozptýlilo na různé strany. Všem, co kdy pod Ragnarovými syny bojovali, připadalo, že žádný jiný vůdce jich není hoden. Dva z těchto mužů putovali všemi zeměmi a hledali nějakého předáka, jemuž by mohli bez zahanbení sloužit. Necestovali však společně.

⁷ Harald Krutý Sigurðarson, norský král, kterého r. 1066 porazil u Stamfordského mostu anglický král Harold II. Godwine krátce předtím, než byl sám poražen normanským vévodou Vilémem Dobyvatelem (Bastardem) u Hastingsu. Vilémova flotila přistála u jihoanglického ostrova Pevensy poblíž Hastingsu.

19.

Kdesi v cizině došlo k té události, že jeden král, který měl dva syny, ochotně a zemřel. Synové chtěli coby dědici uspořádat pohřební hostinu. Pozvali na ni všechny muže, kteří se o hostině během následujících tří zim dozvědí.

Zpráva se roznesla široko daleko a synové během oněch tří zim hostinu připravovali. A když nastalo léto a určená doba, kdy se slavnost měla konat, dostavilo se takové množství lidí, že to nemělo obdobu a nikdo nedovedl odhadnout, kolik jich je. Zaplnili mnoho síní i mnoho venkovních stanů.

Když se nachýlil první večer, objevil se v hlavní síni nějaký muž. Byl veliký, že se mu nikdo nevyrovnal, a podle jeho výstroje bylo zřejmé, že se zdržoval u vznešených pánů. Když vešel do síně, předstoupil před bratry, pozdravil je a otázal se, jaké místo mu vykáží. Bratrům se líbil a vybidli ho, ať usedne na vyvýšené lavici. Zabral místo pro dva muže. Poté, co se usadil, nabídl mu nápoj jako ostatním, jenže nenašli roh, který by nevyprázdnil jedním douškem. Všichni si všimli, že nikoho z přítomných nepovažuje za hodna pohledu.

Po nějaké době přišel na hostinu jiný muž. Byl ještě větší než ten první, ale oběma halila tvář kápě. I tento muž přistoupil k vysokému stolci mladých králů, zdvořile pozdravil a požádal je, aby mu vykážali místo. Dali příkaz, ať muž zasedne na vyvýšenou lavici blíž k nim. I přistoupil tedy k lavici a oba příchozí zabrali dohromady tolik místa, že kvůli nim muselo povstat pět mužů.

První příchozí byl však horší pijan než druhý, který pil tak rychle, že do sebe obracel jeden roh za druhým a přesto na něm nebyla vidět opilost. K soustolovníkům se však choval přezíravě a obracel se k nim zády. První ho vyzval, ať se spolu trochu pobaví a že prý sám začne. Napřáhl k druhému ruku a pronesl sloku:

32. „Vyprávěj o svých skutcích.
Sám se tě chci zeptat:
Kde's viděl krkavce
krví nasyceného na keři?
Častěji jsi bral druhým
z čelného místa u stolu,

než do údolí pro mrchožrouty
mrtvoly v krvi odtahoval.“

Druhý se dovtípil, že tímto oslovením míří na něho, a odpověděl slokou:

33. „Mlč, bídný pecivále,
plece si hřeješ v závětrí,
čeho já se nechtěl zřící,
zdolat ses nikdy nepokusil.
Nekrmil's supy ani vlky,
vyhýbal ses hrám mečů,
neosedlal's přístavů koně,
co pohledáváš na této hostině?“

A první příchozí odpověděl:

34. „Na ořích moře bujných
brázdili jsme hřbety vln
a krev nám ze všech stran
zkrápěla blesknou zbroj.
Vlk nechňapal marně
mužům po krku, šedoucháč,
moře červenalo se krví,
kov kýžený přec jsme získali.“

A opět ten, co přišel později:

35. „Nikoho z vás jsem nespatrił,
když našli jsme konečně Heilavang
před světlým ořem moře
oblétaným znavenými racky.
S kotvou do vody spuštěnou
spěli jsme neohroženě k pevnině,
vedeni k cíli krkavcem,
jenž krákal před rudou přídí.“

A hned nato ten, co přišel první:

36. „Nesluší nám při hostině
před čelným stolcem se přít,
kdo z nás dvou výtečněji
vykonal velký čin.
Ty jsi stál tam, kde vlny
vedly koráb přes moře,
já seděl tam, kde hnalo ráhno
rudou příď k přístavu.“

A nakonec odpoví ten druhý:

37. „Oba jsme provázeli Björna
do bitev a nejednoho boje,
ještě dřív rovněž Ragnara,
reky nad všechny slovutné.
Byl jsem též tam, kde bohatýři
bojovali v zemi Bulgarů,
tam utrpěl jsem zranění boku.
Blíž nyní přisedni, sousede.“

Konečně se oba muži poznali a poté si už jen užívali hostiny.

20.

Jeden muž se jmenoval Ögmund a říkali mu Ögmund Dán. Jednou se plavil s pěti loděmi a přistál u ostrova Sámsey⁸ v Munarvágu. Vypráví se, že vyslal na pevninu kuchaře, aby připravili posádce jídlo. Ostatní muži se rozešli po lese za zábavou a objevili tam starodávnou dřevěnou figuru muže. Byla čtyřicet stop vysoká, celá porostlá mechem, ale přesto se dala ještě rozeznat. Muži se dohadovali, kdo asi tomuto velikému bohu obětoval. Tu dřevěný muž pronesl:

⁸ Ostrov Samsö v průlivu Storebælt mezi Jutskem a Sjællandem.

38. „Dávno je tomu,
co do dále z břehů
sklouzly koráby
krále Hæklinga,
pstruhů slaná
sídla brázdily.
Tehdy jsem vládl
těmto vrchům.“

39. Neboť mne slavní
synové Ragnara
na jižní pobřeží
pyšně postavili.
Oběti přinašeli,
úlitbu za vítězství,
za porážku soků,
na jihu Sámsey.

40. Necht' stojí muž
mechem porostlý
v bodlinách křoví,
dokud břeh odolává.
Zalévají mne
mraků slzy,
nehřeje mě tělo,
ni teplý oděv.“

Muži se nad tím podivili a vyprávěli to pak dalším lidem.



Sága o Bósim a Herraudovi

1.

Král, který vládl východnímu Gautlandu, se jmenoval Hring. Byl to syn krále Gauta, syna Óðina, který přišel z Asie a stal se králem Švédska; od něho odvozují svůj původ nejslavnější královské rody zde v severských zemích. Král Hring byl z otcovy strany bratrem Gautreka Mírného, ale i po matce měl urozené příbuzenstvo. Za manželku měl Sylgju, dceru Sæfariho, jarla ve Smålandu. Byla to hezká žena mírné povahy. Její bratři byli Dagfari a Náttfari, družiníci krále Haralda Bojovného zubu¹, který tehdy vládl Dánsku a velké části severských zemí.

Král Hring a Sylgja spolu měli syna, který se jmenoval Herraud. Byl urostlý a pěkného zevnějšku, vynikal silou a dobře si vedl ve všech dovednostech těla i ducha, takže se mu málokterý muž vyrovnal. U všech lidí byl oblíbený, ale od otce se mu velké lásky nedostalo. Příčina tkvěla v tom, že král měl ještě druhého syna, levobočka, a toho viděl raději. Jmenoval se Sjóð. Narodil se, když byl král ještě mladý, a nyní už dospěl v muže. Král mu propůjčil velké výsady a Sjóð se stal jeho rádcem, vybíral pro něj daně, vojenské a pozemkové dávky a měl na starosti veškeré příjmy a výdaje. Podle názoru většiny lidí si počínal ve vymáhání dávek příliš tvrdě, zato na platbách a odměnách skrblil. Králi byl však oddán a vždycky dbal o jeho prospěch, a proto vzniklo podle jeho jména úsloví, že ten, kdo umí zajistit druhému co největší zisk a bedlivě jej střeží, je jeho Sjóð. Sjóð pořídil za tím účelem měšce, zvané od té doby pokladna, a do nich ukládal stříbro, vybrané v povinných dávkách pro krále. A to, co vymohl navíc, ukládal do malých měšců a nazval to ziskem. Z toho platil výlohy, takže řádné příjmy od poplatníků zůstaly nedotčeny. Lidé neměli Sjóða rádi, ale král ho velmi miloval a nechal ho o všem rozhodovat.

2.

Jeden muž se jmenoval Þvari a nazývali ho Brynþvari². Bydlel nedaleko královského sídla. V první části života byl velkým vikingem, a když byl

¹ Harald Bojovný zub (*Hilditönn*): pověstný dánský král dávnověku, asi z 8. stol. Zmiňuje se o něm řada staroseverských literárních děl a jedno ho líčí tak, že mu z hlavy vystupovaly velké, žluté zuby.

² *Brynþvari* = ten, kdo protne brnění; kopí.

jednou na vikinské výpravě, setkal se s pannou v brnění, která se jmenovala Brynhild. Byla to dcera krále Agnara z Nóatúnů. Utkali se spolu a Brynhild utrpěla četná zranění, takže už nemohla dál bojovat. Þvari si ji odvedl a s ní velkou kořist v platidlech. Postaral se, aby se jí rány zhojily, ale byla od té doby shrbená a znetvořená a lidé jí proto říkali Brynhild Trampota³. Þvari se s ní oženil a nevěsta seděla na svatební lavici v brnění a přílbě. Přesto mezi nimi panovala láska. Þvari zanechal vojenských výprav, usadil se a staral se o hospodářství. Měli spolu dva syny. Starší se jmenoval Smið. Nebyl zvláště urostlý ani nepatřil k nejsličnějším, ale hbitě zvládal veškeré dovednosti a uměl si se vším šikovně poradit.

Druhý syn se jmenoval Bósi. Ten byl urostlý a statný, měl tmavou pleť i vlasy a moc krásy nepobral. Povahou i chováním se podobal matce. Rád žertoval a uměl vtípně volit slova, byl tvrdohlavý, a co si zamlouval, toho se nevzdal. Nebyl však dost obezřetný vůči těm, s nimiž měl co do činění. Jeho matka ho tuze milovala a lidé ho podle ní pojmenovali Bósi Trampota. Často slovy i činy jednal tak, že se to jméno k němu hodilo.

Jedna ženština se jmenovala Busla. Byla Þvariho souložnice a vychovávala jeho syny. Zнала mnoho kouzel a čar. Smið ji víc poslouchal a hodně se od ní přiučil. Nabídla Bósimu, že ho do kouzel také zasvětil, ale ten odmítl. Prý nechce, aby se v jeho sáze psalo, že toho, co by se mělo přičítat jeho zmužilosti, dosáhl nějakými triky.

Královský syn Herraud a synové sedláka Þvariho si byli blízcí věkem a stali se z nich dobří přátelé. Zvláště Bósi pobýval často u královského dvora a s Herraudem vytvořili nerozlučnou dvojici. Sjóða hryzlo, že Bósi dostává od Herrauda šaty, protože ty jeho byly pořád roztrhané. Bósi si také počínal nadmíru tvrdě, když se s ostatními účastnil her, ale nikdo si netroufl Herraudovi si postěžovat, protože ten stál pokaždé na Bósiho straně. Teď však Sjóð vyzval muže od dvora, aby Bósiho vyřadili ze hry násilím.

3.

Jednou zase u dvora pořádali míčové hry a všichni bojovali ze všech sil. Přizvali i Bósiho a ten se vrhl do hry tak urputně, že vymkl jednomu

³ Brynhildino přízvisko, v orig. *baga*, se vztahuje k jejímu handicapu, který jí působil potíže. Bósi s jejím přízviskem pak působil svým chováním potíže druhým.

královu muži ruku. Druhého dne zlomil jinému nohu. Třetího dne na něj zaútočili dva hráči a mnoho dalších na něj doráželo. Tehdy vyrazil jednomu z nich míčem oko a druhého povalil na zem, a ten si zlomil vaz. Ostatní skočili po zbraních a chtěli Bósiho zabít, ale Herraud se postavil vedle něho společně s muži, které získal na svou stranu. On i ostatní se hotovili k boji, když vtom přišel král. Na Sjóðův návrh Bósiho vyhostil a prohlásil ho psancem, ale Herraud mu pomohl k útěku, takže ho nechtyli.

O něco později požádal Herraud otce, aby mu poskytl vojenské lodi a posádku schopných mužů, protože jestli mu vyhoví, chce odjet ze země a dobýt si větší slávu. Král předložil záležitost Sjóðovi, a ten namítl, že bude-li Herraud vypraven z domova, jak žádá, povážlivě se ztenčí obsah pokladnice. Král však trval na tom, že řešení se musí najít, a tak se stalo, jak rozhodl král. Na Herraudovu cestu padly velké náklady, dostalo se mu všeho potřebného, a bratři se nerozešli v dobrém. Herraudovi poskytli celkem pět lodí, většinou už starých. Přidělili mu i zdatné muže a množství peněz ve zlatě i stříbře, a tak vyplul z Gautlandu na jih směrem do Dánska.

Jednoho dne za velké bouře stál nějaký muž na skalnatém srázu u moře a žádal, aby ho vzali s sebou. Herraud zvolal, že si kvůli němu nebudou dělat zajížďku, ale vezmou ho, jestli se na loď nějak dostane sám. Muž tedy skočil ze skály a dopadl na krk kormidelního vesla; ten skok byl patnáct loktů dlouhý. Tehdy lidé v muži poznali Bósiho. Herraud ho s radostí přivítal a udělal ho na své lodi předákem na čelnici. Poté vypluli do Saska⁴ a plenili všude, kam zavítali. Plavili se tak pět zim a ukořistili mnoho majetku.

4.

Nyní je zapotřebí vrátit se do Gautlandu, kde Sjóð po Herraudově odjezdu prohlédl otcovu pokladnu. Všechny truhly i brašny byly prázdné a Sjóð měl často na rtech pořád stejná slova: „Pamatuji, že pohled na královskou pokladnu býval jiný.“ Zakrátko se vypravil z domova vybrat pro krále daně a dávky a počínal si při jejich vymáhání hodně tvrdě. Přišel tak také k sedlákovu Þvarimu a žádal na něm vojenskou dávku

⁴ Dnešní severní Německo.

jako všude jinde. Þvari na to, že je na vojenské výpravy už moc starý a žádné dávky neodevzdá. Sjóð mu opáčil, že je naopak povinen odvést větší dávky než jiní, poněvadž zavinil, že Herrauð odejel ze země, a žádal i náhradu za muže, které zranil Bósi. Þvari prohlásil, že při hře nese každý odpovědnost sám za sebe, on že na nic takového svým majetkem mrhat nebude, a strhla se mezi nimi hádka. Sjóð se poté vloupal sedlákově do špejcharu, vzal mu dvě zlaté truhlice a mnoho jiného majetku ve zbraních i oděvech, a tak skončilo jejich setkání. Sjóð se vrátil domů s velkým jměním a pověděl králi o svých cestách. Král neschvaloval, že sedláka Þvariho oloupil, a předpověděl Sjóðovi, že se mu to zle vyplatí. Ten si s tím ale, jak řekl, nedělal žádné starosti.

Nyní je třeba povědět o Herrauðovi a Bósim, že když se dozvěděli o Sjóðově loupeži u Þvariho, chystali se už k návratu z vojenského tažení domů. Herrauð měl v úmyslu zajistit Bósimu ochranu a smířit ho s králem. Na moři je však překvapila bouře tak obrovská, že jejich loď rozprášila a všechny ty, které měl Herrauð z domova, se ztratily. On sám se dostal jen s dvěma plavidly k Elfarskeru, kdežto Bósiho zahnal vítr s jednou lodí do země Vendů. Tam kotvil s dvěma loďmi Sjóð, který se právě vracel z východu s drahocenným zbožím nakoupeným pro krále. Když to Bósi zjistil, poručil svým mužům, aby se ozbrojili, a vypravil se za Sjóðem. Otázal se ho, jakou náhradu hodlá zaplatit za spáchaný lup u Þvariho. Sjóð se do něj pustil, prý že žádat něco takového je drzost, vždyť ho král odsoudil k vyhnanství, a Bósi může být rád, že neutrpěl větší ztrátu. Nato oba sáhli po zbrani a propukla mezi nimi bitva, která skončila tím, že Bósi Sjóða zabil. Těm, co zůstali naživu, poskytl záštitu, ale zabavil jim loď a vše, co na ní bylo.

Jakmile nastal příznivý vítr, vyplul směrem na Gautland, kde pak vyhledal svého pobratima Herrauða a oznámil mu, co se stalo. Herrauð vyjádřil obavy, že tohle mu u krále na oblibě nepřidá. „A proč jsi mne vůbec vyhledal, když jsi stál muže, který byl mým blízkým příbuzným?“ zeptal se.

„Vím,“ odpověděl Bósi, „že vyhýbat se ti by mi neprospělo, i kdyby tě můj čin zle popudil. Ale domníval jsem se, že mám ve všem tvou důvěru jako dřív.“

„Je pravda,“ pravil Herrauð, „že Sjóða není velká škoda, i když to byl můj bratr. Navštívím tedy otce a pokusím se vás usmířit.“

Bósi si posteskl, že od krále žádnou velkou blahosklonnost nečeká, ale Herrauð prohlásil, že za pokus to stojí. A vydal se za otcem. Uctivě ho oslovil, ale král ho přijal chladně, protože se o Bósiho střetu se Sjóðem už doslechl.

Herrauð otce takto oslovil:

„Pane, nyní se lze nadít nápravy, kterou vám dluží můj druh Bósi potom, co spáchal hanebný čin. Zabil tvého syna Sjóða, a ač k tomu měl důvody, chceme ti nabídnout smír a tolik majetku, kolik si sám určíš. A k tomu ještě náš hold, podporu a takovou službu, jakou na něm budete žádat.“

„Vkládáš do podpory toho ničemy veliké úsilí, Harrauðe,“ odpověděl král zlostně. „Mnoho lidí usoudí, že bys udělal lépe, kdybys raději pomstil svého bratra a naši potupu.“

„Sjóða nebyla velká škoda,“ namítl Herrauð. „Nevím, jestli byl mým bratrem, nebo ne, i když sis na něm velmi zakládal, ale mne si, myslím, moc nevážíš, jestliže nechceš přijmout můj návrh na smír, přestože ti nabízím místo Sjóða lepšího muže k službám, které zastával on.“

Tu se král rozzlobil a zvolal:

„Všechny tvé přímluvy za Bósiho celou záležitost jen zhoršují, a až ho dostihnu, bude viset mnohem výš než lecjaký zloděj, jehož případ vešel ve známost.“

Po těch slovech se ani Herrauð zlostí neudržel:

„Mnoho lidí si řekne, že neumíte přijmout čestné zadostiučinění. Ale jestli teď dáš takto najevo, jak málo si mne vážíš, pak věz, že já a Bósi budeme vždy jako jeden muž a já ho budu bránit jako sama sebe, dokud mne život a zmužilost neopustí. A jestli se nám postavíte do cesty, bude si mnoho lidí říkat, že za jednoho syna služby bylo věru draze zaplaceno.“

Poté se Herrauð s hněvem obrátil zády a nezastavil se, dokud nenašel Bósiho a neřekl mu, jak se s otcem rozešel.

5.

Král Hring dal neprodleně zadout do polnic na znamení, že svolává vojsko, a vyrazil proti pobratimům. Rozpoutala se bitva, v níž měl král dvakrát až třikrát více vojáků. Herrauð a Bósi zdatně útočili a zabili mnoho mužů, přesto však podlehli přesile a byli zajati, spoutáni a uvrženi do

temné kobky. Král byl tak rozhněvaný, že je chtěl dát okamžitě zabít. Ale Herrauð byl mezi lidmi oblíbený a všichni se přimlouvali, aby ho propustil. Král tedy rozhodl, že nejprve rozdělí kořist a pohřbí mrtvé.

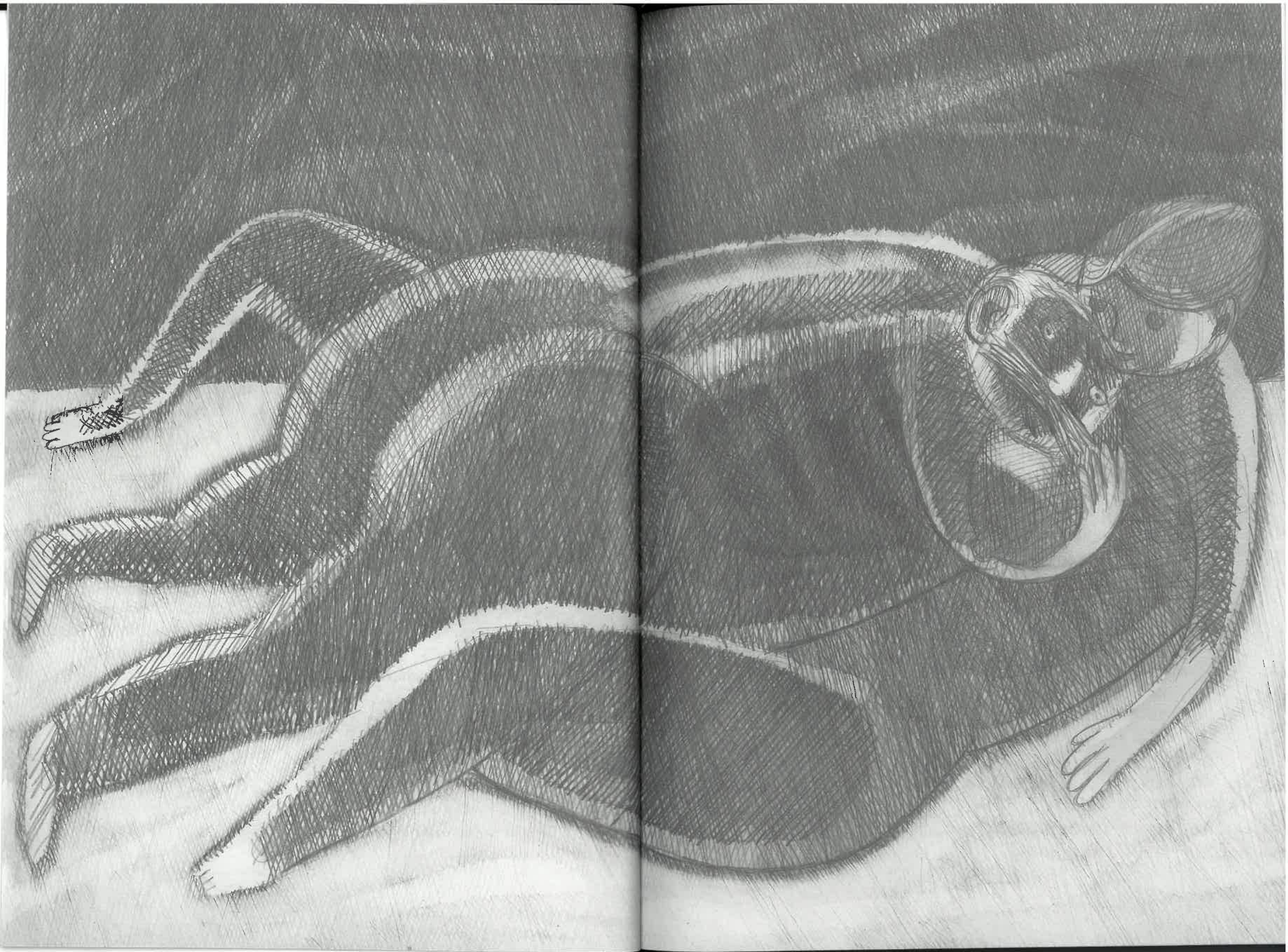
Na poradním shromáždění mnoho mužů krále přemlouvalo, aby se s Herrauðem smířil, a ten byl nakonec před krále předveden. Král mu nabídl smír, čemuž mnozí rádi přitakali, ale Herrauð odmítl záruku bezpečí přijmout, pokud nebude zaručen život a bezpečí i Bósimu. Toho se od něho nedočká, dal na srozuměnou král. Nato Herrauð prohlásil, že sám zabije toho, kdo způsobí Bósimu smrt, a neušetří ani krále, ani kohokoliv jiného. Tu král zvolal: „Když někdo žádá něco ke své škodě, má to mít,“ a rozzuřil se tak, že všechna další slova byla marná. Rozkázal, aby Herrauða znovu uvrhli do žaláře. A protože nedal jinak, měli být oba ráno zabiti. Přítomní muži vesměs usoudili, že vyhlídky na jejich záchranu už nejsou.

Ještě toho večera si přišla promluvit s Þvarim jeho souložnice Busla. Zeptala se ho, jestli má v úmyslu nabídnout za svého syna peníze a zachránit ho. Ale on se dal slyšet, že nebude mrhat svým majetkem, neboť, jak známo, nelze vykoupit život muže, kterému je určena smrt. Otázal se naopak Busly, kam se poděl její čarodějný um a jestli nehodlá poskytnout Bósimu pomoc ona. Busla odpověděla, že tak uboze jako on se určitě nezachová. A ještě téhož večera vstoupila do místnosti, kde spal král Hring, a spustila zařikadlo, které se od té doby nazývá Buslina kletba a proslulo široko daleko. Obsahuje mnoho zlých slov, která nemají v ústech křesťanů co pohledávat. Toto je jeho začátek:

1. Zde leží král Hring,
kníže Gautů,
neznám nad něho
neústupnějšího.
Hodláš sám zabít
svého syna?
Strašlivá zvěst
zavítá do daleka.
2. Slyš kletbu Busly,
bude se šířit
na všechny strany,

světem se ponese.
Těm, kdo ji uslyší,
útěchu nepřinese,
těm, co chci uřknout,
uškodí nejvíce.

3. Zuřte, běsi,
budiž pohroma,
ať chvějí se skály,
svět se pomine,
nastane nečas,
nevídané útrapy,
jestli ty, králi Hringu,
Herrauða neušetříš
a Bósimu, jeho bratru,
bezpečí nezaručíš.
4. Jinak ti na hrud' sednu,
silou ji sevřu,
až zmije zlé
zahryznou se do srdce
a uši neblomné
nikdy už neuslyší
a oči zaslepené
z důlků se vyvrátí,
pokud Bósimu
bezpečí nezaručíš
a nenávist k Herrauðovi
navždy neodložíš.
5. Pakliže vypluješ,
výstroj ať zradí tě,
z kormidla hran
háky se vymknou,
lana se zpřetrhají,
spadnou plachty



a všechny provazce
prasknou v mžiku,
jestli ty Herrauda
hanebné smrti
neušetříš a Bósimu
nenabídneš smír.

6. V sedlo když usedneš,
uzdy ať neslouží,
koně zchromnou,
zeslábnou vraníci
a všechny cesty,
cíle a pěšiny
do rukou trollů
tebe zavedou,
jestli ty Bósimu
bezpečí nezaručíš
a smrti hanebné
Herrauda neušetříš.

7. Ať na loži hoviš si
jak na hořící slámě
a taktéž na trůnu
jak trám ve vlnobití.
Leč mnohem hůř
hořekovat budeš,
když se ti zachce
zalaškovat s pannou.
Co učiníš, vždy zabloudíš.
Zavčas se ptám:
Přeješ si pokračovat?

„Mlč, ty zlá mouro,“ odpověděl král, „a klid se, nebo tě za tvá zaříkadla
dám utratit.“

„Tak jsme teď spojeni,“ řekla Busla, „že se nerozejdeme, dokud ne-
prosadím svou vůli.“

Král chtěl z lože vstát, byl však pevně upoután k posteli a jeho slou-
žící se neprobudili. Busla pak přednesla druhou třetinu zaříkadla, já se
však zdráhám ji tu zaznamenat, neboť nikomu neprospěje ji opakovat,
a nebude-li zapsána, opakovat ji nikdo moci nebude. Toto je přesto její
začátek:

8. Ať trollové a skřítci
i slídivé norny,
s nimi horští obři
upálí tvé paláce
a mrazivých obrů
udolá tě nenávisť,
koně tě ušlapou,
upíchá strniště,
v bouřích ať bloudíš,
bídne ti budiž,
jestli se vůli mé
vzpouzet budeš.

Když byla celá dlouhá litanie u konce, král promluvil:

„Než abys mi déle zlořečila, raději daruji Herraudovi život a Bósi ať
odjede ze země. Ale jestli ho dopadnu, bude zabít.“

„Tak to musíš podstoupit ještě větší nápravu,“ řekla Busla a počala
pronášet verše, které se nazývají verše Syrpiny⁵. Obsahují nejúčinnější
kouzlo a není dovoleno je vyslovit po západu slunce. Ke konci se v nich
říká toto:

9. Až zjeví se šestero reků,
ty rozpozněj jejich jména,
všechna jsou bez rýmu,
runy je vbrzku vyjeví.
Ty je hled' rozluštit,
jak rozumím jim já.

⁵ Zaklínadlo toho jména se jinde v staroislandské literatuře nevyskytuje. *Syrpa* může
být buď čarodějnice, nebo prostě označení pro špatnou říkanku.

Nebo tě k smrti uhryžou
ukrutná psiska
a duše tvá do pekel
propadne se v mžiku.

R F. P. Y. N ||||| oooooo : ||||| : ||||| : ||||| :⁶

„Hleď teď správně vyluštit tato jména. Jinak, nesplníš-li mou vůli, vyplní se všechno to nejhorší, oč jsem žádala.“

Když Busla zařikání ukončila, neuměl král dát na hádanku v něm zakletou odpověď.

„Jaká je tvá vůle?“ zeptal se tedy.

„Vyšli ty dva na cestu plnou úskalí,“ odpověděla babice. „Není jisté, jak všechna nebezpečí zdolají. Ať za sebe nesou odpovědnost sami.“

Král poté Buslu požádal, aby odešla, ona se však k tomu neměla, dokud jí nesložil přísahu, že dodrží vše, co jí slíbil. Jen tak se prý Buslina kletba nenaplní. Nato žena zmizela z domu.

6.

Ráno příštího dne byl král časně na nohou a dal trubačům příkaz, aby svolali sněm, na nějž pak předvedli Herrauða a Bósiho. Král se zeptal svých rádců, co s nimi má udělat. Většina z nich žádala, aby byl k Herrauðovi shovívavý.

Král ho pak takto oslovil:

„Málo si mne vážíš, já však přesto vyhovím prosbě svých přátel. Daruji Bósimu bezpečí a život, ale musí odejet ze země a nevrátit se, dokud pro mne nezíská vejce ptáka Gamma⁷, které je celé popsané zlatými znaky. Pak budeme usmířeni; jinak si získá pověst ničemy. Herrauð ať udělá, co chce, buď ať odjede s Bósim, nebo se nějak postará sám o sebe, protože my dva po tom všem spolu nemůžeme zůstat.“

Nato oba propustil a oni odjeli k sedláku Þvarimu. Zůstali u něho přes zimu. Na jaře se přichystali na cestu ze země. Měli jednu loď a na ní po-

⁶ Runy převedené do latinky: roþkmu iiiiii ssssss tttttt iiiiii llllll. Přes četné pokusy se jejich význam nepodařilo rozluštit. Zřejmě měly jen zapůsobit na čtenářovo oko.

⁷ *Gamm* je v islandštině název pro supa. Zde spíš asi obdoba bájného ptáka Noha.

sádku dvaceti čtyř mužů. Řídili se Buslinými radami a vydali se na východ. Dopluli k Bjarmalandu a přistáli tam u pustého lesa.

7.

Král, který Bjarmalandu vládl, se jmenoval Hárek. Byl ženatý a měl dva syny. Jeden se jmenoval Hrærek a druhý Siggeir. Byli to osvědčení reci a družiníci krále Goðmunda z Glæsisvellů. Sloužili mu jako strážci země. Dcera tohoto krále se jmenovala Edda. Byla sličná a uměla vše, co se sluší na královskou dceru.

Nyní je třeba připomenout, že pobratimové dopluli do Bjarmalandu, a to k lesu, který se nazýval Vínuskóg. Postavili si stan na pevnině daleko od všech lidí.

Ráno oznámil Bósi svým mužům, že se s Herrauðem rozhlédnou po pevnině, prozkoumají les a zjistí, co se dá. „Vy tu na nás počkáte měsíc, a jestli se do té doby nevrátíme, můžete odplout, kam budete chtít.“

Mužům se to valně nelíbilo, ale museli se zachovat podle jejich příkazu. Pobratimové pak odešli do lesa a potravou jim bylo pouze to, co zastřelili, zvěř a ptáci, ale někdy se museli spokojit jen s lesními plody a šťávou z rostlin. Lesní porost jim také zle rozedral šaty.

Jednoho dne došli k jakési usedlosti. Před chalupou stál muž a sekal chrástí. Pozdravil je a zeptal se jich, jak se jmenují. Odpověděli po pravdě a chtěli vědět, jak se jmenuje on. Řekl, že se jmenuje Hóketil, a jestli chtějí, poskytne jim nocleh. Přijali jeho nabídku a chalupník je zavedl do světnice, v níž nebylo jinak moc lidí. Hospodyně byla už v letech, ale dceru měli pěknou. Stáhla z hostů šaty a dala jim suché oblečení. Pak jim přinesla mísu s vodou, aby si umyli ruce, postřeli stůl a nabídli jim k osvěžení dobré pivo. Nalévala jim dcera. Bósi na ni vrhal vřelé pohledy, štouchal ji nohou do nártu a ona mu jeho hříčky oplácela.

Večer jim pěkně ustlali na noc. Hospodář ležel u zdi v posteli za zástěnou, dcera ulehla uprostřed místnosti a pobratimům přidělili lože pod lomenicí u dveří. Když všichni usnuli, Bósi vstal, přistoupil k dceřině posteli a nadzvedl pokrývku. Dcera se zeptala, kdo to je, a Bósi jí to pověděl.

„Proč jsi ke mně přišel?“ otázala se.

„Protože tam, kde jste mi ustlali, se mi leželo nepohodlně,“ a dodal, že by k ní rád pod pokrývku.

„A co chceš u mne dělat?“ zeptala se.

„Chci u tebe zakalit svůj dřík⁸,“ řekl Bósi Trampota.

„Jaký dřík?“

„Mladý, ještě nikdy nebyl v kovářské výhni. A mladý, netvrzený dřík je třeba zakalit.“

Nato jí dal zlatý prsten a lehl si k ní do postele. Dívka se zeptala, kde má ten dřík. Bósi ji vyzval, ať mu sáhne mezi nohy, ale dívka ucukla rukou a prý ať ten dřík vezme čert. Chtěla vědět, proč s sebou nosí takovou ohavu, tvrdou jako špalek. Upokojil ji, že mu v tmavé jeskyně změkne. Dívka mu tedy dovolila, ať s ním udělá, co chce.

A tak jí Bósi vložil dřík mezi nohy. Nacházel se tam nepříliš rozměrný otvor, on se však přesto dostal, kam měl namířeno. Leží tak chvíli k libosti obou, dokud se sedlákova dcera neotáže, zda se mu už podařilo dřík zakalit. Bósi jí odpoví otázkou, jestli se jí chce ještě chvíli kalit, a ona na to, že se jí to líbí, má-li i on ještě potřebu.

Neupřesňuje se, kolikrát se takto spolu oné noci potěšili, zato se podotýká, že se Bósi dívky zeptal, jestli neví, kde se nachází vejce ptáka Gamma popsané zlatými znaky, pro které ho s pobratimem vyslali.

Dívka odpověděla, že ho za zlatý prsten a pěknou noční zábavu odmění tím, že mu poví, co chce vědět.

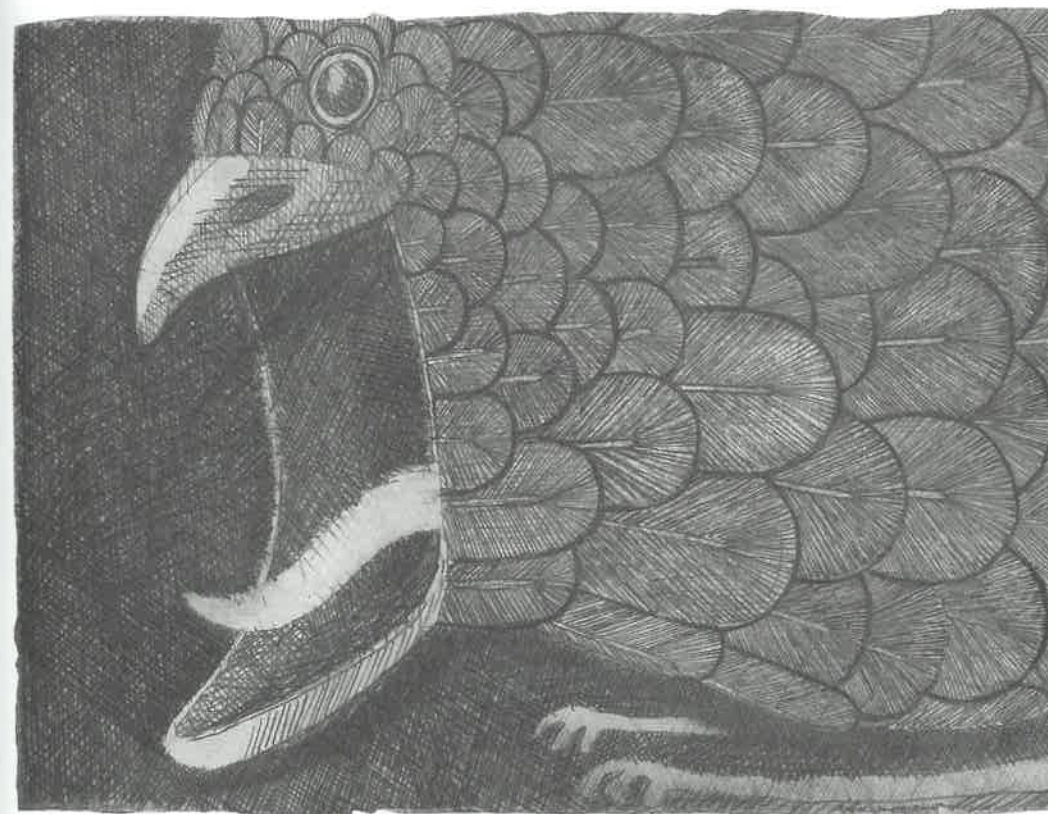
„Ale kdo se na tebe tolik rozhněval, že tě poslal na tak nebezpečnou cestu, kde tě čeká jistá smrt?“

„Ne všechno zlé zlým končí a nikdo se neproslaví pro nic za nic,“ odtušil Bósi. „Mnohé věci se často obrátí ve štěstí, i když byly osnovány tak, aby nás ohrozily.“

„Tady v lese stojí veliká svatyně. Patří králi Hárekovi, který vládne Bjarmalandu, a je zasvěcená bohu Jómálimu⁹. Skrývá se v ní mnoho zlata a drahocenností. Opatruje ji králova matka Kolfrosta. Ta získala svou modloslužbou nadpřirozenou moc a nic ji nemůže zaskočit. Pomocí čar zjistila, že se nedožije konce tohoto měsíce, a proto odletěla v podobě ptáka na východ na Glæsisvelly a odnesla odtud Hleið, sestru krále Goðmunda, aby se po ní stala kněžkou svatyně. Je to převeliká ztráta, protože Hleið je nad všechny panny krásná a ušlechtilá, a bylo by lepší, kdyby se to nestalo.“

⁸ V originále *jarl*. Zde zřejmě nějaký železný kovářský výrobek, kolík. Ačkoliv i mladý *jarl* – velmož se musel nejprve zakalit.

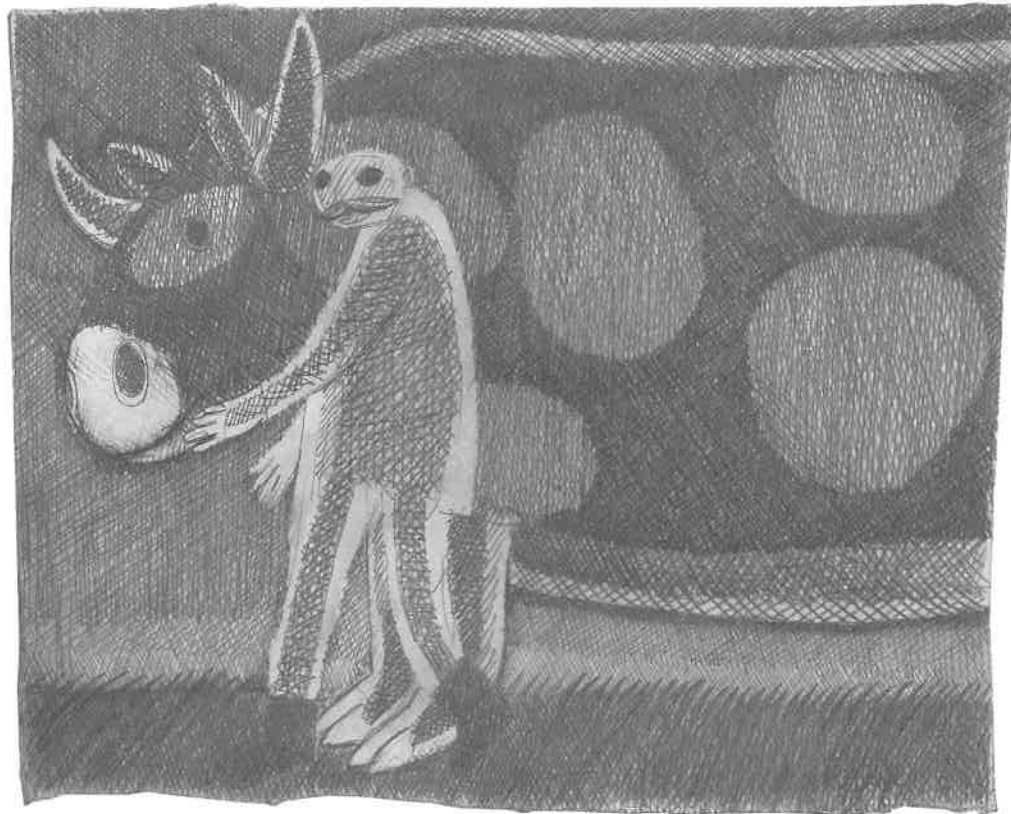
⁹ *Jómali*: jméno pochází z karelštiny, srov. finské *jumala* – bůh.



„Jaké překážky se musí ve svatyni překonat?“ zeptal se Bósi.

„Žije v ní Gamm,“ zněla odpověď. „Je to prokletec tak ukrutný, že zabije vše, co se postaví jeho zuřivosti do cesty. Pořád má upřený zrak na dveře a hned ví, když někdo vejde. A ten, kdo se dostane na dosah jeho drápů nebo jedu, může se rozloučit se životem. Ve svatyni se nachází také otrok, který se stará kněžce o potravu. K jednomu jídlu spotřebuje dvouroční jalovici. A pták Gamm tam sedí na vejci, pro které tě poslali. Dále ve svatyni přebývá býk, který byl obětován a zaklet. Je svázaný železnými okovy. Má za úkol obskočit jalovici a jed z jeho těla se tak smísí s jejím masem. Kdo je okusí, bude také zakletý. Uvaří z něj jídlo pro královu sestru Hleið, a tak se z ní stane troll, jako byla předtím kněžka. A nezdá se mi, že máš naději nad všemi těmi netvory zvítězit, když tam působí tolik kouzel najednou.“

Bósi dívce poděkoval za vše, co mu pověděla, a odměnou za pěknou noční zábavu jí dopřál ještě jedno libé povyražení. Oba byli spokojeni a spali až do rozednění.



Ráno se Bósi vrátil k Herraudovi a vyprávěl mu, co se dozvěděl. Zůstali tam ještě tři noci a chalupníková dcera jim vysvětlila, kudy se dostanou k svatyni. Na rozloučenou jim popřála dobré pořízení a pobratimové se vydali na cestu.

8.

Jednoho dne časně zrána spatřili mohutného muže v šedivé kápi, který vedl krávu. Dovtípili se, že to asi bude otrok ze svatyně. Rychle mu zastoupili cestu a Bósi mu zasadil takovou ránu kyjem, že muž na místě skončil. Potom zabili jalovici, stáhli z ní kůži a vycpali ji mechem a vřesem. Herraud si oblékl otrokovu kápi a táhl za sebou kůži z jalovice, Bósi pak přehodil svůj plášť přes otroka a nesl ho tak na zádech, dokud nespatrili svatyni. Tam vzal kopí, zabodl je otrokovi do řiti a protáhl mu je celým tělem, až hrot vyčníval z ramen. Potom kráčeli k svatyni.

Herraud vstoupil v šatech otroka do svatyně, když kněžka ještě spala. Zavlekl jalovici do stání a vypustil býka, který na krávu ihned skočil.

Mechem vycpaná kůže však povolila a býk narazil hlavou na zeď. Zlomil si při tom oba rohy. Herraud ho pak popadl za uši a pysky, trhl mu hlavou a zlomil vaz. Tím se čarodějnice probudila a vyskočila. V tu chvíli vešel do svatyně Bósi s otrokem na bodnutým na kopí nad hlavou. Pták Gamm rázem ožil a vrhl se z hnízda ke dveřím, aby zhltnl přichozího, a spolkl otroka až po pás. Bósi přitlačil na kopí a to proniklo Gammovi krkem do srdce. Pták zaťal drápy otroku do hýždí a Bósimu stiskl uši perutěmi, až ztratil vědomí. Nakonec na něj padl a v ukrutných smrtelných křečích skončil.

Herraud se mezitím vrhl na kněžku a propukl mezi nimi sverpý boj. Babice si nestříhala nehty a teď jimi rvala Herraudovi maso s kostí. Dostmýkali se až na místo, kde upadl Bósi. Na zemi tam byla rozlitá kaluž Gammovy krve, babice v ní uklouzla a padla na záda. Dále tak urputně zápolili a tu měl navrch jeden, tu druhý. Vtom se probral Bósi, popadl býčí hlavu a praštil jí trollici do nosu. Herraud jí navíc ještě vykloubil ruku z ramene. Tím ji opustily síly a v smrtelném zápase způsobila zemětřesení.

Pobratimové teď procházeli svatyní a zkoumali, co všechno se v ní skrývá. V Gammově hnízdě našli vejce, celé popsané zlatými znaky. Objevili tam také takovou hojnost zlata, že měli věru co nést. Pak dospěli k oltáři, na němž seděl Jómali. Sundali mu zlatou korunu posázenou dvanácti drahokamy a náhrdelník, který měl cenu tři set hřiven ve zlatě. Z klína mu vzali stříbrný pohár takové velikosti, že by z něj nápoj nevy-pili ani čtyři muži. Byl plný rudého zlata. A hedvábná tkanina, do níž byl Jómali zahalený, měla větší cenu než tři náklady nejbohatšího korábu, jaký kdy plul Řeckým mořem. To všechno si s sebou odnesli.

Ve svatyni objevili také tajnou vedlejší místnost. Byla oddělená kamennými dveřmi tak nedobytně zavřenými, že jim trvalo celý den, než je prolomili a pronikli dovnitř. V místnosti uviděli ženu sedící na židli. Ještě nikdy nespatrili sličnější bytost. Vlasy měla přivázané k opěradlům židle a byly krásné jako vymláčená sláma nebo zlaté trásně. Pas jí svírala na dva západy zamčená železná obruč. Dívka hořce plakala. Když uviděla muže, hned se ptala:

„Co způsobilo ten ruch, který tu od rána panuje, a jak to, že si tak málo ceníte svého života a posedla vás touha přijít sem a upadnout do rukou trollů? Neboť ti, kdo zde vládnou, vás bez prodlení zabijí, jakmile vás spatří.“

Oni opáčili, že ten, kdo riskuje, zvítězí, anebo zahyne. Pak se jí zeptali, jak se jmenuje a proč zde prodlévá v tak krutém zajetí. Odpověděla jim, že se jmenuje Hleið a je sestra krále Goðmunda z Glæsisvellů na východě. „Trollice, která tu vládne, mne sem pomocí kouzel odnesla a chce, abych se tu stala představenou a konala modloslužbu, až ona zemře. Ale já bych se raději nechala upálit.“

„Jistě by ses pěkně zachovala k muži, který by tě odsud vysvobodil,“ usoudil Herrauð.

Dívka však byla přesvědčená, že to nikdo nedokáže.

Herrauð řekl: „Vezmeš si mne, když tě odsud dostanu?“

„Neznám muže, který by mi byl tak protivný, že bych si ho nevzala a raději se dala obětovat této svatyni. Ale řekni, jak se jmenuješ?“ pravila dívka.

„Jmenuji se Herrauð,“ odpověděl, „a jsem syn krále Hringa z východního Gautlandu. A kněžky se už nemusíš bát, protože jsme s Bósim zapívali amen nad její lebkou. A věz, že jestli tě odsud vysvobodím, budu doufat, že mi prokážeš tu čest a řekneš ano.“

„Nemám víc co nabídnout než sebe samu,“ řekla a dodala: „Bude-li to vůle mých příbuzných.“

„Nehodlám se jich na souhlas k sňatku ptát,“ prohlásil Herrauð. „A nechci slyšet žádné výmluvy, poněvadž si myslím, že ctíš si s tebou v ničem nezadám. Vysvobodím tě ať tak, či onak.“

„Z mužů, které jsem dosud spatřila, neznám žádného, kterého bych chtěla víc než tebe,“ pravila dívka.

A tak ji vysvobodili. Herrauð se jí pak optal, jestli chce raději jet s nimi domů a oslavit tam s ním svatbu, nebo ji mají poslat na východ k jejímu bratrovi, a to pak už ho nikdy neuvidí. Zvolila cestu s ním a slíbili si navzájem věrnost.

Potom vynesli ze svatyně zlato a poklady, svatyni zapálili a nechali ji do základů vyhořet, takže po ní kromě popela nezbyla ani stopa. S celou kořistí pak odešli a nezastavili se, dokud nedorazili k chalupníku Hóketilovi. Nepobyli u něho dlouho, ale dali mu hojnost peněz, a zlato a poklady odvezli na mnoha koních k lodi. Jejich muži je radostně přivítali.

Jakmile nastal příznivý vítr, odpluli z Bjarmalandu. O jejich cestě nejsou žádné zmínky až do chvíle, kdy se vrátili do Gautlandu. Byli pryč dvě zimy. Ihned se odebrali ke králi a Bósi mu odevzdal vejce. Do skořápky prorazili otvor a našli v ní deset marek zlata. Skořápku král použil jako stolní nádobu. Bósi mu dal také pohár, který vzal Jómalimu, a tím byli usmířeni.

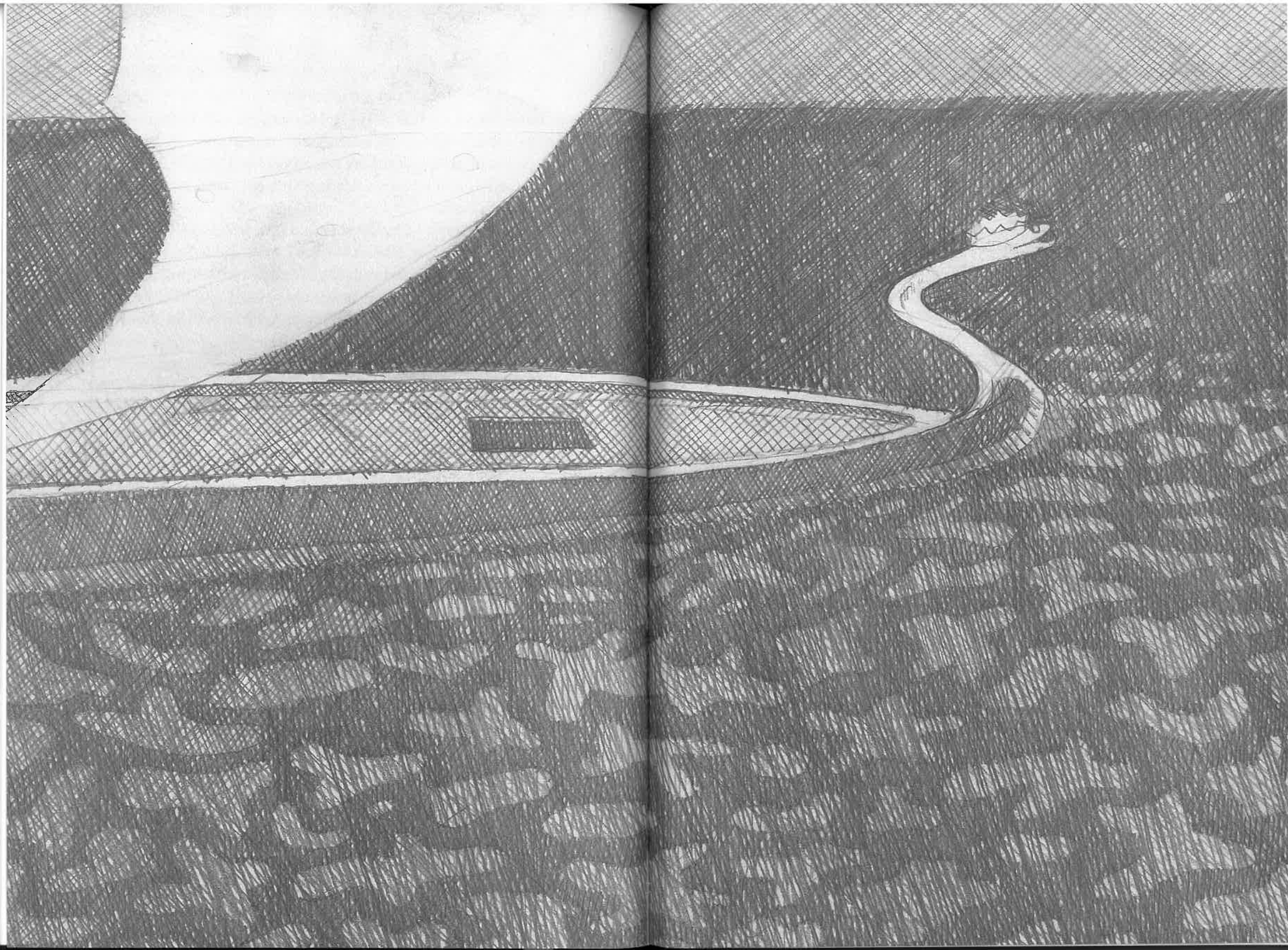
V tom čase přibyli ke královskému dvoru královniny bratři Dagfari a Náttfari. Vyslal je král Harald Bojovný zub s žádostí o vojenskou podporu, protože se právě schylovalo k bitvě na Brávellach, která byla největší bitvou v severských zemích, jak se vypráví v sáze o Sigurðovi Prstenu¹⁰, otci Ragnara Huňaté nohavice. Král Hring požádal Herrauða, aby se vypravil do boje místo něho, a slíbil mu, že se mezitím postará o jeho nevěstu. Tím se vyrovná vše, k čemu mezi nimi došlo, a bude nastolen smír.

Herrauð učinil, co otec žádal, a odjel v doprovodu Bósiho a pěti set mužů s oběma bratry ke králi Haraldovi. V bitvě král Harald podle ságy o něm padl a s ním sto patnáct dalších králů, a k tomu mnoho jiných reků, nad krále výtečnějších. Padli i bratři Dagfari a Náttfari. Herrauð i Bósi utrpěli zranění, ale oba vyvázli z bitvy živí. Zatímco byli pryč, udály se v Gautlandu změny, o nichž bude řeč později.

Protože nelze najednou vyprávět víc než jeden příběh, bude teď následovat to, co se v této sáze stalo dřív. Nejprve je třeba připomenout, že sestra krále Goðmunda Hleið zmizela z Glæsisvellů. A protože ji král velmi postrádal, dal ji hledat na moři i na zemi, ale nikdo se o ní nic nedozvěděl. U krále právě pobývali bratři Hrærek a Siggeir z Bjarmalandu. Král požádal Siggeira, aby se pátrání po Hleið ujal a tak ji získal za ženu. Siggeir opáčil, že ji bude obtížné nalézt, pokud o ní nebude vědět kněžka svatyně v Bjarmalandu.

Vypravili se tedy ze země a vzali s sebou pět lodí, s nimiž odpluli do Bjarmalandu, kde navštívili krále Háreka. Pověděli mu o svém poslání

¹⁰ *Sága o Sigurðovi Prstenu* se nezachovala. Zato bitvu na Brávellach (*Brávellir*) zmiňují hrdinské pověsti často, údaje o ní se však liší. Nedochovala se ani *Sága o Haraldovi Bojovném zubu*.



a on je poslal do svatyně. Řekl, že jejich pátrání nikam nepovede, jestli o Hleið nebude vědět Jómali nebo knězka. Šli tedy ke svatyni, ale našli tam jen hromádku popele, jinak nikde ani stopu po tom, co tam mělo stát.

I procházeli lesem a dostali se ke stavení sedláka Hóketila. Vyzvídali na něm, zda neví, kdo zničil svatyni. Sedlák odpověděl, že neví, ale že pod Vínuskógem dlouho kotvili dva muži z Gautlandu a jeden se jmenoval Herrauð a druhý Bósi Trampota. Považoval za nanejvýš pravděpodobné, že tak troufalý čin spáchali ti dva. A sedlákova dcera dodala, že je potkala cestou, když odcházeli k lodi, a že s sebou měli sestru krále Goðmunda z Glæsivellů Hleið. Jestli ji prý někdo bude chtít najít, musí ji hledat u nich.

Oznámili, co zjistili, králi a ihned začali shromažďovat po celém Bjarmalandu vojsko. Získali dvacet tři lodi a odpluli s nimi do Gautlandu. Dorazili tam v době, kdy pobratimové bojovali na Brávellach a králi Hringovi zbylo doma jen málo mužů. Bez dlouhých okolků ho vyzvali, ať se s nimi buď utká v bitvě, anebo jim vydá pannu. Král dal přednost boji, a v něm se rozhodlo rychle. Král Hring a většina jeho bojovníků padli. Vítězové zajali pannu, pobrali všechnen majetek a odpluli. Nepolevili, dokud nedojeli na Glæsivelly. Krále Goðmunda potěšilo, že se shledává se svou sestrou, a poděkoval bratrům za úspěšnou výpravu, která je široko daleko proslavila.

Siggeir nyní požádal Hleið o ruku, ale ta nebyla svolná a namítala, že patří tomu, kdo ji vysvobodil z rukou trollů. Král však trval na tom, že si ji Siggeir zaslouží a že o jejích vdavkách rozhoduje on. „A když se nepodvolíš našemu rozhodnutí, žádným cizozemským velmožům se nepodaří tě získat,“ prohlásil. I mělo se stát, co král žádal.

Ponechme je tedy připravám na svatbu, od níž si slibovali jen vše dobré. Ale může se stát, že jim hostinu přece jen něco pokazí.

11.

Nyní je třeba navázat tam, kdy se Herrauð a Bósi vrátili do Gautlandu půl měsíce poté, co odtud odplul Siggeir s bratrem. Nenašli tam žádného přítele a museli se rozhodnout, co dělat. Bósi navštívil svého otce a požádal ho o radu. Pvari řekl, že by shromažďováním dostatečně velkého vojska ztratili moc času, a proto by měli královu dceru získat raději nějakým

důmyslným a rychlým činem. Rozhodli tedy, že vypraví jednu loď s třiceti muži. Měl s nimi jet také Bósiho bratr Smið a převzít vedení výpravy. Sedlák jim dal mnoho dalších rad a Busla přidala své. Hned, jak dokončili přípravu, vypluli.

Když stál u kormidla Smið, měli stále dobrý vítr a plavba probíhala nad očekávání rychle. Díky tomu přijeli zakrátko na východ ke Glæsivellům a přistáli u pustého lesa. Smið zakryl loď plachtou, která ji učinila neviditelnou.

Bósi a Herrauð vystoupili na pevninu a došli k malému, nuznému stavení. Bydlel tam chalupník se svou ženou a měli hezkou a šikovnou dceru. Chalupník jim nabídl nocleh a muži přijali. Domácnost měli ti lidé pěknou. Dobře jim posloužili, prostřeli stůl a nabídli pivo. Chalupník byl nemluva a na nic se nevyptával. Zato dcera byla laskavost sama a nalévala hostům. Bósi se rozveselil a házel po ní očkem. Dívka mu oplácela stejnou.

Večer je uložili k spánku, a když zhasli světlo, Bósi Trampota přešel k místu, kde spala dcera, a nadzvedl pokrývku. Zeptala se, co se děje, a Bósi Trampota se jí dal poznat.

„Co tady chceš?“ chtěla vědět.

„Chci napojit svého hřebečka vínem z tvé studánky,“ pravil.

„To asi sotva, dobrý muži,“ zapochybovala. „Na takové studně, jako mám já, není tvůj hřebec jistě zvyklý.“

„Já ho k ní dovedu,“ ujišťoval ji, „a ponořím ho do ní celého, když nebude chtít pít jinak.“

„A kde svého hřebce máš, milý příteli?“ zeptala se.

„Mezi nohama, láska,“ odvětil, „ale uchop ho opatrně, protože je tuze plachý.“

I vzala do ruky jeho moudí, pohladila je a pravila: „Šikovné hříbě, ale zdvihá moc vysoko krk.“

„Ještě nemělo čas rádně ponořit hlavu,“ odpověděl Bósi. „Ale jen co se napije, hned skloní šíji.“

„Tak se o to postarej,“ vyzvala ho dívka.

„Lež klidně a roztáhni co nejvíc nohy,“ poručil jí.

A začal hříbě napájet tak vydatně, až je ponořil celé. Sedlákova dcera jen žasla a sotva byla schopna vydat hlásku.

„Neutopíš to hříbě?“ špitla.

„Jen ať se napije, co snese,“ řekl. „Protože když nedostane, co žádá, bývá k neudržení.“

A tak se činil, jak se mu líbilo, a potom odpočíval.

A sedláková dcera se divila, kde se vzalo to mokro v jejím klínu, vždyť má pod sebou slámník skrz naskrz promočený: „Nebude to tím, že se ten tvůj hřebeček napil víc než zdravo, a tak to pak zase vyvrhl?“

„Něco mu asi bude,“ přitakal Bósi, „protože je najednou schlíplý a měkký jako plíčka.“

„Zřejmě má kocovinu, jako mívá každý, kdo moc pije,“ řekla dívka.

„To určitě,“ souhlasil Bósi.

Tak se spolu bavili k oboustranné libosti, sedláková dcera byla tu na hoře, tu vespod a pochvalovala si, že na tak obratném hřebci ještě nikdy nejezdila. Po mnoha rozverných hrách se ho zeptala, kdo vlastně je, a Bósi jí po pravdě odpověděl. Na oplátku chtěl vědět, co nového se v jejich zemi událo. Dívka odvětila, že nejnovější událostí je, že bratři Hrærek a Siggeir získali královu sestru Hleið a zabili krále Hringa z Gautlandu. „Ta výprava je tak proslavila, že se jim nikdo zde ve východních zemích nevyrovná. Král dal sestru proti její vůli Siggeirovi a svatba se má konat za tři noci. Ale jsou tuze opatrní a na všech cestách a ve všech přístavech mají zvědy. Nechtějí se nechat zaskočit, protože si nejsou jisti, jestli si Herrauð a Bósi pro pannu nepřijdou. Král si dal postavit tak velikánský palác, že je v něm na sto dveří a mezi všemi je stejná vzdálenost. A uvnitř může pohodlně sedět sto mužů. Každé dveře hlídají dva strážci a nepustí dovnitř nikoho, koho neznají. Koho nepoznají, toho zadržní, dokud nezjistí, co je zač. Uprostřed paláce stojí postel, ke které vede pět stupňů. Na ní bude ležet nevěsta s ženichem a celý dvůr kolem nich bude bdít, aby je nikdo nepřepadl.“

„Koho má král z lidí, co u něho pobývají, v největší oblibě?“ zeptal se Bósi.

„Ten muž se jmenuje Sigurð,“ sdělila mu. „Je královým rádcem a ovládá hudební nástroje tak mistrovsky, že se mu nikdo nevyrovná, i kdyby hledali široko daleko. Nejlépe hraje na harfu. Teď se ale zdržuje u své souložnice, dcery jednoho sedláka tady u lesa. Dal si u ní ušít oděv a ladí si tam nástroje.“

Tím jejich rozhovor skončil a zbytek noci prospali.

Časně ráno šel Bósi povědět Herrauðovi, co se v noci dozvěděl, a pak se s chalupníkem rozloučili. Bósi daroval jeho dceři zlatý prsten a oba se vydali podle jejího návodu na cestu, až došli k usedlosti, kde se zdržoval Sigurð. Když viděli, že se spolu s jedním služebníkem vrací do paláce, zastoupili jim cestu. Bósi proklál Sigurða kopím a Herrauð uškrtil služebníka. Bósi pak stáhl oběma kůži z hlavy a tak se odebrali ke své lodi. Tam oznámili Smiðovi, co podnikli.

Potom se uradili, jak postupovat dál. Smið navlékl Bósimu kůži prvního zabitého, sám si nasadil druhou a oblékl si svršky služebníka. Bósi si na sebe vzal šaty Sigurðovy. Vysvětlili Herrauðovi, jak se má zachovat, a sami se vydali ku hradu. Došli ke dveřím paláce, u nichž stál král Goðmund. Domníval se, že má před sebou Sigurða, s radostí ho přivítal a zavedl do síně. Ten se ihned ujal králových pokladnic, pohárů a sklepení s pivem a medovinou. Vydal rozkazy, kam má pivo přijít nejdřív, a šenkům nařídil, aby hbitě nalévali. Hlavně ať hledí, aby se muži hned první večer co nejvíc opili a opojení jim tak vydrželo co nejdéle.

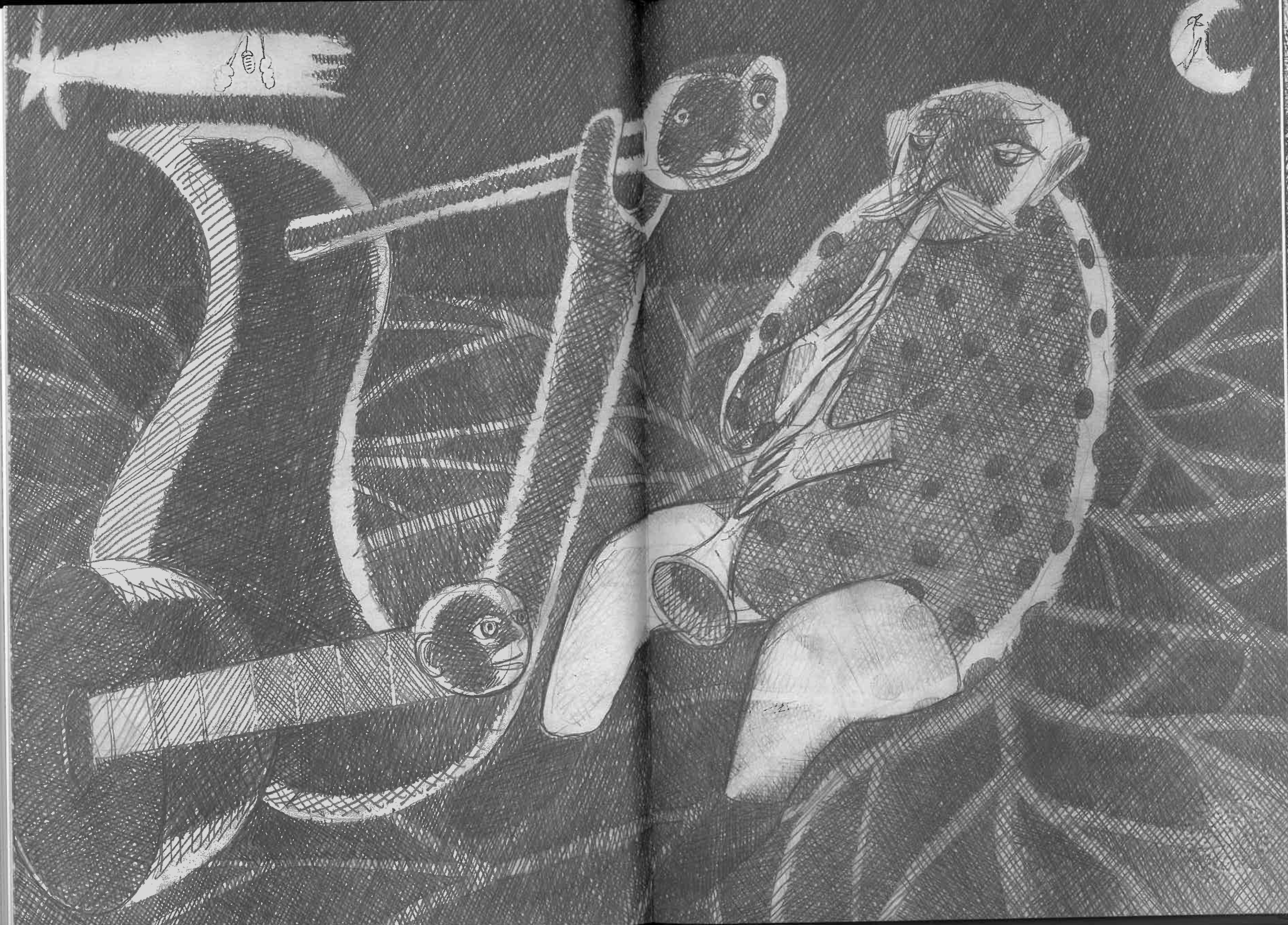
Poté přidělili panstvu místa a přivedli nevěstu v doprovodu mnoha urozených panen a posadili ji na lavici. Král Goðmund seděl na trůnu a vedle něho ženich. Hrærek ženicha obsluhoval. Není řečeno, jak bylo panstvo rozmístěno, zato se vypravuje, že Sigurð hrál svatebčanům na harfu. A když přišly na řadu přípitky, zahrál tak, že se mu prý nikdo nevyrovnal. On sám jen prohlásil, že podle začátku se ještě nedá soudit. A král ho požádal, aby hrál, co nejvíc svede.

Když došlo na přípitek na počest Póra, změnil Sigurð tón. Tu se dalo do pohybu vše, co leželo volně na stolech a nebylo nijak připevněno, nože a talíře a všechno ostatní, co nikdo pevně nedržel, a spousta lidí vyskočila ze sedadel a začali tancovat po celé síni. To trvalo hodnou chvíli.

Následoval přípitek na počest všech Ásů. Sigurð znovu změnil tón a uhodil do strun tak mocně, že se jeho hra rozezněla po celém paláci. Tu povstali všichni, co byli uvnitř, až na ženicha, nevěstu a krále. Všechno se v paláci hemžilo a rejdlilo. I to trvalo hodnou chvíli.

Král se Sigurða zeptal, jestli umí ještě jiné písně, a ten odvětil, že umí i několik menších kousků, a vyzval přítomné, ať si teď chvíli odpočinou.

28



Všichni tedy usedli k pohárům a Sigurð jim zahrál Gýginu hru, Drömbuð a píseň o Hjarrandim¹¹.

Pak následoval přípitek na počest Óðina. Tehdy Sigurð harfu otevřel. Byla tak veliká, že se do ní mohl postavit vzpřímený muž. A vypadala jako ze zlata. Sigurð si navlékl bílé, zlatem vyšívané rukavice a zahrál píseň, která se nazývá Víření lemů, poněvadž ženám při ní létaly lemy sukní až ke krokvicím pod střechou. V tom okamžiku vyskočily ženy, přidali se všichni muži a v celém paláci už nezůstalo nic v klidu.

Po této písni přišel na řadu přípitek na počest Freyji, a ten měl být poslední. Sigurð drnkl na strunu, která protínala ostatní struny, a upozornil krále, že ještě přijde břeskňý Rammaslag. Králem to trhlo, vyskočil z trůnu, po něm i ženich a nevěsta, a nikdo v síni netancoval rozjařeněji než oni. Tanec trval hodnou chvíli. Smið při něm chytil nevěstu za ruce a otáčel se ze všech nejrozjařeněji. Jak se naskytla příležitost, strhával při tanci ze stolů ubrusy se vším náčiním a házel je na postel.

Herrauð zatím venku poručil svým mužům, ať poškodí všechny lodi u pobřeží, aby nebyly schopné plavby. Část mužů měl uvnitř hradeb a ti vynášeli k moři zlato a drahocennosti, které jim uchystal Smið. Už se hodně setmělo. Někteří muži hlídkovali u paláce a sledovali, co se děje uvnitř. Vytahovali oknem vše, co Smið hodil na postel, a jiní to nosili na loď a stáčeli přídě směrem na moře.

13.

V paláci se zatím přihodilo to, že ve chvíli, kdy byl bujarý rej v nejlepším, vešel dovnitř muž. Byl urostlý a sličný. Na sobě měl šarlatovou košili, kolem pasu stříbrný pás a na hlavě zlatou čelenku. Nebyl ozbrojený a pohyboval se v tanečním rytmu jako ostatní. Dostal se tak až ke králi a v tom okamžiku vymrštil pěst a zasadil mu takovou ránu do tváře, že mu vypadly tři zuby a z nosu i úst mu začala téct krev. Král upadl do mrákot.

Když to uviděl Sigurð, odhodil harfu na postel a bouchl oběma pěstmi příchozího mezi ramena. Muž se dal na ústup a Sigurð se pustil za ním, ale s ním i Siggeir a jeho muži. Někteří se však vrhli ke králi. Smið

¹¹ O těchto ani následujících písních neexistují žádné jiné doklady.

popadl za ruku nevěstu, odvedl ji k posteli a zavřel ji do trupu harfy. Muži venku ji vytáhli oknem a po ní i Smiða. Všichni pak spěchali k lodi a nastoupili na ni. Muž, který uhodil krále, byl už na palubě.

Také Sigurð přiběhl a skočil na loď, ale Siggeir ho s taseným mečem následoval. Sigurð se otočil, strčil do něj a shodil ho do moře. Jeho muži ho vytáhli na pevninu víc mrtvého než živého. A pak Smið rychle přeťal lano mezi lodí a pevninou, plavci vytáhli plachtu a chopili se vesel. Zabírali ze všech sil, aby se dostali na otevřené moře.

Hrærek běžel k lodi, která kotvila u pobřeží, a s ním mnoho dalších mužů. Ale když se všichni nalodili, nateklo do lodi černočerné moře. I museli plavat k pevnině a nechat si vztek zajít. Zmožení pitkou se jen bezradně motali.

Král se zatím v paláci vzpamatoval z mrákot, byl však jako bez života. Lidé se mu všemožně snažili dodat sílu, ale král byl pořád nadmíru zesláblý. Tak se hostina obrátila v nářek a žal. Když se král zotavil, radili se, co dál, a všichni se shodli, že tak početnou sešlost mužů nerozpustí, nýbrž se co nejrychleji vypraví za pobratimy.

Nechme je tedy, ať se připravují k tažení, a vraťme vyprávění k našim kumpánům, kteří se plaví, až doplují k místu, kde se rozcházejí námořní cesty, a jedna z nich vede do Bjarmalandu. Tady Bósi vybídl Herrauða, aby se vrátil do Gautlandu sám, protože on musí ještě něco zařídit v Bjarmalandu. Herrauð se však od něho nechtěl odloučit.

„Co tam chceš zařizovat?“ ptal se.

„To se ukáže až tam,“ odpověděl Bósi.

Smið jim nabídl, že na ně pět nocí počká. To by jim snad mohlo stačit, souhlasil Bósi, a tak oba odjeli ve člunu na pevninu. Ukryly člun na břehu a vydali se k obydlí, kde žil sedlák se svou ženou. Měli hezkou dceru. Přátelsky je přijali a večer jim dali napít dobrého vína. Bósi Trampota zálibně pokukoval po sedlákově dceři a ona mu to vřelými pohledy oplácela.

Po chvíli šli všichni spát a Bósi přistoupil k dívčině posteli. Chtěla vědět, co chce, a on ji požádal, ať mu zasune kolík do své zdírky. „Kde má ta zdírka být?“ zeptala se. „Neříkej, že žádnou nemáš,“ opáčil Bósi. A dívka odpověděla, že takovou, co by mu stačila, nemá.

„Mohu ji roztáhnout, kdyby byla moc těsná,“ ubezpečil ji Bósi Trampota.

„A kde máš ten svůj kolík?“ otázala se. „Už tuším, k čemu ti má moje zdiřka posloužit.“

Vyzval ji, aby mu sáhla mezi nohy. Dívka však ucukla rukou a ať prý ten jeho kolík vezme řas.

„Čemu se to podle tebe podobá?“ zeptal se jí.

„Páce u otcových vah. Ale má na konci ulomený kroužek.“

„Ty jsi nějak akurátní, na všem najdeš vadu,“ poznamenal Bósi Trampota, sundal si z prstu prsten a dal ho dívce. Ta se otázala, co za něj žádá.

„Chci zašpuntovat tvůj džbáněček,“ řekl.

„Nevím, jak se to dělá,“ ona na to.

„Roztáhni co nejvíc nohy,“ vyzval ji a dívka tak učinila.

I lehl si jí mezi nohy a vstoupil jí zesponu do těla tak, že pronikl až k hrudníku.

Dívka sebou prudce trhla a zvolala: „Zarazil jsi špunt moc hluboko, chlape jeden!“

„Však já ho zase vytáhnu,“ řekl. „A jak ti při tom bylo?“

„Libě, jako bych se napila čerstvé medoviny. A zacházej s tou štětkou v otvoru opatrně.“

Ale Bósi nešetřil silami, až dívka celá hořela a dělalo se jí nevolno. Prosila, ať přestane.

Pak odpočívali a dívka se ho optala, kdo je. Odpověděl jí po pravdě a chtěl za to vědět, jestli se dobře zná s královou dcerou Eddou. Dívka přitakala a že prý často chodívá do její komnaty a vždy se jí dostane vlídného přijetí.

„Něčím tě pověřím,“ pravil Bósi. „Dám ti tři hřivny stříbra, když přivedeš královskou dceru za mnou do lesa.“

A vyndal z měšce tři vlašské ořechy, které se třpytily jako zlato. Dal je dívce s tím, ať královské dceři poví, že zná v lese hájek, kde takových ořechů roste spousta.

Dívka namítla, že královská dcera nebývá bez dozoru a že ji pořád doprovází kleštěnec. „Jmenuje se Skálek a má sílu dvanácti mužů, kterou dokáže překonat cokoliv.“

Bósi opáčil, že si s ním poradí, jen když se jich tam nevyskytne víc.

Časně ráno se dívka vydala ke královské dceři, ukázala jí zlaté ořechy a řekla, že ví, kde takových roste spousta.

„Tak tam hned půjdeme,“ rozhodla královská dcera, „a otrok půjde s námi.“

I stalo se.

Oba kumpáni už byli v lese a vyšli jim vstříc. Bósi urozenou slečnu pozdravil a optal se jí, co že chodí tak sama. Ujistila ho, že tady jí žádné nebezpečí nehrozí.

„Ať se tedy stane, co se má stát,“ odpověděl Bósi. „Vyber si, co chceš: Buď se mnou půjdeš po dobrém, anebo se s tebou hned teď tady v lese ožením.“

Otrok hned přiskočil a tázal se, co to je za hrubiána, který si troufá vyslovit takovou nestydatost. Herrauð mu přikázal, ať mlčí, páchnoucí vychrtlík jeden, a otrok se po něm ohnal mohutným kyjem. Herrauð stačil nastavit štít, který se pod těžkým úderem roztránil. I vrhl se na otroka a pevně ho sevřel pažemi, ten však udělal totéž a vzájemně sebou urputně cloumali. Ale otrok neustoupil ani o krok. Tu přiskočil Bósi a podtrhl mu nohy. Potom mu navlékli na krk oprátku a pověsili ho na nejbližší dub. Bósi chytil královskou dceru do náruče a odnesl ji do člunu. Načež odrazili od pevniny a veslovali k místu, kde na ně čekal Smið. Královská dcera to vše nelibě nesla, ale když s ní Smið promluvil, veškerá nevráživost z ní rázem spadla. A tak odpluli směrem domů do Gautlandu.

14.

Nyní je třeba vrátit se na Glæsivelly, kde bratři Hrærek a Siggeir už dokončili přípravy vojska. Shromáždili ho ohromné množství. Král Goðmund měl však těžké pohmoždění od Herrauðovy pěsti, takže nebyl schopný plavby a nemohl se tažení účastnit. Přenechal tedy čest nést toto břímě oběma bratrům.

Ti vyrazili z Glæsivellů se čtyřiceti loděmi, ale cestou se jejich počet ještě zvýšil. Tak dopluli do Bjarmalandu, kde vyhledali svého otce krále Háreka. Pobratimové Herrauð a Bósi odtud nedávno odjeli a král Hárek s jistotou věděl, že mu odvezli dceru. Už také shromáždil vojsko a měl pohromadě patnáct velkých lodí. Připojil se s nimi k výpravě obou bratrů a dohromady měli šedesát plavidel. Tak vypluli do Gautlandu.

O Herrauðovi a Bósim je teď třeba povědět, že i oni shromažďovali po návratu domů vojsko, aby byli připraveni na možné pronásledovatele. Svatby chtěli slavit, až na to bude dost času. Zatímco byli pryč, dal

sedlák Þvari zhotovit kopí, sekyry a šípy a na místě byl už také veliký počet mužů.

Nyní se dozvěděli, že král Hárek připlul se svými syny k pobřeží, a tak nezůstali nečinně sedět. Herrauð se svými loděmi proti nim okamžitě vyrazil. Velel velkému a dobře vybavenému vojsku, to však přesto bylo počtem mnohem menší, než měl Hárek a jeho lidé. Þvariho syn Smið se se svou lodí postavil proti králi, Bósi proti Hrærekovi a Herrauð proti Siggeirovi; důvody této sestavy nepotřebují vysvětlení. Rozpoutal se mezi nimi lítý boj a obě strany se bily co nejhouževnatěji.

Bitva neprobíhala dlouho, když tu Siggeir zavelel obsadit Herrauðovu loď, a hned začali padat mrtví. Herrauðův předák na palubě jménem Sniðil vrhl na Siggeira kopí. Ten je však zachytil ve vzduchu a mrštil je zpět po tom, kdo je vyslal. Kopí Sniðila probodlo skrz naskrz s takovou silou, že ho přibilo k čelnici. Tu se Herrauð obrátil proti Siggeirovi a napadl ho sudlicí tak, že se mu zaryla do štítu. Siggeir štítem hbitě trhl, čímž Herrauða o sudlici připravil a řádně ho do hlavy. Zasáhl přílbu a čtvrtinu mu jí usekl. A s ní mu odlétlo i pravé ucho. Ale Herrauð vytrhl hrubý trám z bednění a praštil jím Siggeira tak mocně, až se mu zarazil chránič nosu do obličeje. Nos mu zlomil a vyrazil všechny zuby. Siggeir skočil po hlavě zpátky na svou loď a tam v mrákotách padl. Tak zůstal dlouho ležet.

I Smið bojoval chrabře. Na palubu jeho lodi seskočil král Hárek s jedenácti muži a vrhli se na posádku. Smið se postavil proti králi a sekl po něm dlouhým nožem, který mu dala Busla, protože neočarované zbraně ho nemohly ohrozit. Nůž zasáhl Hárekovy zuby a všechny mu je vylo- mil, také patro mu rozsekl, takže mu praskly oba rty. Vyvalila se spousta krve. Úder rozeznil krále tak, že se proměnil v okřídleného draka, dštil na loď jed a mnoha mužům přivodil smrt. Ze vzduchu se pak vrhl na Smiða, uchvátil ho a spolkl.

Tu lidé uviděli, jak z pevniny přilétá pták, který se nazývá „skalní chřtán“ a má tak velikou a hroznou hlavu, že se podobá ďáblu. Vrhli se na draka a vypukl mezi nimi ukrutný zápas. Dopadl tak, že oba spadli střemhlav ze vzduchu, pták do moře a drak do Siggeirovy lodi. Herrauð už stál na místě a oběma rukama mával kyjem. Zasáhl jím Siggeira, rána dopadla pod ucho a rozdrtila mu hlavu na kusy. Siggeir se skácel z paluby do moře a už se nikdy nevyonořil.

Král Hárek se teď vzpamatoval z mrákot, proměnil se v kance a chňapl po Herrauðovi. Strhl mu z těla krunýř, zařal mu zuby do prsou a vyrval z nich obě bradavky až ke kosti. Herrauð zasadil kanci ránu do rypáku a usekl mu ho až u očí. Sám byl už tak vyčerpaný, že padl na záda, a kanec po něm začal šlapat, ale protože neměl rypák, nemohl ho pokousat.

Vtom na loď skočila černá fena s ukrutnými tesáky. Vykousla kanci kus masa ze slabiny, vyrvala mu tudy střeva a skočila přes palubu. Hárek se zase změnil v člověka, vrhl se za fenou do moře a oba klesli ke dnu. Ani jeden se už nevyonořil a lidé usoudili, že ta fena byla Busla, protože ji od té doby už nikdo nikdy nespatriil.

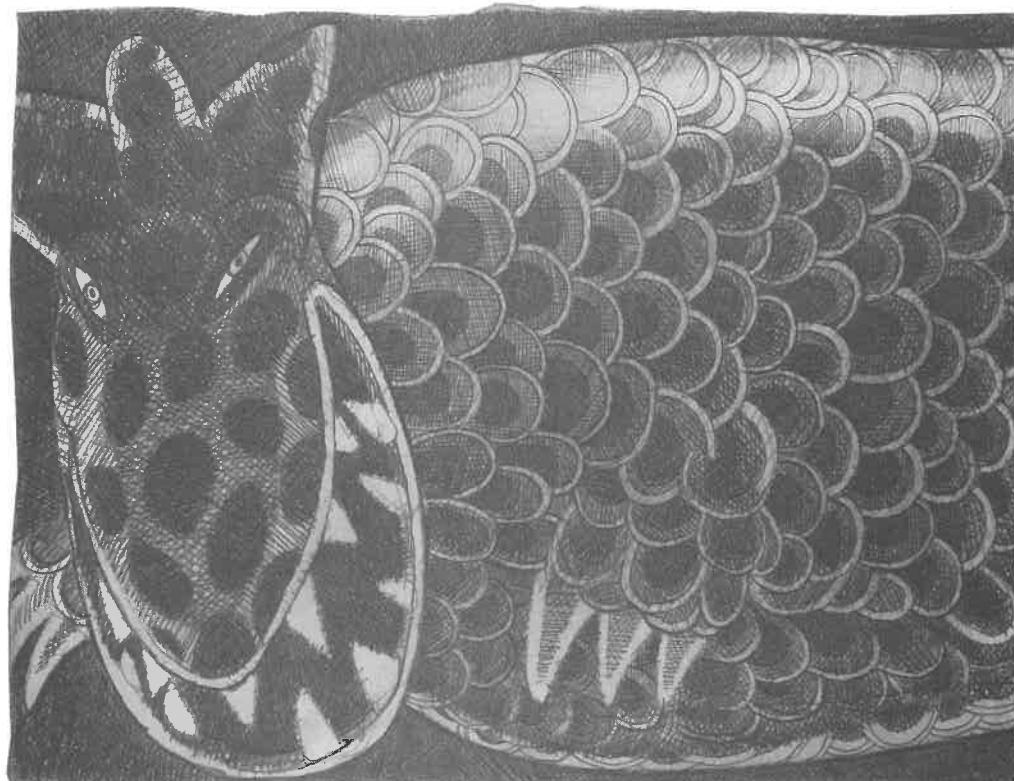
15.

Bósi zatím statečně bojoval na lodi Siggeirova bratra Hræreka. Náhle uviděl, jak u boku lodi unáší moře jeho otce, vysíleného na smrt. I skočil mu přes palubu na pomoc a vysadil ho do své lodi. Byl na ní Hrærek a stačil už pobít mnoho mužů. Bósi se vyhoupl na palubu, a ač byl už nadmíru zmožený, vrhl se na něj a rozmáchl se mečem proti jeho štítu. Rozřal ho odshora dolů a Hrærekovi usekl nohu v kotníku. Meč se zarazil až o válec s lanem a přetáhl ho v půli. Hrærek na Bósiho zaútočil, ale ten udělal na patě otočku a uskočil. Meč mu sklouzl po přílbě na záda, strhl z nich krunýř a způsobil mu tržnou ránu od lopatek dolů po celých zádech. Roztrhl také odshora dolů oděv pod krunýřem, takže Bósi byl od té chvíle nahý, a nakonec mu sjel po kosti na levé patě. Bósi zvedl z paluby trám a hnál se za Hrærekem, který chtěl skočit přes palubu. Dohonil ho u brlení a praštil ho tak, že ho rozpoltil na dva kusy. Padla i většina nepřátelského mužstva a ti, kteří přežili, se dali pod jejich ochranu.

Pobratimové pak prozkoumali stav vojska a zjistili, že jim nezbývá víc než sto bojeschopných mužů. Slavili velké vítězství. Muži si rozdělili kořist a tomu, komu bylo pomoci, se dostalo ošetření.

16.

Herrauð a Bósi potom uspořádali dvojí svatbu a nechyběla na ní hojnost znamenitých krmí. Hostina trvala celý měsíc a svatebčané se rozešli s honosnými dary. Herrauð převzal titul krále nad všemi zeměmi, jimž předtím vládl jeho otec. Krátce nato shromáždili vojsko a odpluli



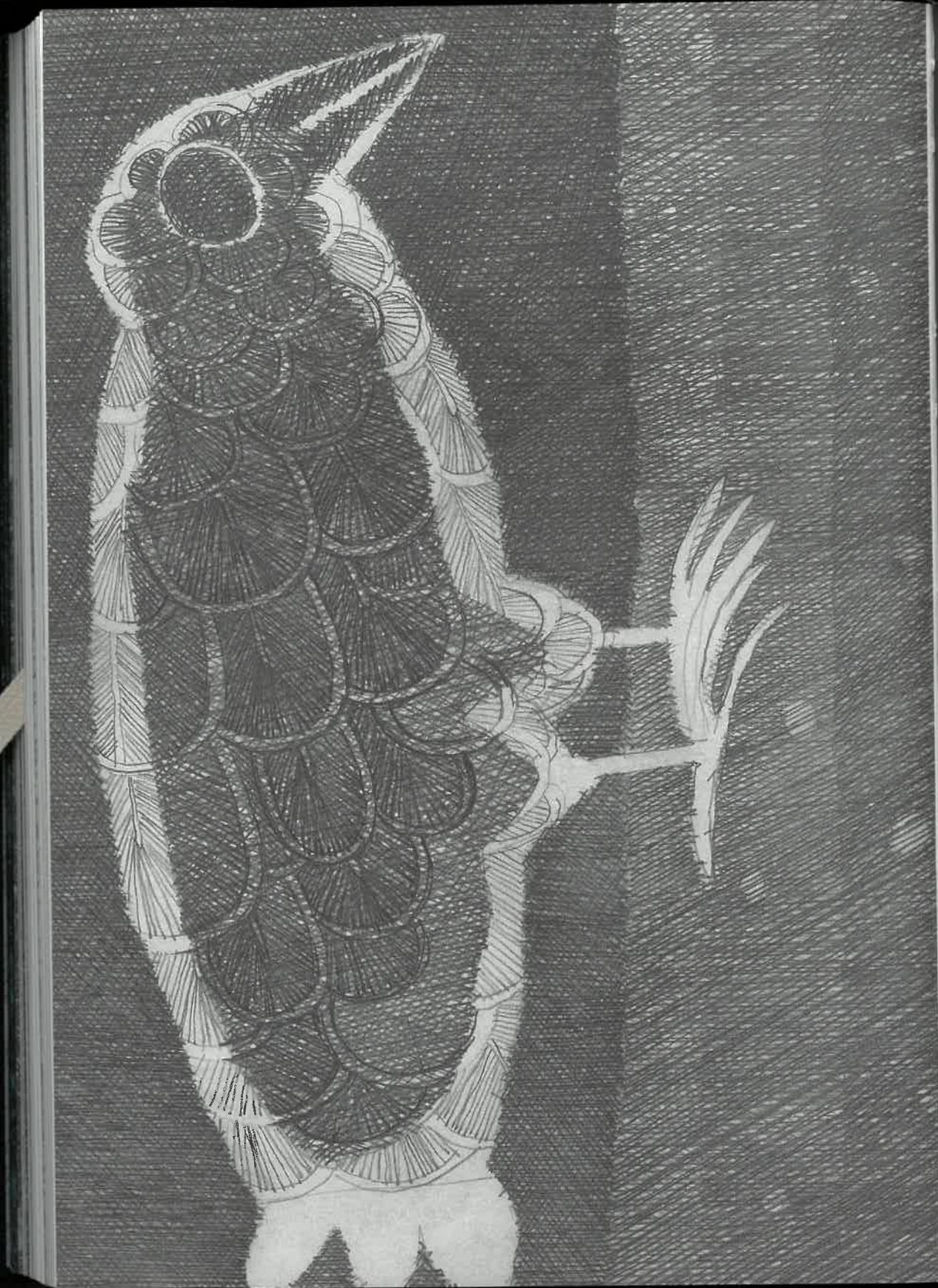
do Bjarmalandu. Bósi si tam vyžádal přijetí a s odvoláním na to, že Eddě, která byla nyní jeho manželkou, připadla po otcově smrti země, nabídl jejím obyvatelům, že jim nahradí ztrátu, již sám způsobil, stane se jejich králem a zákony a úpravou práva posílí jejich postavení. A protože tamní lidé neměli nyní žádné pány, neviděli lepší řešení než přijmout ho za krále. Eddu znali už od dřívějšíka jako ženu dobrých mravů.

Tak se Bósi stal králem Bjarmalandu. Se svou souložnicí, tou, u níž si kalil dřík, měl syna. Jmenoval se Sviði Výbojný a byl otcem Vilmunda Nestranného.

Bósi odjel na východ na Glæsively a usmířil krále Goðmunda s Herraudem. Herraud a Hleið se velice milovali a měli spolu dceru Þóru Hradní laň, kterou pojal za ženu Ragnar Huňatá nohavice.

Vypráví se, že v onom vejci ptáka Gamma, které pobratimové přivezli z Bjarmalandu, se našlo hádě zlaté barvy a král Herraud je daroval své dceři jako odměnu za první zub. Þóra pod něj dala uložit zlato a had rostl a rostl, až se ovinul kolem celé její komnaty. A byl tak hrozivý, že se k němu nikdo neodvážil přiblížit kromě krále a člověka, který mu nosil

potravu. Had zhltl na posezení dospělého vola a všichni se ho báli jako nejhorší saně. Král Herraud přísahal, že svou dceru Þóru provdá pouze za muže, který si troufne vstoupit do komnaty, aby s ní pojedl, a přitom hada zdolá. Toho se však nikdo neodvážil, dokud nepřišel Ragnar, syn Sigurða Prstenu. Ragnar dostal později přízvisko Huňatá nohavice a toto jméno přijal podle svého oděvu, který si dal zhotovit, než zvítězil nad hadem. A zde končí sága o Bósim Trampotě.



Obsah

Ságy o severském dávnověku

5

Sága o Völsunzích

12

Sága o Ragnarů Huňaté nohavici

20

Sága o Bósim a Herrauđovi

23

Poznámky k překladu

27

Sága o Völsunzích (VD, HK)

31

Sága o Ragnarů Huňaté nohavici (HK)

123

Sága o Bósim a Herrauđovi (HK)

185

Sága o Völsunzích a jiné ságy o severském dávnověku

Z islandských originálů přeložily
Helena Kadečková
a Veronika Dudková.
Předmluvu napsala
Helena Kadečková.
Ilustroval Petr Sládek.

Grafická úprava a sazba Pavel Růt.
Odpovědná redaktorka Markéta Nová.
Technická redaktorka Saša Švolíková.
Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
www.argo.cz, roku 2011 jako svou 1505. publikaci.
Vytiskla tiskárna Akcent, Vimperk.
Vydání první.

ISBN 978-80-257-0400-4

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas
Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice
Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387
E-mail: odbyt@kosmas.cz
www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz

